

คู่มือระบบบัญชี ธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

คำนำ

คู่มือระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี เนื้อหาของคู่มือระบบบัญชีเล่มนี้ ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ ระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ ซึ่งอธิบายถึงเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี ผังบัญชี วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ การคำนวณต้นทุนการผลิต การตรวจนับและตีราคาสินค้าคงเหลือสิ้นปี การจัดทำงบทดลอง การจัดทำรายการปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีทางบัญชี การจัดทำกระดาษทำการงบทดลอง การปิดบัญชีและการจัดทำงบการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือระบบบัญชีเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบและผู้สนใจทั่วไป รวมถึงเจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือด้านการบัญชีแก่สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจดังกล่าวต่อไป และขอขอบคุณสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด และสหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
มิถุนายน 2555

สารบัญ

	หน้า
ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์	1
วัตถุประสงค์ของสหกรณ์	1
โครงสร้างของสหกรณ์	2
ลักษณะการดำเนินธุรกิจ	4
การรวบรวมนํ้านมดิบ	5
การแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม	7
การตรวจสอบคุณภาพนํ้านมดิบและผลิตภัณฑ์นม	10
ระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนํ้านมดิบ	25
แผนผังระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนํ้านมดิบ	26
เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี	27
รูปแบบเอกสาร	32
สมุดบัญชี	55
สมุดบันทึกรายการขึ้นต้น	55
สมุดบันทึกรายการขึ้นปลาย	56
รูปแบบสมุดบัญชี บัญชีย่อยและทะเบียน	57
ผังบัญชี	76
วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนํ้านมดิบ	84
การรวบรวมนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้	86
การจำหน่ายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้	91
การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินสด	95
การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้	97
การแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม	100
การทดสอบการผลิตและการกำหนดมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์	103
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด	107
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้	109
การคำนวณต้นทุนการผลิต	112
การคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวด	112
การคำนวณต้นทุนการผลิตวันสิ้นปีทางบัญชี	114
การตรวจนับและตีราคาวัตถุดิบและสินค้าคงเหลือ	116

	หน้า
การจัดทำงบทดลอง	117
ความหมายของงบทดลอง	117
ประโยชน์ของงบทดลอง	117
รูปแบบของงบทดลอง	117
ข้อสังเกตในการจัดทำงบทดลอง	124
การค้นหาข้อผิดพลาดเมื่องบทดลองไม่ลงตัว	124
การจัดทำรายการปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีทางบัญชี	125
รายได้รับล่วงหน้า	127
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	128
รายได้ค้างรับ	130
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	130
ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์	131
ค่าตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	133
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	135
ลูกหนี้คลาดเคลื่อน	137
วัสดุสิ้นเปลือง	140
สินค้าคงเหลือสิ้นปี	141
สินค้าเสื่อมชำรุด	143
สินค้าขาดบัญชี	144
หนี้สูญ	147
หนี้สูญรับคืน	147
การจัดทำกระดาดำทำการงบทดลอง	148
การปิดบัญชี	151
การจัดทำงบการเงิน	154
งบดุล	155
คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบดุล	157
งบกำไรขาดทุน	169
คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุน	178
งบต้นทุนขาย/บริการ	181
คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบต้นทุนขาย/บริการ	184
งบต้นทุนการผลิต	185
คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบต้นทุนการผลิต	186
หมายเหตุประกอบงบการเงิน	187
ตัวอย่างหมายเหตุประกอบงบการเงิน	188
คำอธิบายประกอบการจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน	198

ภาคผนวก

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	209
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : นํ้านมดิบ พ.ศ. 2548	
มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นํ้านมดิบ	210
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อนํ้านมดิบ	219
ประกาศคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม	222
เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อนํ้านมโค พ.ศ. 2554	
ระเบียบสหกรณ์โคนม ว่าด้วย การรับซื้อนํ้านมดิบ	225
ระเบียบสหกรณ์โคนม ว่าด้วย การให้ราคานํ้านมดิบ	227

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1	12
รูปภาพที่ 2	13
รูปภาพที่ 3	13
รูปภาพที่ 4	14
รูปภาพที่ 5	14
รูปภาพที่ 6	15
รูปภาพที่ 7	15
รูปภาพที่ 8	16
รูปภาพที่ 9	16
รูปภาพที่ 10	17
รูปภาพที่ 11	17
รูปภาพที่ 12	18
รูปภาพที่ 13	18
รูปภาพที่ 14	19
รูปภาพที่ 15	19
รูปภาพที่ 16	20
รูปภาพที่ 17	20
รูปภาพที่ 18	21
รูปภาพที่ 19	21
รูปภาพที่ 20	22
รูปภาพที่ 21	22
รูปภาพที่ 22	23
รูปภาพที่ 23	23
รูปภาพที่ 24	24
รูปภาพที่ 25	24

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านเงินทุน การผลิต การจำหน่าย โดยมุ่งหมายที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรสมาชิกให้ดีขึ้น

สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบเป็นสหกรณ์ประเภทการเกษตรจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการผลิต เพิ่มพูนรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิก โดยดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ ได้แก่ ให้สินเชื่อการเกษตร จัดหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมน้ำมันดิบ ให้บริการส่งเสริมการเกษตรและรับฝากเงินจากสมาชิก รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มน้ำมันดิบโดยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมยู เอช ที นมเปรี้ยว โยเกิร์ต ไอศกรีม เนย เป็นต้น

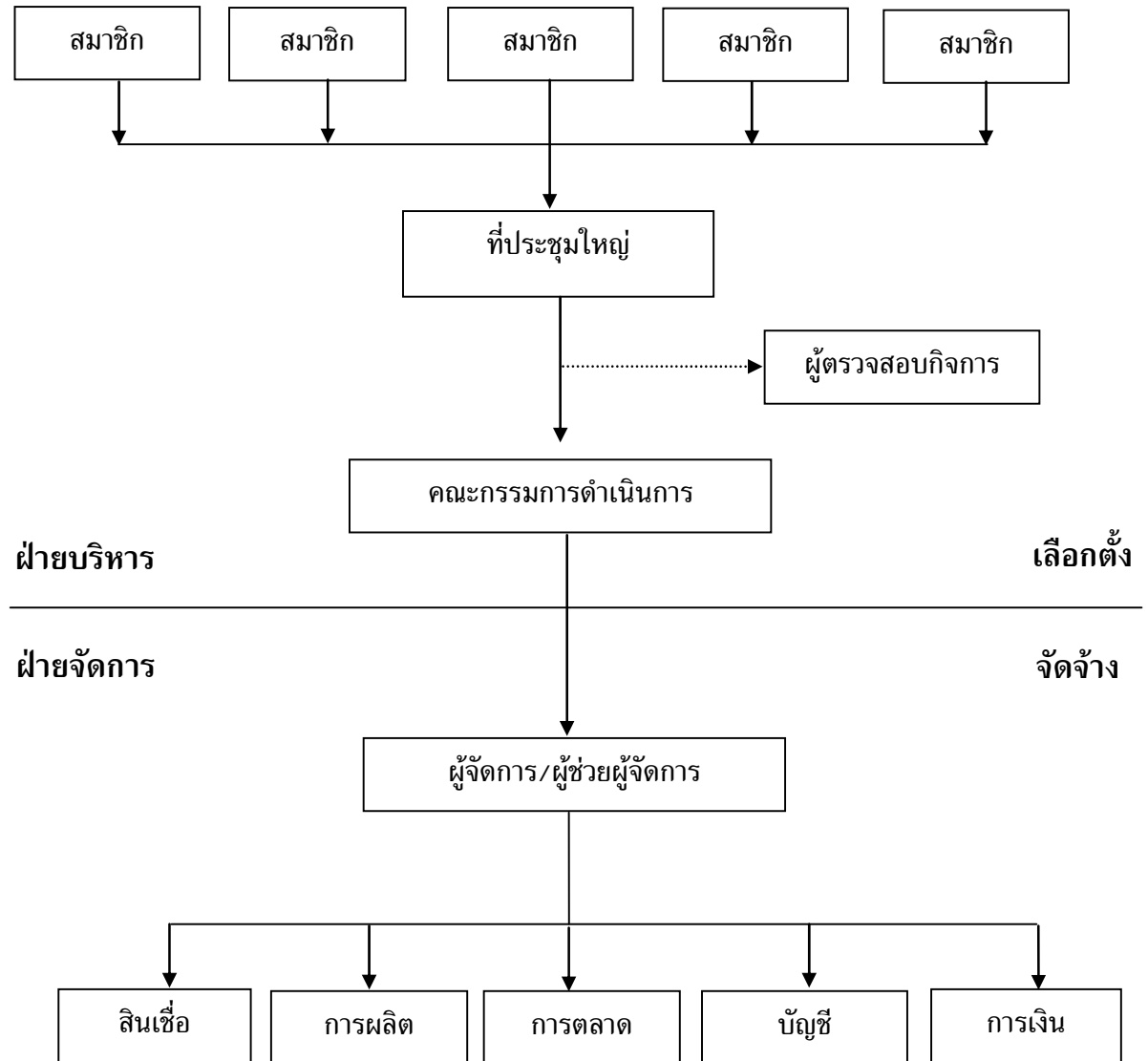
วัตถุประสงค์ของสหกรณ์

สหกรณ์ต้องดำเนินงานภายใต้ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ ดังนี้

1. จัดให้มีเงินกู้ หรือสินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อการประกอบอาชีพ หรือการใช้จ่ายที่จำเป็น
2. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ โดยรับฝากเงินจากสมาชิก
3. ช่วยเหลือสมาชิกในด้านการจัดหาเครื่องจักรกล วัสดุอุปกรณ์ และเคมีการเกษตร รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก
4. ช่วยเหลือสมาชิกในการจำหน่ายผลิตผลของสมาชิกให้ได้ราคาดี โดยรวบรวมผลิตผลที่สมาชิกผลิตได้ แล้วติดต่อจำหน่ายคราวละมากๆ ทำให้ได้ราคาสูงกว่าที่สมาชิกแต่ละคนจำหน่ายเอง ทั้งยังให้ความเป็นธรรมในด้านการชั่ง ตวง วัด และคัดคุณภาพผลิตผลของสมาชิกด้วย
5. ช่วยเหลือสมาชิกโดยนำผลิตผลที่สมาชิกผลิตได้แปรรูปก่อนนำไปขายเพื่อให้ได้ราคาดี และส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวของสมาชิก รวมทั้งส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตทางอุตสาหกรรมเพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง
6. ส่งเสริมและเผยแพร่อาชีพการเกษตร โดยการให้บริการช่วยเหลือเกษตรกรในด้าน การเพาะปลูก ตลอดจนเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เป็นเพียงวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สหกรณ์ควรที่จะกำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม สหกรณ์สามารถกำหนดวัตถุประสงค์เพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์

โครงสร้างของสหกรณ์

โครงสร้างของสหกรณ์ตามแผนผังข้างต้น เป็นการจัดแบ่งส่วนงาน หน้าที่ความรับผิดชอบและจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนงานต่างๆ ในสหกรณ์ ดังนี้

(1) สมาชิก

เป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยมีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อเสนอความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนนในเรื่องต่างๆ หนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง สมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติ และคำสั่งของสหกรณ์ รวมถึงสวดส่องดูแลกิจการสหกรณ์และร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาสหกรณ์ให้เจริญรุ่งเรือง คุณสมบัติของสมาชิก วิธีรับสมาชิก การขาดจากสมาชิกภาพ ตลอดจนสิทธิหน้าที่ของสมาชิกให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์

(2) ที่ประชุมใหญ่

คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์จะเรียกประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละหนึ่งครั้ง ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ โดยการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน ซึ่งสมาชิกในที่ประชุมใหญ่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย ตัดสินใจ หรือลงมติเรื่องต่างๆ ทั้งปวงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสหกรณ์ตามหลักประชาธิปไตย โดยถือเอามติเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก

(3) ผู้ตรวจสอบกิจการ

ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์จะเลือกตั้งสมาชิก หรือบุคคลภายนอกที่เป็นผู้มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจ การเงิน การบัญชี การเศรษฐกิจ หรือการสหกรณ์ เป็นผู้ตรวจสอบกิจการ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบประจำปีเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและรายงานผลการตรวจสอบประจำปีเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์

(4) คณะกรรมการดำเนินการ

ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์จะเลือกตั้งสมาชิกเป็นประธานกรรมการหนึ่งคน และเป็นกรรมการดำเนินการอีกไม่เกินสิบสี่คน ซึ่งกรรมการดำเนินการจะเลือกตั้งในระหว่างกันเองขึ้นเป็นรองประธานกรรมการ เลขานุการ และ/หรือเหรัญญิก นอกนั้นเป็นกรรมการ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่ต้องไม่เกิน 2 วาระติดต่อกันและในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการแต่ละครั้งต้องมีกรรมการดำเนินการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการดำเนินการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ทั้งนี้ คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการทั้งปวงของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของสหกรณ์

ในกรณีคณะกรรมการดำเนินการกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่อจนทำให้เสียผลประโยชน์ของสหกรณ์ หรือสมาชิก เป็นเหตุให้สหกรณ์มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี หรือกิจการ หรือฐานะการเงินและได้รับความเสียหาย คณะกรรมการดำเนินการต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้แก่สหกรณ์

(5) ผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ในการจัดการงานของสหกรณ์คณะกรรมการดำเนินการอาจพิจารณาแต่งตั้ง หรือจัดจ้างผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์ให้มีหน้าที่ในการจัดการทั่วไปและรับผิดชอบเกี่ยวกับบรรดากิจการประจำของสหกรณ์ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมาย รวมถึงจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์เพื่อปฏิบัติงานภายใต้การบังคับบัญชาของผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์

ลักษณะการดำเนินธุรกิจ

สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบมีลักษณะการดำเนินธุรกิจแบบ
อเนกประสงค์เช่นเดียวกับสหกรณ์การเกษตร กล่าวคือ สหกรณ์ดำเนินธุรกิจหลายด้านเพื่ออำนวยความสะดวก
ประโยชน์แก่มวลสมาชิก ดังนี้

1. **ธุรกิจสินเชื่อ** เป็นธุรกิจที่สหกรณ์เป็นผู้ให้เงินกู้ หรือสินเชื่อการเกษตรแก่สมาชิก
ตามระเบียบและหลักเกณฑ์การให้เงินกู้ เพื่อให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายที่จำเป็น
โดยแบ่งประเภทเงินกู้ตามระยะเวลาการให้กู้ ได้แก่ เงินกู้ระยะสั้น เงินกู้ระยะปานกลาง และเงินกู้ระยะยาว
ซึ่งเงินกู้แต่ละประเภทมีเงื่อนไขแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ นอกจากนี้
สหกรณ์ยังสามารถให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจาก
นายทะเบียนสหกรณ์

2. **ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย** เป็นธุรกิจที่สหกรณ์จัดหา หรือจัดซื้อเครื่องจักรกล
การเกษตร วัสดุอุปกรณ์การเกษตร เคมีภัณฑ์การเกษตร น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ตลอดจนสินค้าอุปโภค
บริโภคต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกตามระเบียบของสหกรณ์ โดยจำหน่าย
ในราคาที่เหมาะสม สำหรับประเภท ชนิดและคุณภาพสินค้าเป็นไปตามความต้องการของสมาชิก

3. **ธุรกิจรวบรวมผลผลิต (น้ำมันดิบ)** เป็นธุรกิจที่สหกรณ์รวบรวม หรือรับซื้อน้ำมันดิบ
จากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิก เพื่อจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปน้ำมันดิบของสหกรณ์อื่น หรือบริษัทเอกชน
ให้ได้ราคาดี รักษาผลประโยชน์ของสมาชิกและเป็นกลไกในการต่อรองราคาเจรจาทางธุรกิจ ทั้งยังให้ความ
เป็นธรรมในด้านการชั่ง ตวง วัด และตรวจสอบคุณภาพน้ำมันดิบของสมาชิกตามระเบียบของสหกรณ์

4. **ธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้า (แปรรูปน้ำมันดิบ)** เป็นธุรกิจ
ที่สหกรณ์รวบรวม หรือรับซื้อน้ำมันดิบจากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิก เพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม
ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมยู เอช ที นมเปรี้ยว โยเกิร์ต ไอศกรีม เนย เป็นต้น โดยจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม
ตามระเบียบของสหกรณ์

5. **ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร** เป็นธุรกิจที่สหกรณ์ให้บริการช่วยเหลือใน
ด้านการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแก่สมาชิก เพื่อให้เกิด
ประโยชน์แก่การประกอบอาชีพของสมาชิก เช่น การผสมเทียมโคนม การรีดนมโค การฉีดยาป้องกันโรค
แก่โคนม เป็นต้น

นอกจากนี้ สหกรณ์ยังระดมเงินทุนด้วยการส่งเสริมให้สมาชิกออมเงิน โดยให้บริการ
รับฝากเงินจากสมาชิกทั้งประเภทเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ กำหนดระยะเวลาการฝาก
อัตราดอกเบี้ยเป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์การรับฝากเงิน รวมทั้งสหกรณ์สามารถรับฝากเงินจาก
สหกรณ์อื่นได้โดยปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

การรวบรวมน้ำนมดิบ

น้ำนมดิบ (raw milk) หมายถึง น้ำนมที่รีดจากแม่โคหลังจากคลอดลูกแล้วไม่น้อยกว่า 3 วัน และต้องปราศจากน้ำนมเหลือง (colostrum) โดยมิได้แยกออกหรือเติมวัตถุอื่นใด และไม่ได้ผ่านกรรมวิธีใด ๆ ยกเว้นการทำให้เย็น (สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2548)

การรวบรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 สหกรณ์รวบรวมน้ำนมดิบจากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกเพื่อจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบของสหกรณ์อื่นและบริษัทเอกชน ตามแต่กรณี

กรณีที่ 2 สหกรณ์รวบรวมน้ำนมดิบจากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมยู เอช ที นมเปรี้ยว โยเกิร์ต ไอศกรีม เนย เป็นต้น เพื่อจำหน่าย

การรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์ไม่ว่ากรณีที่ 1 เพื่อจำหน่าย หรือกรณีที่ 2 เพื่อแปรรูป สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับซื้อน้ำนมดิบ และระเบียบของสหกรณ์ว่าด้วย การให้ราคาน้ำนมดิบที่กำหนด (ตัวอย่างร่างระเบียบปรากฏตามภาคผนวก) โดยมีขั้นตอนในการรวมน้ำนมดิบ ดังนี้

1. สมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกนำส่งน้ำนมดิบถึงศูนย์รวมน้ำนมดิบของสหกรณ์วันละ 2 ครั้ง เวลาเช้าและเย็นตามเวลาที่กำหนด

ตัวอย่างเช่น เวลาเช้า ตั้งแต่ 07.00 น. ถึง 09.00 น.
เวลาเย็น ตั้งแต่ 16.00 น. ถึง 18.00 น.

กรณีนำส่งน้ำนมดิบช้ากว่าเวลาที่กำหนดสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกจะถูกปรับ

ตัวอย่างเช่น ช้ากว่าเวลาที่กำหนด ราคา (บาท/กก.)
น้อยกว่าครึ่งชั่วโมง - 25 สตางค์
ตั้งแต่ครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง - 1 บาท
เกินกว่าหนึ่งชั่วโมงขึ้นไป - 1.50 บาท หรือไม่รับซื้อก็ได้

2. ตรวจสอบคุณลักษณะทางกายภาพของน้ำนมดิบ (Physical Quality) ด้วยการใช้ประสาทสัมผัส (Organoleptic Test) โดยดูจากสี กลิ่น รสและวัตถุอันตรายของน้ำนมดิบเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่าจะรับซื้อหรือไม่

2.1 สี (Colour) โดยปกติน้ำนมจะมีสีขาวนวล อาจมีสีเหลืองปนน้ำตาลอ่อนได้ขึ้นกับปริมาณมันเนยและเนื้อมันรวมมันเนย (Solids not fat) สีของน้ำนมที่ผิดปกติ คือ สีค่อนข้างแดง ซึ่งเป็นน้ำนมเหลือง (colostrum) รีดจากแม่โคก่อนคลอดประมาณ 15 วันและหลังคลอด 5 วัน จึงมีเม็ดเลือดปะปนอยู่ รวมทั้งมีจุลินทรีย์บางชนิด

2.2 กลิ่น (Smelling) โดยปกติน้ำนมดิบจะมีกลิ่นหอมมันเนยและมีกลิ่นสาบเล็กน้อย กลิ่นของน้ำนมที่ผิดปกติ คือ กลิ่นหืน กลิ่นเหม็นเปรี้ยว

2.3 รส (Taste) ตามธรรมชาติน้ำนมจะมีรสหวานจากน้ำตาลแลคโตส และมีรสเค็มจากเกลือคลอไรด์ เกลือซิเตรตและเกลือแร่ที่ละลายในน้ำนม หากมีรสขมแสดงว่าเป็นน้ำนมเหลือง

2.4 อุณหภูมิ (Temperature) น้ำนมเย็นควรมีอุณหภูมิต่ำกว่า 6 องศาเซลเซียส และ น้ำนมอุ่นควรมีอุณหภูมิต่ำกว่า 35 องศาเซลเซียส

3. ชั่งน้ำหนักน้ำนมดิบและเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบของสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกแต่ละราย ใช้แท่งกวนน้ำนม (milk stirrer) เพื่อให้ไขมันที่ลอยอยู่ด้านบนกระจายตัว แล้วใช้อุปกรณ์ตักน้ำนม (dipper) ใส่ในขวดเก็บตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10 มิลลิลิตร และติดหมายเลขถึงน้ำนมให้ชัดเจนเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพทางเคมี (Chemical Quality) และตรวจสอบคุณภาพทางสุขศาสตร์ (Hygienic Quality) ในห้องปฏิบัติการ (วิธีการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบปรากฏตามหัวข้อการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นม)

4. คำนวณราคาซื้อน้ำนมดิบจากผลการตรวจสอบคุณภาพตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการให้ราคาน้ำนมดิบ โดยสหกรณ์กำหนดราคามาตรฐานไว้และกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มหรือลดราคาซื้อน้ำนมดิบจากราคามาตรฐาน

ตัวอย่างเช่น สหกรณ์รับซื้อน้ำนมดิบในราคามาตรฐาน 16.00 บาทต่อกิโลกรัม ถือกำหนดปริมาณไขมันในน้ำนม ร้อยละ 3.6 เป็นเกณฑ์ และจะเพิ่มหรือลดราคาซื้อน้ำนมดิบจากราคามาตรฐานตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

คุณสมบัติ	มาตรฐาน	การจัดเกรด - ราคา
ไขมัน	ร้อยละ 3.6	ทุก ๆ ร้อยละ 0.1 ที่สูงกว่ามาตรฐาน จะได้เพิ่มขึ้น 2 สต./กก. ทุก ๆ ร้อยละ 0.1 ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จะได้ลดลง 1 สต./กก.
ความถ่วงจำเพาะ	1.027	ทุก ๆ ร้อยละ 0.001 ที่สูงกว่ามาตรฐาน จะได้เพิ่มขึ้น 2 สต./กก. ทุก ๆ ร้อยละ 0.001 ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จะได้ลดลง 2 สต./กก.
การทดสอบเมทิลีนบลู (Methylene Blue Test)		จำนวนชั่วโมงก่อนการเปลี่ยนสีของเมทิลีนบลู เกรด 1 (มากกว่า 6 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน +20 สต./กก. เกรด 2 (6 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน +10 สต./กก. เกรด 3 (5 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน 0 สต./กก. เกรด 4 (4 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน -10 สต./กก. เกรด 5 (3 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน -30 สต./กก. เกรด 6 (น้อยกว่า 3 ชั่วโมง) จะได้รับเงิน -50 สต./กก.
ความสะอาดคอก		คะแนน 5 (ดีมาก) จะได้รับเงิน +15 สต./กก. คะแนน 4 (ดี) จะได้รับเงิน +12 สต./กก. คะแนน 3 (ปานกลาง) จะได้รับเงิน + 9 สต./กก. คะแนน 2 (พอใช้) จะได้รับเงิน + 6 สต./กก. คะแนน 1 (ไม่ดี) จะได้รับเงิน + 3 สต./กก. คะแนน 0 (แย่มาก) จะได้รับเงิน 0 สต./กก.

สหกรณ์จะสุ่มตัวอย่างน้ำนมดิบของสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกทุกรายเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามข้างต้นและให้ราคาน้ำนมดิบตามงวดนั้น

นอกจากนี้ สหกรณ์อาจกำหนดมาตรการลงโทษสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกในกรณีตรวจพบว่าน้ำนมดิบมีการปลอมปน หรือปนเปื้อนสารเคมี

ตัวอย่างเช่น

- มีการเติมน้ำ หรือสารอื่นใดเพื่อเพิ่มปริมาณจะถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 50 เท่าของจำนวนค่าน้ำนมดิบของสมาชิกนั้นในวันที่ตรวจพบ
- มีการเติมสารเคมี หรือยาปฏิชีวนะอื่นใดเพื่อรักษาคุณภาพน้ำนมดิบจะถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 30 เท่าของจำนวนค่าน้ำนมดิบของสมาชิกนั้นในวันที่ตรวจพบ
- จำนวนชั่วโมงก่อนการเปลี่ยนสีของเมทิลินบลู น้อยกว่า 4 ชั่วโมง ติดต่อกัน 3 วัน สหกรณ์จะปฏิเสธการรับซื้อน้ำนมดิบของสมาชิกรายนั้นทั้งหมดทันที จนกว่าจะปรับปรุงคุณภาพน้ำนมดิบให้ดีขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพ

5. เมื่อเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบของสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกแต่ละรายแล้ว สหกรณ์รวบรวมน้ำนมดิบไว้ในถังเก็บขนาดใหญ่ที่มีระบบทำความเย็นอุณหภูมิไม่เกิน 4 องศาเซลเซียสเพื่อรอจำหน่าย หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม โดยปกติระยะเวลาในการเก็บน้ำนมดิบไม่ควรเกิน 72 ชั่วโมง

การแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม

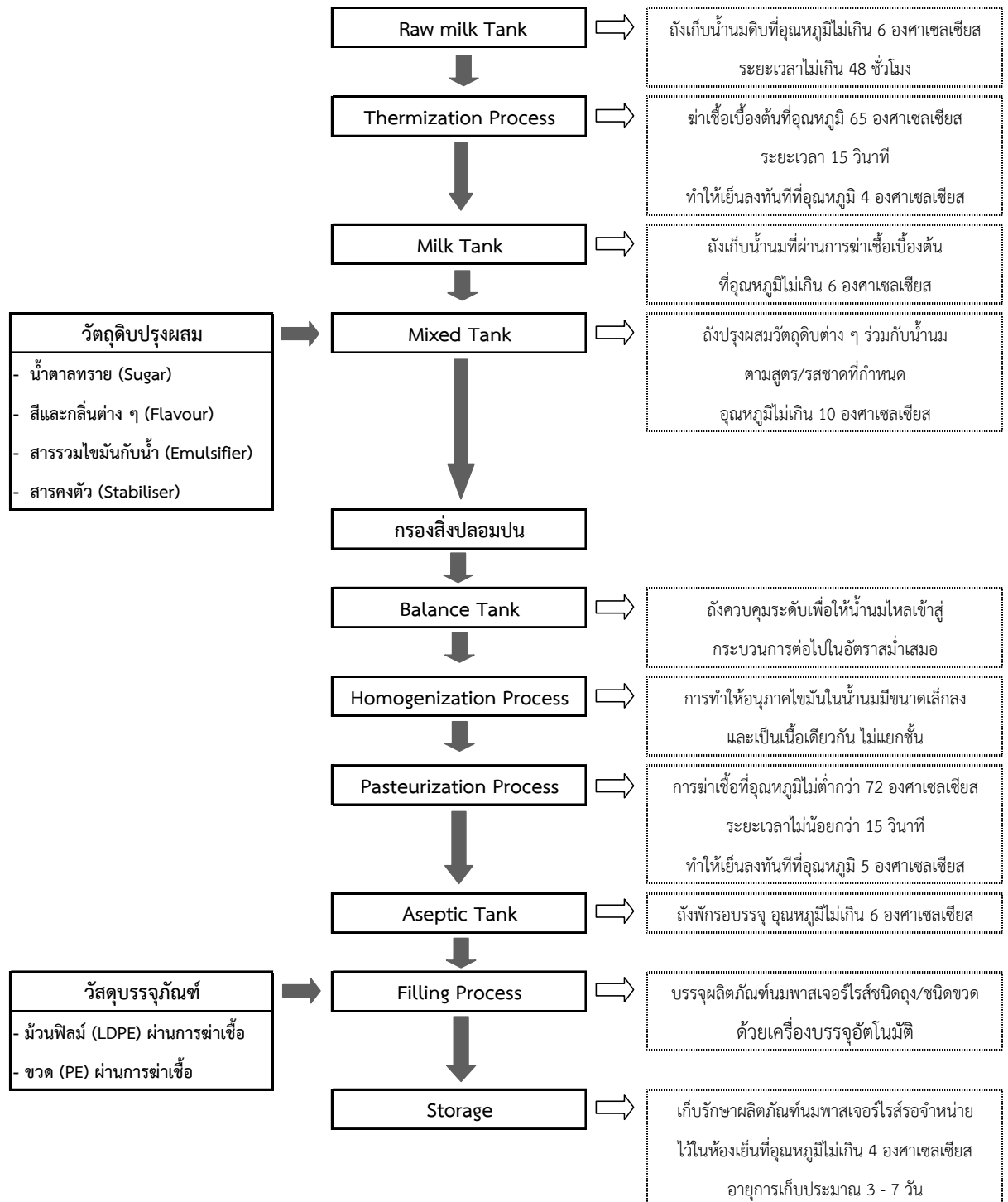
สหกรณ์ที่มีโรงงานแปรรูปน้ำนมดิบจะดำเนินการแปรรูปน้ำนมดิบที่รวบรวมจากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกเป็นผลิตภัณฑ์นม (Dairy product) ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมยู เอช ที นมเปรี้ยว โยเกิร์ต ไอศกรีม เนย เป็นต้น เพื่อจำหน่ายตามระเบียบของสหกรณ์ ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะการแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที เท่านั้น ด้วยส่วนใหญ่สหกรณ์จะแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นมดังกล่าวซึ่งมีหลายรส ได้แก่ นมจืด นมหวาน นมช็อคโกแลต นมสตอเบอร์รี่ นมกาแฟ เป็นต้น ดังนั้น นอกจากจะใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบแล้ว ยังต้องใช้วัตถุดิบปรุงผสมด้วย ได้แก่ น้ำตาลทราย สีและกลิ่นต่าง ๆ สารรวมไขมันกับน้ำ (Emulsifier) สารคงตัว (Stabiliser) เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ (pasteurized milk) หมายถึง นมที่ผ่านการฆ่าเชื้อด้วยความร้อนเพื่อทำลายจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคในคน (Pathogenic bacteria) ซึ่งอาจติดมากับน้ำนมดิบ ทำให้นมปลอดภัยต่อการบริโภคและยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไลเปส (Lipase) ซึ่งย่อยไขมันนมให้เป็นกรดไขมันอิสระ (Free fatty acid) ทำให้เกิดกลิ่นหืน โดยอุณหภูมิและเวลาที่ใช้ในการฆ่าเชื้อควรเป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 282) พ.ศ. 2547 เรื่อง นมโค (ฉบับที่ 2) ดังนี้

1. วิธีใช้ความร้อนต่ำ – เวลานาน (LTLT : Low Temperature – Long Time) ใช้อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 63 องศาเซลเซียส และคงอยู่ที่อุณหภูมินี้ไม่น้อยกว่า 30 นาที แล้วทำให้เย็นลงทันทีที่อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส หรือต่ำกว่า หรือ
2. วิธีใช้ความร้อนสูง – เวลาสั้น (HTST : High Temperature – Short Time) ใช้อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 72 องศาเซลเซียส และคงอยู่ที่อุณหภูมินี้ไม่น้อยกว่า 15 วินาที แล้วทำให้เย็นลงทันทีที่อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส หรือต่ำกว่า หรือ
3. วิธีใดที่ใช้อุณหภูมิและเวลาที่ให้ผลในการฆ่าเชื้อได้เทียบเท่ากับวิธีที่ 1 และวิธีที่ 2 แล้วทำให้เย็นลงทันทีที่อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส หรือต่ำกว่า

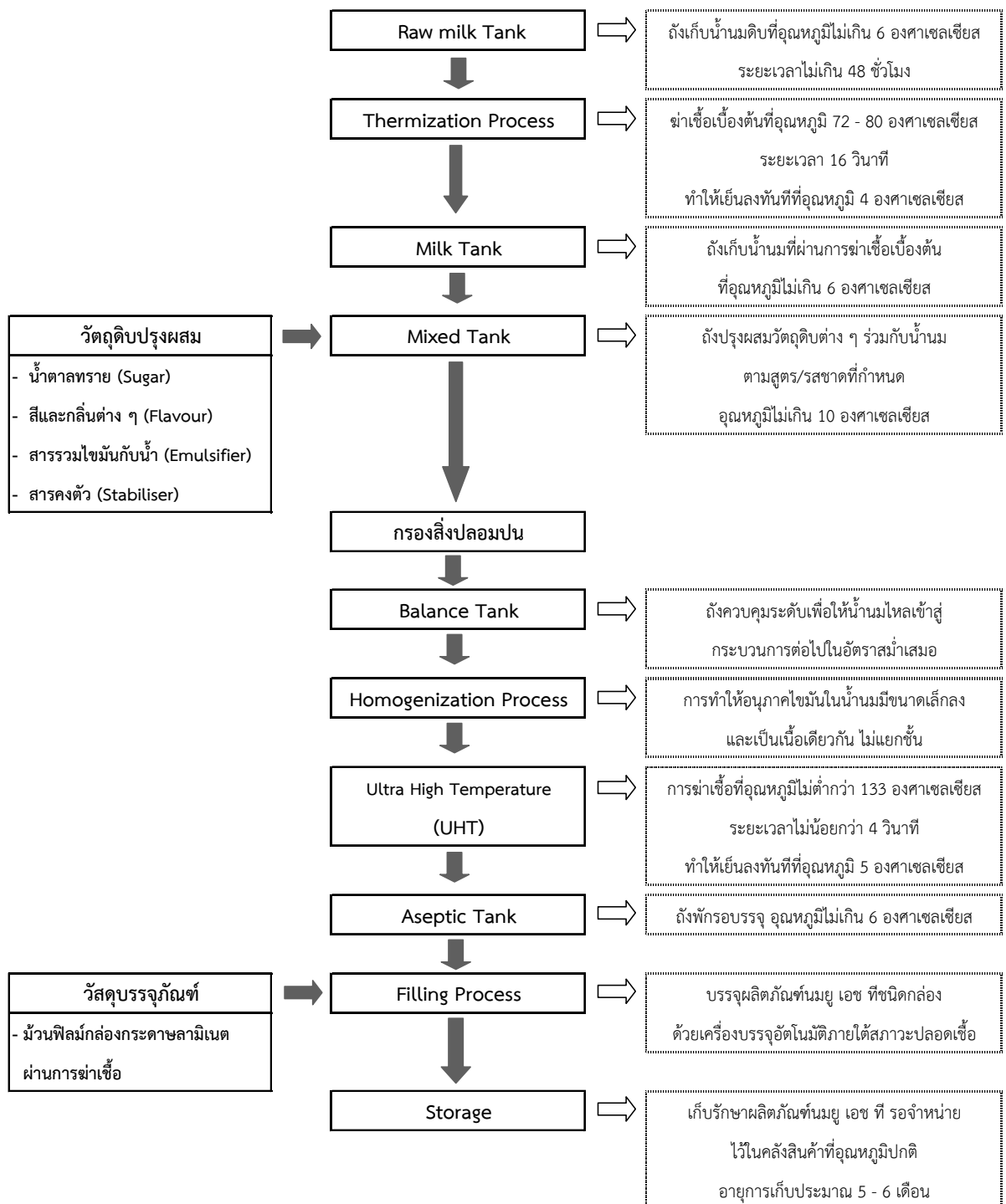
ทั้งนี้ การฆ่าเชื้อด้วยความร้อนแบบพาสเจอร์ไรส์ไม่สามารถทำลายจุลินทรีย์ที่ทนความร้อนสูง (Thermophilic bacteria) และสปอร์ของจุลินทรีย์ (bacteria spore) ดังนั้น นมประเภทนี้จึงมีอายุการเก็บสั้นประมาณ 3 – 7 วัน และต้องเก็บที่อุณหภูมิประมาณ 4 องศาเซลเซียส

แผนภาพกระบวนการผลิตนมพาสเจอร์ไรส์

ผลิตภัณฑ์นมยู เอช ที (Ultra High Temperature) หมายถึง นมที่ผ่านการฆ่าเชื้อโดยใช้อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 133 องศาเซลเซียส เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 วินาที โดยความร้อนที่ใช้สามารถทำลายจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคได้ทั้งหมดและสามารถทำลายจุลินทรีย์ที่ทนความร้อนสูง (Thermophilic bacteria) ทั้งนี้ ต้องบรรจุในภาชนะและสภาวะที่ปลอดเชื้อ (aseptic processing) นมประเภทนี้จะบรรจุในกล่องกระดาษลามิเนตแข็งทรงสี่เหลี่ยม จึงสามารถเก็บได้นานประมาณ 5 – 6 เดือน ที่อุณหภูมิปกติ

แผนภาพกระบวนการผลิตนมยู เอช ที

การตรวจสอบคุณภาพนํ้านมดิบและผลิตภัณฑ์นม

คุณภาพของนํ้านมดิบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์นม จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบคุณภาพนํ้านมดิบก่อนการรับซื้อ ก่อนจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปนํ้านมดิบของสหกรณ์อื่นและบริษัทเอกชน และก่อนนำเข้าแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม นอกจากนี้ ยังต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์นมที่ได้จากการแปรรูปด้วย เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากนํ้านมดิบและผลิตภัณฑ์นมคุณภาพต่ำ รั่วเสีย หรือเน่าเสีย เป็นต้น

1. การตรวจสอบคุณภาพนํ้านมดิบ ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณลักษณะทางกายภาพ การตรวจสอบคุณภาพทางเคมี และการตรวจสอบคุณภาพทางจุลชีวศาสตร์ ดังนี้

1.1 การตรวจสอบคุณลักษณะทางกายภาพ (Physical Quality) โดยการใช้ประสาทสัมผัส (Organoleptic Test) พิจารณาจากสี กลิ่น รสและวัตถุอันตรายของนํ้านมดิบ

1.2 การตรวจสอบคุณภาพทางเคมี (Chemical Quality)

1.2.1 ความถ่วงจำเพาะ (Specific gravity) โดยใช้ Lactodensimeter นํ้านมคุณภาพดีมีค่าความถ่วงจำเพาะระหว่าง 1.026 – 1.030 กรัม/มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส หรือระหว่าง 1.028 – 1.034 กรัม/มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส

1.2.2 ปริมาณไขมันในนํ้านม (Fat) ด้วยวิธี Gerber method นํ้านมคุณภาพดีมีปริมาณไขมันในนํ้านมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.2

1.2.3 ปริมาณเนื้อมันทั้งหมด (Total solids : TS) และปริมาณเนื้อมันไม่รวมมันเนย (Solids not fat : SNF) โดยใช้ Milko scan นํ้านมคุณภาพดีมีปริมาณเนื้อมันทั้งหมดไม่น้อยกว่าร้อยละ 12.00 และมีปริมาณเนื้อมันไม่รวมมันเนยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 8.25

1.2.4 ความเป็นกรดต่างของนํ้านม (pH) นํ้านมคุณภาพดีมีค่า pH 6.60 – 6.80

1.2.5 ความเป็นกรดของนํ้านม (Acidity) โดยใช้กรดแลคติก (Lactic Acid) นํ้านมคุณภาพดีมีค่าความเป็นกรดไม่เกินร้อยละ 0.16 ของกรดแลคติก

1.2.6 จุดเยือกแข็ง (Freezing Point) ด้วยวิธี Cryoscopic method นํ้านมคุณภาพดีมีค่าจุดเยือกแข็งสูงกว่า หรือเท่ากับ -0.520 องศาเซลเซียส

1.2.7 สารปฏิชีวนะในนํ้านม (Antibiotic) ด้วยวิธี Delvo test หรือวิธีอื่นที่เทียบเท่า นํ้านมคุณภาพดีไม่มีสารปฏิชีวนะปนเปื้อนโดยผลทดสอบเป็นลบ (Negative)

1.2.8 สารปนเปื้อนในนํ้านม เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ คลอรีน หรืออื่น ๆ ด้วยวิธี Peroxide test หรือวิธีอื่นที่เทียบเท่า นํ้านมคุณภาพดีไม่มีสารปนเปื้อนโดยผลทดสอบเป็น 0

1.3 การตรวจสอบคุณภาพทางจุลชีวศาสตร์ (Hygienic Quality)

1.3.1 ทดสอบการทำให้ปฏิกิริยากับแอลกอฮอล์ (Alcohol test) ที่ความเข้มข้นร้อยละ 75 นํ้านมคุณภาพดีไม่มีการตกตะกอนโดยผลทดสอบเป็นลบ (Negative)

1.3.2 ทดสอบการตกตะกอนด้วยการต้ม (Clot on boiling test) กรณีทดสอบการทำให้ปฏิกิริยากับแอลกอฮอล์ไม่ผ่านให้ตรวจซ้ำด้วยวิธีนี้ นํ้านมคุณภาพดีไม่มีการจับตัวเป็นก้อนโดยผลทดสอบเป็นลบ (Negative)

1.3.3 ปริมาณจุลินทรีย์ในน้ำนม ด้วยวิธี Methylene blue test หรือด้วยวิธี Resazurin test วิธีใดวิธีหนึ่ง น้ำนมคุณภาพดี Methylene blue เปลี่ยนสีมากกว่า 4 ชั่วโมง และ Resazurin เปลี่ยนสีที่ 1 ชั่วโมง ไม่น้อยกว่าเกรด 4.5

1.3.4 ปริมาณจุลินทรีย์ในน้ำนม ด้วยวิธี Standard Plate Count (SPC) น้ำนมคุณภาพดีมีจุลินทรีย์ไม่เกิน 500,000 โคโลนีต่อลูกบาศก์เซนติเมตร

1.3.5 จำนวนเม็ดเลือดขาวในน้ำนม (Somatic Cell Count : SCC) ซึ่งบ่งชี้ถึงการอักเสบของเต้านมโค ด้วยวิธี Direct microscope count หรือ Fluoro – opto electronic method น้ำนมคุณภาพดีมีจำนวนเม็ดเลือดขาวไม่เกิน 500,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์เซนติเมตร

ทั้งนี้ การตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบเพื่อกำหนดราคาซื้อขาย โดยทั่วไปสหกรณ์ใช้การตรวจสอบคุณลักษณะทางกายภาพ เพื่อพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่าจะรับซื้อน้ำนมดิบหรือไม่ จากนั้นจึงเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพทางเคมีและคุณภาพทางสุขศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ โดยไม่ได้ตรวจสอบทุกวิธีตามข้างต้น เนื่องจากใช้ระยะเวลามากและมีค่าใช้จ่ายสูง สหกรณ์เลือกใช้วิธีการตรวจสอบเฉพาะที่ถือเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาซื้อขายน้ำนมดิบตามที่ระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการให้ราคาน้ำนมดิบกำหนด

ตัวอย่างเช่น ตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการให้ราคาน้ำนมดิบ สหกรณ์กำหนดราคาซื้อขายน้ำนมดิบโดยพิจารณาจากผลการตรวจสอบปริมาณไขมันในน้ำนม ความถ่วงจำเพาะ ปริมาณจุลินทรีย์ในน้ำนมด้วยวิธี Methylene blue test และสารปฏิชีวนะในน้ำนม ดังนั้น สหกรณ์จึงใช้วิธีการตรวจสอบเฉพาะที่ถือเป็นเกณฑ์ตามระเบียบของสหกรณ์กำหนดเท่านั้น

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบก่อนจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบของสหกรณ์อื่นและบริษัทเอกชน และก่อนนำเข้าแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม สหกรณ์ควรทำการตรวจสอบทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ คุณภาพทางเคมีและคุณภาพทางสุขศาสตร์ โดยน้ำนมดิบของสหกรณ์จะต้องมีคุณภาพขั้นต่ำตามประกาศคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อน้ำนมโค พ.ศ. 2554 ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2554 ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณารับซื้อน้ำนมโคให้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก)

2. การตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์นม สหกรณ์ทำการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์นม โดยเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์และนมยู เอช ที ที่ผลิตได้ในแต่ละครั้งไปตรวจสอบคุณลักษณะทางกายภาพ คุณภาพทางเคมีและคุณภาพทางสุขศาสตร์เช่นเดียวกับน้ำนมดิบ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์นมสามารถบริโภคได้อย่างปลอดภัยและมีมาตรฐาน ซึ่งระบบมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิต ได้แก่

ISO 9001:2000 Certified No.15/03Q0022R00

ระบบมาตรฐาน ISO (International Organization for Standardization) เป็นระบบมาตรฐานด้านคุณภาพการจัดการระบบต่อประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและความพึงพอใจ

HACCP System Certified No.15/03H0021R00

ระบบ HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) เป็นระบบวิเคราะห์จุดวิกฤตในกระบวนการผลิตอาหาร โดยประเมินจุดวิกฤตที่เป็นไปได้ในการเกิดอันตรายทั้งหมดในด้านกายภาพ เคมีและด้านจุลินทรีย์ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าอาหารที่ผลิตมีความปลอดภัยสูงสุดแก่ผู้บริโภค

GMP (Good Manufacturing Practice)

หลักการปฏิบัติที่ดีในการผลิตอาหาร (GMP) เป็นระบบพื้นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารแก่ผู้บริโภค โดยมีหลักในการเตรียมสิ่งแวดล้อมในการผลิตอาหารให้ถูกสุขลักษณะ เช่น อาคารสถานที่ในการผลิต เครื่องจักรอุปกรณ์ และสุขลักษณะส่วนบุคคล เป็นต้น เพื่อให้มีความปลอดภัยเหมาะสำหรับการผลิตอาหารแก่ผู้บริโภค

รูปแสดงขั้นตอนการรวบรวมและแปรรูปน้ำนมดิบ

รูปภาพที่ 1 ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์

รูปภาพที่ 2 นำส่งนํ้านมดิบถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ

รูปภาพที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพนํ้านมดิบเบื้องต้นโดยดูจากสี กลิ่น รส

รูปภาพที่ 4 เก็บตัวอย่างน้ำนมดิบไปตรวจสอบคุณภาพ

รูปภาพที่ 5 กวนน้ำนมให้ไขมันกระจายก่อนเก็บตัวอย่าง

รูปภาพที่ 6 เก็บตัวอย่างน้ำนมดิบจากรถบรรทุกน้ำนม

รูปภาพที่ 7 โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบของสหกรณ์

รูปภาพที่ 8 การแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม

รูปภาพที่ 9 เครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์นม

รูปภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์และนมยู เอช ที

รูปภาพที่ 11 ห้องเย็นเก็บผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์

รูปภาพที่ 12 การบรรจุผลิตภัณฑ์นมยู เอช ที รोज़าหน่าย

รูปภาพที่ 13 จัดเก็บผลิตภัณฑ์นมยู เอช ที ในคลังสินค้า

รูปภาพที่ 14 ห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นม

รูปภาพที่ 15 ตรวจสอบความถ่วงจำเพาะ โดยใช้ Lactodensimeter

รูปภาพที่ 16 ตรวจสอบปริมาณไขมันในน้ำนม ด้วยวิธี Gerber method

รูปภาพที่ 17 เครื่อง Milko scan ตรวจสอบเนื้อมันทั้งหมด (TS) และเนื้อมันไม่รวมมันเนย (SNF)

รูปภาพที่ 18 ตรวจสอบความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำนม (pH)

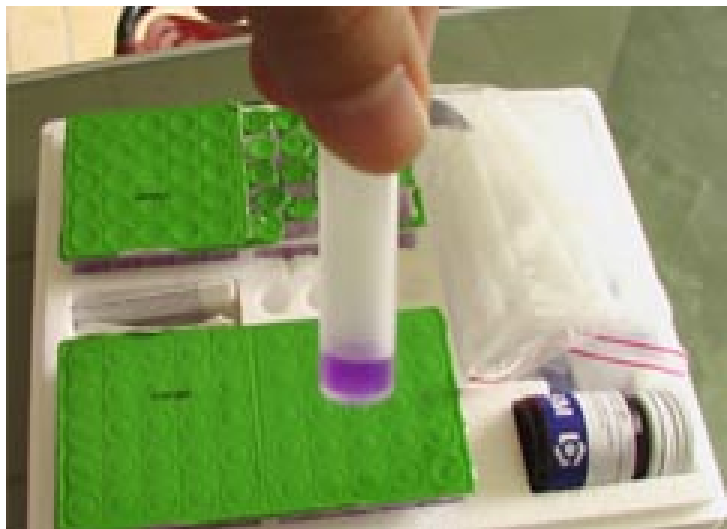
รูปภาพที่ 19 ตรวจสอบความเป็นกรดของน้ำนม โดยใช้ Lactic acid

รูปภาพที่ 20 เครื่องตรวจจุดเยือกแข็ง (Freezing point)

รูปภาพที่ 21 ตรวจสอบสารปฏิชีวนะในน้ำนม (Antibiotic) ด้วยวิธี Delvo test

รูปภาพที่ 22 ทดสอบการทำปฏิกิริยากับแอลกอฮอล์ (Alcohol test)

รูปภาพที่ 23 ตรวจสอบปริมาณจุลินทรีย์ในน้ำนม ด้วยวิธี Methylene blue test

รูปภาพที่ 24 ตรวจปริมาณจุลินทรีย์ในน้ำนม ด้วยวิธี Resazurin test

รูปภาพที่ 25 เครื่องเทียบสีเพื่อใช้เกรด Resazurin test

ระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูป
นํ้านมดิบ

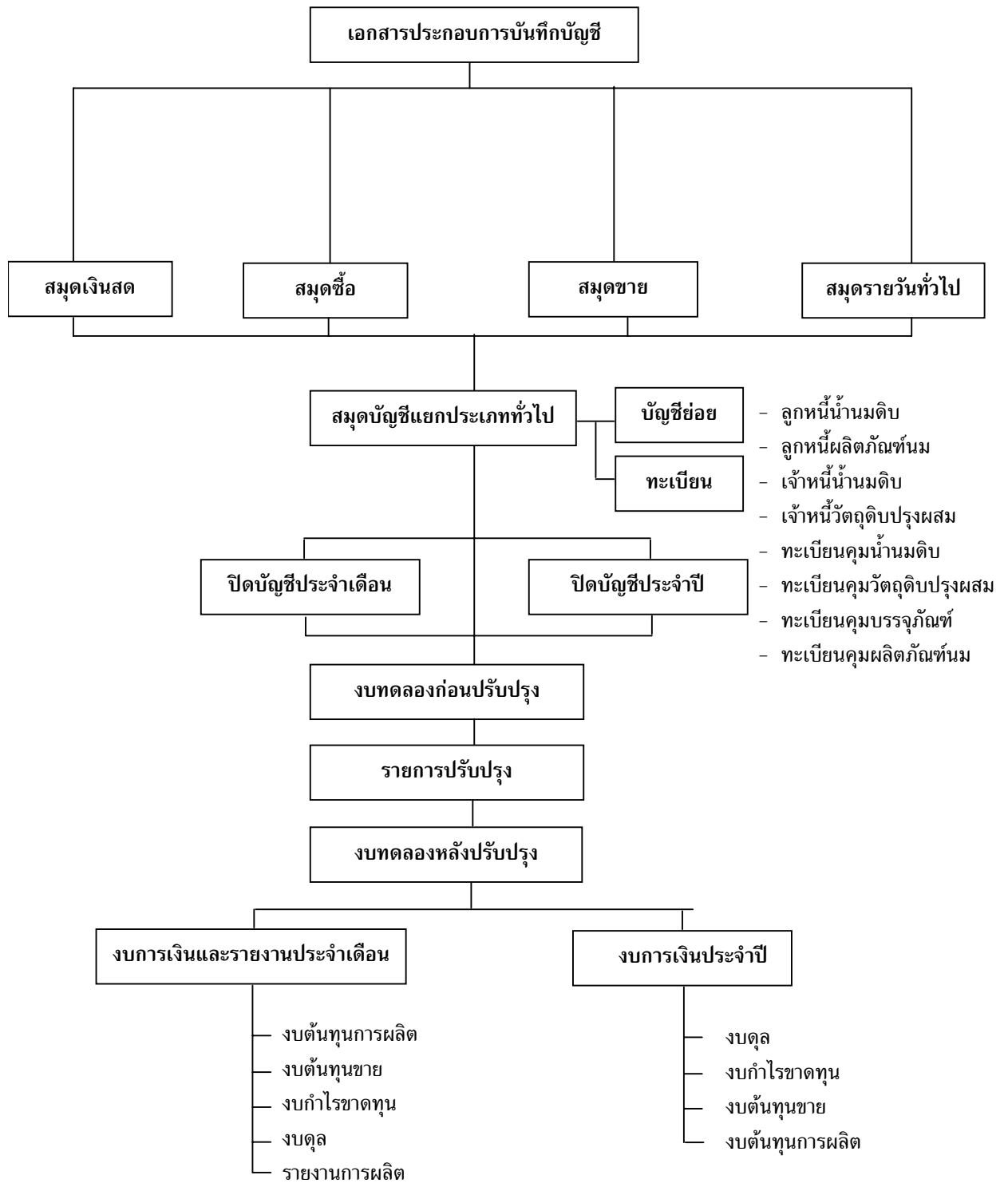
ระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ

ระบบบัญชีของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบเป็นไปตามหลักบัญชีคู่ ซึ่งรายการเงินทุกรายการที่เกิดขึ้นจะต้องบันทึกบัญชี 2 ด้านเสมอ โดยเดบิตบัญชีหนึ่ง หรือหลายบัญชีในด้านหนึ่ง และเครดิตบัญชีหนึ่ง หรือหลายบัญชีอีกด้านหนึ่ง ในจำนวนเงินที่เท่ากันทั้ง 2 ด้าน ดังนั้น ผลรวมของยอดบัญชีด้านเดบิตจะต้องเท่ากับผลรวมของยอดบัญชีด้านเครดิต

สำหรับการนำรายการเงินไปบันทึกบัญชีมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 1. รวบรวมเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี** รายการเงินทุกรายการที่เกิดขึ้นจะต้องบันทึกในเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี โดยจำแนกรายการเงินเป็นประเภทต่างๆ เช่น จ่ายเงิน ค่าน้ำมันดิบให้สมาชิก รับเงินค่าขายน้ำมันดิบ รับเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นม รับชำระหนี้จากลูกหนี้ค่าน้ำมันดิบ รับชำระหนี้จากลูกหนี้ค่าผลิตภัณฑ์นม จ่ายเงินเดือน หรือค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี
- 2. บันทึกรายการเงินในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น** โดยนำข้อมูลรายการเงินที่บันทึกในเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไปบันทึกในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น ได้แก่ สมุดเงินสด สมุดซื้อ สมุดขาย และสมุดรายวันทั่วไปเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 3. ผ่านรายการบัญชีไปยังสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย** โดยผ่านรายการบัญชีที่บันทึกในสมุดบันทึกรายการขั้นต้นไปสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย ได้แก่ สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป บัญชีย่อย และทะเบียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงรายละเอียดของรายการเงินนั้นๆ และเปรียบเทียบยอดคงเหลือในบัญชีย่อยและทะเบียนกับยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชีซึ่งเป็นบัญชีคุมยอด
- 4. หายอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทและจัดทำงบทดลอง** โดยหายอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชี แล้วนำยอดคงเหลือของทุกบัญชีไปจัดทำงบทดลองเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องในเบื้องต้นของการบันทึกการบัญชี
- 5. การจัดทำงบการเงิน** โดยจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของสหกรณ์เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกของสหกรณ์ ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/บริการ งบต้นทุนการผลิตและหมายเหตุประกอบงบการเงิน

แผนผังระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

หมายถึง เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานบันทึกข้อเท็จจริงตามลักษณะของรายการเงินที่เกิดขึ้น เพื่อแสดงว่ารายการเงินนั้นได้เกิดขึ้นจริงตามประเภทและจำนวนเงินที่ปรากฏในเอกสาร

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. **เอกสารภายใน** เป็นแบบฟอร์มเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่สหกรณ์จัดทำขึ้น เพื่อบันทึกรายการเงินต่างๆ ภายในกิจการและเก็บไว้เป็นหลักฐาน

2. **เอกสารภายนอก** เป็นแบบฟอร์มเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่สหกรณ์ได้รับ จากบุคคลภายนอก เช่น ใบเสร็จรับเงินจากผู้ขายสินค้า ใบกำกับสินค้าจากเจ้าหนี้กรณีที่สหกรณ์ซื้อสินค้า เป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

เอกสารภายในที่สหกรณ์จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการบันทึกบัญชีในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ มีดังนี้

1. **ใบรับน้ำมันดิบ** (เอกสารหมายเลข 1) ใช้สำหรับบันทึกการรับน้ำมันดิบจาก สมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิก โดยบันทึกรายละเอียดของผู้ขาย น้ำหนักสุทธิที่บรรทุกน้ำมันดิบ (ขาเข้า) และน้ำหนักสุทธิที่ปล่อย (ขาออก) เพื่อทราบน้ำหนักสุทธิของน้ำมันดิบที่รับซื้อ จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้สมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่รวบรวมน้ำมันดิบ

2. **ใบสรุปรับน้ำมันดิบ** (เอกสารหมายเลข 2) ใช้สรุปปริมาณน้ำมันดิบที่รวบรวมจาก สมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละรายประจำงวด 15 วัน แล้วรวมปริมาณน้ำมันดิบที่รวบรวมทั้งสิ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการคำนวณจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบที่รับซื้อ

3. **รายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันดิบ** (เอกสารหมายเลข 3) ใช้สำหรับบันทึก ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันดิบของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย รวมถึงบันทึกราคาน้ำมันดิบ ที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงจากราคามาตรฐาน จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมน้ำมันดิบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการคำนวณ ราคารับซื้อน้ำมันดิบต่อกิโลกรัม
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ

4. **รายละเอียดการคิดราคาน้ำมันดิบ** (เอกสารหมายเลข 4) ใช้สำหรับบันทึก รายละเอียดการคิดราคาน้ำมันดิบประจำงวด 15 วัน โดยใช้ข้อมูลจากใบสรุปรับน้ำมันดิบ (เอกสาร หมายเลข 2) และรายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันดิบ (เอกสารหมายเลข 3) เพื่อคำนวณราคารับซื้อ น้ำมันดิบต่อกิโลกรัม จำนวนเงินค่าน้ำมันดิบของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย รวมจำนวนเงิน ค่าน้ำมันดิบทั้งสิ้นและคำนวณราคารับซื้อน้ำมันดิบเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

5. รายละเอียดการจ่ายค่าน้ำนมดิบ (เอกสารหมายเลข 5) ใช้สำหรับบันทึกการจ่ายชำระหนี้ค่าน้ำนมดิบ โดยบันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบ หักด้วยค่าหุ้นและจำนวนหนี้ค้างชำระกับสหกรณ์ เช่น ค่าอาหารสัตว์ ค่าสินค้า เป็นต้น คงเหลือเป็นจำนวนเงินที่โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย รวมจำนวนเงินโอนชำระหนี้ทั้งสิ้น จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่การเงิน พร้อมกับใบถอนเงินฝากธนาคาร เพื่อให้ผู้มีอำนาจลงชื่ออนุมัติ
สำเนาฉบับที่ 1	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่บัญชี

6. รายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบก่อนจำหน่าย/แปรรูป (เอกสารหมายเลข 6) ใช้สำหรับบันทึกผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบก่อนจำหน่าย หรือก่อนนำเข้าแปรรูป จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่ตลาดเพื่อทราบผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบ ก่อนจำหน่าย หรือให้เจ้าหน้าที่ผลิตเพื่อทราบผลการตรวจสอบคุณภาพ น้ำนมดิบก่อนนำเข้าแปรรูป
สำเนาฉบับที่ 1	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ

7. ใบจ่ายน้ำนมดิบ (เอกสารหมายเลข 7) ใช้สำหรับบันทึกการขายน้ำนมดิบโดยบันทึกรายละเอียดของผู้ซื้อ เลขที่สัญญา และน้ำหนักกรเปล่าก่อนบรรจุทุกน้ำนมดิบ (ขาเข้า) และน้ำหนักรถที่บรรจุทุกน้ำนมดิบที่ส่งให้ผู้ซื้อ (ขาออก) เพื่อทราบน้ำหนักสุทธิของน้ำนมดิบต้นทาง จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

8. ใบกำกับน้ำนมดิบ (เอกสารหมายเลข 8) ใช้สำหรับบันทึกการขายน้ำนมดิบเป็นเงินเชื่อ โดยใช้น้ำหนักสุทธิของน้ำนมดิบปลายทางตามเอกสารของผู้ซื้อในการคำนวณมูลค่าขายน้ำนมดิบ จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

9. ใบสรุปขายน้ำมันดิบประจำวัน (เอกสารหมายเลข 9) ใช้สรุปรายการขายน้ำมันดิบให้ผู้ซื้อแต่ละรายเรียงตามลำดับเลขที่ใบจ่ายน้ำมันดิบ บันทึกน้ำหนักสุทธิต้นทางตามใบจ่ายน้ำมันดิบและบันทึกน้ำหนักสุทธิปลายทางตามใบรับน้ำมันดิบของผู้ซื้อ แล้วรวมปริมาณและจำนวนเงินขายน้ำมันดิบประจำวัน คำนวณราคาขายน้ำมันดิบเฉลี่ยต่อกลักรัมและผลต่างของน้ำหนักสุทธิต้นทางกับน้ำหนักสุทธิปลายทาง เพื่อทราบน้ำหนักที่ขาดหายในระหว่างการขนส่งและกำหนดแนวทางควบคุม จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 1	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

10. ใบเสร็จรับเงิน (เอกสารหมายเลข 10) ใช้สำหรับบันทึกรายการรับชำระหนี้จากลูกหนี้น้ำมันดิบและลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ลูกหนี้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่การเงิน

11. ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี (เอกสารหมายเลข 11) ใช้สำหรับบันทึกการขายผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที เป็นเงินสด ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ยกเว้นผลิตภัณฑ์นมรสจัดไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

12. ใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี (เอกสารหมายเลข 12) ใช้สำหรับบันทึกการขายผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที เป็นเงินเชื่อ ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ยกเว้นผลิตภัณฑ์นมรสจัดไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

13. ใบสำคัญรับ (เอกสารหมายเลข 13) ใช้สำหรับบันทึกสรุปประจำวันรายการขายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด และรายการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด โดยแนบเอกสารเกี่ยวกับการรับเงินไว้กับใบสำคัญรับด้วย

14. ใบโอนบัญชี (เอกสารหมายเลข 14) ใช้สำหรับบันทึกการโอนเงินชำระหนี้ค่าน้ำมันดิบเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสมาชิก หรือผู้ขายที่มีใช้สมาชิก และบันทึกการรับชำระหนี้จากลูกหนี้น้ำมันดิบ และลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นมด้วยการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ รวมถึงใช้บันทึกการแก้ไขข้อผิดพลาดในการบันทึกบัญชีและรายการปรับปรุงบัญชี

15. ใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ (เอกสารหมายเลข 15) ใช้สำหรับบันทึกรายการวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์ที่สั่งซื้อจากผู้ขายสินค้า จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้ขายสินค้า
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่จัดซื้อ

16. ใบสำคัญจ่าย (เอกสารหมายเลข 16) ใช้สำหรับบันทึกสรุปประจำวันรายการซื้อวัตถุดิบปรุงผสมเป็นเงินสด และรายการจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหน้าที่วัตถุดิบปรุงผสม โดยแนบเอกสารเกี่ยวกับการจ่ายเงินไว้กับใบสำคัญจ่ายด้วย ทั้งนี้เว้นแต่ ต้นข้าวแช่ และสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร

17. ใบส่งผลิต (เอกสารหมายเลข 17) ใช้สำหรับบันทึกรายการและปริมาณผลิตภัณฑ์นมที่ให้แผนกผลิตดำเนินการผลิต จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่ผลิต
สำเนาฉบับที่ 1	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

18. ใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ (เอกสารหมายเลข 18) ใช้สำหรับบันทึกการเบิกน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดเพื่อใช้ในการผลิต จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 3 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมน้ำมันเพื่อเบิกน้ำมันดิบ
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาเพื่อเบิกวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์
สำเนาฉบับที่ 2	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคุมแต่ละประเภท ตามแต่กรณี
สำเนาฉบับที่ 3	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ผลิต

19. ใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม (เอกสารหมายเลข 19) ใช้สำหรับบันทึกปริมาณผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ ที่รั่วเสียและผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นม
สำเนาฉบับที่ 1	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ผลิต

20. รายงานการผลิต (เอกสารหมายเลข 20) ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดการผลิตประจำวัน ปริมาณน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดที่ใช้ไปในการผลิต รวมทั้งปริมาณผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ ที่รั่วเสียและผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้ประกอบการบันทึกต้นทุนการผลิต
สำเนาฉบับที่ 1	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ผลิต

21. ใบเบิกผลิตภัณฑนม (เอกสารหมายเลข 21) ใช้สำหรับบันทึกการเบิกผลิตภัณฑนมแต่ละชนิดเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพ หรือนำไปใช้ จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 1 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคุมผลิตภัณฑนม
สำเนาฉบับที่ 1	ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

22. รายงานการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑนม (เอกสารหมายเลข 22) ใช้สำหรับบันทึกผลการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑนม จัดทำขึ้นพร้อมสำเนา 2 ฉบับ ดังนี้

ต้นฉบับ	ให้ผู้จัดการเพื่อทราบผลการตรวจสอบคุณภาพ
สำเนาฉบับที่ 1	ให้เจ้าหน้าที่ผลิตเพื่อกำหนดแนวทางควบคุมและปรับปรุงคุณภาพการผลิต
สำเนาฉบับที่ 2	เก็บไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ

รูปแบบเอกสาร

1. ใบรับน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 1)
2. ใบสรุปรับน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 2)
3. รายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 3)
4. รายละเอียดการคิดราคาน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 4)
5. รายละเอียดการจ่ายค่าน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 5)
6. รายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบก่อนจำหน่าย/แปรรูป	(แบบเอกสารหมายเลข 6)
7. ใบจ่ายน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 7)
8. ใบกำกับน้ำนมดิบ	(แบบเอกสารหมายเลข 8)
9. ใบสรุปขายน้ำนมดิบประจำวัน	(แบบเอกสารหมายเลข 9)
10. ใบเสร็จรับเงิน	(แบบเอกสารหมายเลข 10)
11. ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี	(แบบเอกสารหมายเลข 11)
12. ใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี	(แบบเอกสารหมายเลข 12)
13. ใบสำคัญรับ	(แบบเอกสารหมายเลข 13)
14. ใบโอนบัญชี	(แบบเอกสารหมายเลข 14)
15. ใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์	(แบบเอกสารหมายเลข 15)
16. ใบสำคัญจ่าย	(แบบเอกสารหมายเลข 16)
17. ใบสั่งผลิต	(แบบเอกสารหมายเลข 17)
18. ใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์	(แบบเอกสารหมายเลข 18)
19. ใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม	(แบบเอกสารหมายเลข 19)
20. รายงานการผลิต	(แบบเอกสารหมายเลข 20)
21. ใบเบิกผลิตภัณฑ์นม	(แบบเอกสารหมายเลข 21)
22. รายงานการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์นม	(แบบเอกสารหมายเลข 22)

(แบบเอกสารหมายเลข 1)

เลขที่.....									
สหกรณ์.....จำกัด									
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....									
อำเภอ.....จังหวัด.....									
ใบรับนํ้านมดิบ									
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....									
ศูนย์รับนํ้านมดิบ.....	☐ เข้า								
ผู้ขาย.....	☐ เย็น								
☐ สมาชิกกลุ่มที่.....เลขทะเบียน.....									
☐ ผู้มิใช่สมาชิก									
เข้า	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 30%;">ทะเบียนรถ</td><td>.....</td></tr><tr><td>เวลา</td><td>.....</td></tr><tr><td>นํ้าหนักรถเข้า</td><td>.....ก.ก.</td></tr></table>	ทะเบียนรถ		เวลา		นํ้าหนักรถเข้า	ก.ก.		
ทะเบียนรถ									
เวลา									
นํ้าหนักรถเข้า	ก.ก.								
ออก	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 30%;">ทะเบียนรถ</td><td>.....</td></tr><tr><td>เวลา</td><td>.....</td></tr><tr><td>นํ้าหนักรถออก</td><td>.....ก.ก.</td></tr><tr><td>นํ้าหนักนมสุทธิ</td><td>.....ก.ก.</td></tr></table>	ทะเบียนรถ		เวลา		นํ้าหนักรถออก	ก.ก.	นํ้าหนักนมสุทธิ	ก.ก.
ทะเบียนรถ									
เวลา									
นํ้าหนักรถออก	ก.ก.								
นํ้าหนักนมสุทธิ	ก.ก.								
คนบนรถขณะซ้่ง	เข้า.....คน								
	ออก.....คน								
ผู้ซ้่ง.....	ผู้รับนํ้านม.....								

ประจำงวด 15 วัน ระหว่างวันที่.....ถึงวันที่.....

รายละเอียดการคิดราคาน้ำมันดิบ

ประจำงวด 15 วัน ระหว่างวันที่.....ถึงวันที่.....

[illegible]

ราคาซื้อขนานตบเฉลี่ยต่อกิโลกรัม.....บาท

(แบบเอกสารหมายเลข 7)

		เลขที่.....									
สหกรณ์.....จำกัด											
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....											
อำเภอ.....จังหวัด.....											
ใบจ่ายน้ำมันดิบ											
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....											
ศูนย์รับน้ำมันดิบ.....											
ผู้ซื้อ.....	สัญญาเลขที่.....										
ที่อยู่.....											
เข้า	<table><tr><td>ทะเบียนรถ</td><td>.....</td></tr><tr><td>เวลา</td><td>.....</td></tr><tr><td>น้ำหนักรถเข้า</td><td>.....ก.ก.</td></tr></table>			ทะเบียนรถ		เวลา		น้ำหนักรถเข้า	ก.ก.		
ทะเบียนรถ											
เวลา											
น้ำหนักรถเข้า	ก.ก.										
ออก	<table><tr><td>ทะเบียนรถ</td><td>.....</td></tr><tr><td>เวลา</td><td>.....</td></tr><tr><td>น้ำหนักรถออก</td><td>.....ก.ก.</td></tr><tr><td>น้ำหนักนมสุทธิ</td><td>.....ก.ก.</td></tr></table>			ทะเบียนรถ		เวลา		น้ำหนักรถออก	ก.ก.	น้ำหนักนมสุทธิ	ก.ก.
ทะเบียนรถ											
เวลา											
น้ำหนักรถออก	ก.ก.										
น้ำหนักนมสุทธิ	ก.ก.										
คนบนรถขณะเข้า		เข้า.....คน									
		ออก.....คน									
ผู้ขับรถ.....		ผู้ชั่ง.....									
ผู้รับสินค้า.....		ผู้อนุมัติ.....									

(แบบเอกสารหมายเลข 8)

เล่มที่.....

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

ใบกำกับน้ำมันดิบ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ซื้อ.....

สัญญาเลขที่.....

ที่อยู่.....

กำหนดชำระเงิน.....

ที่	รายการ	น้ำหนักสุทธิ (ก.ก.)	ราคาต่อหน่วย (ก.ก.)	จำนวนเงิน (บาท)
	(ตัวอักษร).....รวม			

.....ผู้รับมอบน้ำมันดิบ

.....ผู้ส่งมอบน้ำมันดิบ

.....ผู้อนุมัติ

(แบบเอกสารหมายเลข 10)

เล่มที่.....

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

ใบเสร็จรับเงิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ได้รับเงินจาก.....

ที่อยู่.....

☐

เงินสด

☐

เช็คเลขที่.....ธนาคาร.....สาขา.....วันที่ในเช็ค.....

☐

โอนเข้าบัญชีเลขที่.....ธนาคาร.....สาขา.....

ที่	รายการ	จำนวนเงิน	
	รวมทั้งสิ้น		

จำนวนเงิน (ตัวอักษร) (.....)

.....

ผู้รับเงิน

.....

ผู้จัดการ

(แบบเอกสารหมายเลข 11)

เล่มที่.....

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด

เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ได้รับเงินจาก.....สมาชิก/ผู้มีใช้สมาชิก เลขทะเบียนที่.....กลุ่มที่.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ตามรายการดังต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวน หน่วย	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน
(ตัวอักษร).....			รวมเงิน	
			ภาษีมูลค่าเพิ่ม	
			ยอดเงินสุทธิ	

.....ผู้จัดการ

.....ผู้รับเงิน

(แบบเอกสารหมายเลข 12)

เล่มที่.....

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด

เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ซื้อ..... สัญญาเลขที่.....

ที่อยู่..... กำหนดชำระเงิน.....วัน

..... ครบกำหนด.....

ที่	รายการ	จำนวน หน่วย	ราคาต่อหน่วย		จำนวนเงิน	
(ตัวอักษร).....รวมเงิน						
					ภาษีมูลค่าเพิ่ม	
					ยอดเงินสุทธิ	

.....ผู้รับมอบสินค้า

.....ผู้ส่งมอบสินค้า

.....ผู้จัดการ

(แบบเอกสารหมายเลข 13)

เลขที่..... สหกรณ์.....จำกัด เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด..... ใบสำคัญรับ ☐ เงินสด บาท ☐ เช็ค บาท บาท รับจาก..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....		
ประเภทบัญชี.....		รวมทั้งสิ้น
..... เจ้าหน้าที่บัญชี	 ผู้ตรวจสอบ	 ผู้อนุมัติ

(แบบเอกสารหมายเลข 14)

เลขที่..... สหกรณ์.....จำกัด เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด..... ใบโอนบัญชี วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....					
ประเภทบัญชี	หน้า บัญชี	เดบิต		เครดิต	
คำอธิบาย.....					
..... เจ้าหน้าที่บัญชี	 ผู้ตรวจสอบ	 ผู้อนุมัติ			

(แบบเอกสารหมายเลข 15)

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

ใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึง.....

สหกรณ์มีความประสงค์จะสั่งซื้อสินค้าตามรายการดังต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวน หน่วย	ราคาต่อหน่วย		จำนวนเงิน	
	(ตัวอักษร).....รวมทั้งสิ้น					

โปรดส่งสินค้าดังกล่าวให้สหกรณ์ภายในวันที่.....

พร้อมใบกำกับสินค้าที่ระบุเลขที่ใบสั่งซื้อข้างต้นไว้ด้วย

.....
ผู้จัดการ

.....
ผู้สั่งซื้อ

(แบบเอกสารหมายเลข 16)

เลขที่.....		
สหกรณ์.....จำกัด เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....		
ใบสำคัญจ่าย		
☐ เงินสด บาท ☐ เช็ค บาท บาท		
รับจาก.....		
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....		
..... 		
ประเภทบัญชี.....		รวมทั้งสิ้น
..... เจ้าหน้าที่บัญชี	 ผู้ตรวจสอบ	 ผู้อนุมัติ

(แบบเอกสารหมายเลข 17)

เลขที่.....				
สหกรณ์.....จำกัด				
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....				
อำเภอ.....จังหวัด.....				
ใบสั่งผลิต				
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....				
ให้แผนกผลิตดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์นมตามรายการต่อไปนี้				
ที่	รายการ	ขนาดบรรจุ	หน่วยนับ	จำนวน
.....				
ผู้จัดการ		เจ้าหน้าที่ตลาด		

(แบบเอกสารหมายเลข 18)

เลขที่.....

สหกรณ์.....จำกัด

เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

ใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนกผลิตขอเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ตามรายการต่อไปนี้
เพื่อใช้ในการผลิต

☐ นมพาสเจอร์ไรส์ รส.....

☐ นมยู เอช ที รส.....

ที่	รายการ	หน่วยนับ	จำนวน	หมายเหตุ
1	น้ำนมดิบ			
2	วัตถุดิบปรุงรส			
	-			
	-			
	-			
	-			
3	บรรจุภัณฑ์			
	-			
	-			
	-			

.....
ผู้รับมอบ

.....
ผู้ส่งมอบ

.....
ผู้อนุมัติ

(แบบเอกสารหมายเลข 19)

เลขที่.....						
สหกรณ์.....จำกัด						
เลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....						
อำเภอ.....จังหวัด.....						
ใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม						
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....						
แผนกผลิตขนานำส่งผลิตภัณฑ์นมตามรายการดังต่อไปนี้						
☐ นมพาสเจอร์ไรส์						
☐ นมยู เอช ที						
ที่	รายการ	ขนาดบรรจุ	หน่วยนับ	จำนวน ที่ผลิตได้	จำนวน ที่ร่วงเสีย	จำนวน คงเหลือ
..... ผู้ส่งมอบ ผู้รับมอบ						

สหกรณ์.....จำกัด

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

รายงานการผลิต

☐ นมพาสเจอร์ไรส์

□ นมยู เอชที

1. การฆ่าเชื้อริเริ่มเวลา.....น.	1. การฆ่าเชื้อริเริ่มเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.
2. การพาสเจอร์ริเริ่มเวลา.....น.	2. การยู เอช ที่ริเริ่มเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.
3. การบรรจุเริ่มเวลา.....น.	3. การบรรจุเริ่มเวลา.....น. บรรจุเสร็จเวลา.....น.
4. การทำความสะอาดเริ่มเวลา.....น.	4. การทำความสะอาดเริ่มเวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและบรรจุภัณฑ์

ที่	รายการ	หน่วยนับ	จำนวนวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์			
			ยกมา	เบิก	คงเหลือ	ใช้ไป
1	น้ำมันดิบ					
2	วัตถุดิบปรุงรส					
-						
-						
-						
-						
3	บรรจุภัณฑ์					
-						
-						

ผลิตรักกันทั้งหม

[illegible]

เจ้าหน้าที่ผลิต

หัวหน้าฝ่ายผลิต

ผู้จัดการ

(แบบเอกสารหมายเลข 21)

เลขที่.....					
สหกรณ์.....จำกัด					
เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....					
อำเภอ.....จังหวัด.....					
ใบเบิกผลิตภัณฑ์นม					
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....					
แผนก.....ขอเบิกผลิตภัณฑ์นมตามรายการต่อไปนี้					
ที่	รายการ	จำนวน หน่วย	ราคาต่อหน่วย (บาท)		จำนวนเงิน (บาท)
รวมทั้งสิ้น					
.....					
ผู้เบิก			ผู้ส่งมอบ		
.....					
ผู้อนุมัติ					

(แบบเอกสารหมายเลข 22)

สหกรณ์.....จำกัด

รายงานการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์นม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ นมพาสเจอร์ไรส์ วันที่ผลิต..... วันหมดอายุ.....

☐ นมยู เอช ที วันที่ผลิต..... วันหมดอายุ.....

รายการ	เวลาที่ตรวจสอบ					
						
Organoleptic Test						
Temperature (C)						
% Fat						
Specific gravity @ 20 c						
% Total solids						
% Solids not fat						
ph						
% Acidity by Lactic acid						
Alcohol Test						
Standard Plate Count						
.....						
.....						
.....						
ผู้ตรวจสอบ						

.....

เจ้าหน้าที่ควบคุมคุณภาพ

สมุดบัญชี

สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผู้ประกอบการในระบบ ภาษีมูลค่าเพิ่ม สมุดบัญชีที่ใช้แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สมุดบันทึกรายการขั้นต้น

ใช้สำหรับบันทึกรายการเงินจากเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีต่าง ๆ เรียงตามลำดับ ก่อนหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะผ่านรายการไปบันทึกในสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย

สมุดบันทึกรายการขั้นต้นที่ใช้ในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปนํ้านมดิบ มีดังนี้

(1) **สมุดเงินสด** (แบบบัญชีหมายเลข 1) ใช้บันทึกการรับ - จ่ายเงินสดและเงินสด คงเหลือ รวมทั้งภาษีซื้อและภาษีขาย โดยการรับและจ่ายเงินสดทุกกรณีจะต้องนำรายการเงินจากเอกสาร ประกอบการรับ - จ่ายมาบันทึกรายการในสมุดเงินสดก่อนเสมอ สมุดเงินสดนอกจากจะเป็นสมุดบันทึก รายการขั้นต้นแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นบัญชีแยกประเภทเงินสดด้วย

(2) **สมุดซื้อและรายงานภาษีซื้อ** (แบบบัญชีหมายเลข 2) ใช้บันทึกการซื้อนํ้านมดิบ จากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิก ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม บันทึกการซื้อวัตถุดิบปรุงผสม และบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่ซื้อเป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยแยกเป็นสมุดซื้อ นํ้านมดิบ สมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์ เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการซื้อนํ้านมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิด โดยแยกบันทึกสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สินค้าที่ต้อง เสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีซื้อให้ชัดเจน

(3) **สมุดขายและรายงานภาษีขาย** (แบบบัญชีหมายเลข 3) ใช้บันทึกการขาย นํ้านมดิบ ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และรายการขายผลิตภัณฑ์นม ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ยกเว้น ผลิตภัณฑ์นมรสจืด ทั้งที่ขายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยแยกเป็นสมุดขายนํ้านมดิบ และสมุดขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการขายนํ้านมดิบและผลิตภัณฑ์นม แต่ละชนิด โดยแยกบันทึกสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีขาย ให้ชัดเจน

(4) **สมุดรายวันทั่วไป** (แบบบัญชีหมายเลข 4) ใช้สำหรับบันทึกการบัญชีที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่เกี่ยวกับการรับจ่ายเงินสด หรือรายการที่ไม่อาจบันทึกในสมุดบันทึกการขั้นต้นเล่มอื่น ได้แก่ รายการตามเอกสารใบโอนบัญชี ทั้งนี้ รายการใดที่ได้บันทึกในสมุดบันทึกการขั้นต้นเล่มอื่นแล้ว ไม่ต้องนำมาบันทึกในสมุดรายวันทั่วไปอีก เช่น รายการซื้อ - ขายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อ รายการซื้อ - ขาย ผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

2. สมุดบันทึกการขึ้นปลาย

ใช้สำหรับบันทึกการการเงินแยกตามลักษณะของรายการเงินที่เกิดขึ้นแต่ละประเภทจากสมุดบันทึกการขึ้นต้น เพื่อรวบรวมรายการเงินแต่ละประเภทที่มีลักษณะอย่างเดียวกันเข้าไว้เป็นหมวดหมู่

สมุดบันทึกการขึ้นปลายที่ใช้ในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ มีดังนี้

(1) **สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป** (แบบบัญชีหมายเลข 5) ใช้บันทึกการการเงินจากสมุดบันทึกการขึ้นต้นแยกตามประเภทบัญชีที่จำแนกไว้ รายการเงินทุกรายการที่บันทึกไว้ในสมุดบันทึกการขึ้นต้นแต่ละเล่มจะต้องผ่านรายการมาบันทึกในบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องเสมอ

(2) **บัญชีย่อย** ใช้บันทึกการการเงินที่เกิดขึ้นแยกย่อยออกไปแต่ละรายการเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบ ได้แก่

- บัญชีย่อยลูกหนี้ น้ำมันดิบ/บัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม (แบบบัญชีย่อยหมายเลข 1)

- บัญชีย่อยเจ้าหนี้ น้ำมันดิบ/บัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม/บัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุก๊าซ (แบบบัญชีย่อยหมายเลข 2)

(3) **ทะเบียน** ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับ การจ่ายและจำนวนคงเหลือของน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบ ได้แก่

- ทะเบียนคูน้ำมันดิบ (แบบทะเบียนหมายเลข 1)

- ทะเบียนคูนวัตถุดิบปรุงผสม/ทะเบียนคูนบรรจุก๊าซ/ทะเบียนคูนผลิตภัณฑ์นม (แบบทะเบียนหมายเลข 2)

รูปแบบสมุดบัญชี บัญชีย่อยและทะเบียน

1. สมุดเงินสด	(แบบบัญชีหมายเลข 1)
2. สมุดซื้อและรายงานภาษีซื้อ	(แบบบัญชีหมายเลข 2)
3. สมุดขายและรายงานภาษีขาย	(แบบบัญชีหมายเลข 3)
4. สมุดรายวันทั่วไป	(แบบบัญชีหมายเลข 4)
5. สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป	(แบบบัญชีหมายเลข 5)
6. บัญชีย่อยลูกหนี้บ้านมดป/	
บัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม	(แบบบัญชีย่อยหมายเลข 1)
7. บัญชีย่อยเจ้าหนี้บ้านมดป/	
บัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม/	
บัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์	(แบบบัญชีย่อยหมายเลข 2)
8. ทะเบียนคุมบ้านมดป	(แบบทะเบียนหมายเลข 1)
9. ทะเบียนคุมวัตถุดิบปรุงผสม/	
ทะเบียนคุมบรรจุภัณฑ์/	
ทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นม	(แบบทะเบียนหมายเลข 2)

คำอธิบายประกอบแบบสมุดเงินสด

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในสมุดเงินสด ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่รับเงิน
- ช่องที่ (2) บันทึกเลขที่ใบสำคัญรับ
- ช่องที่ (3) บันทึกชื่อบัญชีแยกประเภท ตามประเภทของรายการเงินที่ปรากฏในใบสำคัญรับและบันทึกข้อความเกี่ยวกับการรับเงินที่เห็นว่าจำเป็นโดยย่อ
- ช่องที่ (4) บันทึกหน้าบัญชีแยกประเภทของบัญชีตามช่องที่ (3) ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปกรณีเป็นรายการขายน้ำมันดิบและรายการขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดให้บันทึกหน้าบัญชีสมุดขายน้ำมันดิบ หรือสมุดขายผลิตภัณฑ์นม ตามแต่กรณี
- ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินที่รับตามประเภทของบัญชีที่ปรากฏจำนวนเงินใบสำคัญรับ
- ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินภาษีขายที่สหกรณ์เรียกเก็บจากผู้ซื้อผลิตภัณฑ์นมตามประเภทของรายการเงินในช่องที่ (3)
- ช่องที่ (7) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่จ่ายเงิน
- ช่องที่ (8) บันทึกเลขที่ใบสำคัญจ่าย
- ช่องที่ (9) บันทึกชื่อบัญชีแยกประเภทตามประเภทของรายการเงินที่ปรากฏในใบสำคัญจ่ายและบันทึกข้อความเกี่ยวกับการจ่ายเงินที่เห็นว่าจำเป็นโดยย่อ
- ช่องที่ (10) บันทึกหน้าบัญชีแยกประเภทของบัญชีตามช่องที่ (9) ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปกรณีเป็นรายการซื้อน้ำมันดิบ ซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและซื้อบรรจุภัณฑ์ ให้บันทึกหน้าบัญชีสมุดซื้อน้ำมันดิบ สมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์ ตามแต่กรณี
- ช่องที่ (11) บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายตามประเภทของบัญชีที่ปรากฏจำนวนเงินใบสำคัญจ่าย
- ช่องที่ (12) บันทึกจำนวนเงินภาษีซื้อที่สหกรณ์จ่ายให้ผู้ขายวัตถุดิบปรุงผสมหรือบรรจุภัณฑ์ตามประเภทของรายการเงินในช่องที่ (9)

ทุกสิ้นวันให้รวมจำนวนเงินในช่องที่ (5) และช่องที่ (6) ด้านเดบิตของแต่ละช่อง และนำยอดรวมของทั้งสองช่องรวมกัน ผลลัพธ์ที่ได้นำไปแสดงเป็นรายการ **รวมรับ** บวกด้วย **เงินสดคงเหลือยกมา** แสดงผลลัพธ์ที่ได้เป็นยอดรวมทั้งสิ้น และรวมจำนวนเงินในช่องที่ (11) และช่องที่ (12) ด้านเครดิตของแต่ละช่อง และนำยอดรวมของทั้งสองช่องรวมกัน ผลลัพธ์ที่ได้นำไปแสดงเป็นรายการ **รวมจ่าย** แล้วนำไปหักยอดรวมทั้งสิ้นด้านเดบิต ผลต่างเป็นเงินสดคงเหลือประจำวันให้แสดงเป็นรายการ **เงินสดคงเหลือยกไป** ด้านเครดิต แล้วรวมจำนวนเงินทั้ง 2 ด้าน ซึ่งต้องเท่ากัน

คำอธิบายประกอบแบบสมุดซื้อ

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในสมุดซื้อ ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ซื้อน้ำมันดิบ ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์
- ช่องที่ (2) บันทึกเลขที่เอกสารการซื้อน้ำมันดิบ ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์
- ช่องที่ (3) บันทึกชื่อผู้ขาย หรือเจ้าหนี้
- ช่องที่ (4) บันทึกรายการเกี่ยวกับน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อโดยย่อ
- ช่องที่ (5) บันทึกหน้าบัญชีย่อยเจ้าหนี้ น้ำมันดิบ หน้าบัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม หรือหน้าบัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์ที่ผ่านรายการไปบันทึกไว้ในกรณีที่ซื้อเป็นเงินเชื่อ
- ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบที่ซื้อจากสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิก ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่ซื้อเป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (7) บันทึกจำนวนเงินซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่ซื้อเป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยบันทึกด้วยจำนวนเงินซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี หรือใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (8) บันทึกจำนวนเงินภาษีซื้อของวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี หรือใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (9) บันทึกปริมาณของน้ำมันดิบที่ซื้อจากสมาชิกทั้งที่ซื้อเป็นเงินสดและเงินเชื่อ แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบตามรายการในช่องที่ (4)
- ช่องที่ (10) บันทึกปริมาณของน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดที่ซื้อจากผู้มีใช้สมาชิก ทั้งที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อ แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบ ทะเบียนคูน้ำมันดิบปรุงผสม หรือทะเบียนคูน้ำมันดิบบรรจุภัณฑ์ ตามแต่กรณี ตามรายการในช่องที่ (4)
- ช่องที่ (11) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบที่ซื้อจากสมาชิกเป็นเงินสด (ถ้ามี) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบควบคู่กับปริมาณที่ซื้อ
- ช่องที่ (12) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดที่ซื้อจากผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเป็นเงินสด (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบแต่ละประเภทตามแต่กรณี ควบคู่กับปริมาณที่ซื้อ
- ช่องที่ (13) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบที่ซื้อจากสมาชิกเป็นเงินเชื่อ แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบควบคู่กับปริมาณที่ซื้อ
- ช่องที่ (14) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดที่ซื้อจากผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบแต่ละประเภทตามแต่กรณี ควบคู่กับปริมาณที่ซื้อ
- ช่องที่ (15) บันทึกจำนวนเงินรวมทั้งซื้อน้ำมันดิบ ซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและซื้อบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิด (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) ทั้งที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อโดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ กรณีซื้อเป็นเงินเชื่อให้ผ่านรายการไปบันทึกบัญชีย่อยเจ้าหนี้ น้ำมันดิบ บัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม หรือบัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์แต่ละราย ตามแต่กรณี ตามรายการในช่องที่ (3)

ทุกสิ้นวันให้รวมยอดของจำนวนเงินในแต่ละช่อง ดังนี้

- ช่องที่ (6) จำนวนเงินซื้อน้ำมันดิบที่เป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้นำจำนวนเงินรวมซื้อน้ำมันดิบไปบันทึกในบัญชีซื้อน้ำมันดิบ ด้านเดบิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (7) จำนวนเงินซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้นำจำนวนเงินรวมไปบันทึกบัญชีซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ ด้านเดบิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (8) จำนวนเงินภาษีซื้อ ให้นำจำนวนเงินรวมไปบันทึกบัญชีภาษีซื้อด้านเดบิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (13) จำนวนเงินที่ซื้อน้ำมันดิบจากให้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ ให้นำจำนวนเงินรวมไปบันทึกบัญชีเจ้าหนี้ย้ำมันดิบด้านเครดิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (14) จำนวนเงินที่ซื้อน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์จากผู้ขายที่มีให้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ ให้นำจำนวนเงินรวมซื้อน้ำมันดิบเป็นเงินเชื่อ ซื้อวัตถุดิบปรุงผสมเป็นเงินเชื่อ และซื้อบรรจุภัณฑ์เป็นเงินเชื่อไปบันทึกบัญชีเจ้าหนี้ย้ำมันดิบ บัญชีเจ้าหนี้ยวัตถุดิบปรุงผสม และบัญชีเจ้าหนี้ยบรรจุภัณฑ์ ด้านเครดิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ตามแต่กรณี

คำอธิบายประกอบแบบสมุดขายและรายงานภาษีขาย

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในสมุดขายและรายงานภาษีขาย ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ขายน้ำมันดิบ หรือขายผลิตภัณฑ์นม
- ช่องที่ (2) บันทึกเลขที่เอกสารการขายน้ำมันดิบ หรือขายผลิตภัณฑ์นม
- ช่องที่ (3) บันทึกชื่อผู้ซื้อ หรือลูกหนี้
- ช่องที่ (4) บันทึกรายการเกี่ยวกับน้ำมันดิบ หรือผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายโดยย่อ
- ช่องที่ (5) บันทึกหน้าบัญชีย่อยลูกหนี้ น้ำมันดิบ หรือหน้าบัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นมที่ผ่านรายการไปบันทึกไว้ในกรณีที่ขายเป็นเงินเชื่อ
- ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินค่าขายน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์นมรสจืด ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่ขายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ
- จำนวนเงินค่าขายน้ำมันดิบตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน หรือใบกำกับน้ำมันดิบ
 - จำนวนเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นมรสจืดตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี หรือใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (7) บันทึกจำนวนเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นม ซึ่งเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ยกเว้นผลิตภัณฑ์นมรสจืด ทั้งที่ขายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยบันทึกด้วยจำนวนเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นมไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี หรือใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (8) บันทึกจำนวนเงินภาษีขายของผลิตภัณฑ์นมตามที่ปรากฏในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี หรือใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
- ช่องที่ (9) บันทึกปริมาณของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้สมาชิกทั้งที่ขายเป็นเงินสดและเงินเชื่อ แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นมตามรายการในช่องที่ (4)
- ช่องที่ (10) บันทึกปริมาณของน้ำมันดิบ หรือผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้ผู้มิใช่สมาชิกทั้งที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อ แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมน้ำมันดิบ หรือทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นมตามแต่กรณี ตามรายการในช่องที่ (4)
- ช่องที่ (11) บันทึกจำนวนเงินค่าผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้สมาชิกเป็นเงินสด (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นมควบคู่กับปริมาณที่ขาย
- ช่องที่ (12) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบ หรือผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้ผู้มิใช่สมาชิกเป็นเงินสด (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมแต่ละประเภทตามแต่กรณี ควบคู่กับปริมาณที่ขาย
- ช่องที่ (13) บันทึกจำนวนเงินค่าผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นมควบคู่กับปริมาณที่ขาย
- ช่องที่ (14) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำมันดิบ หรือผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ขายให้ผู้มิใช่สมาชิกเป็นเงินเชื่อ (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) แล้วนำไปบันทึกในทะเบียนคุมแต่ละประเภทตามแต่กรณี ควบคู่กับปริมาณที่ขาย

- ช่องที่ (15) บันทึกรายการจำนวนเงินรวมที่ขายน้ำมันดิบและขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) ทั้งที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อ โดยใช้ยอดรวมแต่ละฉบับ
กรณีขายเป็นเงินเชื่อให้ผ่านรายการไปบันทึกบัญชีย่อยลูกหนี้ น้ำมันดิบ หรือบัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นมแต่ละราย ตามแต่กรณี ตามรายการในช่องที่ (3)

ทุกสิ้นวันให้รวมยอดของจำนวนเงินในแต่ละช่อง ดังนี้

- ช่องที่ (6) จำนวนเงินขายน้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์นมรสจืดที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม
ให้นำจำนวนเงินรวมขายน้ำมันดิบไปบันทึกในบัญชีขายน้ำมันดิบ และ
จำนวนเงินรวมขายผลิตภัณฑ์นมรสจืดไปบันทึกในบัญชีขายผลิตภัณฑ์นม
ด้านเครดิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ตามแต่กรณี
- ช่องที่ (7) จำนวนเงินขายผลิตภัณฑ์นมที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้นำจำนวนเงินรวม
ไปบันทึกบัญชีขายผลิตภัณฑ์นมด้านเครดิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (8) จำนวนเงินภาษีขาย ให้นำจำนวนเงินรวมไปบันทึกบัญชีภาษีขายด้านเครดิต
ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (13) จำนวนเงินที่ขายผลิตภัณฑ์นมให้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ ให้นำจำนวนเงินรวม
ไปบันทึกบัญชีลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นมด้านเดบิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (14) จำนวนเงินที่ขายน้ำมันดิบ หรือผลิตภัณฑ์นมให้ผู้มิใช่สมาชิกเป็นเงินเชื่อ
ให้นำจำนวนเงินรวมขายน้ำมันดิบเป็นเงินเชื่อไปบันทึกบัญชีลูกหนี้ น้ำมันดิบ
และจำนวนเงินรวมขายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อไปบันทึกบัญชีลูกหนี้
ผลิตภัณฑ์นมด้านเดบิตในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ตามแต่กรณี

(แบบบัญชีหมายเลข 4)

สมุดรายวันทั่วไป

[illegible]

คำอธิบายประกอบแบบสมุดรายวันทั่วไป

การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในสมุดรายวันทั่วไป ให้บันทึกดังนี้

- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่บันทึกรายการบัญชีที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่เกี่ยวกับการรับจ่ายเงินสด หรือรายการที่ไม่อาจบันทึกในสมุดบันทึกรายการขึ้นต้นเล่มอื่นได้ ได้แก่ รายการที่บันทึกในใบโอนบัญชี
- ช่องที่ (2) บันทึกเลขที่ใบโอนบัญชีเรียงตามลำดับ
- ช่องที่ (3) บันทึกชื่อบัญชีที่เกี่ยวข้องและคำชี้แจงโดยย่อตามใบโอนบัญชี
- ช่องที่ (4) บันทึกหน้าบัญชีแยกประเภทของบัญชีที่โอนตามข้อ (3) ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป รวมทั้งให้ผ่านรายการไปยังบัญชีย่อย (ถ้ามี)
- ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินจากช่องเดบิต ตามใบโอนบัญชี
- ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินจากช่องเครดิต ตามใบโอนบัญชี

(แบบบัญชีหมายเลข 5)

สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

บัญชี.....

วัน เดือน ปี		รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		เครดิต		ยอดคงเหลือ เดบิต		ยอดคงเหลือ เครดิต	
(1)		(2)	(3)	(4)		(5)		(6)		(7)	

คำอธิบายประกอบแบบสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ผ่านรายการจากสมุดบันทึกรายการขึ้นต้นมาบันทึกในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
- ช่องที่ (2) บันทึกข้อความเกี่ยวกับรายการเงินโดยย่อ
- ช่องที่ (3) บันทึกหน้าบัญชีของสมุดบันทึกรายการขึ้นต้นที่ผ่านรายการมา
- ช่องที่ (4) บันทึกจำนวนเงินที่ผ่านรายการจากสมุดบันทึกรายการขึ้นต้น ที่มียอดเป็นเดบิต
- ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินที่ผ่านรายการจากสมุดบันทึกรายการขึ้นต้น ที่มียอดเป็นเครดิต
- ช่องที่ (6) บันทึกผลต่างของจำนวนเงินในช่องที่ (4) - (5) ในกรณีที่จำนวนเงินในช่องที่ (4) มีมากกว่า ช่องที่ (5)
- ช่องที่ (7) บันทึกผลต่างของจำนวนเงินในช่องที่ (5) - (4) ในกรณีที่จำนวนเงินในช่องที่ (5) มีมากกว่า ช่องที่ (4)

(แบบบัญชีย่อหมายเลข 1)

บัญชีย่อয়লুগহনীন্নানমদিব/บัญชีย่อয়লুগহনীผลิตภัณณ์นม

ชื่อลูกหนี้.....

ที่อยู่.....

[illegible]

คำอธิบายประกอบแบบบัญชีย่อยลูกหนี้หนี้้น้ำนมดิบ/บัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑนม

การบันทึกรายการในบัญชีย่อยลูกหนี้หนี้้น้ำนมดิบ หรือบัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑนม ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อลูกหนี้ และที่อยู่ให้ชัดเจน

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในบัญชีย่อยลูกหนี้ ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ขายน้ำนมดิบ หรือขายผลิตภัณฑนมเป็นเงินเชื่อ หรือวันที่ เดือน ปี ที่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละประเภท ตามแต่กรณี
 - ช่องที่ (2) บันทึกรายการเกี่ยวกับการขายน้ำนมดิบ หรือขายผลิตภัณฑนมเป็นเงินเชื่อ หรือการรับชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละประเภทโดยย่อ
 - ช่องที่ (3) บันทึกหน้าบัญชีของสมุดบันทึกการขายขั้นต้นที่ผ่านรายการ ได้แก่ สมุดขายน้ำนมดิบ สมุดขายนมพาสเจอร์ไรส์ สมุดขายนมยู เอช ที สมุดเงินสด หรือสมุดรายวันทั่วไป
 - ช่องที่ (4) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบ หรือผลิตภัณฑนมที่ขายเป็นเงินเชื่อตามที่ปรากฏในสมุดขายแต่ละประเภท
 - ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินที่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละประเภทตามที่ปรากฏในสมุดเงินสด หรือสมุดรายวันทั่วไป
 - ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบ หรือผลิตภัณฑนมที่ลูกหนี้ค้างชำระ
 - ช่องที่ (7) บันทึกข้อความที่เห็นว่าสมควรและจะเป็นประโยชน์ในอนาคตต่อไป

ชื่อเจ้าหน้าที่.....

เลขทะเบียน..... กลุ่มที่ (เจ้าหน้าที่ชำนาญตบ)

ที่อยู่.....

[illegible]

คำอธิบายประกอบ

แบบบัญชีย่อยเจ้าหนี้ย่านมดบ/บัญชีย่อยเจ้าหนี้ยวดุดบปรูงผสม/บัญชีย่อยเจ้าหนี้ยบรจกณท

การบันทึกรายการในบัญชีย่อยเจ้าหนี้ย่านมดบ บัญชีย่อยเจ้าหนี้ยวดุดบปรูงผสม หรือบัญชีย่อยเจ้าหนี้ยบรจกณท ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าหนี้ยแต่ละรายให้ชัดเจน

- การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในบัญชีย่อยเจ้าหนี้ย ให้บันทึกดังนี้
- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ชื้อย่านมดบ ชื้อวดุดบปรูงผสม หรือชื้อบรจกณทเป็นเงินเชื่อ หรือวันที่ เดือน ปี ที่จ่ายชำระหนี้ยให้เจ้าหนี้ยแต่ละประเภท หรือได้รับส่วนลด ตามแต่กรณี
- ช่องที่ (2) บันทึกรายการเกี่ยวกับการชื้อย่านมดบ ชื้อวดุดบปรูงผสม หรือชื้อบรจกณทเป็นเงินเชื่อ หรือจ่ายชำระหนี้ยให้เจ้าหนี้ยแต่ละประเภทโดยย่อ
- ช่องที่ (3) บันทึกหน้าบัญชีของสมุดบันทึกรายการขั้นต้นที่ผ่านรายการ ได้แก่ สมุดชื้อย่านมดบ สมุดชื้อวดุดบปรูงผสม สมุดชื้อบรจกณท สมุดเงินสด หรือสมุดรายวันทั่วไป
- ช่องที่ (4) บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายชำระหนี้ยให้เจ้าหนี้ยแต่ละประเภทตามที่ปรากฏในสมุดเงินสด หรือสมุดรายวันทั่วไป
- ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินค่านย่านมดบ วดุดบปรูงผสม หรือบรจกณทที่ชื้อเป็นเงินเชื่อตามที่ปรากฏในสมุดชื้อแต่ละประเภท
- ช่องที่ (6) บันทึกจำนวนเงินค่านย่านมดบ วดุดบปรูงผสม หรือบรจกณทที่ค่างชำระ
- ช่องที่ (7) บันทึกข้อความที่เห็นว่าสมควรและจะเป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป

คำอธิบายประกอบแบบทะเบียนคูน้ำนมดิบ

	การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในทะเบียนคูน้ำนมดิบ ให้บันทึกดังนี้
ช่องที่ (1)	บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ซื้อน้ำนมดิบ หรือวันที่ เดือน ปี ที่ขายน้ำนมดิบ หรือวันที่ เดือน ปี ที่นำน้ำนมดิบเข้าผลิต ตามแต่กรณี
ช่องที่ (2)	บันทึกเลขที่เอกสารที่เกี่ยวข้อง
ช่องที่ (3)	บันทึกปริมาณของน้ำนมดิบที่ซื้อ
ช่องที่ (4)	บันทึกราคาทุนต่อหน่วยของน้ำนมดิบที่ซื้อ
ช่องที่ (5)	บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบที่ซื้อ
ช่องที่ (6)	บันทึกปริมาณของน้ำนมดิบที่ขาย หรือนำเข้าผลิต กรณีนำน้ำนมดิบเข้าผลิตให้ระบุว่า “นำเข้าผลิต” ในช่องหมายเหตุ
ช่องที่ (7)	บันทึกราคาขายต่อหน่วยของน้ำนมดิบที่ขาย หรือบันทึกราคาทุนต่อหน่วยของน้ำนมดิบ ที่นำเข้าผลิต
ช่องที่ (8)	บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบที่ขาย หรือนำเข้าผลิต
ช่องที่ (9)	บันทึกปริมาณของน้ำนมดิบคงเหลือ
ช่องที่ (10)	บันทึกราคาทุนต่อหน่วยของน้ำนมดิบคงเหลือ
ช่องที่ (11)	บันทึกจำนวนเงินที่เป็นราคาทุนของน้ำนมดิบคงเหลือ
ช่องที่ (12)	บันทึกข้อความที่เห็นว่าสมควรและจะเป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป
หมายเหตุ	ในกรณีที่มีราคาทุนหลายราคา ให้แยกรายการในช่องที่ (9) – (11) ตามราคาทุนที่แตกต่างกัน

คำอธิบายประกอบแบบทะเบียนคุณวัตถุดิบปรุงผสม/ทะเบียนคุณบรรจุภัณฑ์/ทะเบียนคุณผลิตภัณฑ์นม

การบันทึกรายการลงในทะเบียนคุณวัตถุดิบปรุงผสม หรือทะเบียนคุณบรรจุภัณฑ์ หรือทะเบียนคุณผลิตภัณฑ์นมให้แยกเป็นแต่ละชนิด โดยบันทึกรายละเอียดชนิดและขนาดบรรจุให้ชัดเจน

การบันทึกรายการลงในช่องต่าง ๆ ในทะเบียนคุณ ให้บันทึกดังนี้

- ช่องที่ (1) บันทึกวันที่ เดือน ปี ที่ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ หรือรับผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดจากการผลิต หรือวันที่ เดือน ปี ที่เบิกวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ผลิต หรือวันที่ เดือน ปี ที่ขายและเบิกผลิตภัณฑ์นม ตามแต่กรณี
- ช่องที่ (2) บันทึกเลขที่เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ช่องที่ (3) บันทึกปริมาณของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ซื้อ หรือผลิตภัณฑ์นมที่รับจากการผลิตตามรายงานการผลิต หรือใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม
- ช่องที่ (4) บันทึกราคาทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ซื้อ หรือผลิตภัณฑ์นมที่รับจากการผลิต
- ช่องที่ (5) บันทึกจำนวนเงินค่าวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ซื้อ หรือผลิตภัณฑ์นมที่รับจากการผลิต
- ช่องที่ (6) บันทึกปริมาณของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ผลิต หรือผลิตภัณฑ์นมที่ขายและเบิกกรณีเบิกวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์เข้าผลิตให้ระบุว่า “นำเข้าผลิต” ในช่องหมายเหตุกรณีเบิกผลิตภัณฑ์นมให้ระบุว่า “เบิกใช้” หรือ “เบิกตรวจสอบคุณภาพ” ตามแต่กรณีในช่องหมายเหตุ
- ช่องที่ (7) บันทึกราคาทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ผลิต หรือผลิตภัณฑ์นมที่เบิกและบันทึกราคาขายต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์นมที่ขาย
- ช่องที่ (8) บันทึกจำนวนเงินค่าวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ผลิต หรือผลิตภัณฑ์นมที่เบิกและขาย
- ช่องที่ (9) บันทึกปริมาณของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์คงเหลือ หรือผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ
- ช่องที่ (10) บันทึกราคาทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์คงเหลือ หรือผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ
- ช่องที่ (11) บันทึกจำนวนเงินที่เป็นราคาทุนของวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์คงเหลือ หรือผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ
- ช่องที่ (12) บันทึกข้อความที่เห็นว่าสมควรและจะเป็นประโยชน์ในอนาคตต่อไป

หมายเหตุ ในกรณีที่มียุติราคาหลายราคา ให้แยกรายการในช่องที่ (9) – (11) ตามราคาทุนที่ต่างกัน

ผังบัญชี

ผังบัญชีเป็นการกำหนดชื่อบัญชีที่ได้จัดให้มีไว้ใช้ในระบบบัญชี โดยแยกเป็นหมวดหมู่ ซึ่งผังบัญชีตามระบบบัญชีของสหกรณ์กำหนดตามลักษณะของธุรกิจ และจัดประเภทรายการตามงบดุล งบกำไรขาดทุน เรียงตามลำดับรายการตั้งแต่สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดทำงบการเงินและรายงานต่างๆ ที่คณะกรรมการดำเนินการต้องการ ทั้งนี้ ในการจัดผังบัญชีของแต่ละสหกรณ์ควรมีการเผื่อเนื้อที่ไว้ในแต่ละหมวดหมู่เพื่อให้สามารถเพิ่มเติมชื่อบัญชีที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังได้

ตัวอย่างรายชื่อบัญชีแยกประเภททั่วไป สำหรับสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูป น้ำนมดิบ ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ประเภทการเกษตร มีดังนี้

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสด

เงินฝากธนาคาร (แยกบัญชีตามชื่อธนาคาร ประเภทเงินฝากและเลขที่บัญชี)

เงินฝากสหกรณ์อื่น

เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง

เงินลงทุน (แยกตามสถาบันที่ลงทุน)

ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน

เงินให้กู้ยืมสหกรณ์อื่น

เงินให้กู้ยืม (แยกบัญชีตามประเภทลูกหนี้เงินกู้)

ลูกหนี้การค้า

ลูกหนี้บ้านมด

ลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม

ลูกหนี้ค่าบริการ

ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง

ลูกหนี้อื่นๆ

ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ – ลูกหนี้ (แยกตามประเภทลูกหนี้)

ค่าเผื่อลูกหนี้ตลาดเคลื่อน (แยกตามประเภทลูกหนี้)

ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ

ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ – ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ

สินค้าคงเหลือ (แยกตามประเภทสินค้า/ผลิตภัณฑ์)

- บ้านมดคงเหลือสิ้นปี
- วัตถุดิบปรุงรสคงเหลือสิ้นปี
- บรรจุภัณฑ์คงเหลือสิ้นปี
- ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือสิ้นปี

ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง

สินค้าขาดบัญชี
ค่าเพื่อสินค้าขาดบัญชี
เครื่องเขียนแบบพิมพ์
วัสดุสำนักงาน
วัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน
วัสดุหีบห่อ
เคมีภัณฑ์
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า
ค่าปรับเงินให้กู้ค้างรับ
ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ - ค่าปรับเงินให้กู้ค้างรับ
รายได้ค้างรับ
เงินรอเรียกคืน
เงินปันผลตามหุ้นตลาดเคลื่อน
เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจตลาดเคลื่อน
ภาษีมูลค่าเพิ่ม
ภาษีซื้อ

ฯลฯ

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

ที่ดิน
อาคารสำนักงาน
ศูนย์รับน้ำนมดิบ
โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบ
เครื่องจักรและอุปกรณ์
เครื่องใช้สำนักงาน
เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์
ยานพาหนะ
อาคารสำนักงานระหว่างก่อสร้าง
ศูนย์รับน้ำนมดิบระหว่างก่อสร้าง
โรงงานแปรรูปน้ำนมดิบระหว่างก่อสร้าง
ค่าเสื่อมราคาสะสม
สิทธิการเช่า
สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาคาร อุปกรณ์และอื่นๆ
สิทธิการใช้ซอฟต์แวร์
ค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี
เงินมัดจำ
เงินประกัน

ฯลฯ

หนี้สิน

หนี้สินหมุนเวียน

เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร
เงินกู้ยืมระยะสั้น (แยกบัญชีตามชื่อเจ้าหนี้เงินกู้ และตามประเภทเงินกู้)
เจ้าหนี้การค้า
เจ้าหนี้ค่าน้ำมด
เจ้าหนี้เงินรับฝากออมทรัพย์
เจ้าหนี้เงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ
ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย
ภาษีหัก ณ ที่จ่ายค้างจ่าย
เงินปันผลตามหุ้นค้างจ่าย
เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจค้างจ่าย
เงินโบนัสค้างจ่าย
เงินรอจ่ายคืน
เงินประกันสังคมค้างจ่าย
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
รายได้รับล่วงหน้า
ภาษีมูลค่าเพิ่ม
ภาษีขาย

ฯลฯ

หนี้สินไม่หมุนเวียน

เงินกู้ยืมระยะยาว
เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์
สำรองบำนาญเจ้าหนี้ที่
เงินกองทุนสงเคราะห์เจ้าหนี้ที่
เงินประกันความเสียหายเจ้าหนี้ที่
เงินประกันการก่อสร้าง
เงินรับบริจาคเพื่อ.....

ฯลฯ

ทุน

ทุนของสหกรณ์

ทุนเรือนหุ้น
ทุนสำรอง
ทุนสาธารณประโยชน์
ทุนศึกษาอบรมทางสหกรณ์

ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล
ทุนสะสมเพื่อขยายงาน
ทุนสะสมเพื่อการสงเคราะห์
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์
กำไรสุทธิหรือการจัดสรร
ขาดทุนสะสม
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ
ฯลฯ

รายได้และค่าใช้จ่าย

รายได้

รายได้จากธุรกิจสินเชื่อ
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้
รายได้ค่าปรับลูกหนี้เงินกู้
หนี้สูญรับคืนลูกหนี้เงินกู้
ฯลฯ

รายได้จากธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
ขายปุ๋ย
ขายอาหารสัตว์
ขายเวชภัณฑ์โคนม
ขายวัสดุอุปกรณ์ฟาร์มโคนม
ขายเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์
ขายเคมีการเกษตร
ขายน้ำมันเชื้อเพลิง
ขายน้ำมันหล่อลื่น
ขายสินค้าทั่วไป
รายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้า
สินค้าขาดบัญชีได้รับชดใช้
หนี้สูญรับคืนลูกหนี้การค้า
ฯลฯ

รายได้จากธุรกิจรวบรวมผลผลิต
ขายน้ำมันดิบ
น้ำมันดิบขาดบัญชีได้รับชดใช้
หนี้สูญรับคืนลูกหนี้น้ำมันดิบ
ฯลฯ

รายได้จากธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า

ขายนมพาสเจอร์ไรส์

ขายนมยู เอช ที

ผลิตภัณฑ์นมขาดมันเนอที่ได้รับชดใช้

หนี้สูญรับคืนลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม

ฯลฯ

รายได้จากธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

รายได้ค่าบริการผสมเทียมสัตว์

รายได้ค่าจ้างรีดนมโค

รายได้ค่าบริการปรับพื้นที่

ฯลฯ

รายได้อื่น

ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร

ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์อื่น

ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

ผลตอบแทนจากการลงทุน

รายได้เบ็ดเตล็ด

ฯลฯ

ต้นทุนและค่าใช้จ่าย

ต้นทุนบริการธุรกิจสินเชื่อ

ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ (เพื่อให้สมาชิกกู้)

ต้นทุนขายธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

ซื้อปุ๋ย

ซื้อเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์

ซื้อเคมีเกษตร

ซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น

ซื้อสินค้าทั่วไป

ค่าใช้จ่ายในการซื้อ

ต้นทุนขายธุรกิจรวบรวมผลิตผล

ซื้อน้ำมันดิบ

ค่าใช้จ่ายในการซื้อ

ต้นทุนการผลิตธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและผลิตสินค้า

ซื้อน้ำมันดิบ

ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม

ซื้อบรรจุภัณฑ์

ค่าใช้จ่ายในการซื้อ

เงินเดือน

ค่าจ้างแรงงาน

ค่าใช้จ่ายในการผลิต

- ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน
- ค่าเคมีภัณฑ์
- ค่าวัสดุหีบห่อ
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าโรงงาน
- ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน
- ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์
- ค่าเสื่อมราคาโรงงาน
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์
- ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์

ฯลฯ

ต้นทุนบริการธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

ค่าจัดการผสมเทียมสัตว์

ค่าแรงงาน

ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องจักรกลการเกษตร

ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจสินเชื่อ

หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้เงินกู้

หนี้สงสัยจะสูญดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ

หนี้สงสัยจะสูญค่าปรับเงินให้กู้ค้างรับ

ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้

ค่าใช้จ่ายในการสอบทานหนี้

เงินเดือน

ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

ค่าใช้จ่ายในการขาย

ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร

ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า

หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้า

หนี้สงสัยจะสูญค่าปรับลูกหนี้การค้าค้างรับ

ค่าเสื่อมราคาคงคลังสินค้า

ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี
ค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี
ค่าเสียหายจากน้ำมันเชื้อเพลิงสูญระเหย
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง
เงินเดือน

ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจรวบรวมผลผลิต
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาน้ำนมดิบ
ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบ
ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อรวบรวมน้ำนมดิบ
ค่าขนส่งน้ำนมดิบ
ค่าธรรมเนียมธนาคาร
ค่าใช้จ่ายในการขายน้ำนมดิบ
ค่าปรับน้ำนมดิบคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน
หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้น้ำนมดิบ
ค่าวัสดุสิ้นเปลืองศูนย์รับน้ำนมดิบ
ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าศูนย์รับน้ำนมดิบ
ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาอุปกรณ์รวบรวมน้ำนมดิบ
ค่าเสื่อมราคาศูนย์รับน้ำนมดิบ
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์รวบรวมน้ำนมดิบ
ค่าเสียหายจากน้ำนมดิบขาดบัญชี
ค่าเสียหายจากน้ำนมดิบเสื่อมสภาพตัดบัญชี
เงินเดือน

ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้า
ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์นม
ค่าขนส่งผลิตภัณฑ์นม
ค่าธรรมเนียมธนาคาร
ค่าใช้จ่ายในการขายผลิตภัณฑ์นม
หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม
ค่าเบี้ยประกันภัยคลังสินค้า
ค่าเสื่อมราคาคงคลังสินค้า
ค่าเสียหายจากผลิตภัณฑ์นมขาดบัญชี
ค่าเสียหายจากผลิตภัณฑ์นมเสื่อมสภาพตัดบัญชี
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าผลิตภัณฑ์นมลดลง

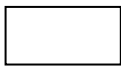
ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร
หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ค่าบริการ
ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์
ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์
ฯลฯ

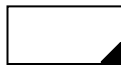
ค่าใช้จ่ายดำเนินงานทั่วไป
เงินเดือนและค่าจ้าง
ค่าล่วงเวลา
ค่าเบี้ยประชุม
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ
ค่ารับรอง
บำเหน็จเจ้าหน้าที่
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์
ค่าใช้จ่ายในการประชุมใหญ่
ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์
ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารและอุปกรณ์
ค่าเช่าสำนักงาน
ค่าน้ำ – ค่าไฟฟ้า
ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก
ค่าเบี้ยประกันภัย
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม
ค่าสวัสดิการเจ้าหน้าที่
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด
ฯลฯ

วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ

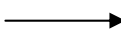
เพื่อแสดงให้เห็นขั้นตอนและวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบได้อย่างชัดเจน จึงใช้แผนภูมิแสดงทางเดินเอกสารและการบันทึกบัญชีประกอบคำอธิบาย โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบันทึกรายการขึ้นต้นและสมุดบันทึกรายการขึ้นปลาย กล่าวคือ เมื่อเกิดรายการเงินจะใช้เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีใดบ้าง ใครเป็นผู้จัดทำ ต้องส่งมอบเอกสารนั้นให้แก่ผู้ใด และใครเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารนั้น การบันทึกบัญชีในสมุดบันทึกรายการขึ้นต้นแต่ละเล่ม การผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป การจัดทำบัญชีย่อยและทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดทำรายงานที่จำเป็นโดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แสดงให้ทราบตามแผนภูมิทางเดินเอกสาร ได้แก่

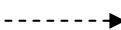
แทนเอกสารทุกชนิด เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบเบิกเงิน เป็นต้น

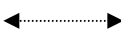
แสดงให้ทราบว่าเอกสารนี้ได้ทำขึ้นเป็นครั้งแรก

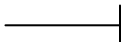
ทางเดินของเอกสาร

ทางเดินของข้อมูล

นำเอกสาร 2 ฉบับ มาเปรียบเทียบกันหรือตรวจสอบว่าตรงกัน

ออกจากระบบบัญชีที่แสดงด้วยแผนภูมิทางเดินเอกสารและการบันทึกบัญชี

แฟ้มถาวร

แฟ้มชั่วคราว

A

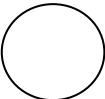
เอกสารที่เรียงตามลำดับอักษร (Alphabetical)

N

เอกสารที่เรียงตามลำดับตัวเลข (Numerical)

D

เอกสารที่เรียงตามลำดับวันที่ (Date)

	นำเอกสารมาแนบไว้ด้วยกัน
	ลงลายมือชื่ออนุมัติหรือรับรองความถูกต้อง
	ลงลายมือชื่อย่อ
	สมุดบันทึกรายการขึ้นต้นที่จะผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท
	บัญชีย่อยที่เป็นส่วนหนึ่งของบัญชีคู่ สมุดหรือบัญชีที่ไม่ใช่ส่วนของบัญชีคู่
	บัญชีแยกประเภท
	จุดเริ่มต้นลำดับต่างๆ ตามหมายเลขที่ระบุในท้ายลูกศร
	เอกสารรายงานต่างๆ ตามชื่อที่ระบุ

สำหรับวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ ซึ่งแสดงด้วยแผนภูมิทางเดินเอกสารและวิธีการบันทึกบัญชี ประกอบคำอธิบาย มีดังนี้

1. การรวบรวมน้ำมันดิบเป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้
2. การจำหน่ายน้ำมันดิบเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้
3. การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินสด
4. การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้
5. การแปรรูปน้ำมันดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม
6. การทดสอบการผลิตและการกำหนดมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์
7. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด
8. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้

1. การรวบรวมนํ้ามนดิบเป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้

สหกรณ์ดำเนินการรวบรวม หรือรับซื้อนํ้ามนดิบจากสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเป็นเงินเชื่อ (ไม่มีการรวบรวม หรือรับซื้อนํ้ามนดิบเป็นเงินสด) โดยให้นำส่งนํ้ามนดิบถึงศูนย์รวบรวม นํ้ามนดิบของสหกรณ์วันละ 2 ครั้ง เวลาเช้าและเย็นตามเวลาที่กำหนด แล้วทำการตรวจสอบในเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่าจะรับซื้อหรือไม่ โดยดูจากสี กลิ่น รสและวัตถุอันตรายของนํ้ามนดิบ จากนั้นซึ่งนำหนัก นํ้ามนดิบที่รับซื้อและเก็บตัวอย่างไปตรวจสอบคุณภาพในห้องปฏิบัติการ แล้วคำนวณราคาซื้อนํ้ามนดิบ จากผลการตรวจสอบคุณภาพตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการให้ราคานํ้ามนดิบ และจ่ายชำระหนี้ ค่านํ้ามนดิบโดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิก ซึ่งแต่ละสหกรณ์อาจ กำหนดวันจ่ายชำระหนี้แตกต่างกันตามความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น สหกรณ์กำหนดจ่ายค่านํ้ามนดิบ ประจำงวด 15 วัน โดยนํ้ามนดิบที่รวบรวมระหว่างวันที่ 1 – 15 ของเดือน สหกรณ์จะจ่ายชำระหนี้ในวันที่ 25 ของเดือนนั้น และนํ้ามนดิบที่รวบรวมระหว่างวันที่ 16 – 31 ของเดือน สหกรณ์จะจ่ายชำระหนี้ในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป เป็นต้น

1.1 การรวบรวมนํ้ามนดิบเป็นเงินเชื่อ มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่รวบรวมนํ้ามน	ซึ่งนำหนักนํ้ามนดิบที่รับจากสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิก จัดทำใบรับนํ้ามนดิบ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึกรายละเอียดของผู้ขาย น้ำหนักรถที่บรรทุกนํ้ามนดิบ (ขาเข้า) และน้ำหนักรถเปล่า (ขาออก) เพื่อทราบน้ำหนักสุทธิของนํ้ามนดิบที่รับซื้อ ต้นฉบับ ให้สมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทุก 15 วัน จัดทำใบสรุปรับนํ้ามนดิบเพื่อสรุปปริมาณนํ้ามนดิบที่รวบรวมจากสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละรายประจำงวด 15 วัน แล้วรวมปริมาณนํ้ามนดิบที่รวบรวมทั้งสิ้น
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ	ตรวจสอบคุณภาพนํ้ามนดิบของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย จัดทำรายงานการตรวจสอบคุณภาพนํ้ามนดิบ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึกผลการตรวจสอบและราคานํ้ามนดิบที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงจากราคามาตรฐาน ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมนํ้ามนดิบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการคำนวณราคาซื้อนํ้ามนดิบต่อกิโลกรัม สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สำเนาฉบับที่ 2 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่รวบรวมน้ำนม

จัดทำรายละเอียดการคิดราคาน้ำนมดิบ ประจำงวด 15 วัน โดยใช้ข้อมูลจากใบสรุปรับน้ำนมดิบและรายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบที่รับจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ เพื่อคำนวณราคารับซื้อน้ำนมดิบต่อกิโลกรัม จำนวนเงินค่าน้ำนมดิบของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย รวมจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบทั้งสิ้น และคำนวณราคารับซื้อน้ำนมดิบเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

นำรายละเอียดการคิดราคาน้ำนมดิบแนบกับสำเนาใบรับน้ำนมดิบฉบับที่ 1 ส่งให้เจ้าหน้าที่บัญชี สำหรับใบสรุปรับน้ำนมดิบและรายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบรวบรวมไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่

เจ้าหน้าที่บัญชี

ตรวจสอบความถูกต้องของสำเนารายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบฉบับที่ 1 ที่รับจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพกับสำเนาใบรับน้ำนมดิบฉบับที่ 1 และรายละเอียดการคิดราคาน้ำนมดิบที่รับจากเจ้าหน้าที่รวบรวมน้ำนม นำไปบันทึกรายการในสมุดซื้อน้ำนมดิบ ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่น้ำนมดิบ รวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารชั่วคราวเรียงตามลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต ซื้อน้ำนมดิบ xx

เครดิต เจ้าหน้าที่น้ำนมดิบ xx

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีจะบันทึกรายการซื้อน้ำนมดิบในทะเบียนคูนน้ำนมดิบ โดยผ่านรายการจากสมุดซื้อน้ำนมดิบ

1.2 การจ่ายชำระหนี้ค่าน้ำนมดิบโดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสมาชิกหรือผู้ขายที่มีใช้สมาชิก มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่บัญชี

เมื่อครบกำหนดชำระหนี้ ตรวจสอบสำเนารายงานการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบ ฉบับที่ 1 รายละเอียดการคิดราคาน้ำนมดิบและสำเนาใบรับน้ำนมดิบ ฉบับที่ 1 จากแฟ้มชั่วคราวกับบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่น้ำนมดิบ แล้วจัดทำรายละเอียดการจ่ายค่าน้ำนมดิบ พร้อมสำเนา 1 ฉบับ บันทึกจำนวนเงินค่าน้ำนมดิบ หักด้วย ค่าหุ้นและจำนวนหนี้ที่ค้างชำระกับสหกรณ์ คงเหลือเป็นจำนวนเงินที่โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกแต่ละราย รวมจำนวนเงินโอนชำระหนี้ทั้งสิ้น แล้วจัดทำใบถอนเงินฝากธนาคาร

ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่การเงิน พร้อมใบถอนเงินฝากธนาคาร เพื่อให้ผู้มีอำนาจลงชื่ออนุมัติ

สำเนาฉบับที่ 1 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

ทุกสิ้นวันจัดทำใบโอนบัญชี บันทึกการจ่ายชำระหนี้ค่าน้ำนมดิบ
ในสมุดรายวันทั่วไป แล้วผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
และบัญชีย่อยเจ้าหนั้น้ำนมดิบ

รวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่
บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	เจ้าหนั้น้ำนมดิบ	xx
	เครดิต เงินฝากธนาคาร	xx
	ลูกหนี้การค้า	xx
	ทุนเรือนหุ้น	xx
		xx

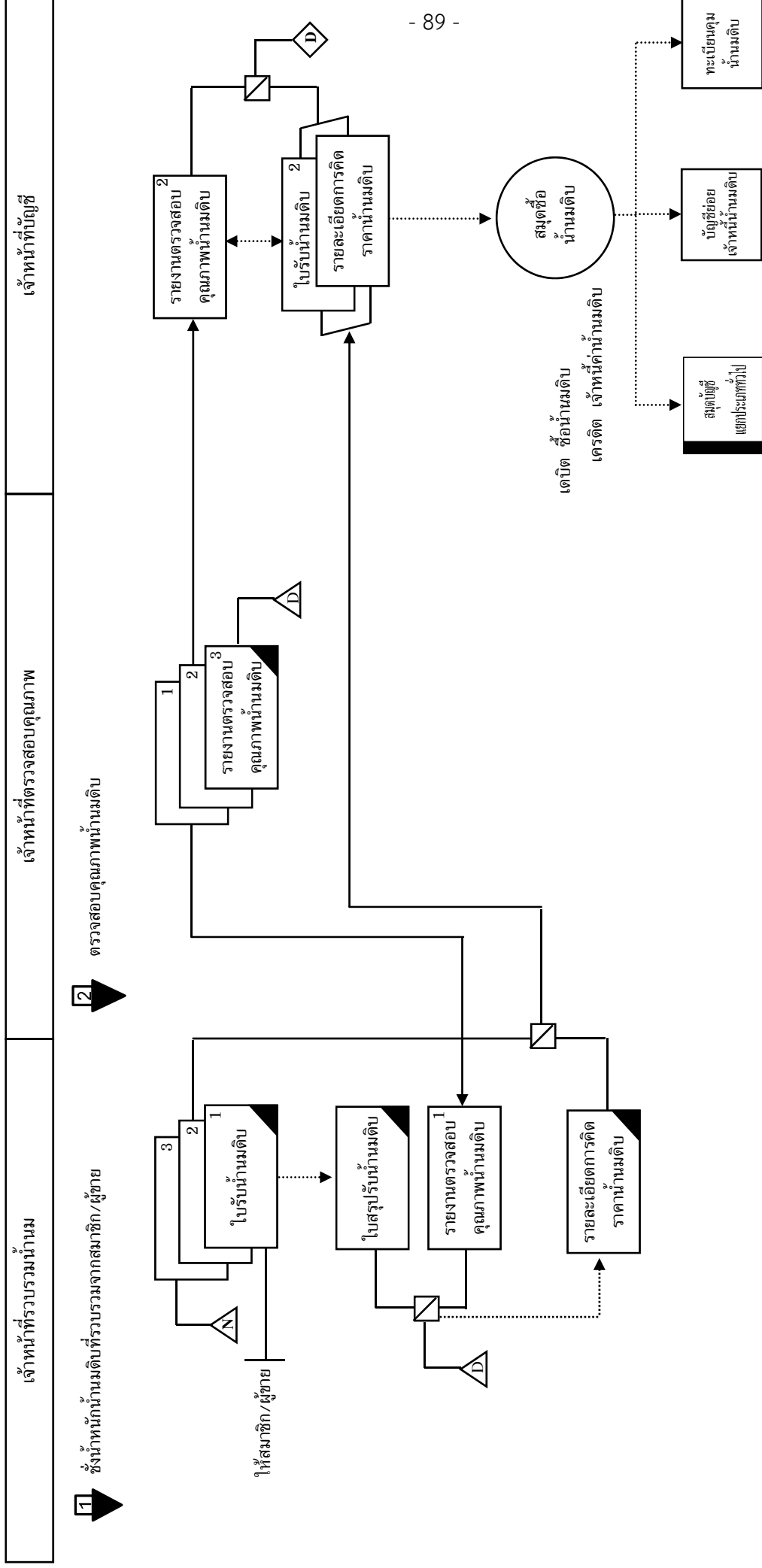
ฯลฯ

เจ้าหน้าที่การเงิน

ตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนเงินโอนชำระหนี้ค่าน้ำนมดิบ
ตามใบถอนเงินฝากธนาคารกับรายละเอียดการจ่ายค่าน้ำนมดิบ แล้วให้
ผู้มีอำนาจลงชื่ออนุมัติแล้วส่งเอกสารดังกล่าวให้ธนาคารเพื่อ
ดำเนินการต่อไป

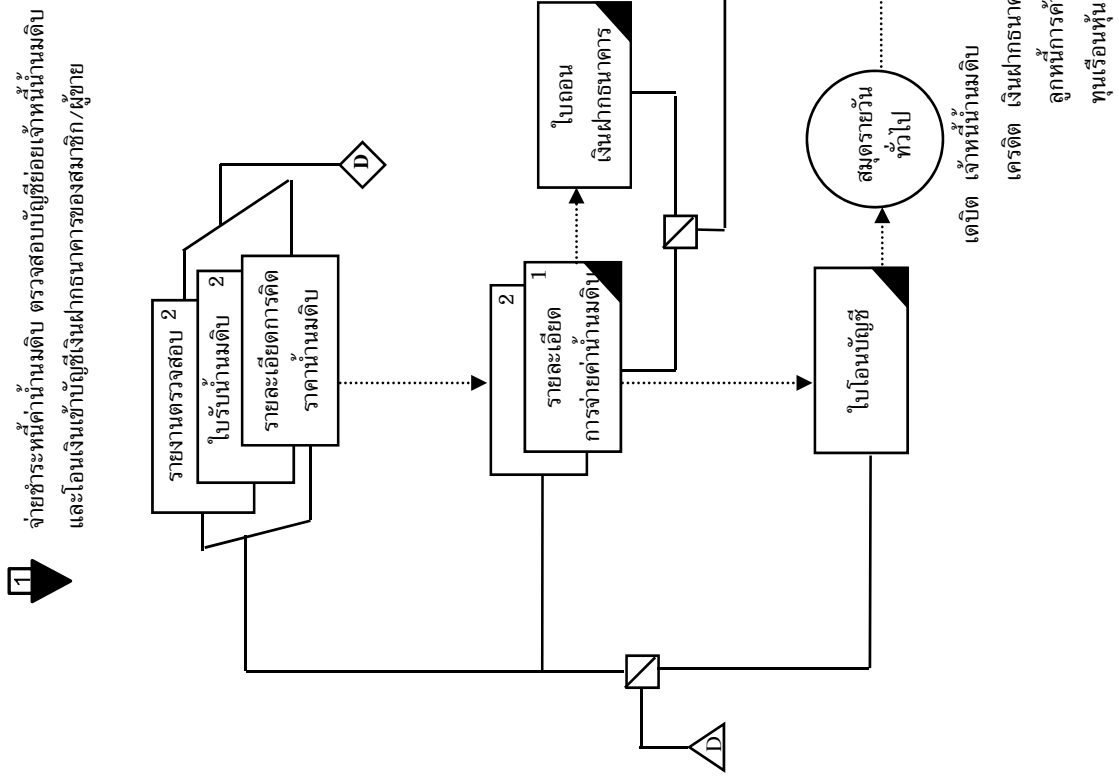
(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

การรวบรวมน้ำนมดิบเป็นเงินเชื่อ

การจ่ายชำระหนี้ค่าน้ำนมดิบ

	เจ้าหน้าที่บัญชี	เจ้าหน้าที่การเงิน
--	------------------	--------------------

2. การจำหน่ายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้

สหกรณ์จำหน่ายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อให้แก่โรงงานแปรรูปนํ้านมดิบของสหกรณ์อื่นหรือบริษัทเอกชน (ไม่มีการจำหน่ายนํ้านมดิบเป็นเงินสด) โดยถือนํ้าหนักสุทธิของนํ้านมดิบปลายทางที่ผู้ซื้อได้รับเป็นเกณฑ์ในการคำนวณมูลค่าขายนํ้านมดิบและรับชำระหนี้ด้วยการให้ผู้ซื้อโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน ทั้งนี้ ในฐานะผู้ขายสหกรณ์ต้องรับภาระค่าขนส่งนํ้านมดิบและค่าธรรมเนียมธนาคารที่เกิดขึ้น

2.1 การจำหน่ายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อ มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่ตลาด

จัดทำใบจ่ายนํ้านมดิบ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึกรายละเอียดของผู้ซื้อ เลขที่สัญญา นํ้าหนักรถเปล่าก่อนบรรทุกนํ้านมดิบ (ขาเข้า) และนํ้าหนักรถที่บรรทุกนํ้านมดิบส่งให้ผู้ซื้อ (ขาออก) เพื่อทราบนํ้าหนักสุทธิของนํ้านมดิบต้นทาง แล้วให้ผู้ขนส่ง

ผู้ขนส่ง

เมื่อส่งมอบนํ้านมดิบ ให้ผู้ซื้อลงชื่อรับสินค้าในใบจ่ายนํ้านมดิบและรับใบรับนํ้านมดิบของผู้ซื้อ ซึ่งบันทึกนํ้าหนักสุทธิของนํ้านมดิบปลายทาง

ต้นฉบับใบจ่ายนํ้านมดิบ ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาใบจ่ายนํ้านมดิบฉบับที่ 1 ฉบับที่ 2
และใบรับนํ้านมดิบของผู้ซื้อ ให้เจ้าหน้าที่ตลาดเมื่อผู้ขนส่ง
กลับถึงสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ตลาด

จัดทำใบกำกับนํ้านมดิบ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึกรายการขายนํ้านมดิบเป็นเงินเชื่อ โดยใช้นํ้าหนักสุทธิปลายทางตามใบรับนํ้านมดิบของผู้ซื้อในการคำนวณมูลค่าขายนํ้านมดิบ

ต้นฉบับ ให้ผู้ซื้อเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชี พร้อมใบรับ
นํ้านมดิบของผู้ซื้อเพื่อใช้เป็น
เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 และ

สำเนาใบจ่ายนํ้านมดิบฉบับที่ 2 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

ทุกสิ้นวันจัดทำใบสรุปขายน้ำมันดิบประจำวัน พร้อมสำเนา 1 ฉบับ
สรุปรายการขายน้ำมันดิบให้ผู้ซื้อแต่ละราย โดยเรียงตามลำดับเลขที่
ใบจ่ายน้ำมันดิบ บันทึกน้ำหนักสุทธิต้นทางตามใบจ่ายน้ำมันดิบ
และบันทึกน้ำหนักสุทธิปลายทางตามใบรับน้ำมันดิบของผู้ซื้อ
แล้วรวมปริมาณและจำนวนเงินขายน้ำมันดิบประจำวัน
จากนั้นคำนวณราคาขายน้ำมันดิบเฉลี่ยต่อกลักรัมและผลต่างของ
น้ำหนักสุทธิต้นทางกับน้ำหนักสุทธิปลายทาง

ต้นฉบับ	ให้เจ้าหน้าที่บัญชี พร้อมสำเนาใบจ่าย น้ำมันดิบฉบับที่ 1 เพื่อใช้เป็นเอกสาร ประกอบการบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 1	เก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ตรวจสอบความถูกต้องของใบสรุปขายน้ำมันดิบประจำวัน
สำเนาใบจ่ายน้ำมันดิบฉบับที่ 1 ใบรับน้ำมันดิบของผู้ซื้อ และ
สำเนาใบกำกับน้ำมันดิบฉบับที่ 1 ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ตลาด
แล้วนำไปบันทึกรายการในสมุดขายน้ำมันดิบ จากนั้นผ่านรายการไป
สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีย่อยลูกหนี้น้ำมันดิบ

รวบรวมใบสรุปขายน้ำมันดิบประจำวัน และสำเนาใบจ่ายน้ำมันดิบ
ฉบับที่ 1 ไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่ สำหรับใบรับน้ำมันดิบ
ของผู้ซื้อและสำเนาใบกำกับน้ำมันดิบฉบับที่ 1 รวบรวมไว้ในแฟ้ม
เอกสารชั่วคราวเรียงตามลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	ลูกหนี้น้ำมันดิบ	xx
	เครดิต ขายน้ำมันดิบ	xx

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีจะบันทึกรายการขายน้ำมันดิบในทะเบียนคุม
น้ำมันดิบ โดยผ่านรายการจากสมุดขายน้ำมันดิบ

2.2 การรับชำระหนี้ค่าน้ำมันดิบโดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์

มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่บัญชี

เมื่อลูกหนี้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์เพื่อชำระหนี้
ค่าน้ำมันดิบ ตรวจสอบใบรับน้ำมันดิบของผู้ซื้อและสำเนาใบกำกับ
น้ำมันดิบฉบับที่ 1 จากแฟ้มชั่วคราวกับบัญชีย่อยลูกหนี้น้ำมันดิบ
จัดทำใบเสร็จรับเงิน พร้อมสำเนา 2 ฉบับ แนบกับใบรับน้ำมันดิบของ
ผู้ซื้อและสำเนาใบกำกับน้ำมันดิบฉบับที่ 1 แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่การเงิน

ลงชื่อรับเงินในใบเสร็จรับเงิน

ต้นฉบับ ให้ลูกหนี้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชี พร้อมใบรับนํ้านมดิบของผู้ซื้อ
และสำเนาใบกำกับนํ้านมดิบ ฉบับที่ 1 เพื่อใช้เป็น
เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมสำเนาใบเสร็จรับเงินฉบับที่ 1 สำเนาใบกำกับนํ้านมดิบ
ฉบับที่ 1 และใบรับนํ้านมดิบของผู้ซื้อ แล้วจัดทำใบโอนบัญชี บันทึก
รายการรับชำระหนี้ในสมุดรายวันทั่วไป แล้วผ่านรายการไปสมุดบัญชี
แยกประเภททั่วไปและบัญชีย่อยลูกหนี้ นํ้านมดิบ รวบรวมเอกสาร
ดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่

ทั้งนี้ ในฐานะผู้ขายสหกรณ์ต้องรับภาระค่าธรรมเนียมธนาคารที่เกิดขึ้น
บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	เงินฝากธนาคาร	xx	
	ค่าธรรมเนียมธนาคาร	xx	
	เครดิต	ลูกหนี้ นํ้านมดิบ	xx

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

3. การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินสด

ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที มีหลายรสและหลายขนาดบรรจุ นอกจากใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบแล้ว ยังต้องใช้วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นวัตถุดิบด้วย ซึ่งวัตถุดิบปรุงผสม ได้แก่ น้ำตาลทราย สีและกลิ่นต่าง ๆ สารรวมไขมันกับน้ำ (Emulsifier) สารคงตัว (Stabiliser) เป็นต้น และบรรจุภัณฑ์ คือ ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ ฟิล์ม (ถุง) กล่องกระดาษลามิเนต ขวด แกลลอน เป็นต้น การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินสดมีขั้นตอน ดังนี้

เจ้าหน้าที่จัดซื้อ

จัดทำใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ
บันทึกรายการที่สั่งซื้อ แล้วส่งให้ผู้จัดการ/ผู้มีอำนาจลงชื่อนุมัติ
ต้นฉบับ ให้ผู้ขายสินค้า

สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ตรวจรับและสอบถามรายการตามใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี
ของผู้ขายกับสำเนาใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ ฉบับที่ 2
ลงชื่อรับสินค้า แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่การเงิน

จ่ายเงินค่าวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์ให้ผู้ขายและให้ลงชื่อรับเงิน
พร้อมกับประทับตรา “จ่ายแล้ว” ในใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี
ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 1 ให้ผู้ขายสินค้า

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี จัดทำใบสำคัญจ่าย
แนบไว้ข้างหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายงานภาษีซื้อ แล้วบันทึกรายการ
ในสมุดเงินสด สมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสม และสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์
ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป รวบรวมเอกสารทั้งหมด
ไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่ บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/

ซื้อบรรจุภัณฑ์

xx

ภาษีซื้อ

xx

เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร

xx

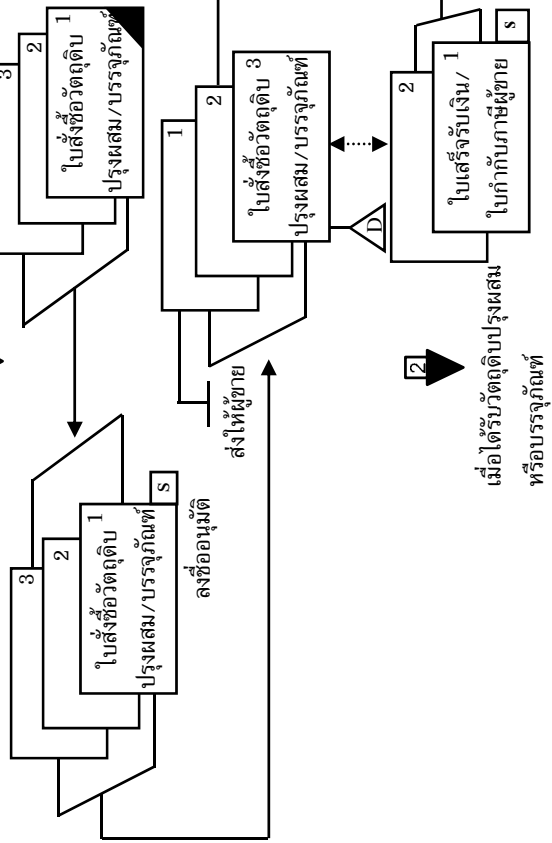
ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีบันทึกรายการซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์
แต่ละชนิดในทะเบียนคุมวัตถุดิบปรุงผสม หรือทะเบียนคุมบรรจุภัณฑ์
โดยผ่านรายการจากสมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

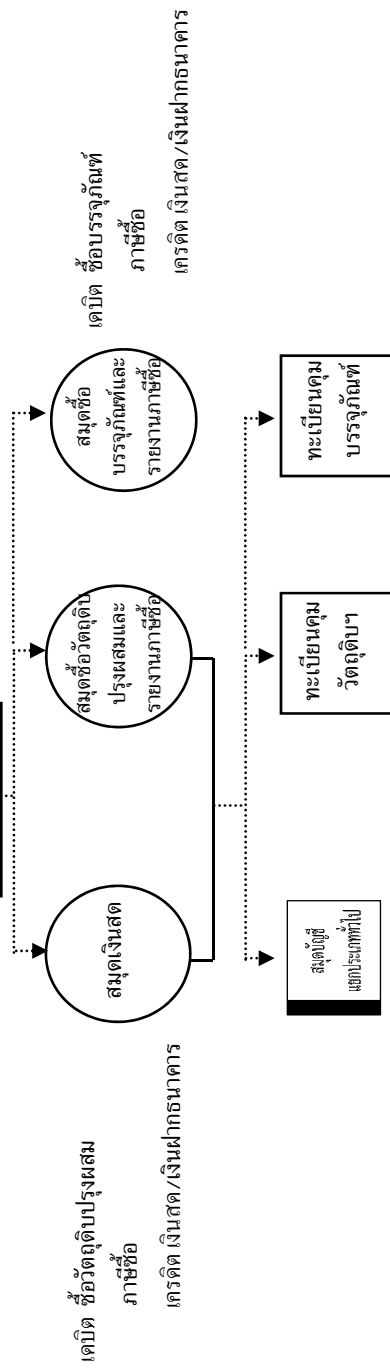
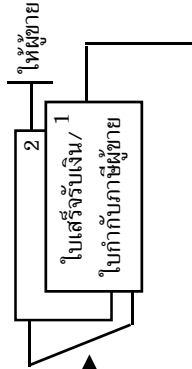
การซื้อวัตถุดิบปรับปรุงและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินสด

ผู้จัดการ	เจ้าหน้าที่จัดซื้อ	เจ้าหน้าที่บัญชี	เจ้าหน้าที่การเงิน
-----------	--------------------	------------------	--------------------

1. เมื่อต้องการซื้อวัตถุดิบปรับปรุงหรือบรรจุภัณฑ์

จ่ายเงินให้ผู้ขาย
พร้อมให้หลังซื้อรับเงิน

เดบิต ซื้อวัตถุดิบปรับปรุง
ภาษีซื้อ
เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร

เดบิต ซื้อบรรจุภัณฑ์
ภาษีซื้อ
เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร

4. การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินเชื่อและการจ่ายชำระหนี้

4.1 การซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เป็นเงินเชื่อ มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่จัดซื้อ

จัดทำใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ พร้อมสำเนา 2 ฉบับ
บันทึกรายการที่สั่งซื้อ แล้วส่งให้ผู้จัดการ/ผู้มีอำนาจลงชื่ออนุมัติ
ต้นฉบับ ให้ผู้ขายสินค้า

สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อได้รับวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์ตรวจรับและสอบทาน
รายการตามใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีของผู้ขายกับสำเนาใบสั่งซื้อ
วัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ ฉบับที่ 2 ลงชื่อรับสินค้า

ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 1 ส่งคืนให้ผู้ขายสินค้า

เจ้าหน้าที่บัญชี

ตรวจสอบความถูกต้องของสำเนาใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์
ฉบับที่ 1 กับใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีของผู้ขาย พร้อมทั้งจัดทำ
รายงานภาษีซื้อ แล้วนำไปบันทึกรายการในสมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสม
และสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์ ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
บัญชีย่อยเจ้าหน้าที่วัตถุดิบปรุงผสมและบัญชีย่อยเจ้าหน้าที่บรรจุภัณฑ์

รวบรวมใบสั่งซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/บรรจุภัณฑ์ ฉบับที่ 1 ไว้ในแฟ้ม
เอกสารเรียงตามลำดับวันที่ สำหรับใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี
ของผู้ขายรวบรวมไว้ในแฟ้มเอกสารชั่วคราวเรียงตามลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม/

ซื้อบรรจุภัณฑ์

xx

ภาษีซื้อ

xx

เครดิต เจ้าหน้าที่วัตถุดิบปรุงผสม/

เจ้าหน้าที่บรรจุภัณฑ์

xx

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีบันทึกรายการซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์
แต่ละชนิดในทะเบียนคุมวัตถุดิบปรุงผสม หรือทะเบียนคุมบรรจุภัณฑ์
โดยผ่านรายการจากสมุดซื้อวัตถุดิบปรุงผสม หรือสมุดซื้อบรรจุภัณฑ์

4.2 การจ่ายชำระหนี้ค่าวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์ มีขั้นตอนดังนี้

เมื่อครบกำหนดชำระหนี้เจ้าหนี้นำเอกสารมาขอรับเงินค่าวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์ ประกอบด้วย สำเนาใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีของผู้ขาย และใบเสร็จรับเงินของผู้ขาย

เจ้าหน้าที่บัญชี

ตรวจสอบความถูกต้องเอกสารที่เจ้าหนี้นำมาขอรับชำระหนี้กับ ใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีของผู้ขายที่รวบรวมไว้ในแฟ้มเอกสารชั่วคราวและบัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม หรือบัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์ แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่การเงิน

จ่ายเงินชำระหนี้ค่าวัตถุดิบปรุงผสม หรือบรรจุภัณฑ์และให้ลงชื่อรับเงิน พร้อมกับประทับตรา “จ่ายแล้ว” ในใบเสร็จรับเงินของผู้ขาย ต้นฉบับใบเสร็จรับเงินของผู้ขาย ให้เจ้าหน้าที่บัญชี พร้อมกับสำเนา ใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีของผู้ขายเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาใบเสร็จรับเงินของผู้ขาย

ฉบับที่ 1

ให้เจ้าหนี้เก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมใบเสร็จรับเงินของผู้ขายและสำเนาใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี จัดทำใบสำคัญจ่ายแนบไว้ข้างหน้า แล้วนำไปบันทึก รายการในสมุดเงินสด ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และบัญชีย่อยเจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม หรือบัญชีย่อยเจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์ รวบรวมเอกสารทั้งหมดไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตามลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต เจ้าหนี้วัตถุดิบปรุงผสม/

เจ้าหนี้บรรจุภัณฑ์

xx

เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร

xx

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

5. การแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม

สหกรณ์ที่มีโรงงานแปรรูปนํ้านมดิบจะดำเนินการแปรรูปนํ้านมดิบที่รวบรวมจากสมาชิกและผู้ขายที่มีใช้สมาชิกเป็นผลิตภัณฑ์นมต่าง ๆ โดยสหกรณ์ส่วนใหญ่แปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที ซึ่งมีหลายรส ได้แก่ นมจืด นมหวาน นมชอคโกแลต นมสตอเบอร์รี่ เป็นต้น มีหลายขนาด ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์บรรจุถุง 150 ซีซี บรรจุขวด 200 ซีซี และบรรจุแกเลลอน 5,000 ซีซี นมยู เอช ที บรรจุกล่อง 200 ซีซี เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการแปรรูปแสดงเป็นแผนภาพกระบวนการผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที ปรากฏในหน้า 8 และ 9 ตามลำดับ

การแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่ตลาด	รวบรวมคำสั่งซื้อผลิตภัณฑ์นมจากลูกค้าเพื่อรวมปริมาณผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ลูกค้าสั่งซื้อ แล้วจัดทำใบสั่งผลิต พร้อมสำเนา 1 ฉบับ บันทึกรายการและปริมาณผลิตภัณฑ์นมที่ให้แผนกผลิตดำเนินการผลิตต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่ผลิต สำเนาฉบับที่ 1 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน
เจ้าหน้าที่ผลิต	จัดทำใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ พร้อมสำเนา 3 ฉบับ บันทึกการเบิกนํ้านมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดเพื่อใช้ในการผลิตประจำวัน ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมนํ้านมเพื่อเบิกนํ้านมดิบ สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาเพื่อเบิกวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์ สำเนาฉบับที่ 2 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคุมนํ้านมดิบ ทะเบียนคุมวัตถุดิบ ปรุงผสม และทะเบียนคุมบรรจุภัณฑ์ ตามแต่กรณี สำเนาฉบับที่ 3 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน เมื่อผลิตสำเร็จในแต่ละครั้ง จัดทำใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม พร้อมสำเนา 1 ฉบับ บันทึกปริมาณผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ ที่รั่วเสียและผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นม สำเนาฉบับที่ 1 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ทุกสิ้นวันรวบรวมสำเนาใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ฉบับที่ 3 และ
สำเนาใบนำส่งผลิตภัณฑ์นมฉบับที่ 1 แล้วจัดทำรายงานการผลิต
พร้อมสำเนา 1 ฉบับ บันทึกรายละเอียดการผลิตประจำวัน บันทึก
ปริมาณน้ำนมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดที่ใช้ไป
ในการผลิต ปริมาณผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ ที่รั่วเสียและ
ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือ

ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้ประกอบการบันทึก

ต้นทุนการผลิต

สำเนาฉบับที่ 1 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ตรวจสอบความถูกต้องของสำเนาใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์
ฉบับที่ 2 และใบนำส่งผลิตภัณฑ์นมกับรายงานการผลิต แล้วบันทึก
การเบิกน้ำนมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ในการผลิต
ในทะเบียนคูนน้ำนมดิบ ทะเบียนคูนวัตถุดิบปรุงผสมและทะเบียนคูน
บรรจุภัณฑ์ ตามแต่กรณี บันทึกผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ในทะเบียนคูน
ผลิตภัณฑ์นม

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

6. การทดสอบการผลิตและการกำหนดมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์

สหกรณ์ควรจัดให้มีการทดสอบการผลิตโดยสม่ำเสมอเพื่อทราบปริมาณผลิตภัณธ์ที่นมที่ควรผลิตได้ โดยทำการทดสอบการผลิตทั้งผลิตภัณธ์นมพาสเจอร์ไรส์และนม ยู เอช ที ทุกสและทุกขนาดบรรจุ แล้วกำหนดเป็นมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์เพื่อใช้ควบคุมและตรวจสอบปริมาณผลิตภัณธ์ที่นมว่าเป็นไปตามมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ที่กำหนดหรือไม่ เพียงใด

การทดสอบการผลิต มีขั้นตอนดังนี้

กรรมการ/ผู้จัดการ	จัดทำใบสั่งผลิต พร้อมสำเนา 1 ฉบับ บันทึกรายการและปริมาณผลิตภัณธ์นมแต่ละชนิดที่ให้แผนกผลิตดำเนินการทดสอบการผลิต ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่ผลิต สำเนาฉบับที่ 1 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน
เจ้าหน้าที่ผลิต	จัดทำใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณธ์ พร้อมสำเนา 3 ฉบับ โดยระบุว่า “ทดสอบการผลิต” บันทึกการเบิกนํ้านมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณธ์แต่ละชนิดเพื่อใช้ในการทดสอบการผลิต ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมนํ้านมเพื่อเบิกนํ้านมดิบ สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาเพื่อเบิกวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณธ์ สำเนาฉบับที่ 2 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคูนํ้านมดิบ ทะเบียนคูนํ้านมดิบ ปรุงผสม และทะเบียนคูนํ้านมบรรจุภัณธ์ ตามแต่กรณี สำเนาฉบับที่ 3 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน
	เมื่อผลิตผลิตภัณธ์นมแต่ละชนิด แต่ละรสและแต่ละขนาดบรรจุสำเร็จ จัดทำใบนำส่งผลิตภัณธ์นม พร้อมสำเนา 1 ฉบับ โดยระบุว่า “ทดสอบการผลิต” บันทึกปริมาณผลิตภัณธ์นมที่ผลิตได้ ที่รั่วเสียและคงเหลือ ต้นฉบับ ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการบันทึกทะเบียนคูนํ้านมผลิตภัณธ์นม สำเนาฉบับที่ 1 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน
	จัดทำรายงานการผลิต พร้อมสำเนา 1 ฉบับ โดยระบุว่า “ทดสอบการผลิต” บันทึกรายละเอียดการผลิต บันทึกปริมาณนํ้านมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณธ์ที่ใช้ในการผลิต ปริมาณผลิตภัณธ์นมที่ผลิตได้แต่ละชนิด แต่ละรสและแต่ละขนาดบรรจุ ที่รั่วเสียและคงเหลือ ต้นฉบับ ให้ผู้จัดการเพื่อทราบผลทดสอบการผลิต สำเนาฉบับที่ 1 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

รวบรวมสำเนาใบเบิกวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ฉบับที่ 2 และใบนำส่งผลิตภัณฑ์นมกับรายงานการผลิต แล้วบันทึกการเบิกนํ้านมดิบวัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ทดสอบการผลิตในทะเบียนคูนํ้านมดิบ ทะเบียนคูนํ้านมดิบปรุงผสมและทะเบียนคูนํ้านมดิบบรรจุภัณฑ์ตามแต่กรณี จากนั้นบันทึกผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ในทะเบียนคูนํ้านมดิบผลิตภัณฑ์นม

ทั้งนี้ แผนภูมิทางเดินเอกสารของการทดสอบการผลิตเป็นเช่นเดียวกับการแปรรูปนํ้านมดิบในหน้า 102

ตัวอย่างการกำหนดมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์

สหกรณ์ได้ทำการทดสอบการผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุ 150 ซีซี (มิลลิลิตร) โดยแต่ละรสใช้นํ้านมดิบ 1 ตัน (1,000 กิโลกรัม) และวัตถุดิบปรุงผสมตามสูตรที่กำหนด แล้วนำเข้ากระบวนการผลิต เมื่อผลิตสำเร็จได้ทำการตรวจนับผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ ดังนี้

นมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุ 150 ซีซี

รสจืด	ผลิตได้	จำนวน	6,465 ถู
รสหวาน	ผลิตได้	จำนวน	6,355 ถู
รสช็อคโกแลต	ผลิตได้	จำนวน	6,363 ถู
รสสตอเบอรี่	ผลิตได้	จำนวน	<u>6,417</u> ถู
		จำนวน	<u>25,600</u> ถู

ทั้งนี้ สามารถคำนวณอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตของนมแต่ละรส โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์นมปริมาตร 1,000 ซีซี คิดเป็นนํ้าหนักนม 1.030 กิโลกรัม โดยกำหนดจากค่าความถ่วงจำเพาะของนํ้านมซึ่งมีค่าระหว่าง 1.026 – 1.030 กรัม/มิลลิลิตร มีวิธีการดังนี้

รสจืด	ผลิตได้ 6,465 ถู คิดเป็นปริมาตร 969,750 ซีซี ($6,465 \times 150$) คิดเป็นนํ้าหนักนํ้านมที่ใช้ไป <u>998.84</u> กิโลกรัม ($969,750 \times 1.030$) 1,000 นํ้าหนักนํ้านมที่สูญเสีย 1.16 กิโลกรัม ($1,000 - 998.84$) คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของนํ้าหนักนํ้านมที่นำเข้าผลิต
รสหวาน	ผลิตได้ 6,355 ถู คิดเป็นปริมาตร 953,250 ซีซี ($6,355 \times 150$) คิดเป็นนํ้าหนักนํ้านมที่ใช้ไป <u>981.85</u> กิโลกรัม ($953,250 \times 1.030$) 1,000 นํ้าหนักนํ้านมที่สูญเสีย 1.82 กิโลกรัม ($1,000 - 981.85$) คิดเป็นร้อยละ 1.82 ของนํ้าหนักนํ้านมที่นำเข้าผลิต

รสชอคโกแลต ผลิตได้ 6,363 ถัง

คิดเป็นปริมาตร 954,450 ซีซี (6,363 x 150)

คิดเป็นน้ำหนักน้ำรวมที่ใช้ไป 983.08 กิโลกรัม ($954,450 \times 1.030$)

1,000

น้ำหนักน้ำนมที่สูญเสีย 16.92 กิโลกรัม (1,000 – 983.08)

คิดเป็นร้อยละ 1.69 ของน้ำหนักน้ำนมที่นำเข้าผลิต

รสหวาน ผลิตได้ 6,417 ถุง

คิดเป็นปริมาตร 962,550 ซีซี (6,417 x 150)

คิดเป็นน้ำหนักน้ำรวมที่ใช้ไป 991.43 กิโลกรัม (962.550×1.030)

1,000

น้ำหนักน้ำนมที่สูญเสีย 8.57 กิโลกรัม (1,000 – 991.43)

คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของน้ำหนักน้ำนมที่นำเข้าผลิต

จากผลทดสอบการผลิตข้างต้น สหกรณ์อาจกำหนดมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ได้

2 วิธี คือ

1. ใช้จำนวนนมพาสเจอร์ไรส์ที่ผลิตได้และอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์นมแต่ละรสตามผลทดสอบการผลิต ตัวอย่างเช่น

สหกรณ์กำหนดมาตรฐานการผลิต โดยใช้น้ำนมดิบ 1,000 กิโลกรัม ผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุ 150 ซีซี แต่ละรสได้ ดังนี้

1. รสจืด จำนวน 6,465 ถัง

อัตราการสูญเสียไม่เกินร้อยละ 0.12 ของน้ำหนักน้ำนมที่นำเข้าผลิต

2. รสหวาน จำนวน 6,355 ถัง

อัตราการสูญเสียไม่เกินร้อยละ 1.82 ของน้ำหนักน้ำนมที่นำเข้าผลิต

3. รสชอคโกแลต จำนวน 6,363 ถู่ง

อัตราการสูญเสียไม่เกินร้อยละ 1.69 ของน้ำหนักน้ำนมที่นำเข้าผลิต

4. รสสตรอบอรี่ จำนวน 6,417 ถัง

อัตราการสูญเสียไม่เกินร้อยละ 0.85 ของน้ำหนักน้ำมันที่นำเข้าผลิต

2. ใช้จำนวนนมพาสเจอร์ไรส์ที่ผลิตได้โดยเฉลี่ยและกำหนดอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตที่ยอมรับได้ ตัวอย่างเช่น

สหกรณ์กำหนดมาตรฐานการผลิต โดยใช้น้ำหนักดิบ 1,000 กิโลกรัม ผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุถุง 150 ซีซี แต่ละรสได้โดยเฉลี่ย 6,400 ถุง (25,600) และกำหนดอัตราการสูญเสียไม่เกิน ร้อยละ 2 ของน้ำหนักนํ้าหนักที่นำเข้าผลิต

ดังนั้น ในการแปรรูปนํ้านมดิบเป็นผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุ 150 ซีซี ครั้งต่อ ๆ ไปจนกว่าจะให้มีการทดสอบการผลิตครั้งใหม่ สหกรณ์จะต้องเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ และอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตกับมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ กรณีผลิตนมได้ต่ำกว่า มาตรฐานการผลิตของสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ หรืออัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตสูงกว่า มาตรฐานการผลิตที่กำหนด สหกรณ์ต้องค้นหาสาเหตุและพิจารณากำหนดแนวทางแก้ไข

ตัวอย่างเช่น สหกรณ์กำหนดมาตรฐานการผลิต ไว้ดังนี้

นํ้านมดิบ 1,000 กิโลกรัม ผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ ขนาดบรรจุ 150 ซีซี ได้โดยเฉลี่ย 6,400 ถู และกำหนดอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตไม่เกินร้อยละ 2 ของนํ้าหนัก นํ้านมที่นำเข้าสู่ผลิต

โดยสหกรณ์ได้ทำการผลิตนมพาสเจอร์ไรส์รสช็อคโกแลต ขนาดบรรจุ 150 ซีซี ใช้นํ้านมดิบ จำนวน 40,000 กิโลกรัม และใช้วัตถุดิบปรุงรสต่าง ๆ ตามสูตรที่กำหนด ตรวจนับ ผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ จำนวน 252,000 ถู

1. คำนวณเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้กับมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ ดังนี้

นํ้านมดิบ 1,000 กิโลกรัม ผลิตนมช็อคโกแลต 150 ซีซี ได้จำนวน 6,400 ถู

นํ้านมดิบ 40,000 กิโลกรัม ควรผลิตนมช็อคโกแลต 150 ซีซี ได้จำนวน

$$= \frac{40,000 \times 6,400}{1,000}$$

$$= 256,000 \text{ ถู}$$

จะเห็นว่า ผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้ จำนวน 252,000 ถู ต่ำกว่ามาตรฐานการผลิตของ สหกรณ์ที่กำหนด จำนวน 4,000 ถู (256,000 – 252,000)

2. คำนวณอัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิต ดังนี้

นมช็อคโกแลต ขนาดบรรจุ 150 ซีซี ผลิตได้ 252,000 ถู

คิดเป็นปริมาตร 37,800,000 ซีซี (252,000 × 150)

คิดเป็นนํ้าหนักนํ้านมที่ใช้ไป 38,934 กิโลกรัม $\frac{37,800,000 \times 1.030}{1,000}$

นํ้าหนักนํ้านมที่สูญเสีย 1,066 กิโลกรัม (40,000 – 38,934)

คิดเป็นร้อยละ 2.66 ของนํ้าหนักนํ้านมที่นำเข้าสู่ผลิต

จะเห็นว่า อัตราการสูญเสียในกระบวนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 2.66 ของนํ้าหนักนํ้านม ที่นำเข้าสู่ผลิต ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานการผลิตของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 2

อนึ่ง สหกรณ์ควรพิจารณาว่าจำนวนผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตได้และอัตราการสูญเสีย ในกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการผลิตของสหกรณ์กำหนดนั้นมีนัยสำคัญหรือไม่ เพียงใด แล้วค้นหาสาเหตุเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขต่อไป

7. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด

สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำนมดิบเป็นผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที ซึ่งได้จากการแปรรูปเป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ยกเว้น ผลิตภัณฑ์นมรสจืด เมื่อสหกรณ์จำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสดมีขั้นตอน ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตลาด

จัดทำใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึก
รายการขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด คำนวณจำนวนเงินภาษีขาย
(ถ้ามี) และมูลค่าผลิตภัณฑ์นมให้ถูกต้องตามประมวลรัษฎากรกำหนด
แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่การเงิน

รับเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นมจากผู้ซื้อและลงชื่อรับเงินในใบเสร็จรับเงิน/
ใบกำกับภาษี

ต้นฉบับ ให้ผู้ซื้อเพื่อเป็นหลักฐานนำไปรับผลิตภัณฑ์นม

สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบ
การบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มไว้เป็นหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตลาด

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมสำเนาใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1 จัดทำ
ใบสำคัญรับแนบไว้ข้างหน้า แล้วบันทึกรายการในสมุดเงินสดและ
สมุดขายผลิตภัณฑ์นมและรายงานภาษีขาย จากนั้นผ่านรายการไป
สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป รวบรวมเอกสารทั้งหมดไว้ในแฟ้มเอกสาร
เรียงตามลำดับวันที่

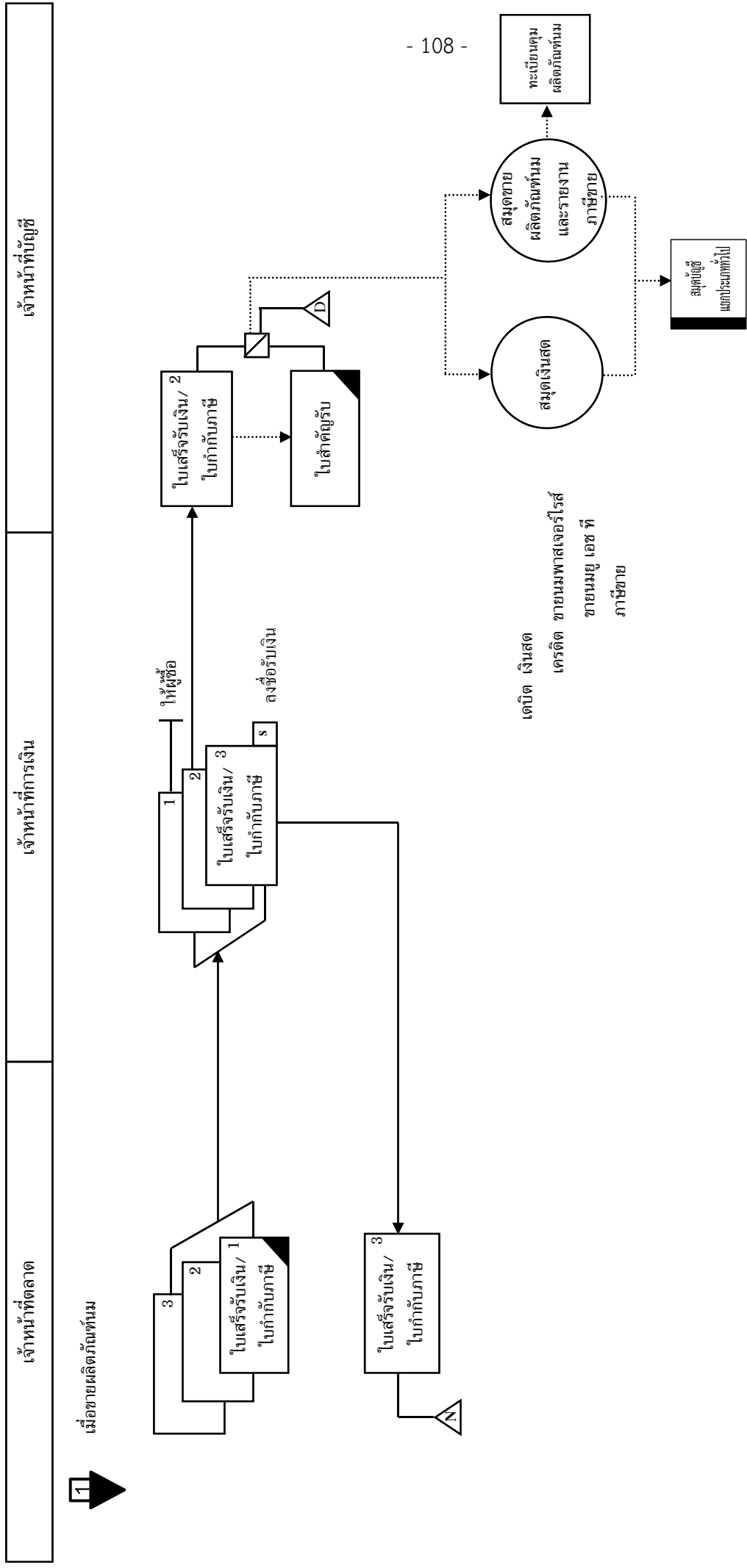
บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	เงินสด	xx
เครดิต	ขายนมพาสเจอร์ไรส์	xx
	ขายนมยู เอช ที	xx
	ภาษีขาย	xx

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีจะบันทึกการขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด
ในทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นม โดยผ่านรายการจากสมุดขายผลิตภัณฑ์นม
และรายงานภาษีขาย

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด

8. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อและการรับชำระหนี้

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อ สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ โดยจัดทำหนังสือสัญญาซื้อขายผลิตภัณฑ์นมระบุรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ ราคา ระยะเวลาส่งมอบ เงื่อนไขการชำระเงินและหลักประกันสัญญา สหกรณ์อาจรับชำระหนี้เป็นเงินสด หรือให้ผู้ซื้อโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน

7.1 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินเชื่อ มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่ตลาด

จัดทำใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษี พร้อมสำเนา 2 ฉบับ บันทึก
รายการขายผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด คำนวณจำนวนเงินภาษีขาย
(ถ้ามี) และมูลค่าผลิตภัณฑ์นมให้ถูกต้องตามประมวลรัษฎากรกำหนด
ต้นฉบับ ให้ผู้ซื้อ หรือลูกหนี้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชีเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบ
การบันทึกบัญชี
สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมสำเนาใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1
นำไปบันทึกรายการในสมุดขายผลิตภัณฑ์นมและรายงานภาษีขาย
แล้วผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีย่อยลูกหนี้
ผลิตภัณฑ์นม แล้วเก็บสำเนาใบกำกับสินค้า/ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1
ไว้ในแฟ้มเอกสารชั่วคราวเรียงตามลำดับวันที่
บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	ลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม	xx
เครดิต	ขายนมพาสเจอร์ไรส์	xx
	ขายนมยู เอช ที	xx
	ภาษีขาย	xx

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีจะบันทึกรายการขายผลิตภัณฑ์นมในทะเบียนคุม
ผลิตภัณฑ์นม โดยผ่านรายการจากสมุดขายผลิตภัณฑ์นมและรายงาน
ภาษีขาย

7.2 การรับชำระหนี้ค่าผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด หรือโดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝาก ธนาคารของสหกรณ์ มีขั้นตอนดังนี้

เจ้าหน้าที่บัญชี

เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ค่าผลิตภัณฑ์นมเป็นเงินสด หรือโดยโอนเงินเข้า
บัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ ตรวจสอบสำเนาใบกำกับสินค้า/
ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1 ในแฟ้มชั่วคราวกับบัญชีย่อยลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม
จัดทำใบเสร็จรับเงิน พร้อมสำเนา 2 ฉบับ แนบกับสำเนาใบกำกับ
สินค้า/ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1 แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่การเงิน

ลงชื่อรับเงินในใบเสร็จรับเงิน

ต้นฉบับ ให้ลูกหนี้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

สำเนาฉบับที่ 1 ให้เจ้าหน้าที่บัญชี พร้อมสำเนาใบกำกับสินค้า/
ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1 เพื่อใช้เป็นเอกสาร
ประกอบการบันทึกบัญชี

สำเนาฉบับที่ 2 ติดเล่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่บัญชี

ทุกสิ้นวันรวบรวมสำเนาใบเสร็จรับเงินฉบับที่ 1 และสำเนาใบกำกับ
สินค้า/ใบกำกับภาษีฉบับที่ 1

- กรณีรับชำระหนี้เป็นเงินสด

จัดทำใบสำคัญรับ แล้วบันทึกรายการในสมุดเงินสด จากนั้น
ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และบัญชีย่อยลูกหนี้
ผลิตภัณฑ์นม รวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตาม
ลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	เงินสด	xx
	เครดิต ลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม	xx

- กรณีลูกหนี้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์

จัดทำใบโอนบัญชี แล้วบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป จากนั้น
ผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และบัญชีย่อยลูกหนี้
ผลิตภัณฑ์นม รวบรวมเอกสารดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารเรียงตาม
ลำดับวันที่

บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	เงินฝากธนาคาร	xx
	ค่าธรรมเนียมธนาคาร (ถ้ามี)	xx
	เครดิต ลูกหนี้ผลิตภัณฑ์นม	xx

(ดูแผนภูมิทางเดินเอกสารในหน้าถัดไปประกอบ)

การคำนวณต้นทุนการผลิต

ในการแปรรูปน้ำมันดิบ มีส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. **วัตถุดิบทางตรง (Direct materials)** หมายถึง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ประกอบด้วย น้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงรสและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์นม ซึ่งวัตถุดิบปรุงรส ได้แก่ น้ำตาลทราย สีและกลิ่นต่าง ๆ สารรวมไขมันกับน้ำ (Emulsifier) สารคงตัว (Stabiliser) เป็นต้น สำหรับบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ฟิล์ม (ถุง) กล่องกระดาษลามิเนต ขวด แกลลอน เป็นต้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการรวบรวม น้ำมันดิบ ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบปรุงรสและค่าใช้จ่ายในการซื้อบรรจุภัณฑ์ ซึ่งถือเป็นต้นทุน หรือ ค่าใช้จ่ายผันแปรตามปริมาณการผลิต

2. **แรงงานทางตรง (Direct labor)** หมายถึง เงินเดือนและค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ซึ่งถือเป็นต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายคงที่ไม่ผันแปรตามปริมาณการผลิต

3. **ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing overhead)** หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดที่นอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและแรงงานทางตรง ได้แก่ ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน ค่าวัสดุหีบห่อ ค่าเคมีภัณฑ์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์ ค่าเสื่อมราคาโรงงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นต้น ค่าใช้จ่ายในการผลิตบางประเภทเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรและบางประเภทเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

การคำนวณต้นทุนการผลิตในการแปรรูปน้ำมันดิบแบ่งเป็น 2 กรณี

- การคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวด
- การคำนวณต้นทุนการผลิตวันสิ้นปีทางบัญชี

การคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวด

การคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวด เช่น ต้นทุนการผลิตประจำเดือน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถใช้ประโยชน์จากต้นทุนการผลิตประจำเดือนในการควบคุมต้นทุนการผลิต โดยเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของเดือนที่ผ่านมา มีวิธีการ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวด} &= \text{วัตถุดิบทางตรงระหว่างงวด} \\ &+ \text{แรงงานทางตรงระหว่างงวด} \\ &+ \text{ค่าใช้จ่ายในการผลิตระหว่างงวด}\end{aligned}$$

วัตถุดิบทางตรงระหว่างงวด ให้ใช้มูลค่ารวมของน้ำมันดิบ มูลค่าวัตถุดิบปรุงรสและบรรจุภัณฑ์ที่นำเข้ามาผลิตในระหว่างงวดที่จะคำนวณต้นทุนการผลิต ซึ่งบันทึกในทะเบียนคูน้ำมันดิบ ทะเบียนคูนวัตถุดิบปรุงรสและทะเบียนคูนบรรจุภัณฑ์ ตามแต่กรณี

แรงงานทางตรงระหว่างงวด ให้ใช้จำนวนเงินรวมของบัญชีเงินเดือนและบัญชีค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่เกิดขึ้นในระหว่างงวดที่จะคำนวณต้นทุนการผลิต ซึ่งบันทึกในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

ค่าใช้จ่ายในการผลิตระหว่างงวด ให้ใช้จำนวนเงินรวมของบัญชีต่าง ๆ ที่เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดขึ้นในระหว่างงวดที่จะคำนวณต้นทุนการผลิต ซึ่งบันทึกในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

ในการแปรรูปน้ำมันดิบจะได้ผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ และนมยู เอช ที ทั้งนี้ สหกรณ์สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดโดยมีวิธีการดังนี้

$$\text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย} = \frac{\text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวด}}{\text{จำนวนที่ผลิตสำเร็จในระหว่างงวด}}$$

จำนวนที่ผลิตสำเร็จในระหว่างงวด หมายถึง จำนวนรวมของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ในระหว่างงวดที่จะคำนวณต้นทุนการผลิต ซึ่งบันทึกในใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม (แบบเอกสารหมายเลข 19) หรือรายงานการผลิต (แบบเอกสารหมายเลข 20) หรือทะเบียนคุมผลิตภัณฑ์นม

ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วยที่คำนวณได้เป็นต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่ผลิตได้ในงวดนั้น ๆ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถกำหนดราคาขายต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย

สหกรณ์ทำการแปรรูปน้ำมันดิบเป็นผลิตภัณฑ์นม โดยมีต้นทุนการผลิตระหว่างงวดของนมพาสเจอร์ไรส์ ประกอบด้วย

- น้ำมันดิบ จำนวน 2,385,000.00 บาท	วัตถุดิบปรุงรสผสม จำนวน 10,000.00 บาท
	และบรรจุภัณฑ์ จำนวน 5,000.00 บาท
	รวมเป็นวัตถุดิบทางตรงระหว่างงวด จำนวน 2,400,000.00 บาท
- แรงงานทางตรงระหว่างงวด	จำนวน 100,000.00 บาท
- ค่าใช้จ่ายในการผลิตระหว่างงวด	จำนวน 400,000.00 บาท
	รวมทั้งสิ้น 2,900,000.00 บาท

จำนวนผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ขนาดบรรจุถุง 150 ซีซี ที่ผลิตได้ในระหว่างงวด ประกอบด้วย

- รสจืด	จำนวน 368,000 ถุง
- รสหวาน	จำนวน 210,000 ถุง
- รสช็อคโกแลต	จำนวน 252,000 ถุง
- รสสตอเบอรี่	จำนวน 20,000 ถุง
	รวมทั้งสิ้น 850,000 ถุง

ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วยของนมพาสเจอร์ไรส์

$$\begin{aligned} &= \frac{\text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดของนมพาสเจอร์ไรส์}}{\text{จำนวนนมพาสเจอร์ไรส์ที่ผลิตสำเร็จในระหว่างงวด}} \\ &= \frac{2,900,000}{850,000} \\ &= 3.41 \text{ บาท ต่อ ถุง} \end{aligned}$$

สำหรับจำนวนผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดที่รั่วเสีย ซึ่งบันทึกในใบนำส่งผลิตภัณฑ์นม (แบบเอกสารหมายเลข 19) หรือรายงานการผลิต (แบบเอกสารหมายเลข 20) เป็นส่วนที่นับรวมอยู่ในจำนวนผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตสำเร็จไปแล้ว ดังนั้น ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดจึงเป็นต้นทุนของผลิตภัณฑ์นมที่มีสภาพดีและที่รั่วเสียรวมกัน สหกรณ์สามารถคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุดในระหว่างงวด เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาอนุมัติเป็นผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุด ดังนี้

ต้นทุนผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุดระหว่างงวด

$$= \text{จำนวนผลิตภัณฑ์นมที่รั่วเสีย} \times \text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย}$$

ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย

จากตัวอย่างข้างต้น มีจำนวนผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ขนาดบรรจุถุง 150 ซีซี ที่ผลิตได้แต่รั่วเสีย ประกอบด้วย รสจืด 2800 ถุง รสหวาน 2,600 ถุง รสช็อคโกแลต 3,300 ถุง และรสสตรอเบอร์รี่ 200 ถุง รวมทั้งสิ้น 8,900 ถุง

ต้นทุนผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์เสื่อมชำรุดระหว่างงวด

$$= \text{จำนวนผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ที่รั่วเสีย} \times \text{ต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย}$$

$$= 8,900 \times 3.41$$

$$= 30,349.00 \text{ บาท}$$

อนึ่ง การคำนวณต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย และต้นทุนผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุดระหว่างงวดของผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์และนมยู เอช ที ขนาดบรรจุอื่น ๆ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

การคำนวณต้นทุนการผลิตวันสิ้นปีทางบัญชี

ในการคำนวณต้นทุนการผลิตวันสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์จะต้องจัดให้มีการตรวจนับและตีราคาวัตถุดิบคงเหลือสิ้นปีทางบัญชี

$$\text{ต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น} = \text{วัตถุดิบทางตรง} + \text{แรงงานทางตรง} + \text{ค่าใช้จ่ายในการผลิต}$$

วัตถุดิบทางตรง ให้สหกรณ์ตีราคาน้ำนมดิบและวัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ที่กำหนด เพื่อใช้ในการคำนวณต้นทุนการผลิต ดังนี้

	บาท
น้ำนมดิบคงเหลือต้นปี	xx
วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือต้นปี	xx
บรรจุภัณฑ์คงเหลือต้นปี	xx
	xx
บวก ชื้อน้ำนมดิบ	xx
ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม	xx
ซื้อบรรจุภัณฑ์	xx
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	xx
รวม	xx

<u>หัก</u>	น้ำมันดิบคงเหลือสิ้นปี	xx
	วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือสิ้นปี	xx
	บรรจุภัณฑ์คงเหลือสิ้นปี	xx
	วัตถุดิบใช้ไปในการผลิต	xx

วิธีปฏิบัติทางบัญชี ให้โอนปิดบัญชีเกี่ยวกับวัตถุดิบเข้าบัญชีต้นทุนการผลิต และบันทึกวัตถุดิบคงเหลือสิ้นปี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ต้นทุนการผลิต	xx
	น้ำมันดิบคงเหลือสิ้นปี	xx
	วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือสิ้นปี	xx
	บรรจุภัณฑ์คงเหลือสิ้นปี	xx
เครดิต	น้ำมันดิบคงเหลือต้นปี	xx
	วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือต้นปี	xx
	บรรจุภัณฑ์คงเหลือต้นปี	xx
	ซื้อน้ำมันดิบ	xx
	ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม	xx
	ซื้อบรรจุภัณฑ์	xx
	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	xx

แรงงานทางตรง ให้โอนปิดบัญชีเงินเดือนและบัญชีค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเข้าบัญชีต้นทุนการผลิต บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ต้นทุนการผลิต	xx
เครดิต	เงินเดือน	xx
	ค่าจ้างแรงงาน	xx

ค่าใช้จ่ายในการผลิต ให้โอนปิดบัญชีต่างๆ ที่เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตเข้าบัญชีต้นทุนการผลิต บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ต้นทุนการผลิต	xx
เครดิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	xx
	ค่าเคมีภัณฑ์	xx
	ค่าวัสดุหีบห่อ	xx
	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	xx
	ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าโรงงาน	xx
	ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน	xx
	ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์	xx
	ค่าเสื่อมราคาโรงงาน	xx
	ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์	xx

ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์	xx
.....	xx
.....	xx

ฯลฯ

ทั้งนี้ บัญชีต้นทุนการผลิตซึ่งเกิดจากการโอนปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต ให้สหกรณ์แสดงรายการในงบต้นทุนการผลิตตามแบบที่ นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

กรณีสหกรณ์ต้องการทราบต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิด ในปีนั้น ๆ ให้ใช้วิธีการเช่นเดียวกับการคำนวณหาต้นทุนการผลิตระหว่างงวดต่อหน่วย ดังนี้

$$\text{ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วย} = \frac{\text{ต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น}}{\text{จำนวนที่ผลิตสำเร็จทั้งสิ้น}}$$

หากสหกรณ์ไม่ได้คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุดในระหว่างงวด ในวันสิ้นปีบัญชี ต้องคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์นมแต่ละชนิดเสื่อมชำรุดในปีนั้น ๆ เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการพิจารณาอนุมัติเป็นผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุด โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับการคำนวณหาต้นทุน ผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุดระหว่างงวด ดังนี้

$$\begin{aligned} &\text{ต้นทุนผลิตภัณฑ์นมเสื่อมชำรุด} \\ &= \text{จำนวนผลิตภัณฑ์นมที่รั่วเสียทั้งสิ้น} \times \text{ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วย} \end{aligned}$$

การตรวจนับและตีราคาวัตถุดิบและสินค้าคงเหลือ

ในวันสิ้นปีทางบัญชีสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำนมดิบจะมีวัตถุดิบ คงเหลือ ประกอบด้วย น้ำนมดิบ วัตถุดิบปรุงผสมและบรรจุภัณฑ์ มีสินค้าสำเร็จรูปคงเหลือ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์และนมยู เอช ที โดยอาจมีสินค้าระหว่างผลิตคงเหลือด้วย สหกรณ์ต้องจัดให้มีการตรวจนับวัตถุดิบคงเหลือ สินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิต ณ วันสิ้นปีทางบัญชี โดยแต่งตั้งผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องทางวัตถุดิบและสินค้าเป็นกรรมการตรวจนับไม่น้อยกว่า 3 คน เพื่อทราบปริมาณและ สภาพของวัตถุดิบคงเหลือ สินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิตคงเหลือตามความเป็นจริงด้วยวิธีการ ที่เหมาะสม เช่น ชั่งน้ำหนัก ตรวจนับ ตรวจวัด เป็นต้น แล้วจัดทำใบตรวจนับและให้กรรมการตรวจนับ ลงลายมือชื่อกำกับใบใบตรวจนับทุกใบ

ทั้งนี้ สหกรณ์ต้องตีราคาวัตถุดิบคงเหลือ สินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิตคงเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด กล่าวคือ ตีราคาวัตถุดิบคงเหลือตามราคาทุน หรือ มูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า และตีราคาสินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิตคงเหลือ ตามต้นทุนเฉลี่ยซึ่งใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตในปัจจุบัน หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า

การจัดทำงบทดลอง

ภายหลังจากบันทึกรายการเงินที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสหกรณ์ตามเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น โดยเรียงตามลำดับก่อนหลังที่รายการเงินนั้นเกิดขึ้น และผ่านรายการไปสมุดบันทึกรายการขั้นปลายแล้ว เนื่องจากการบันทึกบัญชีของสหกรณ์เป็นไปตาม **หลักการบัญชีคู่** รายการเงินทุกรายการจะบันทึกบัญชี 2 ด้าน คือ ด้านเดบิตและเครดิต ซึ่งจำนวนเงินรวมด้านเดบิตจะต้องเท่ากับด้านเครดิตเสมอ **สหกรณ์สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ได้โดยการจัดทำงบทดลอง**

ความหมายของงบทดลอง

งบทดลอง คือ รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงยอดคงเหลือของบัญชีต่างๆ ทุกบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ณ วันใดวันหนึ่ง เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ ซึ่งจำนวนเงินรวมของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเดบิตจะต้องเท่ากับจำนวนเงินรวมของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเครดิต

โดยทั่วไปสหกรณ์จะจัดทำงบทดลองประจำเดือนนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อนำข้อมูลในงบทดลองไปใช้ในการวางแผน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานต่อไป อย่างไรก็ตาม งบทดลองแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์อย่างคร่าวๆ เท่านั้น

ประโยชน์ของงบทดลอง

1. ช่วยในการพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่
2. ช่วยในการตรวจสอบการบันทึกบัญชีว่าได้มีการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือมีรายการผิดพลาด
3. ช่วยให้การจัดการทางการเงินต่างๆ ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/บริการ และงบต้นทุนการผลิตเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น
4. ข้อมูลในงบทดลองที่นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ สามารถใช้ในการวางแผนงาน ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

รูปแบบของงบทดลอง

งบทดลองที่ใช้อยู่ในสหกรณ์มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีประโยชน์แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้ รูปแบบงบทดลองที่สหกรณ์ใช้โดยทั่วไป ได้แก่ งบทดลองแบบ 2 ช่อง งบทดลองแบบ 6 ช่อง และงบทดลองแบบ 8 ช่อง

1. **งบทดลองแบบ 2 ช่อง** เป็นงบทดลองที่แสดงยอดคงเหลือของรายการบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ณ วันใดวันหนึ่ง ประกอบด้วย ช่องจำนวนเงิน 2 ช่อง คือ ยอดคงเหลือเดบิต และยอดคงเหลือเครดิต ดังนี้

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด

งบทดลอง

วันที่.....

[illegible]

คำอธิบายประกอบและการจัดทำบทลงแบบ 2 ช่อง

- ชื่อสหกรณ์ - วันที่	ระบุชื่อสหกรณ์ที่จัดทำบทลง ให้ระบุวันที่ เดือน ปี ที่แสดงข้อมูลในบัญชีแยกประเภททั่วไป ที่นำมาจัดทำบทลง
ช่องที่ (1) “ลำดับที่”	- บันทึกลำดับที่ของรายการบัญชีเรียงตามลำดับเพื่อทราบ จำนวนบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
ช่องที่ (2) “ชื่อบัญชี”	- บันทึกชื่อบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ทุกบัญชีโดยเรียงตามประเภทของบัญชี คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย
ช่องที่ (3) “หน้าบัญชี”	- บันทึกหน้าบัญชีของแต่ละบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภท ทั่วไป
ช่องที่ (4) “ยอดคงเหลือ”	- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทแต่ละ บัญชีมาใส่ให้ตรงกับชื่อบัญชี โดยใส่ยอดคงเหลือด้านเดบิต หรือเครดิตตามบัญชีแยกประเภทให้ถูกต้องตรงกัน โดยบัญชี ประเภทสินทรัพย์มียอดคงเหลือทางด้านเดบิต ประเภทหนี้สิน มียอดคงเหลือด้านเครดิต ประเภททุนมียอดคงเหลือด้าน เครดิต ประเภทรายได้มียอดคงเหลือด้านเครดิต และประเภท ค่าใช้จ่ายมียอดคงเหลือด้านเดบิต จากนั้น คำนวณหาจำนวนเงินรวมของยอดคงเหลือด้านเดบิต และยอดคงเหลือด้านเครดิต ◆ กรณีจำนวนเงินรวมของยอดคงเหลือด้านเดบิต และ เครดิตเท่ากัน เรียกว่า บทลงลงตัว ◆ กรณีจำนวนเงินรวมของยอดคงเหลือด้านเดบิต และ เครดิตไม่เท่ากัน เรียกว่า บทลงไม่ลงตัว อาจมีการ ผิดพลาดจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ - การบันทึกในสมุดบันทึกรายการขั้นต้นผิดพลาด - การผ่านรายการไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ผิดพลาด - การบวกเลขผิด

2. **งบทดลองแบบ 6 ช่อง** เป็นงบทดลองที่แสดงยอดคงเหลือของรายการบัญชียกมา
ต้นเดือน/ต้นงวด/ต้นปี รายการระหว่างเดือน/ระหว่างงวด/ระหว่างปีและยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/
สิ้นงวด/สิ้นปี งบทดลอง 6 ช่องนี้ แสดงให้เห็นที่มา ความเคลื่อนไหวของรายการบัญชี และยอดคงเหลือ
ของแต่ละบัญชีด้านเดบิตและด้านเครดิต ดังนี้

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด

งบทดลอง

วันที่.....

[illegible]

คำอธิบายประกอบและการจัดทำบทลงแบบ 6 ช่อง

- ชื่อสหกรณ์	ระบุชื่อสหกรณ์ที่จัดทำบทลง
- วันที่	ให้ระบุวันที่ เดือน ปี ที่แสดงข้อมูลในบัญชีแยกประเภททั่วไป ที่นำมาจัดทำบทลง
ช่องที่ (1) “ลำดับที่”	- บันทึกลำดับที่ของรายการบัญชีเรียงตามลำดับเพื่อทราบจำนวนบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
ช่องที่ (2) “ชื่อบัญชี”	- บันทึกชื่อบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ทุกบัญชี โดยเรียงตามประเภทของบัญชี คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย
ช่องที่ (3) “หน้าบัญชี”	- บันทึกหน้าบัญชีของแต่ละบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
ช่องที่ (4) “ยอดยกมาต้นเดือน/ ต้นงวด/ต้นปี”	- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือต้นเดือน/ต้นงวด/ต้นปีของบัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชีมาใส่ให้ตรงกับชื่อบัญชี โดยใส่ยอดคงเหลือด้านเดบิต หรือเครดิตตามบัญชีแยกประเภทให้ถูกต้อง
ช่องที่ (5) “รายการระหว่างเดือน/ ระหว่างงวด/ระหว่างปี”	- ให้นำจำนวนเงินรวมของรายการที่เกิดขึ้นระหว่างเดือน/ระหว่างงวด/ระหว่างปี โดยแสดงจำนวนที่เพิ่มขึ้น หรือลดลง ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เคลื่อนไหวในแต่ละบัญชีทั้งด้านเดบิตและเครดิต หากบัญชีใดมีรายการเคลื่อนไหวทั้งด้านเดบิตและเครดิตจะมีจำนวนเงินทั้งในช่องเดบิต และเครดิต
ช่องที่ (6) “ยอดคงเหลือสิ้นเดือน/ สิ้นงวด/สิ้นปี”	- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี ที่จัดทำบทลง ซึ่งได้จากยอดคงเหลือยกมาบวก หรือหักจำนวนเพิ่มขึ้น หรือลดลงระหว่างเดือน/ระหว่างงวด/ระหว่างปี โดยแต่ละบัญชีจะมีจำนวนเงินยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี ในด้านเดบิต หรือเครดิตเพียงด้านเดียว และต้องตรงกับยอดคงเหลือตามบัญชีแยกประเภท

ทั้งนี้ เมื่อรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิตของทุกบัญชีแล้ว ผลรวมของช่องเดบิตและช่องเครดิตของแต่ละคู่จะต้องเท่ากัน

3. **งบทดลองแบบ 8 ช่อง** เป็นงบทดลองที่แสดงยอดคงเหลือของรายการบัญชียกมาต้นงวด/ต้นปี รายการระหว่างต้นงวด/ต้นปีสะสมจนถึงเดือนก่อน รายการระหว่างเดือนปัจจุบัน และยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี งบทดลอง 8 ช่องนี้ แสดงให้เห็นที่มา ความเคลื่อนไหวของรายการบัญชีตั้งแต่ต้นงวด/ต้นปีจนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็นความเคลื่อนไหวตั้งแต่ต้นงวด/ต้นปีจนถึงเดือนก่อน และความเคลื่อนไหวของรายการบัญชีในเดือนปัจจุบัน รวมถึงยอดคงเหลือของแต่ละบัญชีด้านเดบิตและด้านเครดิต ดังนี้

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด

งบทดลอง

วันที่.....

[illegible]

คำอธิบายประกอบและการจัดทำบทลงแบบ 8 ช่อง

- ชื่อสหกรณ์	ระบุชื่อสหกรณ์ที่จัดทำบทลง
- วันที่	ให้ระบุวันที่ เดือน ปี ที่แสดงข้อมูลตามที่ปรากฏในบัญชีแยกประเภททั่วไปที่นำมาจัดทำบทลง
ช่องที่ (1) “ลำดับที่”	- บันทึกลำดับที่ของรายการบัญชีเรียงตามลำดับ เพื่อทราบจำนวนบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
ช่องที่ (2) “ชื่อบัญชี”	- บันทึกชื่อบัญชีต่างๆ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปทุกบัญชี โดยเรียงตามประเภทของบัญชี คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย
ช่องที่ (3) “หน้าบัญชี”	- บันทึกหน้าบัญชีของแต่ละบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป
ช่องที่ (4) “ยอดยกมาต้นงวด/ต้นปี”	- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือต้นงวด/ต้นปีของบัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชีมาใส่ให้ตรงกับชื่อบัญชี โดยใส่ยอดคงเหลือด้านเดบิต หรือเครดิตตามบัญชีแยกประเภทให้ถูกต้อง
ช่องที่ (5) “รายการระหว่างต้นงวด/ต้นปีถึงเดือน....(ก่อน)....”	- ให้นำจำนวนเงินรวมของรายการที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นงวด/ต้นปีสะสมจนถึงเดือนก่อน โดยแสดงจำนวนที่เพิ่มขึ้น หรือลดลง ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เคลื่อนไหวสะสมของแต่ละบัญชีทั้งด้านเดบิตและเครดิต หากบัญชีใดมีรายการเคลื่อนไหวทั้งด้านเดบิตและเครดิตจะมีจำนวนเงินทั้งในช่องเดบิต และเครดิต
ช่องที่ (6) “รายการระหว่างเดือน....(ปัจจุบัน)....”	- ให้นำจำนวนเงินรวมของรายการที่เกิดขึ้นระหว่างเดือน โดยแสดงจำนวนที่เพิ่มขึ้น หรือลดลง ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เคลื่อนไหวในแต่ละบัญชีทั้งด้านเดบิตและเครดิต บัญชีใดมีรายการเคลื่อนไหวทั้งด้านเดบิต และเครดิตจะมีจำนวนเงินทั้งในช่องเดบิต และเครดิต
ช่องที่ (7) “ยอดคงเหลือสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี”	- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี ที่จัดทำบทลง ซึ่งได้จากยอดคงเหลือต้นงวด/ต้นปี บวกหรือหักรายการระหว่างต้นงวด/ต้นปีถึงเดือนก่อน และรายการระหว่างเดือนปัจจุบัน โดยแต่ละบัญชีจะมีจำนวนเงินยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือน/สิ้นงวด/สิ้นปี ในด้านเดบิต หรือเครดิตเพียงด้านเดียว และต้องตรงกับยอดคงเหลือตามบัญชีแยกประเภท

ทั้งนี้ เมื่อรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิตของทุกบัญชีแล้ว ผลรวมของช่องเดบิตและช่องเครดิตของแต่ละคู่จะต้องเท่ากัน

ข้อสังเกตในการจัดทำบทลง

ในการจัดทำบทลง เมื่อรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิตของทุกบัญชีแล้ว ผลรวมของช่องเดบิตและช่องเครดิตแต่ละคู่เท่ากัน เรียกว่า **งบทดลองลงตัว** แต่มีได้หมายความว่า การจัดทำบัญชีถูกต้องเสมอไป กรณีต่างๆ ต่อไปนี้แสดงถึงการจัดทำบัญชีที่ไม่ถูกต้อง แต่งบทดลองลงตัว ได้แก่

1. การบันทึกรายการบัญชีผิดประเภทด้วยจำนวนเงินที่เท่ากันทั้งด้านเดบิตและเครดิต
ตัวอย่าง สหกรณ์รับเงินค่าขายผลิตภัณฑ์นม จำนวน 1,800.- บาท บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	1,800.-
-------	--------	---------

เครดิต	ขายผลิตภัณฑ์นม	1,800.-
--------	----------------	---------

หากแต่บันทึกรายการบัญชีผิดประเภทเป็นรับเงินค่าบริการ

เดบิต	เงินสด	1,800.-
-------	--------	---------

เครดิต	รายได้ค่าบริการ	1,800.-
--------	-----------------	---------

2. การละเว้นไม่บันทึกรายการบัญชี

ตัวอย่าง สหกรณ์รับเงินรายได้ค่าเช่า จำนวน 10,000.- บาท บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	10,000.-
-------	--------	----------

เครดิต	รายได้ค่าเช่า	10,000.-
--------	---------------	----------

หากแต่ไม่ได้บันทึกบัญชีด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม จึงไม่ปรากฏรายการบัญชีดังกล่าวในงบทดลอง

3. การผ่านรายการจากสมุดบันทึกการขึ้นต้นไปสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปผิดพลาด โดยสลับด้านกันทั้งด้านเดบิตและเครดิต ทำให้การกระทบยอดคงเหลือขัดแย้งกันเอง

4. การบันทึกตัวเลขผิดด้วยจำนวนเงินที่เท่ากันทั้งด้านเดบิตและเครดิต

ตัวอย่าง สหกรณ์จ่ายค่าเบี้ยประกันภัย จำนวน 20,000.- บาท บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเบี้ยประกันภัย	20,000.-
-------	-------------------	----------

เครดิต	เงินสด	20,000.-
--------	--------	----------

หากแต่บันทึกตัวเลขผิดด้วยจำนวนเงิน 30,000.- บาท

เดบิต	ค่าเบี้ยประกันภัย	30,000.-
-------	-------------------	----------

เครดิต	เงินสด	30,000.-
--------	--------	----------

การค้นหาข้อผิดพลาดเมื่องบทดลองไม่ลงตัว

กรณีที่รวมจำนวนเงินในช่องเดบิต และช่องเครดิตของทุกบัญชีแล้วผลรวมของช่องเดบิตและช่องเครดิตไม่เท่ากัน เรียกว่า **งบทดลองไม่ลงตัว** ให้ค้นหาข้อผิดพลาดโดยปฏิบัติ ดังนี้

1. บวกเลขในงบทดลองใหม่ทั้งช่องเดบิต และช่องเครดิต
2. ตรวจสอบว่ายอดคงเหลือของแต่ละรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปนำมาลงในงบทดลองด้วยจำนวนเงินที่ถูกต้องหรือไม่
3. ตรวจสอบว่ายอดคงเหลือของแต่ละรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปนำมาลงในงบทดลองช่องเดบิต หรือช่องเครดิตถูกต้องหรือไม่

4. ตรวจสอบว่ารายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปนำมาลงในงบทดลองครบถ้วนทุกบัญชีหรือไม่

5. ตรวจสอบว่าการคำนวณยอดคงเหลือของแต่ละรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปถูกต้องและตรงกับในงบทดลองหรือไม่

6. ตรวจสอบว่าการผ่านรายการบัญชีจากสมุดบันทึกการขึ้นต้นไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องด้วยจำนวนเงินที่ถูกต้องหรือไม่ และผ่านรายการไปช่องเดบิต หรือช่องเครดิตถูกต้องหรือไม่

7. ตรวจสอบการบวกเลขในสมุดเงินสดถูกต้องหรือไม่

นอกจากนี้ ยังอาจค้นหาข้อผิดพลาดโดยใช้วิธีลัด ดังนี้

1. ให้นำผลต่างระหว่างจำนวนเงินรวมด้านเดบิตกับด้านเครดิตหารด้วย 2 แล้วตรวจสอบว่ารายการบัญชีใดในงบทดลองมียอดคงเหลือเท่ากับผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งข้อผิดพลาดนี้อาจเกิดจากการนำยอดคงเหลือของรายการบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปมาลงในงบทดลองผิดด้าน เช่น จำนวนเงินรวมด้านเครดิตสูงกว่าด้านเดบิต 1,000.- บาท ให้นำผลต่างนั้นมาหารด้วย 2 ได้ผลลัพธ์ 500.- บาท แล้วจึงตรวจสอบว่ารายการบัญชีใดในงบทดลองที่มียอดคงเหลือด้านเครดิต 500.- บาท ซึ่งที่ถูกต้องรายการบัญชีดังกล่าวควรอยู่ด้านเดบิต เป็นต้น

2. กรณีมีผลต่างระหว่างจำนวนเงินรวมด้านเดบิตกับด้านเครดิตเป็นจำนวน 0.01 , 0.10 , 1.00 , 10 , 100 บาท ฯลฯ ข้อผิดพลาดนี้อาจเกิดจากการบวก หรือลบตัวเลขผิดให้สอบทานการบวกเลขใหม่อีกครั้งหนึ่ง

3. ให้นำผลต่างระหว่างจำนวนเงินรวมด้านเดบิตกับด้านเครดิตหารด้วย 9 หากลงตัว และผลลัพธ์เป็นตัวเลขหลักเดียว แสดงว่าเขียนตัวเลขจำนวนเงินกลับกันในหลักหน่วยกับหลักสิบ เช่น 123 เป็น 132 (ต่างกันอยู่ 9 และหารด้วย 9 เท่ากับ 1) ถ้าผลลัพธ์เป็นตัวเลข 2 หลัก แสดงว่าเขียนตัวเลขจำนวนเงินกลับกันในหลักสิบกับหลักร้อย เช่น 123 เป็น 213 (ต่างกันอยู่ 90 หารด้วย 9 เท่ากับ 10) เช่นนี้ตามลำดับ

การจัดทำรายการปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีทางบัญชี

ในการคำนวณหาผลการดำเนินงานตามเกณฑ์คงค้าง ต้องปรับปรุงรายการบัญชีในวันสิ้นงวดบัญชีให้ถูกต้อง เพื่อจะได้ทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายที่ควรจะเป็นของงวดบัญชีนั้นๆ ทั้งนี้จำนวนเงินของบัญชีต่างๆ ในงบทดลองก่อนปรับปรุงรายการยังไม่อาจนำมาแสดงในงบการเงินได้ทันทีเนื่องจากรายการบัญชีในระหว่างงวดนั้นอาจมีรายการที่คาบเกี่ยวกับงวดบัญชีปีถัดไป กล่าวคือ อาจมีรายการรับเงินบางรายการที่รับมาเกินกว่าที่ควรได้รับในงวดบัญชีนั้น หรือมีรายการรับเงินบางรายการที่ควรได้รับในงวดบัญชีนั้นแต่ยังไม่ได้รับเงิน ในทำนองเดียวกันอาจมีรายการจ่ายเงินบางรายการที่จ่ายเกินกว่าที่ต้องจ่ายในงวดบัญชีนั้น หรือรายการจ่ายเงินบางรายการที่ต้องจ่ายในงวดบัญชีนั้นแต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน ซึ่งรายการดังกล่าวได้แก่ รายได้รับล่วงหน้า รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เป็นต้น

นอกจากนี้ อาจมีรายการเงินบางรายการที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาบันทึกบัญชี ดังนั้น เพื่อให้ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์ใกล้เคียงกับความจริงและสอดคล้องกับหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ในวันสิ้นงวดบัญชีจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรายการในบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้และค่าใช้จ่าย ก่อนที่จะปิดบัญชีเพื่อหาผลการดำเนินงานและจัดทำงบการเงินต่อไป

อนึ่ง การจัดทำรายการปรับปรุงบัญชีของสหกรณ์เมื่อสิ้นปีทางบัญชีจะต้องพิจารณาถึงระเบียบ ข้อบังคับและคำแนะนำต่างๆ ของนายทะเบียนสหกรณ์ด้วยว่ากำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับรายการปรับปรุงนั้นๆ ไว้อย่างไร

สำหรับรายการที่จะนำมาปรับปรุงบัญชี แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. รายการที่ได้บันทึกบัญชีไว้แล้วในระหว่างปี ได้แก่ จำนวนเงินตามรายการบัญชีที่ปรากฏในงบทดลอง แต่สหกรณ์ยังให้ประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์จากรายการบัญชีนั้นๆ ไม่ครบถ้วน จึงต้องปรับปรุงให้รายได้และค่าใช้จ่ายที่บันทึกบัญชีไว้แล้วมีเฉพาะที่เป็นของงวดบัญชีนั้นๆ ส่วนที่เกินให้ปรับปรุงออกจากบัญชี เช่น รายได้รับล่วงหน้า ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เป็นต้น
2. รายการที่ยังไม่ได้บันทึกบัญชีไว้ในระหว่างปี ได้แก่ รายการที่ควรเป็นของงวดบัญชีนี้ แต่ยังไม่ได้นำมาบันทึกบัญชีไว้ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงรายการให้ปรากฏอยู่ในบัญชี ได้แก่ รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ลูกหนี้คลาดเคลื่อน วัสดุคงเหลือ สินค้าขาดหาย สำรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ทั้งนี้ วิธีการปรับปรุงรายการบัญชี ให้จัดทำใบโอนบัญชีเพื่อเป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีและบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป แล้วผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง

สำหรับรายการปรับปรุงบัญชีที่สำคัญ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบของสหกรณ์ มีดังนี้

- รายได้รับล่วงหน้า
- ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า
- รายได้ค้างรับ
- ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
- ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์
- ค่าตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน
- ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ
- ลูกหนี้คลาดเคลื่อน
- วัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน
- สินค้าคงเหลือสิ้นปี
- สินค้าเสื่อมชำรุด
- สินค้าขาดบัญชี
- หนี้สูญ/หนี้สูญรับคืน

รายได้รับล่วงหน้า

เป็นรายได้ที่สหกรณ์ได้รับมาแล้วในระหว่างงวดบัญชีปีปัจจุบัน แต่ถึงวันสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ยังไม่ได้ให้ประโยชน์แก่ผู้จ่ายเงิน จึงไม่อาจถือเป็นรายได้ของงวดบัญชีปีปัจจุบันได้ สิ้นปีทางบัญชี จึงต้องทำการปรับปรุงรายการบัญชี

วิธีปฏิบัติ ให้สหกรณ์คำนวณรายได้ที่ได้รับทั้งหมด แล้วแยกส่วนที่เป็นรายได้ของงวดบัญชีปีปัจจุบันส่วนหนึ่ง และส่วนที่เป็นรายได้ของงวดบัญชีปีถัดไป ซึ่งถือเป็นรายได้รับล่วงหน้าอีกส่วนหนึ่ง แล้วทำการปรับปรุงรายการบัญชี ดังนี้

(1) กรณีเมื่อรับเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นรายได้ทั้งจำนวน

1. เมื่อรับเงิน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	xxx	
	เครดิต	รายได้.....(ระบุประเภท)	xxx

2. เมื่อปรับปรุงรายการบัญชี ให้นำส่วนที่เป็นรายได้รับล่วงหน้าปรับปรุงออกจากบัญชีรายได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	รายได้.....(ระบุประเภท)	xxx	
	เครดิต	รายได้...(ระบุประเภท)... รับล่วงหน้า	xxx

บัญชีรายได้ประเภทนั้นๆ จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีรายได้รับล่วงหน้าเป็นบัญชีหนี้สิน จะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีปีถัดไป และแสดงรายการในงบดุลภายใต้รายการหนี้สินหมุนเวียนอื่น

(2) กรณีเมื่อรับเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นรายได้รับล่วงหน้าทั้งจำนวน

1. เมื่อรับเงิน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	xxx	
	เครดิต	รายได้...(ระบุประเภท)...รับล่วงหน้า	xxx

2. เมื่อปรับปรุงรายการบัญชี ให้นำส่วนที่เป็นรายได้ของงวดบัญชีปีปัจจุบันปรับปรุงออกจากบัญชีรายได้รับล่วงหน้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	รายได้...(ระบุประเภท)...รับล่วงหน้า	xxx	
	เครดิต	รายได้..... (ระบุประเภท)	xxx

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 1 มกราคม 25x1 สหกรณ์ได้รับรายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้าสำหรับระยะเวลา 1 ปี จำนวน 12,000.- บาท

(1) กรณีเมื่อรับเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นรายได้ทั้งจำนวน

1. เมื่อได้รับรายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	12,000.-	
	เครดิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	12,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 แยกรายได้ค่าเช่าออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นรายได้ของงวดบัญชีปีปัจจุบัน ระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 31 มี.ค. x1 เดือนละ 1,000.- บาท เป็นเงิน 3,000.- บาท

ส่วนที่ 2 เป็นรายได้รับล่วงหน้า ระยะเวลา 9 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย. - 31 ธ.ค. x1 เดือนละ 1,000.- บาท เป็นเงิน 9,000.- บาท

การปรับปรุงรายการบัญชี โดยนำส่วนที่เป็นรายได้รับล่วงหน้าปรับปรุงออกจากบัญชีรายได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	9,000.-
เครดิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	9,000.-

(2) กรณีเมื่อรับเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นรายได้รับล่วงหน้าทั้งจำนวน

1. เมื่อได้รับรายได้ค่าเช่า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	12,000.-
เครดิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	12,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี นำส่วนที่เป็นรายได้ของบัญชีปีปัจจุบันปรับปรุงออกจากบัญชีรายได้รับล่วงหน้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	3,000.-
เครดิต	รายได้ค่าเช่าโกดังเก็บสินค้า	3,000.-

ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า

เป็นค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์ได้จ่ายเงินทั้งจำนวนในงวดบัญชีปีปัจจุบัน แต่สหกรณ์ได้รับประโยชน์จากค่าใช้จ่ายนั้นยังไม่ครบตามจำนวนเงินที่จ่ายไป จึงไม่อาจถือเป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีปัจจุบันทั้งจำนวนได้ สิ้นปีทางบัญชีจึงต้องทำการปรับปรุงรายการบัญชี

วิธีปฏิบัติ ให้สหกรณ์คำนวณค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทั้งหมด แล้วแยกส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีปัจจุบันส่วนหนึ่งและส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีถัดไปอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้า แล้วทำการปรับปรุงรายการบัญชี ดังนี้

(1) กรณีเมื่อจ่ายเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวน

1. เมื่อจ่ายเงิน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าใช้จ่าย.....(ระบุประเภท)	xxx
เครดิต	เงินสด	xxx

2. เมื่อปรับปรุงรายการบัญชีให้นำส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้าปรับปรุงออกจากบัญชีค่าใช้จ่าย บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าใช้จ่าย...(ระบุประเภท)...จ่ายล่วงหน้า	xxx
เครดิต	ค่าใช้จ่าย.....(ระบุประเภท)	xxx

บัญชีค่าใช้จ่ายประเภทนั้นๆ จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเป็นบัญชีสินทรัพย์จะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีปีถัดไป และแสดงรายการในงบดุลภายใต้รายการสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

(2) กรณีเมื่อจ่ายเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้าทั้งจำนวน

1. เมื่อจ่ายเงิน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าใช้จ่าย...(ระบุประเภท)...จ่ายล่วงหน้า	xxx
เครดิต	เงินสด	xxx

2. เมื่อปรับปรุงรายการบัญชี ให้นำส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีปัจจุบันปรับปรุงออกจากบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าใช้จ่าย.....(ระบุประเภท)	xxx
เครดิต	ค่าใช้จ่าย...(ระบุประเภท)...จ่ายล่วงหน้า	xxx

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 1 มกราคม 25x1 สหกรณ์จ่ายค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานสำหรับระยะเวลา 1 ปี จำนวนเงิน 24,000.- บาท

(1) กรณีเมื่อจ่ายเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวน

1. เมื่อจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน	24,000.-
เครดิต	เงินสด	24,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 แยกค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีปัจจุบัน ระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 31 มี.ค. x1 เดือนละ 2,000.- บาท เป็นเงิน 6,000.- บาท

ส่วนที่ 2 เป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ระยะเวลา 9 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย. - 31 ธ.ค. x1 เดือนละ 2,000.- บาท เป็นเงิน 18,000.- บาท

การปรับปรุงรายการบัญชี โดยนำส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้าปรับปรุงออกจากบัญชีค่าใช้จ่าย บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานจ่ายล่วงหน้า	18,000.-
เครดิต	ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน	18,000.-

(2) กรณีเมื่อจ่ายเงินแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่ายล่วงหน้าทั้งจำนวน

1. เมื่อจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานจ่ายล่วงหน้า 24,000.-

เครดิต เงินสด 24,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี นำส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายของบัญชีปีปัจจุบันปรับปรุงออกจากบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน 6,000.-

เครดิต ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานจ่ายล่วงหน้า 6,000.-

รายได้ค้างรับ

เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีปีปัจจุบันแต่สหกรณ์ยังไม่ได้รับเงิน โดยอาจจะได้รับในงวดบัญชีปีถัดไป สิ้นปีทางบัญชีจึงต้องทำการปรับปรุงรายการบัญชี

วิธีปฏิบัติ ให้สหกรณ์คำนวณหารายได้ที่ควรได้รับทั้งหมด แล้วแยกส่วนที่ได้รับมาแล้วในงวดบัญชีปีปัจจุบัน และส่วนที่ยังไม่ได้รับซึ่งเป็นรายได้ค้างรับ แล้วทำการปรับปรุงรายการบัญชีบันทึกบัญชีโดย

เดบิต รายได้...(ระบุประเภท)...ค้างรับ

xxx

เครดิต รายได้.....(ระบุประเภท)

xxx

บัญชีรายได้ประเภทนั้นๆ จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีรายได้ค้างรับเป็นบัญชีสินทรัพย์จะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีปีถัดไป และแสดงรายการในงบดุลภายใต้รายการสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

ตัวอย่าง สหกรณ์มีลูกหนี้การค้าที่ผิดสัญญาชำระหนี้ สิ้นปีทางบัญชี 31 มีนาคม 25x1 คำนวณรายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้าที่ยังไม่ได้รับชำระ จำนวน 500.- บาท

ปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต รายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้าค้างรับ 500.-

เครดิต รายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้า 500.-

ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีปีปัจจุบันสหกรณ์ได้รับประโยชน์จากค่าใช้จ่ายนั้นแล้วแต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน โดยอาจจ่ายในงวดบัญชีปีถัดไป สิ้นปีทางบัญชีจึงต้องทำการปรับปรุงรายการบัญชี

วิธีปฏิบัติ ให้สหกรณ์พิจารณาว่ามีค่าใช้จ่ายประเภทใดบ้างที่ค้างชำระและค้างชำระเป็นจำนวนเงินเท่าใด แล้วทำการปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าใช้จ่าย.....(ระบุประเภท)

xxx

เครดิต ค่าใช้จ่าย...(ระบุประเภท)...ค้างจ่าย

xxx

บัญชีค่าใช้จ่ายประเภทอื่นๆ จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีค่าใช้จ่าย
ค้างจ่ายเป็นบัญชีหนี้สินจะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีต่อไป และแสดงรายการในงบดุลภายใต้รายการ
หนี้สินหมุนเวียนอื่น

ตัวอย่าง สหกรณ์กู้เงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์โดยมียอดยกมาจากปีก่อน (วันที่ 1
เมษายน 25x0) จำนวน 1,000,000.- บาท เงินกู้ดังกล่าวมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ระหว่างปี
สหกรณ์ไม่ได้ส่งชำระคืนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย

สิ้นปีทางบัญชี 31 มีนาคม 25x1 สหกรณ์ปรับปรุงรายการดอกเบี้ยค้างจ่าย
โดยคำนวณดอกเบี้ยจากต้นเงิน 1,000,000.- บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 ระยะเวลา 1 ปี ดังนี้
$$1,000,000 \times \frac{2}{100} = 20,000.- \text{ บาท}$$
 บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้	20,000.-
	เครดิต ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างจ่าย	20,000.-

ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์

เป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าอาคารและอุปกรณ์ที่สหกรณ์ตัดจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายประจำงวดบัญชี
ที่ได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้น

สิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์จะต้องคำนวณค่าเสื่อมราคาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน
ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ โดยคำนวณค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับสภาพการใช้งาน
และใกล้เคียงกับความเป็นจริง สหกรณ์สามารถคำนวณค่าเสื่อมราคาได้ 2 วิธี ดังนี้

- วิธีเส้นตรง ใช้กับอาคารและอุปกรณ์โดยทั่วไป
- วิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี ใช้กับอาคารและอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ

การใช้งานสูงในระยะแรก และประโยชน์ที่ให้ในระยะหลังไม่แน่นอน หรือถ้าใช้งานไปนานอาจเกิด
ค่าซ่อมแซมมาก

การคำนวณค่าเสื่อมราคา - วิธีเส้นตรง

- ◆ เป็นการคำนวณค่าเสื่อมราคาตามอัตราร้อยละของราคาทุนของอาคารและอุปกรณ์
- ◆ อัตราค่าเสื่อมราคา ให้คิดเป็นอัตราร้อยละต่อปี ดังนี้

- อาคารถาวร ผนัง เครื่องสีข้าว	ร้อยละ 5 - 10
- เรือข้าว	ร้อยละ 5 - 15
- เรือยนต์และอุปกรณ์เรือ	ร้อยละ 10 - 15
- อุปกรณ์ฉาง เครื่องจักร เครื่องยนต์ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์สำนักงาน	ร้อยละ 10 - 20
- รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	ร้อยละ 20 - 25

- ◆ อาคารและอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานไม่เต็มปี ให้คำนวณตามระยะเวลาเป็นวัน
นับจากวันที่อาคารและอุปกรณ์นั้นพร้อมจะใช้งาน โดยคำนวณตามอัตราที่กำหนดไว้ข้างต้นและให้นับ
1 ปี มี 365 วัน

ตัวอย่าง เครื่องใช้สำนักงานที่ใช้ในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบของสหกรณ์
ณ วันที่ 31 มีนาคม 25x1 มีรายละเอียด ดังนี้

ที่	รายการ	ราคาทุน	ราคาสินทรัพย์		รวม	
			สุทธิยกมา	เพิ่ม - ลด ระหว่างปี		
1	ตู้เอกสาร	2,400.-	2,160.-	-	2,160.-	
2	ชั้นวางของ	4,800.-	4,320.-	-	4,320.-	
3	เครื่องคิดเลข	<u>1,200.-</u>	<u>-</u>	<u>1,200.-</u>	<u>1,200.-</u>	(ซื้อ 18 มค.25x1)
		<u>8,400.-</u>	<u>6,480.-</u>	<u>1,200.-</u>	<u>7,680.-</u>	

การคำนวณค่าเสื่อมราคา - วิธีเส้นตรง

ที่	รายการ	ราคาสินทรัพย์			อัตรา ร้อยละ	ค่าเสื่อมราคาสะสม			ราคา สินทรัพย์ สุทธิ	หมายเหตุ
		ราคาทุน ยกมา	เพิ่ม - ลด ระหว่างปี	รวม		ยกมา	เพิ่ม (ลด) ระหว่างปี	รวม		
1	ตู้เอกสาร	2,400.-	-	2,400.-	10	240.-	240.-	480.-	1,920.-	คิดค่าเสื่อมมา 73 วัน
2	ชั้นวางของ	4,800.-	-	4,800.-	10	480.-	480.-	960.-	3,840.-	
3	เครื่องคิดเลข	<u>-</u>	<u>1,200.-</u>	<u>1,200.-</u>	10	<u>-</u>	<u>24.-</u>	<u>24.-</u>	<u>1,176.-</u>	
		<u>7,200.-</u>	<u>1,200.-</u>	<u>8,400.-</u>		<u>720.-</u>	<u>744.-</u>	<u>1,464.-</u>	<u>6,936.-</u>	

การคำนวณค่าเสื่อมราคา - วิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี

- ◆ เป็นการคำนวณค่าเสื่อมราคา โดยประมาณอายุการใช้งานของอาคารและอุปกรณ์ แล้วคำนวณตามอัตราส่วนการใช้งานของแต่ละปี
- ◆ ให้คำนวณอัตราส่วนของแต่ละปี โดยนำอายุการใช้งานที่มีอยู่ในปีแรกบวกอายุการใช้งานที่เหลืออยู่ในปีต่อไป จะได้ผลรวมของอายุการใช้งาน คือ ตัวส่วน สำหรับตัวเศษ คือ อายุการใช้งานที่เหลืออยู่ของแต่ละปีนั้น แล้วนำไปคูณด้วยราคาทุนของอาคารและอุปกรณ์ ดังนี้

$$\frac{\text{อายุการใช้งานที่เหลือของแต่ละปี}}{\text{ผลรวมของอายุการใช้งาน}} \times \text{ราคาทุนของอาคารและอุปกรณ์}$$

หมายเหตุ การคำนวณค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี แม้ว่าอาคารและอุปกรณ์ใดๆ จะซื้อเข้ามาในระหว่างปีก็ให้คำนวณค่าเสื่อมราคาเต็มปี

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 25x0 สหกรณ์ซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในธุรกิจ
รวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ มูลค่า 45,000.- บาท ประเมินว่าใช้งานได้ 5 ปี

การคำนวณค่าเสื่อมราคา - วิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี

$$\begin{aligned} &\text{ค่าเสื่อมราคาปีที่ 1 ณ วันที่ 31 มีนาคม 25x1} \\ &= \frac{5}{5 + 4 + 3 + 2 + 1} \times 45,000 = \frac{5}{15} \times 45,000 = 15,000 \end{aligned}$$

หมายเหตุ ค่าเสื่อมราคาปีที่ 2 คำนวณโดย $= \frac{4}{15} \times 45,000$	ปีที่ 3 ตัวเศษเปลี่ยนเป็น 3 ปีที่ 4 ตัวเศษเปลี่ยนเป็น 2 และ ปีสุดท้ายคือปีที่ 5 เป็น 1 ตามลำดับ
--	---

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการคิดค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ของสหกรณ์

- เมื่อคิดค่าเสื่อมราคาถึงงวดสุดท้ายแล้ว ให้คงเหลือมูลค่าอาคารและอุปกรณ์ไว้ 1 บาทต่อหน่วย จนกว่าอาคารและอุปกรณ์นั้นจะสิ้นสภาพหรือดัดบัญชีได้
- อาคารและอุปกรณ์ที่หมดสภาพ หรือชำรุด สูญหาย เสียหาย ให้ตัดจำหน่ายออกจากบัญชีในปีที่สิ้นสภาพนั้น โดยบันทึกไว้ในบัญชีค่าเสื่อมราคา
- ค่าเสื่อมราคาที่ยังคงได้ ให้แสดงไว้ในบัญชีค่าเสื่อมราคาสะสมอาคารและอุปกรณ์แยกตามประเภทของอาคารและอุปกรณ์ที่เกิดค่าเสื่อมราคานั้น

ปรับปรุงรายการบัญชีค่าเสื่อมราคา บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเสื่อมราคา.....(ระบุประเภทสินทรัพย์) xxx

เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม.....(ระบุประเภทสินทรัพย์/
อาคาร/อุปกรณ์) xxx

ตัวอย่าง จากตัวอย่างข้างต้น ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงานที่คำนวณโดยวิธีเส้นตรง
และค่าเสื่อมราคาคอมพิวเตอร์ที่คำนวณโดยวิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี จำนวน 15,744.- บาท
(774 + 15,000) สิ้นปีทางบัญชีปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเสื่อมราคา - เครื่องใช้สำนักงาน 15,744.-

เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม - เครื่องใช้สำนักงาน 15,744.-

ค่าตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน

เป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่สหกรณ์ตัดจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายประจำงวดบัญชี
ที่ได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น

สิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ต้องตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์

1. สิ้นทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์จำกัด เช่น สิทธิการเช่า สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน/อาคาร เป็นต้น ให้ตัดจ่ายโดยวิธีเส้นตรงตามระยะเวลาการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์นั้น ดังนี้

- ตามอายุการให้ประโยชน์ที่จำกัด
- กรณีอายุการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์น้อยกว่าอายุสิทธิตามกฎหมาย หรือข้อผูกพันสัญญา ให้ตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นตามอายุการให้ประโยชน์ที่แท้จริง
- กรณีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมีอายุการให้ประโยชน์ไม่เต็มปี ให้คำนวณค่าตัดจ่ายเป็นวันนับจากวันที่สินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้ และให้นับ 1 ปี มี 365 วัน
- การตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เกี่ยวกับอาคารและอุปกรณ์ ต้องตัดจ่ายไม่น้อยกว่าจำนวนที่คำนวณจากอัตราค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์
- ในปีที่สินทรัพย์ไม่มีตัวตนหมดอายุการให้ประโยชน์ ให้ตัดจ่ายจนหมดมูลค่าทางบัญชีในที่สุดท้ายของอายุการให้ประโยชน์ แม้ว่าสินทรัพย์ดังกล่าวยังคงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไปอีก

2. สิ้นทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีอายุการให้ประโยชน์ไม่จำกัด เช่น สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน/อาคารที่ไม่มีการกำหนดอายุการใช้ประโยชน์ เป็นต้น ให้ตัดจ่ายไม่น้อยกว่าจำนวนที่คำนวณจากอัตราค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ของสินทรัพย์นั้น โดยให้ตัดจ่ายได้ไม่เกิน 20 ปี

3. สิ้นทรัพย์ไม่มีตัวตนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ให้ตัดจ่ายตามระยะเวลาของอายุการใช้งาน แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 - 25 ของราคาทุนของโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นๆ และหากมีการเปลี่ยนแปลงการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยนำซอฟต์แวร์ใหม่มาใช้แทนซอฟต์แวร์เดิมสำหรับการปฏิบัติงานในระบบงานเดียวกัน ให้ตัดจ่ายมูลค่าคงเหลือของซอฟต์แวร์เดิมออกจากบัญชีทั้งจำนวน

ทั้งนี้ ให้สหกรณ์ตัดจ่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนโดยตรงกับสินทรัพย์นั้น และบันทึกการตัดจ่ายไว้ในทะเบียนสินทรัพย์ถาวรด้วย

การปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าตัดจ่าย.....(ระบุประเภท)

xxx

เครดิต สิทธิการเช่า/สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาคาร/ซอฟต์แวร์

xxx

ตัวอย่าง สหกรณ์ก่อสร้างโรงงานแปรรูปน้ำมันดิบบนที่ดินราชพัสดุ 10,000,000.- บาท โดยได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์ในอาคารโรงงาน 25 ปี

ทั้งนี้ หากตัดจ่ายตามอายุการได้รับสิทธิ (25 ปี) จะเป็นผลให้ค่าใช้จ่ายตัดจ่ายมีจำนวนน้อยกว่าที่คำนวณจากอัตราค่าเสื่อมราคาอาคาร ซึ่งเท่ากับร้อยละ 5 หรือ 20 ปี ดังนั้น จึงต้องตัดจ่ายตามอัตราค่าเสื่อมราคาอาคาร

สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1

คำนวณค่าตัดจ่าย
$$= \frac{10,000,000}{20} = 500,000.- \text{ บาท}$$

ปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าตัดจ่ายสิทธิการใช้ประโยชน์ในอาคารโรงงาน 500,000.-

เครดิต สิทธิการใช้ประโยชน์ในอาคารโรงงาน 500,000.-

ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

เป็นจำนวนเงินที่กันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบการเงิน เพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บเงินได้

ในการประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของสภกรณ์นั้น ให้พิจารณาจากสภาพของลูกหนี้และหลักทรัพย์ค้ำประกันที่ลูกหนี้ให้ไว้กับสภกรณ์เป็นสำคัญ แล้วตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญให้เพียงพอกับผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. **ลูกหนี้เงินให้สมาชิกกู้** โดยปกติจะมีการค้ำประกันด้วยบุคคล หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน หากผู้กู้ไม่ชำระหนี้สภกรณ์อาจติดตามให้มีการชดเชยคืนจากผู้ค้ำประกัน หรือดำเนินการใดๆ กับหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันได้ นอกจากนี้ การกู้ไปเพื่อการลงทุนจะมีผลตอบแทนและสามารถส่งคืนได้ จึงไม่ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้ เว้นแต่ ลูกหนี้เงินกู้รายใดที่ปรากฏแน่ชัดว่าไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้ทั้งจากผู้กู้และผู้ค้ำประกัน รวมทั้งไม่มีหลักทรัพย์ใดค้ำประกันให้ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้รายนั้นๆ ไว้เต็มจำนวนโดยพิจารณาเป็นรายๆ ไป

2. **ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับและค่าปรับค้างรับ** สภกรณ์ควรตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญดังนี้

- ค้างชำระตั้งแต่ 1 – 5 ปี ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 หรือให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
- ค้างชำระเกิน 5 ปี ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวน

3. **ลูกหนี้การค้า** เป็นหนี้เพื่อการบริโภคมีอายุความในการฟ้องร้องตามกฎหมาย 2 ปี จึงควรมีการวิเคราะห์อายุของหนี้ที่ค้างชำระ และพิจารณาตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลดหลั่นตามอายุหนี้ดังนี้

- ลูกหนี้ที่มีอายุของหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 60 วัน แต่ไม่เกิน 6 เดือน ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้อย่างน้อยร้อยละ 5
- ลูกหนี้ที่มีอายุของหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้อย่างน้อยร้อยละ 10
- ลูกหนี้ที่มีอายุของหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้อย่างน้อยร้อยละ 15
- ลูกหนี้ที่มีอายุของหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 2 ปี ซึ่งเป็นหนี้ที่ขาดอายุความฟ้องร้องตามกฎหมาย ควรตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้เต็มจำนวน

อย่างไรก็ตาม เพื่อไม่ให้กระทบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ในกรณีต้องตั้ง
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้ำเต็มจำนวน เนื่องจากมีอายุหนี้ค้างชำระเกินกว่า 2 ปี สหกรณ์ควร
ทยอยตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในแต่ละปีให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

4. ลูกหนี้อื่นๆ เช่น ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง ลูกหนี้เงินสด/สินค้าขาดบัญชี ให้พิจารณาถึง
สภาพของลูกหนี้ประเภทนั้นๆ และหลักประกันที่ลูกหนี้ทำไว้กับสหกรณ์ แล้วตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ
ให้เพียงพอตามหลักความระมัดระวังในการดำเนินงานของสหกรณ์

5. ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดีและลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากลูกหนี้ดังกล่าวได้รวม
ต้นเงิน ดอกเบี้ยรับ ดอกเบี้ยค้างรับ รายได้ค่าปรับและค่าปรับค้างรับเข้าไว้ด้วยกันแล้ว จึงให้ประมาณการ
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญโดยแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- ต้นเงิน ให้พิจารณาสภาพของลูกหนี้และหลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันหนี้รายนั้นๆ
ประกอบกัน แล้วตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญให้เพียงพอกับผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

- ดอกเบี้ยรับ ดอกเบี้ยค้างรับ รายได้ค่าปรับและค่าปรับค้างรับ ซึ่งสหกรณ์ได้
รับรู้เงินดังกล่าวเป็นรายได้แล้วตามเกณฑ์คงค้าง จึงควรมีการประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้
เต็มจำนวน

วิธีปฏิบัติ

1. ให้คำนวณค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้แต่ละประเภทตามหลักเกณฑ์ข้างต้น
ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด

2. ปรับปรุงรายการบัญชี ดังนี้

2.1 กรณีบันทึกบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเป็นปีแรก ให้บันทึกบัญชีด้วยจำนวน
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่คำนวณได้

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

เครดิต ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

2.2 กรณีบันทึกบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในปีต่อไป ให้คำนวณค่าเผื่อนี้สงสัย
จะสูญสำหรับลูกหนี้แต่ละประเภท แล้วเปรียบเทียบกับจำนวนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่มียอดคงเหลือ
ในบัญชีแยกประเภทของลูกหนี้ประเภทนั้น

● จำนวนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในบัญชีแยกประเภท น้อยกว่า จำนวนค่าเผื่อ
หนี้สงสัยจะสูญที่คำนวณได้สำหรับลูกหนี้ประเภทนั้นๆ ผลต่างถือเป็นค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีปีนั้น
ให้นำผลต่างมาปรับปรุงรายการบัญชี โดยเพิ่มยอดค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตามบัญชีให้มีจำนวนเท่ากับ
ที่คำนวณได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

เครดิต ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

บัญชีหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) เป็นบัญชีค่าใช้จ่าย
จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท)
จะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีปีถัดไป และแสดงเป็นรายการหักจากลูกหนี้ในหมายเหตุประกอบ
งบการเงิน

● จำนวนค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญในบัญชีแยกประเภท มากกว่า จำนวนค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญที่คำนวณได้สำหรับลูกหนี้ประเภทนั้นๆ ผลต่างถือเป็นค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญเกินความต้องการให้นำผลต่างมาปรับปรุงรายการบัญชี โดยลดยอดค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญตามบัญชีให้มีจำนวนเท่ากับที่คำนวณได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

เครดิต หักสงสยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท) xxx

ตัวอย่าง สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 สหกรณ์มียอดคงเหลือ ดังนี้

ลูกหนี้การค้า 100,000.- บาท

ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญ - ลูกหนี้การค้า 30,000.- บาท

ลูกหนี้การค้าอายุหนี้ค้างชำระเกิน 2 ปี จำนวน 10,000.- บาท ส่วนที่เหลือมีอายุหนี้ค้างชำระเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี

การค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญลูกหนี้การค้า ให้แยกตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระ ดังนี้

ส่วนที่ 1 อายุหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 2 ปี 10,000.- บาท

ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญร้อยละ 100 เป็นเงิน 10,000.- บาท

ส่วนที่ 2 อายุหนี้ที่ค้างชำระไม่เกิน 2 ปี 90,000.- บาท

ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญร้อยละ 15 _____ เป็นเงิน 13,500.- บาท

รวม 100,000.- บาท 23,500.- บาท

ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญตามยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภท 25,000.- บาท

ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญเกินความต้องการ 1,500.- บาท

ปรับปรุงรายการบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเผื่อนี้สงสยจะสูญลูกหนี้การค้า 1,500.-

เครดิต หักสงสยจะสูญลูกหนี้การค้า 1,500.-

ลูกหนี้ตลาดเคลื่อน

กรณีบัญชีย่อยลูกหนี้ (รายละเอียดลูกหนี้) มีจำนวนเงินรวมไม่เท่ากับยอดคงเหลือตามบัญชีคุมยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และสหกรณ์ยังไม่สามารถค้นพบสาเหตุของข้อคลาดเคลื่อนนั้น ให้ถือจำนวนเงินในบัญชีย่อยเป็นหลัก แล้วทำการปรับปรุงรายการบัญชีเพื่อให้บัญชีคุมยอดลูกหนี้มีจำนวนเงินรวมตรงกับบัญชีย่อยลูกหนี้ ดังนี้

1. กรณียอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้ต่ำกว่าบัญชีคุมยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

1.1 ปรับปรุงรายการบัญชี โดยนำผลต่างที่เกิดขึ้นบันทึกเป็นลูกหนี้คลาดเคลื่อน และตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้คลาดเคลื่อน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx	
	เครดิต ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)		xxx

เดบิต	หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx	
	เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)..คลาดเคลื่อน		xxx

1.2 ถ้าสหกรณ์สามารถค้นพบสาเหตุของข้อคลาดเคลื่อน ให้ลดยอดบัญชีลูกหนี้คลาดเคลื่อนไปบัญชีลูกหนี้ และโอนกลับรายการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้คลาดเคลื่อนตามจำนวนที่ค้นพบ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx	
	เครดิต ลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน		xxx

เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)..คลาดเคลื่อน	xxx	
	เครดิต หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน		xxx

1.3 ถ้าสหกรณ์ไม่สามารถค้นพบสาเหตุของข้อคลาดเคลื่อน โดยได้ดำเนินการตามสมควรแล้วให้ขออนุมัติตัดเป็นหนี้สูญจากที่ประชุมใหญ่เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	หนี้สูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx	
	เครดิต ลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน		xxx

นอกจากนี้ ให้ปรับลดค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้คลาดเคลื่อนตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้ตัดเป็นหนี้สูญ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx	
	เครดิต หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้... (ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน		xxx

ตัวอย่าง สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 บัญชีลูกหนี้การค้ามียอดคงเหลือ 100,000.- บาท แต่ปรากฏว่าในบัญชีย่อยมียอดรวมทั้งสิ้น 97,000.- บาท ซึ่งสหกรณ์ได้พยายามค้นหาสาเหตุของข้อคลาดเคลื่อนแล้วแต่ยังไม่พบ

การปรับปรุงรายการบัญชี

● สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 นำผลต่างมาปรับปรุงรายการบัญชีโดยลดยอดบัญชีลูกหนี้ให้เท่ากับยอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	3,000.-	
	เครดิต ลูกหนี้การค้า		3,000.-

เดบิต	หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้า	3,000.-	
	เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน		3,000.-

● หากต่อมาวันที่ 10 กันยายน 25x1 สหกรณ์ค้นพบสาเหตุของข้อผิดพลาดเคลื่อน
ว่ามีการรวมยอดบัญชีย่อยลูกหนี้ไม่ถูกต้อง ทำให้ยอดรวมบัญชีย่อยต่ำกว่าบัญชีคุมยอด 1,000.- บาท
ให้ปรับปรุงรายการบัญชีลูกหนี้การค้าตามจำนวนที่ค้นพบ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้การค้า	1,000.-
เครดิต	ลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	1,000.-
เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	1,000.-
เครดิต	หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	1,000.-

● หากไม่สามารถค้นพบสาเหตุข้อผิดพลาดเคลื่อน โดยได้ดำเนินการตามสมควรแล้ว
และต่อมาได้มีการขออนุมัติตัดเป็นหนี้สูญ ซึ่งที่ประชุมใหญ่มีมติให้ตัดหนี้สูญ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	หนี้สูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	2,000.-
เครดิต	ลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	2,000.-
เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	2,000.-
เครดิต	หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	2,000.-

2. กรณียอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้สูงกว่าบัญชีคุมยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

2.1 ปรับปรุงรายการบัญชี โดยนำผลต่างที่เกิดขึ้นไปเพิ่มยอดบัญชีลูกหนี้ให้มี
จำนวนเท่ากับยอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้และตั้งค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx
เครดิต	ค่าเผื่อลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx

2.2 ถ้าสหกรณ์สามารถค้นพบสาเหตุของข้อผิดพลาดเคลื่อน ให้โอนกลับรายการลูกหนี้
และค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อนตามจำนวนเงินที่ค้นพบ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx
เครดิต	ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx

2.3 ถ้าสหกรณ์ไม่สามารถค้นพบสาเหตุของข้อผิดพลาดเคลื่อน โดยได้ดำเนินการตาม
สมควรแล้วให้โอนค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อนเข้าบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ประเภทนั้น ๆ
บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อลูกหนี้...(ระบุประเภท)...คลาดเคลื่อน	xxx
เครดิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx

ตัวอย่าง สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 บัญชีลูกหนี้การค้ามียอดคงเหลือ
100,000.- บาท แต่ปรากฏว่าในบัญชีย่อยลูกหนี้มียอดรวมทั้งสิ้น 110,000.- บาท ซึ่งสหกรณ์ได้พยายาม
ค้นหาสาเหตุของข้อผิดพลาดเคลื่อนแล้วแต่ยังไม่พบ

การปรับปรุงรายการบัญชี

● สิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 มีนาคม 25x1 นำผลต่างมาปรับปรุงรายการบัญชีโดยเพิ่มยอดบัญชีลูกหนี้ให้เท่ากับยอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ลูกหนี้การค้า	10,000.-
เครดิต ค่าเผื่อลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	10,000.-

● หากต่อมาวันที่ 1 ตุลาคม 25x1 สหกรณ์ค้นพบสาเหตุของข้อคลาดเคลื่อนว่าลูกหนี้การค้ารายหนึ่งมีหนี้คงเหลือจริง 23,000.- บาท แต่ในบัญชีย่อยลูกหนี้เขียนตัวเลขสลับกันเป็น 32,000.- บาท ทำให้ยอดรวมบัญชีย่อยลูกหนี้สูงกว่าบัญชีคุมยอดลูกหนี้ 9,000.- บาท ให้ปรับปรุงรายการบัญชีลูกหนี้การค้าตามจำนวนที่ค้นพบ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเผื่อลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	9,000.-
เครดิต ลูกหนี้การค้า	9,000.-

● หากคณะกรรมการดำเนินการมีมติให้โอนบัญชีค่าเผื่อลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อนส่วนที่ยังไม่สามารถค้นหาข้อคลาดเคลื่อนได้ไปบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเผื่อลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน	1,000.-
เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้า	1,000.-

วัสดุสิ้นเปลือง

วัสดุสิ้นเปลืองเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์ที่ใช้แล้วหมดเปลืองไป สหกรณ์ต้องทำการตรวจนับวัสดุสิ้นเปลืองคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีว่ามีประเภทใดบ้าง จำนวนเท่าใด แล้วตีราคาตามราคาทุน เพื่อปรับปรุงรายการบัญชีให้ได้อย่างคงเหลือที่ถูกต้อง

วิธีปฏิบัติ

(1) กรณีเมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นสินทรัพย์

1. เมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลือง บันทึกบัญชีโดย

เดบิต วัสดุสิ้นเปลือง	xxx
เครดิต เงินสด	xxx

2. สิ้นปีทางบัญชี ให้สหกรณ์ตรวจนับวัสดุสิ้นเปลืองคงเหลือแยกเป็นแต่ละประเภทคำนวณมูลค่าทั้งสิ้นตามราคาทุน แล้วเปรียบเทียบกับยอดคงเหลือตามบัญชี ผลต่างถือเป็นวัสดุสิ้นเปลืองใช้ไปในระหว่างปี ให้นำส่วนที่ใช้ไปในระหว่างปีปรับปรุงออกจากบัญชีวัสดุสิ้นเปลือง บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าวัสดุสิ้นเปลือง/วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป	xxx
เครดิต วัสดุสิ้นเปลือง	xxx

บัญชีค่าวัสดุสิ้นเปลือง/วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไปเป็นบัญชีค่าใช้จ่าย จะโอนปิดบัญชีไปบัญชีกำไรขาดทุน ส่วนบัญชีวัสดุสิ้นเปลืองเป็นบัญชีสินทรัพย์จะปิดบัญชียกยอดไปในงวดบัญชีถัดไป และแสดงรายการในงบดุล

(2) กรณีเมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่าย

1. เมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลือง บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลือง/วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป	xxx
เครดิต	เงินสด	xxx

2. สิ้นปีทางบัญชี ให้บันทึกวัสดุสิ้นเปลืองคงเหลือสิ้นปี โดยปรับปรุงออกจากบัญชีค่าวัสดุสิ้นเปลือง/วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	วัสดุสิ้นเปลือง	xxx
เครดิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลือง/วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป	xxx

ตัวอย่าง ระหว่างปีสหกรณ์ซื้อวัสดุสิ้นเปลืองโรงงานเป็นเงินสด จำนวน 6,000.- บาท
สิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ตรวจนับวัสดุสิ้นเปลืองโรงงานมียอดคงเหลือ คิดเป็นราคาทุน 2,000.- บาท

(1) กรณีเมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นสินทรัพย์

1. เมื่อสหกรณ์ซื้อวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	วัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	6,000.-
เครดิต	เงินสด	6,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี ทำการตรวจนับวัสดุสิ้นเปลืองโรงงานคงเหลือ 2,000.- บาท
แสดงว่าสหกรณ์ใช้ไปในระหว่างปี จำนวน 6,000 - 2,000 = 4,000 บาท ให้นำส่วนที่ใช้ไปในระหว่างปี
ปรับปรุงออกจากบัญชีวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	4,000.-
เครดิต	วัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	4,000.-

(2) กรณีเมื่อซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแล้วบันทึกบัญชีไว้เป็นค่าใช้จ่าย

1. เมื่อสหกรณ์ซื้อวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	6,000.-
เครดิต	เงินสด	6,000.-

2. สิ้นปีทางบัญชี ให้บันทึกวัสดุสิ้นเปลืองโรงงานคงเหลือสิ้นปี โดยปรับปรุง
ออกจากบัญชีค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	วัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	2,000.-
เครดิต	ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	2,000.-

สินค้าคงเหลือสิ้นปี

สิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ต้องจัดให้มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ โดยแต่งตั้งผู้ที่ไม่มีหน้าที่
โดยตรงในการเก็บรักษาสินค้าเป็นกรรมการตรวจนับไม่น้อยกว่า 3 คน เพื่อให้ทราบปริมาณและสภาพ
ของสินค้าคงเหลือตามความเป็นจริง โดยแยกรายละเอียดสินค้าคงเหลือสภาพปกติ สินค้าคงเหลือ
สภาพเสื่อม หรือชำรุดออกต่างหากจากกัน

ทั้งนี้ ในการตรวจนับสินค้าคงเหลือให้จัดทำใบตรวจนับสินค้าคงเหลือ โดยกรรมการตรวจนับจะต้องลงลายมือชื่อกำกับทุกใบ

สำหรับการตีราคาสินค้าคงเหลือนั้น **สินค้าคงเหลือสภาพปกติให้ตีราคาตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า**

ราคาทุน หมายถึง ราคาซื้อสินค้ารวมค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อ และการขนส่งสินค้าจนกระทั่งสินค้านั้นพร้อมที่จะขายได้

ราคาทุนของสินค้าคงเหลือแต่ละลักษณะ เป็นดังนี้

1. สินค้าสำเร็จรูป ประกอบด้วย ราคาซื้อ ต้นทุนการผลิต ค่าขนส่ง รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการซื้อสินค้าที่ทำให้สินค้าคงเหลืออยู่ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. สินค้าระหว่างผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนที่ใช้ไปสำหรับสินค้าที่อยู่ระหว่างผลิต ได้แก่ ค่าวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งส่วนที่คงที่และผันแปร
3. วัตถุดิบ ประกอบด้วย ราคาซื้อ ค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

วิธีคำนวณราคาทุน อาจเลือกคำนวณได้ 2 วิธีตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ดังนี้

1. วิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) หมายถึง สินค้าที่ซื้อก่อนจะถูกขายออกไปก่อน ดังนั้นสินค้าที่เหลืออยู่จะเป็นสินค้าที่ซื้อครั้งหลังสุดย้อนขึ้นไปตามลำดับ

2. วิธีราคาทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) หมายถึง วิธีการคำนวณราคาทุนของสินค้าคงเหลือโดยใช้ราคาของสินค้าที่มีเพื่อขาย (ราคาทุนสินค้าคงเหลือยกมา บวกด้วยราคาทุนสินค้าที่ซื้อหรือผลิตได้) แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยสินค้าที่มีเพื่อขาย (จำนวนหน่วยสินค้าคงเหลือยกมา บวกด้วย จำนวนหน่วยสินค้าที่ซื้อ หรือจำนวนหน่วยสินค้าที่ผลิตได้) วิธีการคำนวณถ่วงเฉลี่ยอาจคำนวณแบบต่อเนื่องเป็นระยะๆ ไป หรือคำนวณทุกครั้งที่ได้รับสินค้า หรือคำนวณ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ซึ่งหากสหกรณ์เลือกใช้วิธีการคำนวณราคาทุนถ่วงเฉลี่ยของสินค้าด้วยวิธีใดแล้ว ให้ใช้วิธีนั้นอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ การคำนวณราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน หรือวิธีราคาทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเมื่อสหกรณ์เลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งสำหรับสินค้าประเภทใดแล้วจะต้องใช้วิธีนั้นอย่างสม่ำเสมอ

มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ หมายถึง ราคาที่คาดว่าจะขายได้ตามปกติของธุรกิจ หักด้วยค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ขายสินค้านั้นได้

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ทำให้สินค้าคงเหลืออยู่ในสถานที่และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น

สำหรับวิธีการเปรียบเทียบราคาสินค้าคงเหลือ ให้เปรียบเทียบราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า โดยการเปรียบเทียบราคาสินค้าแต่ละรายการแล้วบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือสิ้นปี โดยจัดทำใบโอนบัญชีเป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี แล้วบันทึกรายการบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปตามแต่ละกรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 สินค้ำคงเหลือมีราคาทุนต่ำกว่ามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

ให้บันทึกสินค้ำคงเหลือสิ้นปี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต สินค้ำคงเหลือ

xxx

เครดิต ต้นทุนขาย

xxx

กรณีที่ 2 สินค้ำคงเหลือมีราคามูลค่าสุทธิที่จะได้รับต่ำกว่าราคาทุน

2.1 บันทึกสินค้ำคงเหลือสิ้นปีด้วยราคาทุน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต สินค้ำคงเหลือ

xxx

เครดิต ต้นทุนขาย

xxx

2.2 บันทึกผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้ำลดลง ซึ่งเท่ากับผลต่างของ
ราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ขาดทุนจากการตีราคาสินค้ำลดลง

xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้ำลดลง

xxx

บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้ำลดลงเป็นบัญชีปรับมูลค่าสินค้ำคงเหลือ ดังนั้น
หากในปีต่อมาสินค้ำคงเหลือที่ตีราคาลดลงในปีก่อน กลับมีมูลค่าสุทธิที่จะได้รับสูงขึ้น ให้กลับรายการ
บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้ำลดลงเป็นกำไรจากการตีราคาสินค้ำเพิ่มขึ้น สำหรับบัญชีขาดทุนจากการตีราคา
สินค้ำลดลงถือเป็นบัญชีค่าใช้จ่าย ให้แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน

สินค้ำเสื่อมชำรุด

สินค้ำเสื่อมชำรุด หมายถึง สินค้ำคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. สินค้ำคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุดที่ยังสามารถขายได้ หมายถึง สินค้ำที่มีสภาพชำรุด
แต่ยังสามารถขายได้ โดยอาจขายในราคาลดลง หรือขายในราคาต่ำกว่าราคาทุน ในการตรวจนับสินค้ำ
เสื่อมชำรุด ให้จัดทำใบตรวจนับสินค้ำแยกต่างหากอีก 1 ชุด ไม่รวมกับใบตรวจนับสินค้ำคงเหลือสภาพปกติ
และคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้กำหนดราคาขายสินค้ำเสื่อมชำรุด รวมทั้งให้บันทึกสินค้ำคงเหลือในราคาทุน
และบันทึกผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้ำลดลง บันทึกบัญชีโดย

(1) บันทึกสินค้ำคงเหลือในราคาทุน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต สินค้ำคงเหลือ

xxx

เครดิต ต้นทุนขาย

xxx

(2) บันทึกผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้ำลดลง ซึ่งเท่ากับผลต่างของราคาทุนกับ
มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ขาดทุนจากการตีราคาสินค้ำลดลง

xxx

เครดิต ค่าเผื่อมูลค่าสินค้ำลดลง

xxx

2. **สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุดที่ไม่สามารถขายได้** ต้องตัดจำหน่ายออกจากบัญชี เนื่องจากไม่สามารถขายหรือใช้งานต่อไป การตัดจำหน่ายต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการดำเนินการก่อน จึงจะบันทึกบัญชีตัดจำหน่ายสินค้าสภาพเสื่อมชำรุดดังกล่าวออกจากบัญชีได้ และให้รับรู้เป็นค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี

xxx

เครดิต สินค้าคงเหลือเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี

xxx

ในการปิดบัญชีประจำปี ให้โอนปิดบัญชีสินค้าคงเหลือเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชีไปบัญชีต้นทุนขาย เพื่อแสดงเป็นรายการหักสินค้าที่มีเพื่อขาย โดยแสดงไว้ก่อนการหักสินค้าคงเหลือสิ้นปี ส่วนบัญชีค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ

สินค้าขาดบัญชี

สินค้าขาดบัญชี หมายถึง

(1) สินค้าที่ตรวจนับ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หรือวันตรวจนับมีจำนวนน้อยกว่าสินค้าคงเหลือตามทะเบียนคุมสินค้า หรือ

(2) มูลค่าของสินค้าตาม (1) อาจได้รับการหักลดหย่อนความรับผิดชอบ ซึ่งส่วนที่เหลือหลังจากหักลดหย่อนแล้วจึงถือเป็นสินค้าขาดบัญชี

กรณีสหกรณ์มีสินค้าขาดบัญชี ให้พิจารณา ดังนี้

1. สินค้าขาดบัญชีที่ไม่มีการลดหย่อนความรับผิดชอบ

1.1 มีผู้รับผิดชอบ

ให้ผู้รับผิดชอบชดเชยสินค้าขาดบัญชีด้วยราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) หากผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถชำระคืนได้ทั้งหมด ให้ตั้งเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี โดยจัดให้มีหนังสือรับสภาพความผิดสินค้าขาดบัญชี พร้อมทั้งหลักประกันการใช้คืน ซึ่งมีมูลค่าไม่น้อยกว่าสินค้าขาดบัญชีตามราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต เงินสด/ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี

xxx

เครดิต ขายสินค้า

xxx

ภาษีขาย (ถ้ามี)

xxx

อนึ่ง หากไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีได้ หรือคาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ ให้สหกรณ์ประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามส่วนของจำนวนเงินที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี

xxx

เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ - ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี

xxx

1.2 ไม่มีผู้รับผิดชอบหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชี

ให้กันสินค้าขาดบัญชีออกจากสินค้าคงเหลือปกติด้วยมูลค่าตามราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี)

เดบิต	สินค้าขาดบัญชี	XXX	
	เครดิต	ขายสินค้า	XXX
		ภาษีขาย (ถ้ามี)	XXX

สิ้นปีทางบัญชี หากยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีได้ ให้บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี และค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีเท่ากับจำนวนสินค้าขาดบัญชีที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี	XXX	
	เครดิต	ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	XXX

ทั้งนี้ หากต่อมาสามารถหาผู้รับผิดชอบได้ สินค้าขาดบัญชีจะเปลี่ยนสภาพเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี หรือเงินสดถ้าผู้รับผิดชอบชดใช้เป็นเงินสดทันที ส่วนค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีจะเปลี่ยนสภาพเป็นสินค้าขาดบัญชีได้รับชดใช้ซึ่งถือเป็นรายได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี/เงินสด	XXX	
	เครดิต	สินค้าขาดบัญชี	XXX
เดบิต	ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	XXX	
	เครดิต	สินค้าขาดบัญชีได้รับชดใช้	XXX

สำหรับสินค้าขาดบัญชีที่ไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้เป็นที่แน่นอนแล้ว สหกรณ์สามารถตัดสินค้าขาดบัญชีออกจากบัญชีได้ โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แล้วบันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	XXX	
	เครดิต	สินค้าขาดบัญชี	XXX

2. สินค้าขาดบัญชีมีการลดหย่อนความรับผิดชอบ

2.1 การลดหย่อนอยู่ในเกณฑ์

กรณีการลดหย่อนอยู่ในเกณฑ์ ส่วนที่ได้รับการลดหย่อนไม่ถือว่าเป็นสินค้าขาดบัญชี รวมทั้งไม่ถือว่าเป็นสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนเป็นสินค้าคงเหลือ แต่ให้ถือเป็นการขายและรับรู้สินค้าขาดบัญชีได้รับการลดหย่อนเป็นค่าใช้จ่ายด้วยราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี	XXX	
	เครดิต	ขายสินค้า	XXX
		ภาษีขาย (ถ้ามี)	XXX

2.2 การลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

สินค้าที่ลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถือเป็นสินค้าขาดบัญชี ให้บันทึกบัญชีแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 รับรู้สินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นค่าใช้จ่ายด้วยราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี	xxx
	เครดิต ขายสินค้า	xxx
	ภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

ส่วนที่ 2 สินค้าที่ลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ถือเป็นสินค้าขาดบัญชีแยกเป็น

(1) มีผู้รับผิดชอบ ต้องจัดให้มีหนังสือรับสภาพความผิดสินค้าขาดบัญชี และตั้งผู้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีเท่ากับสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้น หักด้วยสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อน โดยคำนวณด้วยราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	xxx
	เครดิต ขายสินค้า	xxx
	ภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

(2) ไม่มีผู้รับผิดชอบหรืออยู่ระหว่างพิจารณาหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชี ให้กันสินค้าขาดบัญชี (ยอดสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้น หักด้วยยอดสินค้าที่ได้รับการลดหย่อน) ออกจากสินค้าคงเหลือตามบัญชีด้วยมูลค่าตามราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	สินค้าขาดบัญชี	xxx
	เครดิต ขายสินค้า	xxx
	ภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

สิ้นปีทางบัญชี หากยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีได้ ให้บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชีและค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีเท่ากับจำนวนสินค้าขาดบัญชีที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี	xxx
	เครดิต ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	xxx

(3) การตัดสินค้าขาดบัญชี สำหรับสินค้าขาดบัญชีที่ไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้เป็นที่แน่นอนแล้ว สหกรณ์สามารถตัดสินค้าขาดบัญชีออกจากบัญชีได้ โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ แล้วบันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	xxx
	เครดิต สินค้าขาดบัญชี	xxx

หนี้สูญ

เมื่อลูกหนี้รายใดที่คาดว่าเรียกเก็บไม่ได้ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ รวมทั้งได้ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้เต็มจำนวนในวันสิ้นปีทางบัญชีเรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการขออนุมัติตัดจำหน่ายหนี้สูญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

เมื่อที่ประชุมใหญ่มีมติอนุมัติให้ตัดจำหน่ายหนี้สูญได้ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	หนี้สูญ	xxx	
	เครดิต ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)		xxx
เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx	
	เครดิต หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้.....(ระบุประเภท)		xxx

หนี้สูญรับคืน

หนี้สูญรับคืน หมายถึง หนี้สูญของลูกหนี้ที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ให้ตัดจำหน่ายเป็นหนี้สูญแล้ว ต่อมาภายหลังลูกหนี้รายนั้นได้นำเงินมาชำระหนี้ให้สหกรณ์

วิธีปฏิบัติ

1. โอนกลับรายการลูกหนี้ที่ตัดจำหน่ายเป็นหนี้สูญแล้ว บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx	
	เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ-ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)		xxx

2. รับชำระหนี้จากลูกหนี้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด/เงินฝากธนาคาร	xxx	
	เครดิต ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)		xxx

3. บันทึกหนี้สูญรับคืน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ-ลูกหนี้.....(ระบุประเภท)	xxx	
	เครดิต หนี้สูญรับคืน		xxx

หากภายหลังลูกหนี้รายที่โอนกลับมามีหนี้คงเหลือที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้แน่นอนอีก ให้ดำเนินการขอตัดหนี้สูญตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

การจัดทำกระดาดำการงบทดลอง

กระดาดำการงบทดลอง เป็นเครื่องมือช่วยให้การจัดทำงบการเงินง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น โดยแบ่งช่องต่างๆ ออกเป็นคู่ๆ แต่ละคู่จะมีช่องเดบิตและช่องเครดิต ตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น 10 ช่อง 12 ช่อง 14 ช่อง เป็นต้น แล้วนำรายการบัญชีและจำนวนเงินยอดคงเหลือของแต่ละบัญชีทุกบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปมาบันทึกในกระดาดำการงบทดลอง เรียงตามประเภทของบัญชี คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย จากนั้น จำแนกรายการบัญชีให้อยู่ในงบการเงินแต่ละประเภท ได้แก่ งบต้นทุนการผลิต งบต้นทุนขาย/บริการ งบกำไรขาดทุน และงบดุล เพื่อนำมาจัดทำงบการเงินในรูปของรายงานตามแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

ช่องต่างๆ ในกระดาดำการงบทดลองเพื่อการจัดทำงบการเงิน อาจแบ่งได้เป็น

1. งบทดลองก่อนปรับปรุงรายการ ช่องเดบิตและช่องเครดิต
2. รายการปรับปรุงบัญชี ช่องเดบิตและช่องเครดิต
3. งบทดลองหลังปรับปรุงรายการ ช่องเดบิตและช่องเครดิต
4. งบต้นทุนผลิต ช่องเดบิตและช่องเครดิต
5. งบต้นทุนขาย ช่องเดบิตและช่องเครดิต
6. งบกำไรขาดทุน ช่องเดบิตและช่องเครดิต
7. งบดุล ช่องเดบิตและช่องเครดิต

รูปแบบกระดาดำการงบทดลอง

ช่องที่ (8) “งบต้นทุนขาย/บริการ”

- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือของรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนขายจากช่องงบทดลองหลังปรับปรุงรายการมาใส่ในช่องงบต้นทุนขาย/บริการ พร้อมทั้งบันทึกจำนวนเงินสินค้าคงเหลือสิ้นปีทางบัญชีในช่องเครดิตของช่องงบต้นทุนขาย/บริการ และช่องเดบิตของช่องงบดุล แล้วรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิต ผลต่าง คือ ต้นทุนขาย/บริการ ให้บันทึกจำนวนเงิน ผลต่างในช่องเครดิตของช่องงบต้นทุนขาย/บริการ และช่องเดบิตของช่องงบกำไรขาดทุน

ช่องที่ (9) “งบกำไรขาดทุน”

- ให้นำจำนวนยอดคงเหลือของรายการบัญชีประเภทรายได้และค่าใช้จ่ายจากช่องงบทดลองหลังปรับปรุงรายการมาใส่ในช่องงบกำไรขาดทุน แล้วรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิต หากจำนวนเงินรวมช่องเครดิต มากกว่า ช่องเดบิต ผลต่าง คือ กำไรสุทธิให้บันทึกจำนวนเงินผลต่างในช่องเดบิตของช่องงบกำไรขาดทุน และช่องเครดิตของช่องงบดุล แต่หากจำนวนเงินรวมช่องเครดิต น้อยกว่า ช่องเดบิต ผลต่าง คือ ขาดทุนสุทธิ ให้บันทึกจำนวนเงินผลต่างในช่องเครดิตของช่องงบกำไรขาดทุน และช่องเดบิตของช่องงบดุล

ช่องที่ (10) “งบดุล”

- ให้นำจำนวนเงินยอดคงเหลือของรายการบัญชีประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน จากช่องงบทดลองหลังปรับปรุงรายการมาใส่ในช่องงบดุล แล้วรวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและช่องเครดิต ซึ่งจะต้องเท่ากัน

การปิดบัญชี

การปิดบัญชีมี 3 ลักษณะ คือ การปิดบัญชีประจำวัน การปิดบัญชีประจำเดือน และการปิดบัญชีประจำปี

การปิดบัญชีประจำวัน หมายถึง การปิดบัญชีในสมุดเงินสดทุกสิ้นวันเพื่อทราบจำนวนเงินสดคงเหลือประจำวัน

การปิดบัญชีประจำเดือน หมายถึง การปิดบัญชีในสมุดเงินสด สมุดซื้อสินค้า สมุดขายสินค้า และสมุดรายได้ค่าบริการ โดยผ่านรายการบัญชีไปบัญชีแยกประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป เพื่อจัดทำงบทดลองประจำเดือน

การปิดบัญชีประจำปี หมายถึง การปิดบัญชีทุกบัญชีในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ภายหลังปรับปรุงรายการบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชีแล้ว เพื่อจัดทำงบการเงินประจำปี ซึ่งจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์

ทั้งนี้ การปิดบัญชีประจำปีประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย ให้โอนปิดเข้าบัญชีต้นทุนการผลิต บัญชีต้นทุนขาย/บริการ และบัญชีกำไรขาดทุน เพื่อคำนวณหาผลกำไร หรือขาดทุนจากการดำเนินงานของ สหกรณ์ โดยบันทึกรายการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป แล้วผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง สำหรับการปิดบัญชีประจำปีประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ให้คำนวณหายอดคงเหลือของบัญชี แยกประเภทแต่ละบัญชี ณ วันสิ้นปีทางบัญชี แล้วยกยอดไปในปีบัญชีถัดไป

ขั้นตอนการปิดบัญชีประจำปี มีดังนี้

1. ปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับต้นทุนผลิตเข้าบัญชีต้นทุนการผลิตเพื่อแสดงถึง ต้นทุนในการแปรรูปน้ำมันดิบ รวมทั้งบันทึกน้ำมันดิบและวัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือสิ้นปี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ต้นทุนการผลิต	xxx
	น้ำมันดิบคงเหลือสิ้นปี	xxx
	วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือสิ้นปี	xxx
	บรรจุภัณฑ์คงเหลือสิ้นปี	xxx
เครดิต	น้ำมันดิบคงเหลือต้นปี	xxx
	วัตถุดิบปรุงผสมคงเหลือต้นปี	xxx
	บรรจุภัณฑ์คงเหลือต้นปี	xxx
	ซื้อน้ำมันดิบ	xxx
	ซื้อวัตถุดิบปรุงผสม	xxx
	ซื้อบรรจุภัณฑ์	xxx
	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	xxx
	เงินเดือนและค่าจ้างแรงงาน	xxx
	ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน	xxx
	ค่าเคมีภัณฑ์	xxx
	ค่าวัสดุหีบห่อ	xxx
	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	xxx
	ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าโรงงาน	xxx
	ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน	xxx
	ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์	xxx
	ค่าเสื่อมราคาโรงงาน	xxx
	ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์	xxx
	ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์	xxx
		xxx
		xxx
		xxx

ฯลฯ

อนึ่ง การปิดบัญชีในขั้นตอนที่ 1 ทำให้ทราบต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

2. ปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับต้นทุนขาย/บริการ รวมทั้งบัญชีต้นทุนการผลิต
เข้าบัญชีต้นทุนขาย/บริการ เพื่อแสดงถึงต้นทุนในการขายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์แปรรูป หรือให้บริการ
และบันทึกสินค้าคงเหลือปลายปี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	ต้นทุนขาย/บริการ	xxx	
	สินค้าคงเหลือสิ้นปี	xxx	
	น้ำมันดิบคงเหลือสิ้นปี	xxx	
	ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือสิ้นปี	xxx	
เครดิต	สินค้าคงเหลือต้นปี		xxx
	น้ำมันดิบคงเหลือต้นปี		xxx
	ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือต้นปี		xxx
	ต้นทุนการผลิต		xxx
	ซื้อสินค้า		xxx
	ซื้อน้ำมันดิบ		xxx
	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ		xxx
	ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ (เพื่อให้สมาชิกกู้)		xxx

อนึ่ง การปิดบัญชีในขั้นตอนที่ 2 ทำให้ทราบต้นทุนขาย/บริการทั้งสิ้น

3. ปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทุกบัญชี รวมทั้งบัญชีต้นทุนขายเพื่อหาคำไรสุทธิ
หรือขาดทุนสุทธิ โดยเปรียบเทียบยอดรวมรายได้กับยอดรวมค่าใช้จ่ายและต้นทุนขาย

- กรณียอดรวมรายได้ สูงกว่า ยอดรวมค่าใช้จ่ายและต้นทุนขาย ให้บันทึกผลต่าง
ในบัญชีกำไรสุทธิ (ด้านเครดิต)

- กรณียอดรวมค่าใช้จ่ายและต้นทุนขาย สูงกว่า ยอดรวมรายได้ ให้บันทึกผลต่าง
ในบัญชีขาดทุนสุทธิ (ด้านเดบิต)

เดบิต	รายได้	xxx	
		xxx	
		xxx	
	ขาดทุนสุทธิ	xxx	
เครดิต	ค่าใช้จ่าย		xxx
			xxx
			xxx
	ต้นทุนขาย		xxx
	กำไรสุทธิ		xxx

4. ปิดบัญชีประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปแต่ละบัญชี
เพื่อคำนวณหายอดคงเหลือยกไปในปีบัญชีถัดไป และแสดงยอดคงเหลือดังกล่าวไว้ในงบดุลตามประเภท
ของบัญชานั้น ๆ เพื่อทราบฐานะการเงินของสหกรณ์ในวันสิ้นปีทางบัญชี

การจัดทำงบการเงิน

งบการเงิน เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์สำหรับรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ณ วันใดวันหนึ่ง

ประโยชน์ของงบการเงิน

1. ใช้ในการขอเครดิตจากสถาบันการเงิน
2. ใช้เพื่อจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
3. ใช้วัดประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อทราบเงินทุนที่ใช้ดำเนินงาน การใช้เงินทุน การสะสมทุนของตนเอง การใช้สินทรัพย์ ฯลฯ
4. เพื่อผู้บริหารของสหกรณ์นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การควบคุมงานและแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
5. ทำให้ได้ข้อมูลทางบัญชีอันเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางธุรกิจของสหกรณ์

วิธีการจัดทำงบการเงิน ให้นำรายการบัญชีและตัวเลขจากกระดาดำทำการบทยอดลงในช่องต่างๆ คือ ช่องงบต้นทุนผลิต ช่องงบต้นทุนขาย ช่องงบกำไรขาดทุน และช่องงบดุล ไปจัดทำงบการเงินดังนี้

- **งบดุล** เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ณ วันใดวันหนึ่งว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์ หนี้สินและทุนของสหกรณ์ประเภทใดบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด
- **งบกำไรขาดทุน** เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ว่าสหกรณ์มีผลกำไรสุทธิ หรือขาดทุนสุทธิเป็นจำนวนเงินเท่าใด
- **งบต้นทุนขาย/บริการ** เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงต้นทุนขายสินค้า และต้นทุนบริการในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ว่าสหกรณ์ขายสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปและให้บริการต่างๆ โดยมีต้นทุนขายสินค้า และต้นทุนบริการทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงินเท่าใด
- **งบต้นทุนการผลิต** เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงต้นทุนการแปรรูปผลิตผล การเกษตรและผลิตสินค้าในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ว่าสหกรณ์มีรายจ่ายที่ใช้ไปในการแปรรูปผลิตผล การเกษตรและผลิตสินค้าอะไรบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด
- **หมายเหตุประกอบงบการเงิน** เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินจัดทำขึ้นเพื่อขยายความรายการในงบการเงิน อธิบายหลักเกณฑ์หรือนโยบายการบัญชี รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลอื่นที่ไม่ได้แสดงไว้ในงบการเงิน

รูปแบบและการแสดงรายการในงบการเงิน

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด

งบดุล

ณ วันที่.....และ.....

		ปี 25.....	ปี 25.....
	หมายเหตุ	บาท	บาท
<u>สินทรัพย์</u>			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2		
เงินฝากสหกรณ์อื่น			
เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง			
เงินลงทุนระยะสั้น	3		
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น - สุทธิ	4		
ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ	5		
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ - สุทธิ	6		
สินค้าคงเหลือ	7		
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	8		
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน			
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
เงินลงทุนระยะยาว	3		
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	4		
ลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิ	5		
มูลค่าพันธบัตร - สุทธิ	9		
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ	10		
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	11		
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	12		
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
รวมสินทรัพย์			

	หมายเหตุ	ปี 25..... บาท	ปี 25..... บาท
<u>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</u>			
หนี้สินหมุนเวียน			
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	13		
เจ้าหนี้การค้า			
ส่วนของหนี้สินไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	16,17		
เงินรับฝาก	14		
ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย			
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	15		
รวมหนี้สินหมุนเวียน			
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินกู้ยืมระยะยาว	16		
เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์	17		
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	18		
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน			
รวมหนี้สิน			
ทุนของสหกรณ์			
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ.....บาท)			
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว			
หุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า			
ทุนสำรอง			
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ	19		
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	20		
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์			
(ขาดทุนสะสม)			
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี			
รวมทุนของสหกรณ์			
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์			

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(ลงชื่อ)
(.....)
ประธานกรรมการ

(ลงชื่อ)
(.....)
เลขานุการ
วันที่.....

คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบดุล

การแสดงรายการในงบดุลของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ ให้แสดงตามรูปแบบข้างต้นเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทการเกษตร โดยแสดงให้ถูกต้องตามประเภทและขอบเขตความหมาย ดังนี้

ส่วนหัวของงบดุล ณ วันที่.....และ..... ให้ใช้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีปีปัจจุบัน และปีทางบัญชีปีก่อน เช่น ณ วันที่ 31 มีนาคม 2555 และ 2554 เป็นต้น

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนที่อยู่ในความควบคุมของสหกรณ์ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตที่อาจได้มาจากการซื้อหรือสร้างขึ้นเอง เช่าซื้อ รับบริจาค โดยสหกรณ์ จะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากกระแสเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งต้องสามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ

สินทรัพย์ ประกอบด้วย

1. สินทรัพย์หมุนเวียน
2. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

1. สินทรัพย์หมุนเวียน หมายถึง เงินสดหรือสินทรัพย์ที่สหกรณ์ถือไว้เพื่อขายหรือนำมาใช้ในการดำเนินงานตามปกติ และสหกรณ์คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ในงบดุล ทั้งนี้ ถ้ารอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์สั้นกว่า 1 ปี ให้ถือระยะเวลา 1 ปี เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดประเภทของสินทรัพย์หมุนเวียน

1.1 เงินสดและเงินฝากธนาคาร

เงินสด หมายถึง ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่สหกรณ์มีอยู่ รวมทั้งเช็คที่ยังไม่ได้นำฝาก เช็คเดินทาง ดราฟท์ของธนาคาร ตัวแลกเงินไปรษณีย์ และธนาคัตติ ทั้งนี้ ไม่รวมดวงตราไปรษณีย์ อากาสแตมป์ เช็คลงวันที่ล่วงหน้า ใบยืมและเอกสารทางการเงิน ได้แก่ ตัวเงิน พันธบัตรรัฐบาล ใบหุ้นกู้ ใบหุ้นทุน ฯลฯ

เงินฝากธนาคาร หมายถึง เงินฝากธนาคารทุกประเภท เงินฝากธนาคารออมสิน เพื่อการโอนรับจ่าย (เงิน อ.ร.จ.) รวมทั้งบัตรเงินฝาก สลากออมสิน สลากทวีสิน หรือสลากแบบอื่นๆ ที่ออกโดยธนาคารและสถาบันการเงิน

บัตรเงินฝาก เป็นตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุนออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อสังเกตที่ควรทราบเกี่ยวกับบัตรเงินฝาก

- บัตรเงินฝากไม่สามารถถอนเงินบางส่วนหรือถอนเงินก่อนระยะเวลากำหนดได้ แต่สามารถโอนเปลี่ยนมือและขายบัตรเงินฝากก่อนวันครบกำหนดได้โดยจะต้องโอนหรือขายทั้งจำนวนในตลาดรองให้กับบุคคลหรือสถาบันการเงินอื่นที่มีผู้ใช้ผู้ออกบัตรเงินฝาก

- บัตรเงินฝากแต่ละฉบับต้องมีจำนวนเงินไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท และจะมีเศษของหลักแสนไม่ได้ เช่น บัตรเงินฝากจะมีจำนวนเงินในบัตร 550,000.00 บาท ไม่ได้
- ระยะเวลารับฝากเงินจะต่ำกว่า 3 เดือน หรือเกินกว่า 3 ปีไม่ได้

สลากออมสิน เป็นการให้บริการรับฝากเงินออมทรัพย์ลักษณะพิเศษ ที่ธนาคารออมสินให้บริการ ซึ่งผู้ซื้อสลากออมสินมีสิทธิถูกรางวัลตามที่ธนาคารกำหนด โดยมีระยะเวลาที่จะครบกำหนดไถ่ถอนแต่ละแบบไม่เท่ากัน สามารถไถ่ถอนก่อนครบกำหนดได้ แต่จะได้รับเงินคืนลดลงตามที่ธนาคารกำหนด

สลากทวีสิน หรือสลากแบบอื่นๆ ที่ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นการให้บริการออมเงินอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ซื้อสลากมีสิทธิถูกรางวัลตามที่ธนาคารกำหนด โดยมีระยะเวลาที่จะครบกำหนดไถ่ถอนแต่ละแบบไม่เท่ากัน สามารถไถ่ถอนก่อนครบกำหนดได้

อนึ่ง เงินสดขาดบัญชี ให้แสดงรายการเป็นเอกเทศถัดจากรายการเงินสดและเงินฝากธนาคาร โดยแสดงเงินสดขาดบัญชี หักด้วย ค่าเผื่อเงินสดขาดบัญชี ดังนี้

เงินสดและเงินฝากธนาคาร	
เงินสดขาดบัญชี	 50,000.00
หัก ค่าเผื่อเงินสดขาดบัญชี	<u>..... 50,000.00</u>
	<u>..... 0.00</u>

1.2 เงินฝากสหกรณ์อื่น หมายถึง เงินที่สหกรณ์ฝากไว้ที่ชุมนุมสหกรณ์และสหกรณ์อื่น หากมีเงินฝากชุมนุมสหกรณ์เพียงแห่งเดียว ให้ระบุชื่อรายการเป็น “เงินฝากชุมนุมสหกรณ์” แทนชื่อรายการ “เงินฝากสหกรณ์อื่น”

1.3 เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง หมายถึง เงินที่สหกรณ์ส่งชำระหนี้ แต่ยังไม่อาจจำแนกเงินที่ส่งนั้นได้ว่าเป็นส่วนที่ชำระดอกเบี้ย และส่วนที่ชำระต้นเงินเป็นจำนวนเท่าใด หรือยังไม่ได้รับหลักฐานการชำระหนี้

1.4 เงินลงทุน หมายถึง หลักทรัพย์ที่สหกรณ์ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้หรือผลตอบแทนอื่น เช่น หุ้นชุมนุมสหกรณ์ หุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ หุ้นบริษัทสหประกันชีวิต พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ ตั๋วสัญญาใช้เงินของชุมนุมสหกรณ์ กองทุนวายุภักษ์หนึ่ง ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารเป็นผู้ออกให้ เป็นต้น

เงินลงทุนระยะสั้น หมายถึง หลักทรัพย์ที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้ไม่เกิน 1 ปี โดยจะขายเมื่อมีความต้องการเงินสด รวมทั้งส่วนของเงินลงทุนระยะยาวที่จะครบกำหนดไถ่ถอนภายในรอบหนึ่งปีบัญชีถัดไป

การจัดประเภทของเงินลงทุนและการตีราคา ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

1.4.1 เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือตลาดหลักทรัพย์อื่นที่ทำการเผยแพร่ราคาต่อสาธารณชน เช่น หุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หุ้นของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่มีการซื้อขายผ่านธนาคารซึ่งมีการเผยแพร่ราคาต่อสาธารณชน เป็นต้น ให้ตีราคาตามมูลค่ายุติธรรม เงินลงทุนดังกล่าวให้แสดงมูลค่าสุทธิหลังหักค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน

1.4.2 เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนที่ไม่มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือตลาดหลักทรัพย์อื่นที่ทำการเผยแพร่ราคาต่อสาธารณชน เช่น หุ้นชุมนุมสหกรณ์ ตัวสัญญาใช้เงินของชุมนุมสหกรณ์ เป็นต้น ให้ตีราคาตามราคาทุน

1.5 เงินให้กู้ยืมระยะสั้น - สุทธิ หมายถึง เงินให้สหกรณ์อื่นและให้สมาชิกกู้ยืมทุกประเภทโดยมีสัญญาการกู้ยืมเป็นหลักฐาน ซึ่งยังคงค้างชำระต่อสหกรณ์ หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (ส่วนที่กั้นไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้) และค่าเผื่อหนี้ตลาดเคลื่อนไหว (ส่วนที่กั้นไว้สำหรับลูกหนี้ที่พบว่าบัญชีย่อยมียอดรวมสูงกว่าบัญชีคุมยอด)

1.6 ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ หมายถึง สิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบเงินสด สินค้าหรือบริการที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนภายในหนึ่งรอบปีบัญชีถัดไป และลูกหนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระคืน รวมกันทุกประเภทหักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และค่าเผื่อหนี้ตลาดเคลื่อนไหว ทั้งนี้ ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ ประกอบด้วย ลูกหนี้ประเภทต่างๆ ได้แก่

- **ตัวเงินรับ** หมายถึง ตัวเงินรับชำระค่าสินค้าและบริการ อันเกิดจากการที่สหกรณ์ขายสินค้าหรือบริการและได้รับตัวเงินรับเป็นการชำระหนี้จากลูกหนี้
- **ลูกหนี้การค้า** หมายถึง เงินที่ค้างชำระค่าสินค้าที่สหกรณ์ได้ขายไปตามปกติ
- **ลูกหนี้ขายผ่านบัญชี** หมายถึง เงินที่สมาชิกค้างชำระค่าสินค้าที่สหกรณ์เป็นคนกลางในการขายตามวิธีการขายผ่านบัญชี
- **ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ** หมายถึง เงินที่สมาชิกค้างชำระค่าสินค้าที่สหกรณ์ได้ขายไปตามวิธีการขายผ่อนชำระ การแสดงรายการลูกหนี้ประเภทนี้จะยังไม่มี การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แต่จะต้องหักดอกผลจากการขายผ่อนชำระรอดบัญชีด้วย
- **ลูกหนี้ค่าบริการ** หมายถึง เงินที่สมาชิกค้างชำระค่าบริการที่สหกรณ์ได้ให้บริการไปแล้ว
- **ลูกหนี้อื่นๆ** หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่อาจจัดอยู่ในประเภทของลูกหนี้ดังกล่าวข้างต้นได้ เช่น เงินยืมทดรองที่กรรมการและเจ้าหน้าที่ยืมไปจากสหกรณ์ รวมทั้งหนี้สินที่กรรมการและเจ้าหน้าที่มีต่อสหกรณ์ไม่ว่าในลักษณะใดก็ตาม เช่น ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี (ที่มีการทำหนังสือรับรองจำนวนเงินสดและหนังสือรับรองจำนวนสินค้าขาดบัญชี) ลูกหนี้ตลาดเคลื่อนไหว (ผลต่างระหว่างยอดรวมของบัญชีย่อยที่ต่ำกว่าบัญชีคุมยอดลูกหนี้) ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี (ลูกหนี้ที่สหกรณ์ได้ยื่นฟ้องต่อศาลและศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ลูกหนี้ที่สหกรณ์ได้ดำเนินคดีและศาลได้มีคำพิพากษาหรือมีสัญญาประนีประนอมยอมความให้ชดใช้เงินแก่สหกรณ์แล้ว) เป็นต้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการแสดงรายการลูกหนี้

- ลูกหนี้ที่มียอดคงเหลือด้านเครดิต (เกิดจากการชำระหนี้เกิน) ให้นำไปแสดงรายการในหนี้สินหมุนเวียนอื่น
- กรณีที่ลูกหนี้มีรายการเดียวและไม่มีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ค่าเผื่อนี้คลาดเคลื่อน การแสดงรายการให้ระบุประเภทลูกหนี้ให้ชัดเจน โดยตัดคำว่า “สุทธิ” ออกและไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- กรณีลูกหนี้ทุกประเภทมีการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวน ให้แสดงรายการลูกหนี้แต่ละประเภทให้ชัดเจน พร้อมกับแสดงรายการหักค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญด้วย ตามตัวอย่างดังนี้

เงินลงทุนระยะสั้น	
ลูกหนี้การค้า	3,000.00
ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี	10,000.00
ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	<u>7,000.00</u>
รวม	20,000.00
<u>หัก</u> ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	<u>20,000.00</u>
	<u>0.00</u>

ทั้งนี้ ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

- กรณีปัจจุบันตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ทุกประเภทเต็มจำนวน แต่ปีก่อนตั้งไว้ไม่เต็มจำนวน การแสดงรายการให้ถือปัจจุบันเป็นเกณฑ์ โดยระบุลูกหนี้แต่ละประเภทให้ชัดเจน พร้อมกับแสดงรายการหักค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญด้วย ตามตัวอย่างดังนี้

	<u>ปัจจุบัน</u>	<u>ปีก่อน</u>
เงินลงทุนระยะสั้น		
ลูกหนี้การค้า	3,000.00	3,000.00
ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี	10,000.00	10,000.00
ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	<u>7,000.00</u>	<u>7,000.00</u>
รวม	20,000.00	20,000.00
<u>หัก</u> ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	<u>20,000.00</u>	<u>18,000.00</u>
	<u>0.00</u>	<u>2,000.00</u>

ทั้งนี้ ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

- กรณีปัจจุบันตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ทุกประเภทไม่เต็มจำนวน แต่ปีก่อนตั้งไว้เต็มจำนวน การแสดงรายการให้ถือปัจจุบันเป็นเกณฑ์ โดยแสดงตามรูปแบบปกติดังนี้

	<u>ปีปัจจุบัน</u>	<u>ปีก่อน</u>
.....		
เงินลงทุนระยะสั้น		
ลูกหนี้ระยะสั้น – สุทธิ		
.....		

1.7 ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม – สุทธิ หมายถึง ดอกเบี้ยจากเงินให้สมาชิก หรือสหกรณ์อื่นกู้ทุกประเภทที่ลูกหนี้ค้างชำระต่อสหกรณ์ หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

กรณีไม่มีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้ตัดคำว่า “สุทธิ” ออก และไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

1.8 สินค้าคงเหลือ หมายถึง สินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อขายตามลักษณะการประกอบธุรกิจ โดยปกติกรณีเป็นสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานด้านแปรรูป สินค้าคงเหลือให้รวมถึงสินค้าที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิตและวัตถุดิบที่มีไว้เพื่อการผลิต ทั้งนี้ สินค้าคงเหลือไม่รวมถึงสินค้าที่รับฝากขาย วัสดุที่มีไว้ใช้ในโรงงานและในสำนักงาน สินค้าที่ลงบัญชีขายแล้วแต่ผู้ซื้อยังไม่ได้รับสินค้า ตลอดจนสินค้าที่สั่งซื้อและผู้ขายส่งสินค้ามาให้แล้วแต่ยังไม่ได้ลงบัญชีซื้อในงวดนั้น สำหรับสินค้าที่สั่งซื้อและลงบัญชีซื้อแล้วแต่ได้รับสินค้านั้นยังไม่ครบ ให้ถือจำนวนที่ไม่ครบนั้นเป็นสินค้าคงเหลือด้วย

สินค้าคงเหลือข้างต้นจะเป็นสินค้าที่มีสภาพปกติ บวกด้วย สินค้าเสื่อมชำรุด โดยยอดสินค้าคงเหลือจะเท่ากับสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้จริง ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ซึ่งมีทั้งสภาพปกติและเสื่อมชำรุด

อนึ่ง กรณีที่สหกรณ์มีสินค้าขาดบัญชี(สินค้าขาดบัญชีที่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาหาผู้รับผิดชอบ) ให้แสดงรายการในงบดุลเป็นรายการต่อจาก “สินค้าคงเหลือ” โดยให้แสดงรายการ หักด้วย ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี (ส่วนที่ตั้งไว้สำหรับสินค้าขาดหายที่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบ) ดังนี้

	<u>ปีปัจจุบัน</u>	<u>ปีก่อน</u>
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม – สุทธิ		
สินค้าคงเหลือ		
สินค้าขาดบัญชี		
<u>หัก</u> ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	<u>.....</u>	<u>.....</u>
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	<u>.....</u>	<u>.....</u>

1.9 สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น หมายถึง

1.9.1 วัสดุคงเหลือ หมายถึง ของส่วนน้อยที่ใช้ในการทำหรือผลิตสินค้าสำเร็จรูป อาจเป็นส่วนผสมหรือส่วนประกอบหรือไม่ก็ได้ เช่น เคมีภัณฑ์ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ฯลฯ รวมทั้งของที่ซื้อหรือได้มาเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ ซึ่งจะใช้หมดไปในระยะเวลาสั้น เช่น เครื่องเขียนแบบพิมพ์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น

1.9.2 ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เช่น ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า ค่าเบี้ยประกันจ่ายล่วงหน้า เป็นต้น

1.9.3 รายได้ค้างรับ เช่น ค่าปรับค้างรับ (ให้แสดงจำนวนสุทธิหลังจากหัก ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ) ค่าเช่าค้างรับ ค่านายหน้าค้างรับ เป็นต้น

1.9.4 เงินชำระหนี้เกินรอเรียกคืน หรือเจ้านี้ยอดเดบิต

1.9.5 เงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนคลาดเคลื่อน

1.9.6 ทรัพย์สินรอการขาย หมายถึง ทรัพย์สินที่ตกเป็นของสหกรณ์ เนื่องจากการชำระหนี้ หรือเนื่องจากการที่สหกรณ์ได้ซื้อทรัพย์สินที่จำนองไว้กับสหกรณ์จากการขายทอดตลาด โดยคำสั่งของศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

1.9.7 สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นที่ไม่อาจแสดงไว้ในรายการที่ 1.1 ถึง 1.8 ได้

อนึ่ง สำหรับเงินทดรองจ่ายดำเนินคดี กรณีที่ทราบแน่ชัดว่าการดำเนินคดีสิ้นสุดในหนึ่งรอบปีบัญชีถัดไป ให้แสดงรายการเงินทดรองจ่ายดำเนินคดีเฉพาะส่วนที่คดีกำลังจะสิ้นสุดนั้นไว้เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

ในกรณีที่สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นใดมีจำนวนเงินตั้งแต่ร้อยละ 5 ของยอดรวมสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น ให้แสดงรายการสินทรัพย์หมุนเวียนนั้น ๆ ไว้แต่ละประเภทเป็นเอกเทศ โดยระบุชื่อให้ชัดเจนและเรียงลำดับก่อนรายการ “สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น” ตามตัวอย่างดังนี้

.....	
สินค้าคงเหลือ	100,000.00
ค่าเบี้ยประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	20,000.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	<u>500.00</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>300,000.00</u>

กรณีรายการร้อยละ 5 ของสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นในปีปัจจุบันและปีก่อนไม่เท่ากัน ให้ยึดถือปีปัจจุบันเป็นหลักในการแสดงรายการ

อนึ่ง กรณีสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นมีเพียงรายการเดียว ให้ระบุชื่อสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นนั้นไว้แทนที่รายการ “สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น” ตามตัวอย่างดังนี้

.....	
สินค้าคงเหลือ	100,000.00
ค่าเบี้ยประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	<u>2,500.00</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>300,000.00</u>

2. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์หมุนเวียนที่มีตัวตน รวมถึงสินทรัพย์ไม่มีตัวตน สินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ดำเนินงานที่มีระยะยาวโดยลักษณะ ซึ่งปกติมีระยะเวลาที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นเกินกว่า 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุล

2.1 เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง หลักทรัพย์ที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้เป็นระยะเวลานานเกินกว่า 1 ปี รวมทั้งเงินลงทุนที่ไม่มีกำหนดอายุไถ่ถอน

2.2 เงินให้กู้ยืมระยะยาว หมายถึง เงินให้สหกรณ์อื่นและให้สมาชิกกู้ยืมทุกประเภทที่มีกำหนดชำระคืนเกินกว่า 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุล

2.3 ลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิ หมายถึง ลูกหนี้ที่มีอายุการเป็นหนี้หรือสิทธิในการเรียกร้องยังไม่ครบกำหนดเรียกคืนในรอบปีบัญชีถัดไปหักด้วย ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

2.4 มูลค่าพันธบัตร - สุทธิ หมายถึง มูลค่าพันธบัตรที่มีได้มีไว้เพื่อขายโดยตรงแต่มีไว้เพื่อใช้ทำพันธบัตรหรือให้ผลผลิต ซึ่งมีอายุการใช้ประโยชน์เกินกว่า 1 ปี หักด้วย ค่าเสื่อมพันธบัตรสะสม

ทั้งนี้ หากมูลค่าพันธบัตรที่มีอายุการใช้ประโยชน์น้อยกว่า 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุลให้นำไปแสดงไว้ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นๆ โดยแสดงด้วยยอดมูลค่าพันธบัตรหักด้วย ค่าเสื่อมพันธบัตรสะสม เช่น ใ้พันธบัตรฯ เป็นต้น

2.5 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ หมายถึง สินทรัพย์ที่มีตัวตนที่สหกรณ์มีไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิต เพื่อใช้ในการจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ เพื่อให้เช่าหรือเพื่อใช้ในการบริหารงาน ซึ่งคาดว่าจะใช้ประโยชน์มากกว่าหนึ่งรอบปีบัญชี รวมถึงสิ่งที่มีไว้เพื่อใช้ในการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมสินทรัพย์ดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องเป็นสินทรัพย์ที่มีได้มีไว้เพื่อขาย ซึ่งอาจจำแนกเป็น

2.5.1 สินทรัพย์ที่ไม่ต้องหักค่าเสื่อมราคา ได้แก่ ที่ดิน

2.5.2 สินทรัพย์ที่ต้องหักค่าเสื่อมราคา ได้แก่ อาคาร สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรและอุปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องใช้สำนักงาน (รวมเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์) ฯลฯ การแสดงรายการให้แสดงด้วยยอดสุทธิหลังจากหักค่าเสื่อมราคาสะสมแล้ว

อนึ่ง กรณีสหกรณ์มีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์เพียงรายการเดียวให้ระบุชื่อไว้แทนที่รายการ “ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ” หากสหกรณ์ใช้วิธีบันทึกค่าเสื่อมราคาหักจากยอดสินทรัพย์โดยตรงให้แสดงรายการด้วยยอดคงเหลือตามบัญชี โดยไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่ถ้าสหกรณ์บันทึกค่าเสื่อมราคาไว้ในบัญชีค่าเสื่อมราคาสะสม ให้แสดงรายการด้วยยอดสุทธิหลังจากหักค่าเสื่อมราคาสะสมและต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

2.6 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน หมายถึง สินทรัพย์ประเภทที่ไม่อาจแลเห็นและจับต้องไม่ได้ มีลักษณะเป็นสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด การแสดงรายการให้แสดงด้วยยอดสุทธิหลังจากหักค่าตัดจ่าย ซึ่งได้แก่

2.6.1 สิทธิการเช่า หมายถึง สิทธิที่ผู้เช่าได้รับเหนือสิ่งหาริมทรัพย์ที่เช่าจากเจ้าของสินทรัพย์โดยตรง โดยผู้เช่าจะต้องจ่ายเงินค่าเช่าสิทธิด้วยเงินจำนวนมาก ทั้งนี้ สิทธิการเช่าส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าในระยะยาว

2.6.2 สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาคาร อุปกรณ์และอื่นๆ หมายถึง สิทธิที่สหกรณ์ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาคาร อุปกรณ์และอื่น ๆ โดยไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้น ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้สิทธิในการใช้ประโยชน์ดังกล่าว

2.6.3 สิทธิในการใช้ซอฟต์แวร์ต่างๆ หมายถึง สิทธิในการขอใช้ซอฟต์แวร์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

ให้เปิดเผยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในการใช้และอายุการใช้ประโยชน์ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

อนึ่ง กรณีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมีเพียงรายการเดียว ให้ระบุชื่อสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นไว้แทนที่รายการ “สินทรัพย์ไม่มีตัวตน” ตามตัวอย่างดังนี้

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ	
สิทธิการใช้ประโยชน์ในอาคาร	50,000.00
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	<u> </u>
รวมสินทรัพย์	<u>80,000.00</u>

2.7 สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น หมายถึง สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนนอกเหนือจากรายการ 2.1 ถึง 2.6 ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

2.7.1 ค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วและก่อให้เกิดประโยชน์แก่สหกรณ์เป็นระยะเวลานานเกินกว่า 1 งวดบัญชี เช่น ค่าปรับปรุง ค่าตกแต่ง หรือค่าซ่อมแซมสินทรัพย์ที่ใช้เงินจำนวนมากและทำให้สินทรัพย์นั้นคงสภาพดีดังเดิม ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชีไม่ให้อรวมถึงผลเสียหายหรือผลขาดทุนที่เกิดขึ้นแล้วเป็นจำนวนมากที่ประสงค์จะตัดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในระยะเวลาเกินกว่า 1 งวดบัญชี

การแสดงรายการค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี ให้แสดงด้วยยอดคงเหลือหลังจากปรับปรุงบัญชีตัดจ่ายบางส่วนเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีแล้ว

2.7.2 สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น เช่น ที่ดินที่มีได้ใช้ในการดำเนินงานในปีปัจจุบัน และไม่มีจุดประสงค์ที่จะจำหน่าย ที่ดินที่ถือไว้เพื่อขยายงาน เงินมัดจำ เงินประกัน เงินทวงจ่าย ดำเนินคดีในส่วนที่ระยะเวลาดำเนินคดีเกินกว่า 1 ปี เป็นต้น

ในกรณีที่สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นรายการใดมีจำนวนเงินตั้งแต่ร้อยละ 5 ของยอดรวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น ให้แสดงสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นนั้นแต่ละประเภทเป็นเอกเทศ โดยระบุชื่อและเรียงลำดับไว้ก่อนรายการ “สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น” ตามตัวอย่าง ดังนี้

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ	
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	
เงินประกัน	5,000.00
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	<u> </u>
รวมสินทรัพย์	<u>80,000.00</u>

กรณีรายการร้อยละ 5 ของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นในปีปัจจุบันและปีก่อนไม่เท่ากัน ให้ถือตามปีปัจจุบันเป็นเกณฑ์ในการแสดงรายการ

อนึ่ง กรณีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นมีเพียงรายการเดียว ให้ระบุชื่อสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นประเภทนั้นไว้แทนที่รายการ “สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น” ตามตัวอย่างดังนี้

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ	
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	
เงินประกัน	1,000.00
รวมสินทรัพย์	80,000.00

ทั้งนี้ ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

หนี้สินและทุนของสหกรณ์

หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของสหกรณ์ซึ่งเป็นผลของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีในอดีต อาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ หรือจากประเพณีการค้า ซึ่งสหกรณ์จะต้องชำระภาระผูกพันด้วยสินทรัพย์หรือบริการ เช่น การจ่ายเงินสด การโอนสินทรัพย์ การให้บริการและมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

1. หนี้สินหมุนเวียน หมายถึง หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาการชำระคืนภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุล หรือภายในวัฏจักรการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ ซึ่งคาดว่าจะต้องจ่ายชำระด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน หรือด้วยการก่อหนี้สินระยะสั้นอื่นแทนหนี้สินบางชนิดควรจัดประเภทไว้เป็นหนี้สินหมุนเวียน แม้ว่า จะครบกำหนดเกินกว่า 12 เดือนนับจากวันที่ในงบดุลก็ตาม เช่น เจ้าหนี้การค้า ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายต่างๆ เนื่องจากถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์

1.1 เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น

1.1.1 เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร หมายถึง จำนวนเงินซึ่งสหกรณ์เป็นหนี้ธนาคาร เกิดจากการสั่งจ่ายเงินเกินกว่าจำนวนที่ฝากไว้ โดยทำสัญญาเงินเบิกเกินบัญชีกับธนาคารไว้เป็นหลักฐาน

1.1.2 เงินกู้ยืมระยะสั้น หมายถึง หนี้สินระยะสั้นที่เกิดจากการกู้ยืม โดยมีการทำสัญญากู้ยืมไว้เป็นหลักฐาน

ทั้งนี้ ให้แสดงรายการ 1.1.1 และ 1.1.2 รวมไว้เป็นรายการเดียวกัน

1.2 เจ้าหนี้การค้า หมายถึง ภาระผูกพันที่จะต้องชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการที่สหกรณ์ได้รับตามปกติ

1.3 ส่วนของหนี้สินไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี หมายถึง ส่วนของหนี้สินไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระคืนในรอบหนึ่งปีบัญชีถัดไป รวมทั้งส่วนของหนี้สินไม่หมุนเวียนที่พ้นกำหนดการชำระแล้ว แต่ยังไม่มีการชำระ

1.4 เงินรับฝาก หมายถึง เงินที่สหกรณ์รับฝากไว้จากสมาชิก และ/หรือสหกรณ์อื่น ทั้งประเภทออมทรัพย์ ประจำ และเงินรับฝากประเภทอื่น

1.5 ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย หมายถึง เงินที่สหกรณ์จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปี เพื่อจ่ายเป็นค่าบำรุงให้กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามที่กฎหมายกำหนด แต่สหกรณ์ยังไม่ได้ชำระให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ฯ

1.6 หนี้สินหมุนเวียนอื่น หมายถึง ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย รายได้รับล่วงหน้า เงินยืมตรงเงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืนค้างจ่าย เงินรอจ่ายคืนหรือลูกหนี้ยอดเครดิต และหนี้สินหมุนเวียนอื่นที่ไม่อาจแสดงรวมอยู่ในรายการที่ 1.1 ถึง 1.5 ได้

ในกรณีที่หนี้สินหมุนเวียนอื่นใดมีจำนวนเงินตั้งแต่ร้อยละ 5 ของยอดรวมหนี้สินหมุนเวียนทั้งสิ้น ให้แสดงหนี้สินหมุนเวียนอื่นนั้นไว้แต่ละประเภทเป็นเอกเทศ โดยระบุชื่อและเรียงลำดับไว้ก่อนรายการหนี้สินหมุนเวียนอื่น ซึ่งแสดงรายการในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ให้ไว้ในรายการ “สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น” ถ้ารายการร้อยละ 5 ของหนี้สินหมุนเวียนอื่นในปีปัจจุบันและปีก่อนไม่เท่ากัน ให้ยึดถือปีปัจจุบันเป็นหลักในการแสดงรายการ นอกจากนี้ กรณีหนี้สินหมุนเวียนอื่นมีเพียงรายการเดียวให้ระบุชื่อหนี้สินหมุนเวียนอื่นนั้นไว้แทนที่รายการ “หนี้สินหมุนเวียนอื่น” โดยแสดงรายการในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ให้ไว้ในรายการ “สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น” เช่นเดียวกัน

2. หนี้สินไม่หมุนเวียน หมายถึง หนี้สินซึ่งมีระยะเวลาการชำระคืนเกินกว่า 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุลหรือเกินกว่ารอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของสหกรณ์ ได้แก่ เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ เงินกู้ยืมระยะยาว ฯลฯ

2.1 เงินกู้ยืมระยะยาว หมายถึง หนี้สินระยะยาวที่เกิดจากการกู้ยืม โดยทำสัญญากู้ยืมไว้เป็นหลักฐาน หักด้วยส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี (ซึ่งได้แยกไปแสดงไว้ใน 1.3 แล้ว)

2.2 เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ หมายถึง ภาระผูกพันที่สหกรณ์ต้องชำระค่าสินทรัพย์ โดยการผ่อนชำระเป็นงวดๆ

2.3 หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น หมายถึง หนี้สินที่ไม่อาจแสดงไว้ในรายการหนี้สินหมุนเวียนได้ ได้แก่ รายได้รอการตัดบัญชี ภาษีขายจากการเช่าซื้อหรือการตัดบัญชี (ถ้ามี) สำรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่ เงินประกันความเสียหายเจ้าหน้าที่ เงินประกันการก่อสร้าง เงินรับบริจาคที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใดการหนึ่งโดยเฉพาะเงินทุนหรือกองทุนต่าง ๆ ที่เกิดจากการตัดเป็นค่าใช้จ่ายประจำปี ฯลฯ

ในกรณีที่หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นรายการใดมีจำนวนเงินตั้งแต่ร้อยละ 5 ของยอดรวมหนี้สินทั้งสิ้น ให้แสดงหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นนั้นไว้แต่ละประเภทเป็นเอกเทศ โดยระบุชื่อและเรียงลำดับไว้ก่อนรายการหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น ซึ่งแสดงรายการในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ให้ไว้ในรายการ “สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น” ถ้ารายการร้อยละ 5 ของหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นในปีปัจจุบันและปีก่อนไม่เท่ากัน ให้ยึดถือปีปัจจุบันเป็นหลักในการแสดงรายการ นอกจากนี้ กรณีหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นมีเพียงรายการเดียว ให้ระบุชื่อหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นนั้นไว้แทนที่รายการ “หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น” โดยแสดงรายการในทำนองเดียวกับตัวอย่างที่ให้ไว้ในรายการ “สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น” เช่นเดียวกัน

ทุนของสหกรณ์ หมายถึง ส่วนของสมาชิกผู้ลงทุนถือหุ้นในสหกรณ์ ประกอบด้วย

1. **ทุนเรือนหุ้น** หมายถึง จำนวนเงินค่าหุ้นที่สมาชิกได้ชำระมูลค่าแล้ว ทั้งหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าและที่ยังชำระไม่ครบมูลค่า การแสดงรายการให้แยกแสดงเป็น 2 รายการ คือ หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าและหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่า นอกจากนี้ กรณีที่สหกรณ์มีเฉพาะหุ้นปกติ ซึ่งชำระเต็มมูลค่าแล้วให้แสดงรายการไว้เป็นรายการหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้วและตัดรายการอื่นที่ไม่มีออก
2. **ทุนสำรอง** หมายถึง ส่วนของทุนของสหกรณ์ที่ได้จากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีที่สหกรณ์จัดสรรไว้ตามข้อบังคับ รวมทั้งได้จากเงินอุดหนุนหรือสินทรัพย์ที่สหกรณ์ได้รับบริจาคโดยมิได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าให้ใช้เพื่อการใด เงินโอนจากทุนสะสมต่างๆ ที่ได้จัดสรรเพื่อจัดให้มีสินทรัพย์ และได้มีการจัดหาสินทรัพย์แล้ว เงินโอนจากทุนสะสมต่างๆ คงเหลือเมื่อสิ้นสุดวัตถุประสงค์ของทุนแล้ว ทั้งนี้ ทุนสำรองจะถอนจากบัญชีได้เพื่อชดเชยการขาดทุน หรือเพื่อจัดสรรเข้าบัญชีทุนสำรองให้แก่สหกรณ์ใหม่ที่ได้จดทะเบียนแบ่งแยกจากสหกรณ์เดิม

ในกรณีที่สหกรณ์ประสบผลขาดทุน ให้แสดงทุนสำรองหักด้วย ขาดทุนสุทธิ

3. **ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ** หมายถึง ส่วนทุนของสหกรณ์ที่จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปีตามข้อบังคับเพื่อตอบแทนแก่สมาชิก กรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ หรือเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ ได้แก่ ทุนสาธารณประโยชน์ ทุนศึกษาอบรมทางสหกรณ์ ทุนเพื่อขยายงาน ทุนเพื่อให้การสงเคราะห์ ทุนเพื่อส่งเสริมสวัสดิการ รวมทั้งเงินทุนหรือเงินกองทุนต่าง ๆ ที่เกิดจากการตัดจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีและจากการจัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปีรวมกัน

4. **กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น**

4.1 **กำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น** หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาตามบัญชีรวม (ราคาทุนรวม) ของเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่ต่ำกว่ามูลค่ายุติธรรมรวมของเงินลงทุนนั้น ซึ่งถือเป็นส่วนเกินทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุน โดยให้ตั้งพักไว้จนกว่าจะจำหน่ายเงินลงทุนนั้นได้จึงจะรับรู้ส่วนต่างเป็นรายได้ในงบกำไรขาดทุน

4.2 **ขาดทุนจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น** หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาตามบัญชีรวม (ราคาทุนรวม) ของเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมรวมของเงินลงทุนนั้น ซึ่งถือเป็นส่วนต่ำกว่าทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุน โดยให้ตั้งพักไว้จนกว่าจะจำหน่ายเงินลงทุนนั้นได้จึงจะรับรู้ส่วนต่างเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

สำหรับการแสดงรายการกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นนี้ ให้แสดงส่วนต่างของทั้ง 2 กรณีดังกล่าวข้างต้น โดยในกรณีที่เงินลงทุนให้แสดงตัวเลขไว้ในวงเล็บ

5. ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาตามบัญชี (ราคาทุน) ของสินทรัพย์ที่ต้องการตีราคาเพิ่มให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรม (ราคาตลาด) ของสินทรัพย์นั้น ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์เพิ่มนี้ ให้โอนไปยังบัญชีทุนสำรองตามส่วนที่ถือเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วเมื่อมีการใช้สินทรัพย์นั้น โดยจำนวนของส่วนเกินทุนที่ถือเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วคำนวณจากผลต่างระหว่างค่าเสื่อมราคาที่คำนวณจากราคาตามบัญชีที่ตีใหม่ กับค่าเสื่อมราคาที่คำนวณจากราคาทุนเดิม และกรณีที่มีการจำหน่าย/เลิกใช้สินทรัพย์ที่มีการตีราคาใหม่ให้โอนส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ดังกล่าวตามจำนวนที่เหลืออยู่ไปยังบัญชีทุนสำรอง

6. ขาดทุนสะสม หมายถึง ผลของขาดทุนสุทธิประจำปีที่เกิดขึ้นกว่าทุนสำรอง ซึ่งจะแสดงตัวเลขไว้ในวงเล็บ

7. กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

กำไร (ขาดทุน) สุทธิ หมายถึง ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในรอบปีทางบัญชี ซึ่งคำนวณได้จากการนำรายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ หากรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายจะเป็นกำไรสุทธิ ในทางตรงกันข้ามหากค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้จะเป็นขาดทุนสุทธิ ทั้งนี้ จะปรากฏเป็นรายการสุดท้ายในงบกำไรขาดทุน โดยกรณีที่ขาดทุนสุทธิให้แสดงตัวเลขในวงเล็บ และสหกรณ์สามารถถอนทุนสำรองที่มีอยู่มาชดเชยผลขาดทุนสุทธิได้

กำไรสุทธิประจำปี หมายถึง ยอดคงเหลือของกำไรสุทธิที่นำไปหักขาดทุนสะสมแล้ว ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากกำไรสุทธิสูงกว่าขาดทุนสะสม

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ.....

	ปี 25....		ปี 25....	
	บาท	%	บาท	%
ขาย/บริการ		100		100
<u>หัก</u> ต้นทุนขาย/บริการ (งบต้นทุนขาย/บริการ)				
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น				
<u>หัก</u> กำไรจากการขายผ่อนชำระปีปัจจุบันที่ยังไม่ได้รับเงิน				
<u>บวก</u> กำไรจากการขายผ่อนชำระปีก่อนที่ได้รับเงินในปีปัจจุบัน				
<u>บวก</u> รายได้เฉพาะธุรกิจ				
				
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ (รายละเอียด 1-5)				
<u>บวก</u> รายได้อื่น (รายละเอียด 6)				
รวม				
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (รายละเอียด 7)				
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ				

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 1

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจสินเชื่อ

	<u>ปี 25...</u>		<u>ปี 25...</u>	
	<u>บาท</u>	<u>%</u>	<u>บาท</u>	<u>%</u>
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ - รับจริง				
- ค้างรับ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวม		100		100
<u>หัก</u> ต้นทุนบริการ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
<u>บวก</u> รายได้เฉพาะธุรกิจ				
- รายได้ค่าปรับลูกหนี้เงินกู้				
- หนี้สูญรับคืนลูกหนี้เงินกู้				
-	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
- หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้เงินกู้				
- หนี้สงสัยจะสูญดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ				
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้				
- ค่าใช้จ่ายในการสอบสวนหนี้				
- เงินเดือน				
-	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 2

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

		ปี 25.....		ปี 25.....	
		บาท	%	บาท	%
ขายสินค้าประเภทการเกษตร					
	ขายปุย				
	ขายเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์				
	ขายเคมีการเกษตร				
	ขายอาหารสัตว์				
					
ขายสินค้าประเภทน้ำมัน					
	ขายน้ำมันเชื้อเพลิง				
	ขายน้ำมันหล่อลื่น				
					
ขายสินค้าอื่นๆ					
	ขายสินค้าทั่วไป				
	ขายสินค้าผ่อนชำระ				
	ขายสินค้ารับฝากขาย				
	ขายสินค้าผ่านบัญชี				
					
	รวม		100		100
หัก	ต้นทุนขาย				
	สินค้าประเภทการเกษตร				
	สินค้าประเภทน้ำมัน				
	สินค้าอื่นๆ :-				
	สินค้าทั่วไป				
	สินค้าผ่อนชำระ				
	สินค้ารับฝากขาย				
	สินค้าผ่านบัญชี				
					
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น					
หัก	กำไรจากการขายผ่อนชำระปีปัจจุบันที่ยังไม่ได้รับเงิน				
บวก	กำไรจากการขายผ่อนชำระปีก่อนที่ได้รับเงินในปีปัจจุบัน				
					

		ปี 25.....		ปี 25.....	
		บาท	%	บาท	%
<u>บวก</u>	รายได้เฉพาะธุรกิจ				
	- รายได้ค่าปรับลูกหนี้การค้า				
	- สินค้าขาดบัญชีได้รับชดใช้				
	- ดอกผลจากการขายผ่อนชำระ				
	-				
	รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ				
<u>หัก</u>	ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
	- ค่าใช้จ่ายในการขาย				
	- ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร				
	- ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า				
	- หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้การค้า				
	- ค่าเสื่อมราคาโรงเก็บสินค้า				
	- ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี				
	- ค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี				
	- ค่าเสียหายจากน้ำมันเชื้อเพลิงสูญระเหย				
	- ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง				
	- เงินเดือน				
	-				
	รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ					

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 3

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจรวบรวมผลิตผล

	ปี 25.....		ปี 25.....	
	บาท	%	บาท	%
ขายน้ำมันดิบ		100		100
หัก ต้นทุนขาย				
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น				
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ				
- น้ำมันดิบขาดบัญชีได้รับชดใช้				
- หนี้สูญรับคืนลูกหนี้น้ำมันดิบ				
-				
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ				
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
- ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาน้ำมันดิบ				
- ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันดิบ				
- ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เพื่อรวบรวมน้ำมันดิบ				
- ค่าขนส่งน้ำมันดิบ				
- ค่าธรรมเนียมธนาคาร				
- ค่าใช้จ่ายในการขายน้ำมันดิบ				
- ค่ารับน้ำมันดิบคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน				
- หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้น้ำมันดิบ				
- ค่าวัสดุสิ้นเปลืองศูนย์รับน้ำมันดิบ				
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าศูนย์รับน้ำมันดิบ				
- ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาอุปกรณ์รวบรวมน้ำมันดิบ				
- ค่าเสื่อมราคาศูนย์รับน้ำมันดิบ				
- ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์รวบรวมน้ำมันดิบ				
- ค่าเสียหายจากน้ำมันดิบขาดบัญชี				
- ค่าเสียหายจากน้ำมันดิบเสื่อมสภาพตัดบัญชี				
- เงินเดือน				
-				
รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ				

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 4

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจแปรรูปผลิผลการเกษตรและการผลิตสินค้า

	ปี 25.....		ปี 25.....	
	บาท	%	บาท	%
แปรรูปผลิผลการเกษตร				
ประเภทน้ำมันดิบ				
ขายนมพาสเจอร์ไรส์				
ขายนมยู เอช ที				
.....				
รวม		100		100
หัก ต้นทุนขาย				
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น				
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ				
- ผลิตรัณฑ์นมขาดบัณชีได้รับชดใช้				
- หนี้สูญรับคืนลูกหนี้ผลิตรัณฑ์นม				
-				
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ				
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
- ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาผลิตรัณฑ์นม				
- ค่าขนส่งผลิตรัณฑ์นม				
- ค่าธรรมเนียมธนาคาร				
- ค่าใช้จ่ายในการขายผลิตรัณฑ์นม				
- หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ผลิตรัณฑ์นม				
- ค่าเบี้ยประกันภัยคลังสินค้า				
- ค่าเสื่อมราคาค้างสินค้า				
- ค่าเสียหายจากผลิตรัณฑ์นมขาดบัณชี				
- ค่าเสียหายจากผลิตรัณฑ์นมเสื่อมสภาพตัดบัณชี				
- ขาดทุนจากการตีราคาผลิตรัณฑ์นมลดลง				
-				
รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ				

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 5

รายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

	ปี 25.....		ปี 25.....	
	บาท	%	บาท	%
รายได้ค่าบริการผสมเทียมสัตว์				
รายได้ค่าบริการรีดนมโค				
.....				
รวม		100		100
หัก ต้นทุนบริการ				
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น				
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ				
-				
-				
รวมรายได้เฉพาะธุรกิจ				
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
- ค่าบำรุงรักษาเครื่องจักร				
- ค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์				
- หนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้ค่าบริการ				
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์				
- เงินเดือน				
-				
รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ				
กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ				

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 6

รายละเอียดรายได้อื่น

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>	<u>%</u>	<u>บาท</u>	<u>%</u>
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร				
ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์อื่น				
รายได้ค่าเช่า				
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า				
ผลตอบแทนการลงทุน				
.....				
.....				
รายได้เบ็ดเตล็ด	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 7

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>	<u>%</u>	<u>บาท</u>	<u>%</u>
เงินเดือนและค่าจ้าง				
ค่าล่วงเวลา				
ค่าเบี้ยประชุม				
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ				
ค่ารับรอง				
บำเหน็จเจ้าหน้าที่				
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์				
ค่าใช้จ่ายในการประชุมใหญ่				
หนังสือสัจจะสุญ				
ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์				
ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารและอุปกรณ์				
ค่าเช่าสำนักงาน				
ค่าน้ำ – ค่าไฟฟ้า				
ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก				
.....				
.....				
.....				
ค่าใช้จ่ายอื่น	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>

คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุน

การแสดงรายการในงบกำไรขาดทุน และรายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ ให้แสดงตามรูปแบบข้างต้นเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภท การเกษตร โดยแสดงให้เห็นถูกต้องตามประเภท และขอบเขตความหมาย ดังนี้

ส่วนหัวของงบกำไรขาดทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ..... ให้ใช้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีปีปัจจุบันและปีทางบัญชีปีก่อน เช่น สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2555 และ 2554 เป็นต้น

ธุรกิจของสหกรณ์ ประกอบด้วย

ธุรกิจสินเชื่อ เป็นธุรกิจที่สหกรณ์เป็นผู้ให้เงินกู้ หรือสินเชื่อการเกษตรแก่สมาชิก ตามระเบียบและหลักเกณฑ์การให้เงินกู้ เพื่อให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ หรือใช้จ่ายที่จำเป็น ได้แก่ เงินกู้ประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีเงื่อนไขแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เป็นธุรกิจที่สหกรณ์จัดหา หรือจัดซื้อเครื่องจักรกล การเกษตร วัสดุอุปกรณ์การเกษตร เคมีการเกษตร น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ตลอดจนสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิกตามระเบียบของสหกรณ์

ธุรกิจรวบรวมผลผลิตผล (น้ำมันดิบ) เป็นธุรกิจที่สหกรณ์รวบรวม หรือรับซื้อน้ำมันดิบ จากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิก เพื่อจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปน้ำมันดิบของสหกรณ์อื่น หรือบริษัทเอกชน ตามระเบียบของสหกรณ์

ธุรกิจแปรรูปผลผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า (แปรรูปน้ำมันดิบ) เป็นธุรกิจที่ สหกรณ์รวบรวม หรือรับซื้อน้ำมันดิบจากสมาชิกและผู้มิใช่สมาชิก เพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม ได้แก่ นมพาสเจอร์ไรส์ นมยู เอช ที นมเปรี้ยวพร้อมดื่ม โยเกิร์ต ไอศกรีม เป็นต้น โดยจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม ตามระเบียบของสหกรณ์

ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร เป็นธุรกิจที่สหกรณ์ให้บริการช่วยเหลือในด้าน การเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแก่สมาชิก เช่น การผสมเทียมโคนม การรีดนมโค การฉีดยาป้องกันโรคแก่โคนม เป็นต้น

การแสดงรายการต่าง ๆ ในงบกำไรขาดทุน

ขาย/บริการ หมายถึง รายได้ของธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้า และธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร ทั้ง 5 ธุรกิจรวมกัน โดยยอดขายของธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิตและธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้าให้ใช้ยอดขายสุทธิ (ขายสินค้าหักด้วย ราคาสินค้าและส่วนลดจ่าย)

ต้นทุนขาย/บริการ หมายถึง ต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ขายทั้ง 5 ธุรกิจรวมกัน โดยให้นำยอดจากงบต้นทุนขาย/บริการ แสดงเป็นยอดรวม

กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น หมายถึง ผลต่างระหว่างขาย/บริการ และต้นทุนขาย/บริการ ถ้ายอดขาย/บริการสูงกว่าต้นทุนขาย/บริการ ผลต่างถือเป็นกำไรขั้นต้น ในกรณีตรงกันข้ามผลต่าง คือ ขาดทุนขั้นต้น ซึ่งให้แสดงตัวเลขในวงเล็บ

รายได้เฉพาะธุรกิจ หมายถึง รายได้ที่สามารถแบ่งได้ชัดเจนว่าเป็นของธุรกิจประเภทใด โดยเฉพาะ แต่ไม่ใช่รายได้หลักจากธุรกิจของสหกรณ์ เช่น รายได้ค่าปรับลูกหนี้ประเภทต่าง ๆ รวมถึงรายได้อื่นที่สามารถแบ่งได้ชัดว่าเป็นของธุรกิจนั้น ๆ โดยให้แสดงรายได้เฉพาะธุรกิจเป็นยอดรวม

ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สามารถแบ่งได้ชัดเจนว่าเป็นของธุรกิจประเภทใดโดยเฉพาะ เช่น ค่าใช้จ่ายในการขาย หนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี ดอกเบี้ยจ่าย เงินกู้ที่นำมาใช้ในธุรกิจนั้นๆ โดยเฉพาะรวมถึงค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่สามารถแบ่งได้ชัดว่าเป็นของธุรกิจนั้นๆ โดยให้แสดงค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจเป็นยอดรวม

กำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ ให้นำกำไรขั้นต้นหรือขาดทุนขั้นต้น บวกด้วยรายได้เฉพาะธุรกิจ แล้วหักด้วยค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ เพื่อแสดงถึงกำไรหรือขาดทุนของธุรกิจแต่ละด้าน (กรณีขาดทุนให้แสดงตัวเลขในวงเล็บ) แล้วจัดทำรายละเอียดประกอบงบการเงิน 1 – 5

รายได้อื่น หมายถึง รายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่รายได้จากธุรกิจหลักของสหกรณ์และเป็นรายได้ที่ไม่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นของธุรกิจใด เช่น ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์อื่น (ชุมนุมสหกรณ์/สหกรณ์อื่น) รายได้ค่าเช่า ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ผลตอบแทนการลงทุน ค่าธรรมเนียมโอนหุ้น รายได้จากการขายกระสอบที่มีไว้เพื่อใช้ รายได้จากการเป็นตัวแทน รายได้ค่าตอบแทนจากธุรกิจการค้าของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกผ่านสหกรณ์ รายได้เบ็ดเตล็ด ฯลฯ ทั้งนี้ ให้แสดงรายได้อื่นเป็นยอดรวมแล้วจัดทำรายละเอียดประกอบงบการเงิน 6 แต่ถ้าไม่มีรายการรายได้อื่นทั้งในปัจจุบันและปีก่อนให้ตัดรายการนี้ออกไปและไม่ต้องจัดทำรายละเอียดประกอบ

รวม หมายถึง การนำยอดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจ บวก (หัก) รายได้อื่น แต่ถ้าไม่มีรายการรายได้อื่นทั้งในปัจจุบันและปีก่อนให้ตัดรายการนี้ออกไป

ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั่วไปที่เกิดขึ้นในการบริหารกิจการเป็นส่วนรวม เช่น เงินเดือนและค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าเบี้ยประชุม ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ ค่ารับรอง ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ ค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้า ฯลฯ ทั้งนี้ ให้แสดงค่าใช้จ่ายดำเนินงานเป็นยอดรวมแล้วจัดทำรายละเอียดประกอบงบการเงิน 7

อนึ่ง สำหรับรายการค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ กรณีที่มีค่าเสื่อมราคาเฉพาะอาคารหรืออุปกรณ์รายการหนึ่งรายการใดเพียงรายการเดียวให้ระบุชื่อให้ชัดเจน เช่น ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ หรือค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น

กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ให้นำยอดรวมหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (กรณีขาดทุนให้แสดงตัวเลขในวงเล็บ)

รายละเอียดประกอบงบการเงิน 1 – 7 ให้แสดงตามรูปแบบที่กำหนดโดยมีหมายเลขกำกับลำดับของรายละเอียดประกอบงบการเงิน หากไม่มีรายละเอียดใดให้ปรับเปลี่ยนตัวเลขกำกับลำดับรายละเอียดใหม่ตามข้อมูลที่มีอยู่จริง

สำหรับรายละเอียดกำไร (ขาดทุน) เฉพาะธุรกิจแต่ละธุรกิจ ให้แสดงตัวเลขร้อยละของแต่ละรายการเทียบกับยอดรวมขาย หรือยอดรวมรายได้ค่าบริการเฉพาะของธุรกิจนั้นๆ โดยช่องร้อยละของยอดรวมขายหรือยอดรวมรายได้ค่าบริการในแต่ละธุรกิจเท่ากับ 100

ส่วนรายละเอียดรายได้อื่นและรายละเอียดค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ให้แสดงตัวเลขร้อยละของแต่ละรายการเทียบกับยอดรวมขาย/บริการในงบกำไรขาดทุน ดังนั้น ยอดรวมช่องร้อยละจะต้องตรงกับตัวเลขร้อยละของรายการนั้นในงบกำไรขาดทุน และยอดรวมของรายละเอียดแต่ละชุดจะต้องตรงกับตัวเลขของรายการนั้นในงบกำไรขาดทุน

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด
งบต้นทุนขาย/บริการ
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ.....

	ปี 25..... บาท	ปี 25..... บาท
ธุรกิจสินเชื่อ		
ดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้	_____	_____
ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย		
ประเภทการเกษตร		
สินค้าคงเหลือต้นปี		
<u>บวก</u> ซื้อปุ๋ย		
ซื้อเครื่องจักรกลการเกษตรและอุปกรณ์		
ซื้อเคมีการเกษตร		
.....		
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	_____	_____
รวม		
<u>หัก</u> สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี		
<u>หัก</u> สินค้าคงเหลือสิ้นปี		
- สภาพปกติ		
- สภาพเสื่อมชำรุด	_____	_____
ต้นทุนขาย	_____	_____
ประเภทน้ำมัน		
สินค้าคงเหลือต้นปี		
<u>บวก</u> ซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง		
ซื้อน้ำมันหล่อลื่น		
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	_____	_____
รวม		
<u>หัก</u> สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี		
<u>หัก</u> สินค้าคงเหลือสิ้นปี		
- สภาพปกติ		
- สภาพเสื่อมชำรุด	_____	_____
ต้นทุนขาย	_____	_____

		<u>ปี 25.....</u>	<u>ปี 25.....</u>
		<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
สินค้าทั่วไป			
	สินค้าคงเหลือต้นปี		
<u>บวก</u>	ซื้อสินค้าทั่วไป		
	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	รวม		
<u>หัก</u>	สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี		
<u>หัก</u>	สินค้าคงเหลือสิ้นปี		
	- สภาพปกติ		
	- สภาพเสื่อมชำรุด	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	ต้นทุนขาย	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ธุรกิจรวบรวมนํ้านมดิบ			
	นํ้านมดิบคงเหลือต้นปี		
<u>บวก</u>	ซื้อนํ้านมดิบ		
	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	รวม		
<u>หัก</u>	นํ้านมดิบเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี		
<u>หัก</u>	นํ้านมดิบคงเหลือสิ้นปี		
	- สภาพปกติ		
	- สภาพเสื่อมชำรุด	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	ต้นทุนขาย	<u>.....</u>	<u>.....</u>

	<u>ปี 25.....</u> <u>บาท</u>	<u>ปี 25.....</u> <u>บาท</u>
ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า		
แปรรูปน้ำมันดิบ		
ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือต้นปี		
<u>บวก</u> ต้นทุนการผลิต	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวม		
<u>หัก</u> ผลิตภัณฑ์นมเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี		
<u>หัก</u> ผลิตภัณฑ์นมคงเหลือสิ้นปี		
- สภาพปกติ		
- สภาพชำรุด	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ต้นทุนขาย	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร		
.....	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ต้นทุนบริการ	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมต้นทุนขาย/บริการ	<u>.....</u>	<u>.....</u>

คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำบัญชีต้นทุนขาย/บริการ

การแสดงรายการในงบต้นทุนขาย/บริการของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปน้ำมันดิบ ให้แสดงตามรูปแบบข้างต้นเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทการเกษตร โดยแสดงให้เห็นถูกต้องตามประเภทและขอบเขตความหมาย ดังนี้

ส่วนหัวของงบต้นทุนขาย/บริการ เป็นไปในทำนองเดียวกับงบกำไรขาดทุน

ต้นทุนขายของแต่ละธุรกิจ ประกอบด้วย

ธุรกิจสินเชื่อ ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายของเงินกู้ที่นำมาให้สมาชิกกู้ต่อ

ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ให้แยกแสดงรายการตามประเภทสินค้า ได้แก่ ประเภทการเกษตร ประเภทน้ำมันและสินค้าทั่วไป เป็นต้น

ทั้งนี้ ต้นทุนขายของแต่ละประเภทสินค้า ประกอบด้วย สินค้าคงเหลือต้นปีบวกด้วยซื้อสินค้า (หลังจากหักส่งคืนและส่วนลดรับ) และค่าใช้จ่ายในการซื้อหักด้วย สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี (ถ้ามี) และสินค้าคงเหลือสิ้นปีซึ่งแยกเป็นสภาพปกติและสภาพเสื่อมชำรุด

ธุรกิจรวบรวมผลผลิต (น้ำมันดิบ) ประกอบด้วย น้ำมันดิบคงเหลือต้นปีบวกด้วยซื้อน้ำมันดิบ ซึ่งเป็นส่วนที่ซื้อมาเพื่อจำหน่ายเท่านั้น รวมถึงค่าใช้จ่ายในการซื้อหักด้วย น้ำมันดิบเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี (ถ้ามี) และน้ำมันดิบคงเหลือสิ้นปี ซึ่งแยกเป็นสภาพปกติและสภาพเสื่อมชำรุด

ธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้า (แปรรูปน้ำมันดิบ) ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์นมคงเหลือต้นปีบวกด้วย ต้นทุนการผลิต (จากงบต้นทุนการผลิต) หักด้วยผลิตภัณฑ์นมเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี (ถ้ามี) และผลิตภัณฑ์นมคงเหลือสิ้นปี ซึ่งแยกเป็นสภาพปกติและสภาพชำรุด

ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายผันแปรโดยตรงที่เกิดจากการให้บริการด้านการเผยแพร่ความรู้ การส่งเสริมการเกษตรและส่งเสริมเลี้ยงโคนมแก่สมาชิก เช่น ค่าจัดการผสมเทียมโคนม ค่าแรงงานในการปรับปรุงพื้นที่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการแสดงรายการในงบต้นทุนขาย/บริการ

1. สินค้าคงเหลือต้นปีปัจจุบันจะต้องมีจำนวนเท่ากับสินค้าคงเหลือสิ้นปีก่อน
2. ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้างวดสุดท้ายที่ยังไม่มีการขายออกไปให้ถือเป็นต้นทุนของสินค้าคงเหลือยกไปในปีต่อไปด้วย โดยรวมเป็นสินค้าคงเหลือสิ้นปีและหากมีการขายสินค้าไปบางส่วนให้คำนวณค่าใช้จ่ายในการซื้อนั้นแบ่งเฉลี่ยตามส่วน แล้วนำส่วนเฉลี่ยที่เป็นของสินค้าคงเหลือรวมเข้ากับสินค้าคงเหลือสิ้นปี
3. หากไม่มีรายการใดตามรูปแบบงบต้นทุนขาย/บริการ ก็ให้ตัดรายการนั้นออก ไม่ต้องแสดงชื่อรายการไว้

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด
งบต้นทุนการผลิต
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ.....

	ปี 25..... บาท	ปี 25..... บาท
ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า		
แปรรูปน้ำมันดิบ		
วัตถุดิบคงเหลือต้นปี		
- น้ำมันดิบ		
- วัตถุดิบปรุงผสม		
- บรรจุภัณฑ์		
		
<u>บวก</u> ใช้น้ำมันดิบ		
ใช้น้ำมันปรุงผสม		
ใช้อุปกรณ์		
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ		
รวม		
<u>หัก</u> วัตถุดิบคงเหลือสิ้นปี		
- น้ำมันดิบ		
- วัตถุดิบปรุงผสม		
- บรรจุภัณฑ์		
วัตถุดิบใช้ในการผลิต		
<u>บวก</u> เงินเดือนและค่าจ้างแรงงาน		
<u>บวก</u> ค่าใช้จ่ายในการผลิต		
- ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน		
- ค่าเคมีภัณฑ์		
- ค่าวัสดุหีบห่อ		
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าโรงงาน		
- ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน		
- ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์		
- ค่าเสื่อมราคาโรงงาน		
- ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์		
-		
ต้นทุนการผลิต		

คำอธิบายรายการประกอบการจัดทำต้นทุนการผลิต

การแสดงรายการในงบต้นทุนการผลิตของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจแปรรูปน้ำมันดิบให้แสดงตามรูปแบบข้างต้นเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทการเกษตร ดังนี้

ส่วนหัวของงบต้นทุนการผลิต เป็นไปในการทำงานเดียวกับงบกำไรขาดทุน

ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย วัตถุดิบคงเหลือต้นปี แยกเป็นน้ำมันดิบ วัตถุดิบปรุงผสม และบรรจุภัณฑ์บวกด้วย ใช้น้ำมันดิบเฉพาะส่วนที่ซื้อมาเพื่อการผลิตเท่านั้น ซื้อวัตถุดิบปรุงผสมและซื้อบรรจุภัณฑ์ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการซื้อหักด้วย วัตถุดิบคงเหลือสิ้นปี ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นวัตถุดิบใช้ไปในการผลิต แล้วบวกด้วยเงินเดือนและค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่าวัสดุสิ้นเปลืองโรงงาน ค่าเคมีภัณฑ์ ค่าวัสดุหีบห่อ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน ค่าเบี้ยประกันภัยเครื่องจักรและอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าโรงงาน ค่าเสื่อมราคาโรงงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นต้น

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ.....

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ
2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร

ฯลฯ

(ตัวอย่างหมายเหตุประกอบงบการเงิน)

สหกรณ์การเกษตร.....จำกัด

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และ.....

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

- สหกรณ์บันทึกบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้าง
- เงินลงทุนระยะสั้น/เงินลงทุนระยะยาวที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดแสดงด้วยราคาทุน สำหรับเงินลงทุนระยะสั้น/เงินลงทุนระยะยาวที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้ สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์และจะรับรู้เป็นรายได้ หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น
- สหกรณ์ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้ในจำนวนที่เพียงพอสำหรับการขาดทุนซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยพิจารณาจากหนี้แต่ละรายที่ค้างอยู่ ณ วันสิ้นปี หรือ โดยวิธีคิดเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปี หรือ โดยคิดเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระของลูกหนี้แต่ละราย
- สหกรณ์ตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุน หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า โดยคำนวณราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน หรือ วิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก หรือ โดยสินค้าประเภท.....คำนวณราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน และสินค้าประเภท.....คำนวณราคาทุนตามวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
- สหกรณ์ตีราคาสินค้าที่ผลิตเองตามราคาทุนซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการผลิต
- สหกรณ์ตีราคาสินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิตตามต้นทุนเฉลี่ย ซึ่งใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตในปัจจุบัน หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า
- สหกรณ์ตีราคาวัสดุคงเหลือ/ของใช้สิ้นเปลืองตามราคาทุน
- ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ คำนวณโดยวิธีเส้นตรงในอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด หรือโดยวิธีอัตราลดลงตามผลรวมจำนวนปี (Sum-of-the Years-Digits Method) ซึ่งระยะเวลาที่ตัดจำหน่ายเป็นไปตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ทั้งนี้ ยกเว้นที่ดิน
- สิทธิการเช่าหรือสิทธิการใช้ประโยชน์ใน..... (ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์) ตัดจ่ายตามอายุการใช้สิทธิที่ได้รับ/อายุการให้ประโยชน์
- สิทธิในการใช้ซอฟต์แวร์ต่างๆ ตัดจ่ายตามระยะเวลาของอายุการใช้งาน หรือตามการเปลี่ยนแปลงการใช้ซอฟต์แวร์ใหม่
- ค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี ตัดจ่ายเป็นรายปี ระยะเวลา.....ปี

2. เงินสดและเงินฝากธนาคาร ประกอบด้วย

	ปี 25	ปี 25
	บาท	บาท
เงินสด		
เงินฝากธนาคาร		
กระแสรายวัน		
ออมทรัพย์		
ประจำ		
บัตรเงินฝาก		
สลากออมสิน/สลากทวีสิน		
รวม		

ข้อมูลพันธ

เงินฝากธนาคารจำกัด ประเภท
 บัญชีเลขที่จำนวนเงิน บาท สหกรณ์ได้นำไปค้ำประกัน
 ในวงเงิน บาท

3. เงินลงทุน ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25.....
	บาท	บาท
	มูลค่า ยุติธรรม	มูลค่า ยุติธรรม
	ราคาทุน	ราคาทุน
เงินลงทุนระยะสั้น		
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด		
● หุ้นธนาคาร(ระบุชื่อ).....		
● หุ้น.....(ระบุชื่อ).....		
●		
รวม		
<u>บวก</u> (หัก) ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน		
รวม		

	ปี 25.....		ปี 25.....	
	บาท		บาท	
	มูลค่า ยุติธรรม	ราคาทุน	มูลค่า ยุติธรรม	ราคาทุน
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด				
•				
•				
รวม				
รวมเงินลงทุนระยะสั้น				
เงินลงทุนระยะยาว				
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด				
• หุ้นธนาคาร(ระบุชื่อ).....				
• หุ้น.....(ระบุชื่อ).....				
•				
รวม				
บวก (หัก) ค่าเพื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน				
รวม				
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด				
• หุ้นของชุมชน/สหกรณ์/สหกรณ์อื่น				
• หุ้นบริษัทสหประกันชีวิต จำกัด				
•				
รวม				
รวมเงินลงทุนระยะยาว				

4. เงินให้กู้ยืม - สุทธิ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>		<u>บาท</u>	
	<u>ระยะสั้น</u>	<u>ระยะยาว</u>	<u>ระยะสั้น</u>	<u>ระยะยาว</u>
เงินให้กู้แก่สหกรณ์				
ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น				
ลูกหนี้เงินกู้ระยะปานกลาง				
ลูกหนี้เงินกู้อื่น	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวม				
<u>หัก</u> ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ				
ค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
เงินให้กู้ยืม - สุทธิ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>

ณ วันที่ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แยกเป็น.....
ค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน แยกเป็น.....
.....

5. ลูกหนี้ - สุทธิ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>		<u>บาท</u>	
	<u>ระยะสั้น</u>	<u>ระยะยาว</u>	<u>ระยะสั้น</u>	<u>ระยะยาว</u>
ตัวเงินรับ				
ลูกหนี้การค้า				
ลูกหนี้ผ่อนชำระ				
ลูกหนี้บริการ				
ลูกหนี้อื่นๆ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวมลูกหนี้				
<u>หัก</u> ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ				
ค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ลูกหนี้ - สุทธิ	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>	<u>.....</u>

5.1 ณ วันที่ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แยกเป็น.....
ค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน แยกเป็น.....
.....

5.2 การคำนวณยอดลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระข้างต้น เป็นดังนี้

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ		
<u>หัก</u> ดอกผลจากการขายผ่อนชำระรอการตัดบัญชี	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	<u>.....</u>	<u>.....</u>

(ใช้สำหรับสหกรณ์ที่มีการคำนวณดอกผลจากการขายผ่อนชำระและบันทึกดอกผลฯ ไว้ในบัญชีลูกหนี้)

6. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ - สหธิ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ		
<u>หัก</u> ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	<u>.....</u>	<u>.....</u>
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับสุทธิ	<u>.....</u>	<u>.....</u>

7. สินค้าคงเหลือ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
สินค้าสภาพปกติ		
สินค้าเสื่อมชำรุด	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวม		
<u>หัก</u> ค่าเผื่อนมูลค่าสินค้าลดลง	<u>.....</u>	<u>.....</u>
	<u>.....</u>	<u>.....</u>

8. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
.....		
.....		
.....		
.....		
.....	<u>.....</u>	<u>.....</u>
รวม	<u>.....</u>	<u>.....</u>

9. มูลค่าพันธุ์สัตว์ - สุทธิ ประกอบด้วย

	ปี 25	ปี 25
	บาท	บาท
สุกรพ่อพันธุ์		
สุกรแม่พันธุ์		
ไก่ไข่		
.....		
รวม		
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมพันธุ์สะสม		
มูลค่าพันธุ์สัตว์ - สุทธิ		

ค่าเสื่อมพันธุ์สะสม แยกเป็น ค่าเสื่อมพันธุ์สะสม - สุกรพ่อพันธุ์ จำนวนเงิน.....บาท
ค่าเสื่อมพันธุ์สะสม - สุกรแม่พันธุ์ จำนวนเงิน.....บาท ค่าเสื่อมพันธุ์สะสม - ไก่ไข่
จำนวนเงิน.....บาท

(สหกรณ์ใช้วิธีการบันทึกบัญชีค่าเสื่อมพันธุ์สะสมแบบลดยอดโดยตรงกับมูลค่าพันธุ์สัตว์
ให้แสดงมูลค่าพันธุ์สัตว์ด้วยยอดคงเหลือตามบัญชีหลังหักค่าเสื่อมพันธุ์แล้ว)

10. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ ประกอบด้วย

	ปี 25	ปี 25
	บาท	บาท
ที่ดิน		
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง		
เครื่องจักรและอุปกรณ์		
ยานพาหนะ		
เครื่องใช้สำนักงาน		
.....		
รวม		
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาสะสม		
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ		

ค่าเสื่อมราคาสะสม แยกเป็น ค่าเสื่อมราคาสะสมอาคารและสิ่งปลูกสร้าง จำนวนเงิน
.....บาท ค่าเสื่อมราคาสะสมเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวนเงินบาท ค่าเสื่อมราคาสะสม
ยานพาหนะ จำนวนเงิน.....บาท ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน จำนวนเงิน.....บาท

สหกรณ์ซื้อ.....ตามสัญญาผ่อนชำระ/เช่าซื้อ ในราคา.....บาท
แยกเป็นราคาของสินทรัพย์.....บาท และดอกผลเช่าซื้อ.....บาท โดยสหกรณ์จะต้องผ่อนชำระ
เดือนละ.....บาท เป็นเวลา.....งวด เริ่มผ่อนชำระตั้งแต่วันที่.....และต้องผ่อนชำระ
ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่.....ระหว่างปี.....สหกรณ์ได้ชำระเงินค่างวดไปแล้ว เป็นจำนวน
.....งวด เป็นเงิน.....บาท

(หมายเหตุเพิ่มเติมในส่วนล่างให้ใช้ในกรณีสหกรณ์ซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
ด้วยวิธีการผ่อนชำระ/เช่าซื้อ)

(กรณีมีการเปลี่ยนแปลงการตีราคาสินทรัพย์ และกรณีมีภาระผูกพันในที่ดิน อาคาร
และอุปกรณ์ ให้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย)

(กรณีสหกรณ์ใช้วิธีการบันทึกบัญชีค่าเสื่อมราคาโดยลดยอดกับสินทรัพย์โดยตรง
ให้เปิดเผยโดยแสดงมูลค่าสินทรัพย์ด้วยราคาตามบัญชี)

11. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25.....
	บาท	บาท
สิทธิการเช่า		
สิทธิการใช้ประโยชน์		
ซอฟต์แวร์		
รวม		

12. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25.....
	บาท	บาท
.....		
.....		
.....		
.....		
รวม		

13. เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25
	บาท	บาท
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร		
เงินกู้ยืมระยะสั้น		
รวม		

ในปี..... สหกรณ์มีวงเงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร.....
จำนวน.....บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....ต่อปี โดยมี.....เป็นหลักประกัน
เงินกู้ยืมจาก..... จำนวน.....บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ..... ต่อปี
โดยมี..... เป็นหลักประกัน

14. เงินรับฝาก ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25
	บาท	บาท
เงินรับฝากออมทรัพย์		
เงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ		
.....		
รวม		

15. หนี้สินหมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	ปี 25.....	ปี 25
	บาท	บาท
.....		
.....		
.....		
.....		
รวม		

16. เงินกู้ยืมระยะยาว ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>		<u>บาท</u>	
	<u>ถึงกำหนดชำระ</u>		<u>ถึงกำหนดชำระ</u>	
	<u>ภายใน 1 ปี</u>	<u>เกิน 1 ปี</u>	<u>ภายใน 1 ปี</u>	<u>เกิน 1 ปี</u>
.....				
.....				
รวม				

ระหว่างปีสหกรณ์กู้ยืมเงินจาก.....จำนวน.....บาท
อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....ต่อปี ชำระคืน.....งวดๆ ละ.....บาท
วันเริ่มชำระหนี้.....กำหนดชำระเสร็จสิ้นภายใน.....โดยมี
.....เป็นหลักประกัน
(กรณีมีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการกู้ยืม ให้เปิดเผยสาระสำคัญและภาระผูกพัน
ที่กำหนดไว้ในสัญญาให้ชัดเจน)

17. เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u>		<u>ปี 25.....</u>	
	<u>บาท</u>		<u>บาท</u>	
	<u>ถึงกำหนดชำระ</u>		<u>ถึงกำหนดชำระ</u>	
	<u>ภายใน 1 ปี</u>	<u>เกิน 1 ปี</u>	<u>ภายใน 1 ปี</u>	<u>เกิน 1 ปี</u>
.....				
.....				
รวม				

18. หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u>	<u>ปี 25.....</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
.....		
.....		
.....		
.....		
รวม		

19. ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
.....		
.....		
.....		
.....		
รวม		

20. กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น

	<u>ปี 25</u>	<u>ปี 25</u>
	<u>บาท</u>	<u>บาท</u>
ยอดยกมาต้นงวด		
การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวด		
ยอดคงเหลือปลายงวด		

21. กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

.....
.....

22. การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์

.....
.....

23. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังวันที่ในงบการเงินแต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน

.....
.....

24. เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง

.....
.....

คำอธิบายประกอบการจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดค่าในการจัดทำงบการเงิน นโยบายการบัญชี ขยายความรายการในงบการเงิน รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลอื่นที่ไม่ได้แสดงไว้ในงบการเงิน แต่เป็นข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบรวมถึงการแจ้งให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่ไม่ปกติ และเปิดเผยเหตุการณ์หลังวันที่ในงบการเงิน

เรื่องที่ควรแสดงเป็นหมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้แก่

1. **เกณฑ์การวัดค่าในการจัดทำงบการเงิน** เป็นการเปิดเผยให้ทราบว่าสหกรณ์ใช้เกณฑ์ใดในการวัดค่ารายการต่าง ๆ ในงบการเงิน เช่น ใช้ราคาทุนเดิม ราคาทุนปัจจุบัน มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ มูลค่ายุติธรรม หรือมูลค่าปัจจุบัน โดยเปิดเผยให้ทราบว่าสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละประเภทใช้เกณฑ์ใดในการวัดค่า

2. **นโยบายการบัญชี** หมายถึง หลักการบัญชี หรือวิธีการบัญชีซึ่งสหกรณ์ถือปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของสหกรณ์ ซึ่งการเปิดเผยนโยบายการบัญชีไม่ควรให้ซ้ำซ้อนกับรายละเอียดต่างๆ ที่ได้แสดงไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินแล้ว แต่ควรอ้างอิงถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้ควรระบุให้ทราบถึงมาตรฐานการบัญชีที่สหกรณ์ใช้ปฏิบัติอยู่อีกด้วย

ตัวอย่างนโยบายการบัญชีที่ควรเปิดเผย

- วิธีการรับรู้รายได้
- วิธีการรับรู้ค่าใช้จ่าย
- การตีราคาเงินลงทุน
- ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สงสัยจะสูญ
- การตีราคาสินค้าคงเหลือ
- การตีราคาสินทรัพย์รอการขาย
- การบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่เสื่อมราคาได้ และวิธีการคิดค่าเสื่อมราคา
- สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน รวมทั้งวิธีการบัญชีหรือการตัดจ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ต้นทุนการกู้ยืมที่รวมเป็นราคาทุนของสินทรัพย์
- การบันทึกกำไรและดอกผลจากการขายสินค้าผ่านชำระ

ฯลฯ

3. **ข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ** เช่น

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการขยายความรายการในงบการเงิน

3.2 ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นและสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น เช่น สหกรณ์อยู่ในระหว่างดำเนินการฟ้องร้องหรือถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งสหกรณ์อาจต้องชดเชยค่าเสียหายหรือได้รับชดเชย ให้เปิดเผยโดยสรุปลักษณะของหนี้สินหรือสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้นแต่ละประเภทและประมาณการผลกระทบทางการเงิน

3.3 เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังวันที่ในงบดุลแต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน ซึ่งเหตุการณ์นั้นอาจมีผลกระทบต่องบการเงิน ให้เปิดเผยโดยสรุปลักษณะของเหตุการณ์และประมาณการผลกระทบทางการเงินที่อาจเกิดจากเหตุการณ์ดังกล่าว หรือข้อเท็จจริงถ้าไม่สามารถประมาณผลกระทบได้

แนวทางการจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินตามตัวอย่าง

1. **สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ** ให้เปิดเผยหลักการบัญชีและวิธีการบัญชีที่สหกรณ์ถือปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน รวมทั้งเปิดเผยเกณฑ์การวัดค่าในการจัดทำงบการเงินด้วย

ทั้งนี้ ให้เลือกเปิดเผยข้อมูลเฉพาะส่วนที่สหกรณ์ถือปฏิบัติ รายการใดที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่มีให้ตัดออก นอกจากนี้ กรณีที่สหกรณ์ถือปฏิบัตินอกเหนือจากแนวทางตามตัวอย่างให้เปิดเผยหลักและวิธีการตามที่สหกรณ์ถือปฏิบัติจริงเพิ่มเติมขึ้น เช่น

- สหกรณ์ได้กู้เงินเพื่อใช้ในการจัดหาที่ดินและเพื่อใช้พัฒนาปรับปรุงจนทำให้ที่ดินอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ โดยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมถือเป็นราคาที่ดิน

ฯลฯ

2. **เงินสดและเงินฝากธนาคาร** ให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารตามที่ปรากฏในงบดุล โดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

- เงินสด ให้เปิดเผยจำนวนเงินสดคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี
- เงินฝากธนาคาร ให้เปิดเผยจำนวนเงินฝากธนาคารคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี โดยแยกแสดงรายการเป็นยอดรวมของเงินฝากธนาคารแต่ละประเภท คือ กระแสรายวัน ออมทรัพย์และประจำ

อนึ่ง กรณีที่เงินฝากประเภทกระแสรายวันมียอดคงเหลือทางด้านเครดิต โดยไม่มีการทำสัญญาเบิกเกินบัญชีธนาคาร ให้นำไปหักกลับกับเงินฝากประเภทกระแสรายวันบัญชีอื่นที่มียอดคงเหลือด้านเดบิต หากยอดรวมบัญชีเงินฝากประเภทกระแสรายวันยังมียอดคงเหลือทางด้านเครดิต ให้แสดงจำนวนเงินในวงเล็บ ซึ่งเป็นผลให้ต้องนำมาหักกลับกับกับเงินสดและเงินฝากธนาคาร เพื่อแสดงยอดรวม นอกจากนี้ ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไว้ก่อนการเปิดเผยเกี่ยวกับข้อผูกพันในเงินฝากธนาคาร (ถ้ามี)

ในกรณีที่สหกรณ์ทำความตกลงกับธนาคารให้มีการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ไปยังบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวัน เมื่อมีการนำเช็คที่สหกรณ์สั่งจ่ายมาขึ้นเงินในแต่ละวัน หากในวันสิ้นปีทางบัญชีเงินฝากกระแสรายวันมียอดคงเหลือด้านเครดิต (ยอดเงินเบิกเกินบัญชี) ให้จัดทำรายการปรับปรุงในวันสิ้นปี โดยโอนยอดเงินฝากออมทรัพย์ไปบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เพื่อให้ยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันมียอดคงเหลือเท่ากับจำนวนเงินขึ้นต่ำที่ธนาคารกำหนด

สำหรับการเปิดเผยข้อผูกพันในเงินฝากธนาคาร ให้เปิดเผยไว้ตอนท้ายของหัวข้อนี้ โดยแยกเปิดเผยแต่ละบัญชีเงินฝากตามแนวทางในตัวอย่าง และกรณีไม่มีข้อผูกพันให้ตัดข้อความตามตัวอย่างออก

บัตรเงินฝาก สลากออมสิน สลากทวีสิน หรือสลากแบบอื่นๆ ที่ออกโดยธนาคาร และสถาบันการเงินให้เปิดเผยจำนวนคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี โดยแสดงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หัวข้อเงินสดและเงินฝากธนาคาร เป็นรายการต่อจากเงินฝากประเภทประจำ

อนึ่ง กรณีสหกรณ์มีเงินสดขาดบัญชีให้เปิดเผยข้อมูลด้วยว่าสหกรณ์ได้มีการดำเนินการไปอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเพิ่มเติมหัวข้อเงินสดขาดบัญชีเป็นอีกหมายเหตุหนึ่ง ดังนี้

“ 3. เงินสดขาดบัญชี

เงินสดขาดบัญชี จำนวน 50,000.- บาท เป็นเงินสดที่ถูกโจรกรรมไป เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2550 สหกรณ์ได้ดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว”

สำหรับเงินฝากสหกรณ์อื่น กรณีที่มีการนำเงินฝากชุมนุมสหกรณ์และสหกรณ์อื่น มากกว่า 1 แห่ง ให้จัดทำรายละเอียดเพิ่มเติมไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นอีกหัวข้อหนึ่ง โดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินฝากสหกรณ์อื่น ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ดังนี้

ข้อ เงินฝากสหกรณ์อื่น ประกอบด้วย

ชุมนุมสหกรณ์.....

สหกรณ์.....

สหกรณ์.....

รวม.....

เงินฝากสหกรณ์อื่นข้างต้น แยกเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์.....บาท
ประเภทประจำ.....บาท

กรณีมีเงินฝากชุมนุมสหกรณ์ หรือสหกรณ์อื่นเพียง 1 แห่ง และมีเงินฝากประเภทเดียว ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่ให้ระบุประเภทเงินฝากต่อท้ายรายการ ดังนี้

“เงินฝากสหกรณ์อื่น -(ระบุประเภทเงินฝาก).....”

และกรณีมีเฉพาะเงินฝากชุมนุมสหกรณ์ ให้ใช้รายการ “เงินฝากชุมนุมสหกรณ์ - (ระบุประเภทเงินฝาก).....” แทนที่รายการ “เงินฝากสหกรณ์อื่น”

3. เงินลงทุน เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชีเป็นเงินลงทุนระยะสั้น และเงินลงทุนระยะยาว โดยจำแนกเป็นประเภทเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดหลักทรัพย์ และเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดหลักทรัพย์และให้แยกเป็นชนิดของเงินลงทุน โดยเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดให้เปิดเผยราคาทุน มูลค่ายุติธรรม พร้อมทั้งแสดงยอดรวมราคาทุนแล้ว บวกหรือหักด้วย ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน (ส่วนต่างระหว่างราคาทุนกับมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุน) สำหรับกรณีเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดให้เปิดเผยราคาทุน

ตัวอย่าง สหกรณ์ลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ ดังนี้

1. หุ้นกู้ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ราคาหุ้น 5,000,000.00 บาท
ครบกำหนดไถ่ถอนในปี 25x2 มีมูลค่ายุติธรรม ณ วันสิ้นปี 25x0 เป็นเงิน 5,100,000.00 บาท ปี 25x1
เป็นเงิน 5,050,000.00 บาท
2. ตั๋วสัญญาใช้เงินของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด อายุตัว 1 ปี
ปี 25x0 จำนวน 5,000,000.00 บาท ปี 25x1 จำนวน 6,000,000.00 บาท
3. หุ้นสามัญของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ราคาหุ้น 1,200,000.00 บาท
มีมูลค่ายุติธรรม ณ วันสิ้นปี 25x0 เป็นเงิน 1,080,000.00 บาท ปี 25x1 เป็นเงิน 1,230,000.00 บาท
4. หุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด ในปี 25x0 จำนวน
8,000,000.00 บาท ปี 25x1 จำนวน 8,500,000.00 บาท

เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

	<u>ปี 25x1</u>		<u>ปี 25x0</u>	
	<u>บาท</u>		<u>บาท</u>	
	<u>มูลค่ายุติธรรม</u>	<u>ราคาทุน</u>	<u>มูลค่ายุติธรรม</u>	<u>ราคาทุน</u>
เงินลงทุนระยะสั้น				
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด				
หุ้นกู้บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด	5,050,000	5,000,000	-	-
<u>หัก</u> ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน		50,000		
		<u>5,050,000</u>		
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด				
ตั๋วสัญญาใช้เงินชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด		6,000,000		5,000,000
รวมเงินลงทุนระยะสั้น		<u>11,050,000</u>		<u>5,000,000</u>
เงินลงทุนระยะยาว				
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด				
หุ้นบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด			5,100,000	5,000,000
หุ้นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด	1,230,000	1,200,000	1,080,000	1,200,000
<u>หัก</u> ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน		30,000		(20,000)
		<u>1,230,000</u>		<u>6,180,000</u>
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด				
หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด		8,500,000		8,000,000
รวมเงินลงทุนระยะยาว		<u>9,730,000</u>		<u>14,180,000</u>

4. เงินให้กู้ยืม - สุทธิ ให้เปิดเผยจำนวนเงินคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชีของเงินให้กู้แก่สหกรณ์อื่นและลูกหนี้เงินกู้แต่ละประเภทให้ชัดเจน โดยแยกเป็นระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งแสดงยอดรวม แล้วหักด้วยค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน จำนวนคงเหลือเป็นเงินให้กู้ยืมระยะสั้น - สุทธิ และเงินให้กู้ยืมระยะยาว - สุทธิ (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล)

ในกรณีที่ไม่มีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเผื่อหนี้คลาดเคลื่อนให้ตัดคำว่า “สุทธิ” ออก

5. ลูกหนี้ - สุทธิ ให้เปิดเผยจำนวนเงินคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชีของลูกหนี้แต่ละประเภท คือ ตัวเงินรับ ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ (จำนวนเงินหลังจากหักดอกเบี้ยแล้ว) ลูกหนี้ค่าบริการและลูกหนี้อื่นๆ โดยแยกเป็นระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งแสดงยอดรวมแล้วหักด้วยค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อลูกหนี้คลาดเคลื่อน จำนวนคงเหลือเป็นลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ และลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิ (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล)

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการแสดงรายการลูกหนี้ คือ ในกรณีที่ลูกหนี้อื่นๆ รายการใดมีจำนวนเงินตั้งแต่วันที่ 10 ของลูกหนี้ทั้งสิ้น หมายเหตุประกอบงบการเงินให้แสดงรายการลูกหนี้นั้นไว้แต่ละประเภทเป็นเอกเทศ โดยระบุชื่อและเรียงลำดับก่อนรายการลูกหนี้อื่นๆ

นอกจากนี้ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ

- ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้คลาดเคลื่อนข้างต้น ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
- กรณีสหกรณ์มีการคิดดอกเบี้ยจากการขายผ่อนชำระและบันทึกบัญชีดอกเบี้ยไว้ในบัญชีลูกหนี้ ให้เปิดเผยข้อมูลตามแนวทางในตัวอย่าง

6. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ - สุทธิ ให้เปิดเผยจำนวนดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับตามบัญชีในวันสิ้นปีทางบัญชี หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ คงเหลือเป็นดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ - สุทธิ (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล) ทั้งนี้ กรณีไม่มีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อนี้

7. สินค้าคงเหลือ ให้เปิดเผยจำนวนเงินสินค้าคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี ประกอบด้วยสินค้าคงเหลือสภาพปกติ ซึ่งหมายถึง สินค้าคงเหลือสิ้นปีของธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย น่านมดิบ คงเหลือสิ้นปีของธุรกิจรวบรวมผลผลิต รวมถึงน่านมดิบ วัตถุดิบปรุงนมและผลิตภัณฑ์นมคงเหลือสิ้นปีของธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้าที่มีสภาพปกติ บวกด้วย สินค้าคงเหลือของแต่ละธุรกิจที่เสื่อมชำรุด ทั้งนี้ หากมีสินค้าคงเหลือสภาพปกติเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อนี้

8. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นตามงบดุล เช่น รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เงินรอเรียกคืน เป็นต้น ซึ่งรายการที่เปิดเผยแต่ละรายการจะมีจำนวนเงินต่ำกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น พร้อมทั้งแสดงยอดรวม

9. มูลค่าพันธบัตร - สุทธิ ให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับมูลค่าพันธบัตรที่มีอายุการใช้ประโยชน์เกินกว่า 1 ปี หักด้วย ค่าเสื่อมพันธบัตรสะสม คงเหลือเป็นมูลค่าพันธบัตร - สุทธิ (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล) กรณีสหกรณ์บันทึกบัญชีค่าเสื่อมพันธบัตรสะสมแบบลดยอดโดยตรงกับมูลค่าพันธบัตร ให้แสดงมูลค่าพันธบัตรด้วยยอดคงเหลือตามบัญชีหลังหักค่าเสื่อมพันธบัตรแล้ว

10. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ ให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ตามที่ปรากฏในงบดุล โดยแยกแสดงแต่ละรายการ คือ ที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร และอุปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องใช้สำนักงาน พร้อมทั้งแสดงยอดรวมทั้งสิ้น หักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม กรณีที่สหกรณ์หักค่าเสื่อมราคาโดยตรงในบัญชีสินทรัพย์ก็ให้แสดงด้วยราคาตามบัญชี

● กรณีมีการเปลี่ยนแปลงการตีราคาสินทรัพย์ ให้เปิดเผยว่าทำโดยผู้ประเมินราคาอิสระที่มีความเชี่ยวชาญและเชื่อถือได้หรือไม่ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตีราคาและให้จัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินเพื่อแสดงมูลค่าที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

สหกรณ์ที่บันทึกค่าเสื่อมราคาในบัญชีค่าเสื่อมราคาสะสม

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ ประกอบด้วย

	<u>ปี 25.....</u> <u>บาท</u>	<u>ปี 25.....</u> <u>บาท</u>
ที่ดิน		
ราคาทุนเดิม		
ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)		
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง		
ราคาทุนเดิม		
ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)		
เครื่องจักรและอุปกรณ์		
ราคาทุนเดิม		
ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)		
ยานพาหนะ		
ราคาทุนเดิม		
ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)		
เครื่องใช้สำนักงาน		
ราคาทุนเดิม		
ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)		
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสมอาคารและอุปกรณ์		
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ		

(ราคาทุนเดิม หมายถึง มูลค่าของสินทรัพย์ ณ เวลาที่ซื้อหรือสร้างสินทรัพย์นั้น ส่วนที่ตีราคาเพิ่ม หมายถึง จำนวนเงินที่ตีราคาเพิ่ม)

สหกรณ์ที่หักค่าเสื่อมราคาโดยตรงในบัญชีสินทรัพย์ ให้เปลี่ยนรายการราคาทุนเดิมเป็นราคาตามบัญชี ซึ่งราคาตามบัญชี หมายถึง ราคาทุนเดิม หักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม ส่วนที่ตีราคาเพิ่มสุทธิ หมายถึง ราคาที่ตีเพิ่ม หักด้วย ค่าเสื่อมราคาสะสม

ฯลฯ

เครื่องใช้สำนักงาน

ราคาตามบัญชี

.....

ส่วนที่ตีราคาเพิ่มสุทธิ (ระบุปีที่ตีราคาเพิ่ม)

.....

.....

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ – สุทธิ

.....

ทั้งนี้ กรณีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ประเภทใดไม่มีการเปลี่ยนแปลงการตีราคาให้ตัดรายการนั้นๆ ออก

- กรณีสหกรณ์มีสินทรัพย์ระหว่างก่อสร้าง เช่น สำนักงานระหว่างก่อสร้าง งานระหว่างก่อสร้าง เป็นต้น ในหมายเหตุประกอบงบการเงินให้แสดงรายการเป็นเอกเทศ โดยไม่ต้องคิดค่าเสื่อมราคา แต่ให้นำรายจ่ายเพื่อการก่อสร้างและดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้าง (ดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาเพื่อนำมาสร้างสินทรัพย์นั้น) รวมเข้าเป็นราคาทุนของสินทรัพย์ที่ก่อสร้างนั้น เมื่อการก่อสร้างเสร็จสิ้น หรือพร้อมจะใช้งานได้แล้วให้โอนเป็นบัญชีสินทรัพย์ที่ก่อสร้างนั้นและเริ่มคิดค่าเสื่อมราคา ส่วนดอกเบี้ยเงินกู้เมื่อสินทรัพย์ได้ถูกใช้งานแล้วให้แสดงรายการเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- กรณีสหกรณ์มีสินทรัพย์ผ่อนชำระ/เช่าซื้อ ในหมายเหตุประกอบงบการเงินให้แสดงรายการแยกต่างหากจากสินทรัพย์ประเภทเดียวกันตามปกติ และเปิดเผยเกี่ยวกับสัญญาการผ่อนชำระ/เช่าซื้อตามแนวทางในตัวอย่าง และเมื่อสหกรณ์จ่ายเงินผ่อนชำระงวดสุดท้ายเสร็จสิ้นและได้รับการกรรมสิทธิ์แล้ว ให้โอนบัญชีสินทรัพย์ผ่อนชำระ/เช่าซื้อไปบัญชีสินทรัพย์ตามประเภทเดียวกัน ทั้งนี้ ในปีที่ได้กรรมสิทธิ์ให้เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงกรรมสิทธิ์ที่สหกรณ์ได้รับแล้ว

- กรณีมีการผูกพันในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ให้เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมไว้ในข้อนี้ด้วย

11. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนตามที่ปรากฏในงบดุล โดยแยกแสดงแต่ละรายการ คือ สิทธิการเช่า สิทธิการใช้ประโยชน์ และซอฟต์แวร์ พร้อมทั้งแสดงยอดรวมทั้งสิ้น กรณีมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่มีสาระสำคัญให้เปิดเผยไว้ด้วย เช่น การได้มาซึ่งสิทธิในสินทรัพย์ อายุการใช้สิทธิ เป็นต้น

12. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นตามที่ปรากฏในงบดุล ซึ่งรายการที่เปิดเผยแต่ละรายการจะมีจำนวนเงินต่ำกว่าร้อยละ 5 ของยอดรวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น พร้อมทั้งแสดงยอดรวม

13. เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น เปิดเผยจำนวนเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมคงเหลือในวันสิ้นปีทางบัญชี โดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารส่วนหนึ่งและเงินกู้ยืมระยะสั้นอีกส่วนหนึ่ง โดยแสดงยอดรวมของแต่ละรายการ พร้อมทั้งแสดงยอดรวมทั้งสิ้น (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล)

ตอนท้ายของหัวข้อนี้ ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้นที่เกิดขึ้นในระหว่างปีตามแนวทางที่ให้ไว้ในตัวอย่าง กรณีที่มีเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารหลายธนาคาร หรือมีเงินกู้ยืมระยะสั้นจากเจ้าหนี้หลายรายให้เปิดเผยรายละเอียดแต่ละรายให้ครบถ้วน นอกจากนี้ กรณีที่เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร หรือเงินกู้ยืมระยะสั้นใช้เงินฝากธนาคารเป็นหลักประกัน การเปิดเผยข้อมูลจะต้องสัมพันธ์กันกับการเปิดเผยข้อมูลผูกพันในข้อ 2 ด้วย และกรณีที่ใช้สินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันให้เปิดเผยถึงประเภท และมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ที่ใช้เป็นหลักทรัพย์ ค้ำประกันตลอดจนเงื่อนไข และข้อจำกัดตามที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ด้วย

14. เงินรับฝาก ให้เปิดเผยข้อมูลจำนวนเงินรับฝากแต่ละประเภทที่มียอดคงเหลือในวันสิ้นปี

15. หนี้สินหมุนเวียนอื่น ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการหนี้สินหมุนเวียนอื่นตามงบดุล เช่น ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย รายได้รับล่วงหน้า เงินรอจ่ายคืน เป็นต้น ซึ่งรายการที่เปิดเผยแต่ละรายการจะมีจำนวนเงินต่ำกว่าร้อยละ 5 ของหนี้สินหมุนเวียนทั้งสิ้น พร้อมทั้งแสดงยอดรวม

16. เงินกู้ยืมระยะยาว ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการเงินกู้ยืมระยะยาวตามงบดุล โดยแต่ละรายการให้แยกเป็นหนี้ที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี และหนี้ที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี พร้อมทั้งแสดงยอดรวม และตอนท้ายของหัวข้อนี้ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกู้ยืมระยะยาวในระหว่างปีปัจจุบัน กรณีที่มีการกู้ยืมจากเจ้าหนี้หลายรายก็ให้เปิดเผยรายละเอียดแต่ละรายให้ครบถ้วน สำหรับกรณีที่สหกรณ์มีภาระผูกพันที่สำคัญเกี่ยวกับเงินกู้ยืมระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตก็ให้เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมไว้ด้วย

17. เจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ โดยแสดงข้อมูลของเจ้าหนี้ค่าเช่าซื้อสินทรัพย์ หักด้วย ดอกเบี้ยเช่าซื้อรอดตัดบัญชี ซึ่งแต่ละรายการให้แยกเป็นส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี และส่วนที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 1 ปี พร้อมทั้งแสดงยอดรวมและตอนท้ายของหัวข้อนี้ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับภาระผูกพันตามสัญญาการเช่าซื้อที่มี

18. หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นตามที่ปรากฏในงบดุล ซึ่งรายการที่เปิดเผยแต่ละรายการจะมีจำนวนเงินต่ำกว่าร้อยละ 5 ของยอดรวมหนี้สินทั้งสิ้น พร้อมทั้งแสดงยอดรวม

19. ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ ให้เปิดเผยส่วนประกอบของรายการทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ ตามที่ปรากฏในงบดุล เช่น ทุนสาธารณประโยชน์ ทุนศึกษาอบรมทางสหกรณ์ ทุนเพื่อขยายงาน ทุนเพื่อให้เกิดการสงเคราะห์ เป็นต้น พร้อมทั้งแสดงยอดรวม และกรณีที่ระหว่างปีมีการจ่ายทุนสะสมต่างๆ ที่เป็นสาระสำคัญให้เปิดเผยไว้ในตอนท้ายด้วย

20. กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เปิดเผยข้อมูลให้ทราบถึงกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นต้นงวด การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวด และจำนวนเงินคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี (จำนวนเงินเท่ากับในงบดุล)

21. กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี ในกรณีที่พิจารณาเห็นว่ามีความสำคัญ เช่น

- **กรณีสหกรณ์ผ่อนใช้คืนเงินค้ำขาดทุนสะสมบางส่วน** ให้เปิดเผยจำนวนเงิน กำไรสุทธิที่จะนำไปผ่อนใช้คืนเงินค้ำขาดทุน ตลอดจนกำไรสุทธิประจำปีส่วนที่เหลือที่สหกรณ์สามารถนำไปจัดสรรได้ตามข้อบังคับ

ตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูล

“กำไรสุทธิ จำนวน 40,000.00 บาท สหกรณ์ได้นำไปผ่อนใช้เงินค้ำขาดทุน จำนวน 25,000.00 บาท คงเหลือเป็นกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 15,000.00 บาท ซึ่งสหกรณ์สามารถนำไปจัดสรรได้ตามข้อบังคับ”

- **กรณีสหกรณ์มีกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์เป็นจำนวนมาก** ให้เปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนกำไรดังกล่าว และผลที่มีต่อกำไรสุทธิประจำปี

ตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูล เป็นดังนี้

“กำไรสุทธิประจำปี จำนวน 1,000,000.00 บาท เป็นกำไรที่เกิดจากการ จำหน่ายสินทรัพย์ จำนวน 600,000.00 บาท ซึ่งหากสหกรณ์ไม่มีกำไรดังกล่าวเกิดขึ้นจะมีผลกำไรสุทธิ ประจำปีเพียง 400,000.00 บาท”

ฯลฯ

22. การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ ให้เปิดเผยถึงประเภทและมูลค่า ตามบัญชีของสินทรัพย์สภาพคล่องที่สหกรณ์ได้ดำรงไว้ รวมทั้งเปิดเผยด้วยว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มี การกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

23. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังวันที่ในงบการเงินแต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดง ความเห็นต่อการเงิน ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังวันที่ในงบการเงิน แต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่อการเงิน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการเงินของปีปัจจุบัน เช่น สินค้าหรือสินทรัพย์ถูกโจรกรรม เกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ไฟไหม้สินทรัพย์ เป็นต้น โดยให้สรุป เนื้อหาและจำนวนเงินที่เกี่ยวข้อง

24. เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่ อาจเกิดขึ้นในภายหน้า โดยสรุปเนื้อหาและจำนวนเงินที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการ ดำเนินการของสหกรณ์เกี่ยวกับกรณีที่อาจมีผลเสียหายหรือผลกระทบต่อสหกรณ์

- หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น เป็นภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้นหรือภาระผูกพันในปัจจุบัน ที่อาจทำให้สหกรณ์สูญเสียทรัพยากร แต่มีความน่าจะเป็นไม่ถึงระดับมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอน เช่น การถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย การค้ำประกันหนี้สินของบุคคลอื่น เป็นต้น
- สินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น พิจารณาโอกาสที่สหกรณ์จะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแต่ไม่ถึงระดับน่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เช่น สหกรณ์ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย เป็นต้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน

- ตัวอย่างหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นเพียงแนวทางในการจัดทำเท่านั้น จึงให้เลือกใช้เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ที่ตรวจสอบ กรณีไม่มีรายการใดให้ตัดออก หรือกรณีที่ไม่มีแนวทางในตัวอย่างให้เขียนเพิ่มเติมขึ้น นอกจากนี้ หากจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินแล้ว มีรายการเช่นเดียวกับรายการในงบการเงินก็ไม่ต้องจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงิน เว้นแต่มีข้อมูลอื่นที่จำเป็นต้องอธิบายความให้เปิดเผยเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบและจัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินเฉพาะข้อมูลที่ต้องเปิดเผยนั้น
- กรณีรอบระยะเวลาในการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ถึง 12 เดือน เช่น สหกรณ์จัดตั้งใหม่ สหกรณ์ดกค้างการตรวจสอบ หรือเปลี่ยนปีทางบัญชี เป็นต้น ให้เปิดเผยให้ทราบในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย โดยให้เป็นหัวข้อที่ 2 ต่อจากข้อ 1 สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ
- การเปิดเผยข้อมูลในบางกรณีที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การใช้เงินฝากธนาคาร ค้ำประกันเงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร การใช้ทุนเพื่อการพัฒนาจัดหาสินทรัพย์ เป็นต้น ให้เปิดเผยรายละเอียดไว้ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งโดยไม่ต้องเปิดเผยไว้ทั้งสองหัวข้อ

ภาคผนวก

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : น้ำนมดิบ
พ.ศ. 2548

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 1/2548 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2548 มีมติเห็นชอบให้กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง น้ำนมดิบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภค

ดังนั้น อาศัยอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ซึ่งแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง น้ำนมดิบ ไว้เป็นมาตรฐานสมัครใจ ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2548

(ลงชื่อ) สุดารัตน์ เกตุราพันธุ์
(คุณหญิงสุดารัตน์ เกตุราพันธุ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ น้ำนมดิบ

1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาตินี้ใช้กับน้ำนมที่ได้จากโคนมเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารและมาจากฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐาน

2. บทนิยาม

น้ำนมดิบ (raw milk) หมายถึง น้ำนมที่รีดจากแม่โคหลังจากคลอดลูกแล้วไม่น้อยกว่า 3 วัน และต้องปราศจากน้ำนมเหลือง (colostrum) โดยมีได้แยกออกหรือเติมวัตถุอื่นใด และไม่ได้ผ่านกรรมวิธีใด ๆ ยกเว้นการทำให้เย็น

3. คุณภาพ

- 3.1 น้ำนมดิบตามมาตรฐานนี้ ต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำ ดังนี้
 - 3.1.1 อยู่ในสภาพปกติ สะอาด มีสีขาว หรือสีขาวนวล
 - 3.1.2 ปราศจากกลิ่นรสที่น่ารังเกียจ และสิ่งแปลกปลอม
 - 3.1.3 ไม่มีการตกตะกอนของโปรตีนเมื่อทดสอบขั้นต้นด้วยการดูปฏิกิริยาของน้ำนมดิบกับเอธิลอัลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้น 68% ถ้าไม่ผ่านให้ตรวจซ้ำด้วยวิธีต้มเพื่อดูตะกอน (clot on boiling test)
 - 3.1.4 มีค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ระหว่าง 6.6-6.9
 - 3.1.5 เนื้อมนมไม่รวมมันเนย (solids not fat) ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 8.25
 - 3.1.6 จุดเยือกแข็งต้องมีค่าไม่สูงกว่า -0.525°C
 - 3.1.7 ค่าความถ่วงจำเพาะที่ 20°C ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 1.028
 - 3.1.8 ชั่วโมงการเปลี่ยนสีของเมทิลีนบลูต้องมากกว่า 4 ชั่วโมง
 - 3.1.9 การเปลี่ยนสีของรีซาชูรินที่ 1 ชั่วโมงต้องไม่น้อยกว่า เกรด 4.5
 - 3.1.10 ปราศจากจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน เช่น วัณโรค เป็นต้น
 - 3.1.11 ปราศจากฮอร์โมน ยาต้านจุลชีพ ยาหล่อลื่นประสาท
 - 3.1.12 ปราศจากวัตถุเจือปนอาหาร

3.2 การแบ่งชั้นคุณภาพ

น้ำนมดิบแบ่งออกเป็น 3 ชั้นคุณภาพ (quality grade) ตามจำนวนจุลินทรีย์ เซลล์โซมาติก โปรตีน ไขมันและเนื้อมนมทั้งหมด คือ ชั้นดีมาก (premium) ชั้นดี (good) และชั้นมาตรฐาน (standard) ตามตารางที่ 1 โดยใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การซื้อ ขายน้ำนมดิบตามชั้นคุณภาพ

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งชั้นคุณภาพนํ้านมดิบตามคุณลักษณะ ดังนี้

คุณลักษณะ \ ชั้นคุณภาพ	ชั้นดีมาก (premium)	ชั้นดี (good)	ชั้นมาตรฐาน (standard)
1.จำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด (standard plate count)	< 200,000 colony/ml	200,000 ถึง < 400,000 colony/ml	400,000 ถึง 600,000 colony/ml
2.เซลล์โซมาติก (somatic cell)	< 200,000 colony/ml	200,000 ถึง < 350,000 cell /ml	350,000 ถึง 500,000 cell /ml
3.โปรตีน (protein)	> 3.4%	> 3.2 ถึง 3.4 %	3.0 ถึง 3.2 %
4.ไขมัน (fat)	> 4%	> 3.6 ถึง 4 %	3.2 ถึง 3.6 %
5.เนื้อมทั้งหมด (total solids)	> 12.7%	> 12.5 ถึง 12.7 %	12.3 ถึง 12.5 %

4. เกณฑ์การตัดสิน

เกณฑ์การตัดสินชั้นคุณภาพนํ้านมดิบ ทุกชั้นคุณภาพต้องผ่านเกณฑ์ตามสุขลักษณะและองค์ประกอบทุกหัวข้อจึงจัดอยู่ในชั้นคุณภาพนั้น ๆ กรณีมีเกณฑ์ใด ๆ ต่ำกว่าชั้นคุณภาพนั้นให้จัดอยู่ในชั้นคุณภาพต่ำลงไปหนึ่งลำดับชั้น

5. สารพิษตกค้าง

ชนิดและปริมาณสารพิษตกค้างในนํ้านมดิบให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง สารพิษตกค้าง

6. สารปนเปื้อน

ชนิดและปริมาณสารปนเปื้อนในนํ้านมดิบให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง สารปนเปื้อน

7. ยาสัตว์ตกค้าง

ชนิดและปริมาณยาสัตว์ตกค้างในนํ้านมดิบให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง ยาสัตว์ตกค้าง

8. สุขลักษณะ

8.1 การผลิตนํ้านมดิบ การบรรจุ การเก็บรักษา ต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค

8.2 ภาชนะบรรจุนํ้านมดิบต้องสะอาดไม่มีกลิ่นอับหรือบูด มีผิวเรียบ ไม่มีรอยตะเข็บ ไม่ทำปฏิกิริยากับนํ้านมดิบ และหลังใช้งานทุกครั้งต้องทำความสะอาดทันที

8.3 ข้อกำหนดด้านจุลินทรีย์ จำนวนจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในนํ้านมดิบควรเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้

8.3.1 จำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด ต้องไม่เกิน 600,000 colony/ml

8.3.2 จำนวนแบคทีเรียชนิดโคลิฟอร์ม ต้องไม่เกิน 10,000 colony/ml

8.3.3 จำนวนแบคทีเรียชนิดทนร้อน ต้องไม่เกิน 1,000 colony/ml

9. การบรรจุและการเก็บรักษา

9.1 นํ้านมดิบภายหลังการรีดนมจากแม่โคแต่ละตัว ให้รวมไว้ในภาชนะบรรจุที่สะอาด โดยภาชนะมีการจัดการทางสุขลักษณะที่ดีก่อนและหลังการใช้

9.2 นํ้านมดิบที่ได้จากฟาร์มโคนมภายหลังการรีดนมควรขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบโดยเร็ว แต่ถ้าไม่ได้ส่งนํ้านมดิบควรเก็บรักษาที่อุณหภูมิไม่เกิน 4 °C เป็นเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง

9.3 นํ้านมดิบที่เก็บในถังของศูนย์รวมนํ้านมดิบต้องเก็บไว้ที่อุณหภูมิไม่สูงกว่า 4 °C ตลอดเวลาก่อนการขนส่งไปยังโรงงานแปรรูป

9.4 นํ้านมดิบที่ถูกปฏิเสธการรับ ห้ามนำมารวมกับนํ้านมที่รีดในช่วงเวลาต่อไป

10. วิธีวิเคราะห์และชักตัวอย่าง

วิธีวิเคราะห์และชักตัวอย่างเป็นเกณฑ์ที่ใช้ชักตัวอย่างและตรวจคุณภาพนํ้านมดิบ ณ ศูนย์รวมนํ้านมดิบและโรงงานแปรรูป

10.1 การชักตัวอย่างให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง การชักตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากสัตว์

10.2 การตรวจโดยใช้ประสาทสัมผัส (Organoleptic tests) เพื่อตรวจสอบคุณลักษณะนํ้านมดิบโดยการนำนํ้านมดิบใส่ในภาชนะแล้ว ดมกลิ่น ดูสี และลักษณะที่ปรากฏภายนอก

10.3 การหาค่าความถ่วงจำเพาะของนํ้านมดิบ (Specific gravity) มีวิธีการ ดังนี้

10.3.1 ใช้เครื่องมือแลคโตมิเตอร์ (Lactometer) วัดความถ่วงจำเพาะนํ้านมดิบ โดยปกติความถ่วงจำเพาะของนํ้านมอยู่ระหว่าง 1.028 ถึง 1.034 g /ml ที่อุณหภูมิ 20 °C

10.3.2 กรณีที่ไม่มีเครื่องตรวจวิเคราะห์นํ้านมให้นำค่าความถ่วงจำเพาะที่ได้มา คำนวณหาปริมาณของเนื้อมันทั้งหมด (total solids) และเนื้อมันไม่รวมมันเนย (solids not fat)

10.4 การดูปฏิกิริยาของน้ำนมดิบกับแอลกอฮอล์ (Alcohol test) มีวิธีการ ดังนี้

10.4.1 เตรียมอลิซาริน (Alizarin น้ำหนักโมเลกุล 240.22) จำนวน 1 g ผสมกับเอธิลแอลกอฮอล์ความเข้มข้น 68 % จำนวน 1 ลิตร

10.4.2 นำสารละลายที่เตรียมได้ผสมกับน้ำนมดิบในอัตราส่วน 1:1 สังเกตปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น ถ้าน้ำนมดิบเป็นกรด จะเกิดตะกอนโปรตีนแขวนลอย ดังนี้

น้ำนมดิบที่มีค่าความเป็นกรด 6.4 เมื่อเกิดปฏิกิริยาจะเห็นตะกอนสีเหลืองน้ำตาล

น้ำนมดิบที่มีค่าความเป็นกรด 6.6-6.8 เมื่อเกิดปฏิกิริยาจะเห็นตะกอนสีชมพูม่วง

น้ำนมดิบที่มีค่าความเป็นกรด มากกว่า 6.9 เมื่อเกิดปฏิกิริยาจะเห็นตะกอนสีม่วงแดง ถ้าเกิดตะกอนให้ทดสอบยืนยันโดยการต้มเพื่อดูตะกอน (Clot on boiling test)

10.5 วิธีต้มเพื่อดูตะกอน (Clot on boiling test) มีวิธีการ ดังนี้

นำน้ำนมดิบที่คนให้เข้ากันดีใส่ในหลอดทดลองปริมาณ 2 ml ต้มในหม้อน้ำเดือดนาน 5 นาที ถ้าน้ำนมดิบที่มีความเป็นกรดเท่ากับหรือมากกว่า 0.1 % ของกรดแลคติก เมื่อผ่านความร้อนจะเกิดตะกอน จึงไม่ควรนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์

10.6 วิธีตรวจความเป็นกรด (Acidity test) เพื่อตรวจสอบสัญลักษณ์ของน้ำนมดิบโดยทดสอบกรดในน้ำนมดิบ โดยวิธีการไทเทรต (titration) มีวิธีการ ดังนี้

ใส่น้ำนมในภาชนะปริมาณ 9 ml เติม 1% น้ำยา Phenolphthalein solution 1 หยด และหยดด้วย 0.1 N Sodium hydroxide จนเกิดปฏิกิริยาเปลี่ยนสี ถ้าน้ำนมเป็นสีชมพูแสดงว่ามีฤทธิ์เป็นกรด แต่ถ้าเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินแสดงว่ามีฤทธิ์เป็นด่าง

10.7 การตรวจโดยวิธีเมธิลีนบลู (Methylene blue test)

10.7.1 เตรียมน้ำยาเมธิลีนบลูโดยนำเมธิลีนบลู (BDH product number 33073) จำนวน 1 เม็ด ละลายในน้ำกลั่นหนึ่งขวด 200 ml ต้องเตรียมก่อนและเก็บไว้เป็นหัวเชื้อ ควรเก็บไว้ในขวดสีชาและแช่ตู้เย็นเมื่อจะนำไปใช้เจือจางในอัตราส่วนน้ำยาหัวเชื้อ 1 ส่วน ต่อน้ำกลั่นที่ฆ่าเชื้อ 3 ส่วน

10.7.2 ใช้ปิเปตหนึ่งขวดที่แห้งและสะอาดดูดน้ำนม 10 ml ผสมกับน้ำยา 1 ml ในหลอดแก้วที่อบแห้งปิดฝาหลอดแล้วกลับหลอดให้น้ำยาและน้ำนมดิบเข้ากันก่อนบ่มที่อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ 37 °C

10.7.3 อ่านผลหลังจากบ่มไปแล้วครึ่งชั่วโมงและอ่านผลหลังจากนั้นทุก ๆ ชั่วโมง จนถึง 6 ชั่วโมง ตัวอย่างที่มีจุลินทรีย์มากจะเปลี่ยนสีของน้ำยา จากสีฟ้าอมเขียวเป็นสีขาว เมื่ออ่านผลแล้วให้กลับหลอดถ้าน้ำนมเปลี่ยนสีเร็วกว่า 4 ชั่วโมง แสดงว่าน้ำนมมีคุณภาพไม่ดี

ข้อควรระวัง

- ระดับน้ำในอ่างต้องอยู่เหนือระดับน้ำนมในหลอดประมาณ 1 นิ้ว
- ทุกครั้งที่ตรวจควรเตรียมหลอดควบคุมลบ และควบคุมบวก เพื่อตรวจสอบคุณภาพของน้ำยาที่ใช้
- ตรวจสอบอุณหภูมิของอ่างน้ำ
- เริ่มจับเวลาเมื่ออุณหภูมิของตัวอย่างได้ 37 °C

10.8 การตรวจโดยวิธีรีซาซูลิน (Resazurin test)

10.8.1 เตรียมรีซาซูลินโดยนำเมล็ดรีซาซูลิน (BDH product number 33088) จำนวน 1 เม็ด ละลายในน้ำกลั่นฆ่าเชื้อ 50 ml บรรจุในขวดสีชา เตรียมเฉพาะพอใช้

10.8.2 ใช้ปิเปตนิ่งฆ่าเชื้อที่แห้งและสะอาดดูดน้ำนมดิบ 10 ml ผสมกับน้ำยา 1 ml ในหลอดแก้วที่อบแห้ง กลับหลอดให้น้ำยาและน้ำนมดิบเข้ากันก่อนบ่มที่อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ 37 °C

10.8.3 อ่านผลหลังจากบ่ม 1 ชั่วโมง หรืออ่านผลในชั่วโมงที่ 1 และ 3 การเปลี่ยนสีของน้ำยารีซาซูลิน จะเปลี่ยนจากสีม่วงน้ำเงิน เป็นสีม่วงทอง ชมพู หรือขาว ตามจำนวนเชื้อจุลินทรีย์ที่มีอยู่ในน้ำนมดิบนั้นทุกครั้งที่ย่านผลเสร็จและชั่วโมงที่ 2 ให้กลับหลอด

ข้อควรระวัง เช่นเดียวกับเมธิลีนบลู

10.9 การตรวจสอบยาด้านจุลชีพด้วยโยเกิร์ต เพื่อตรวจสอบการปนเปื้อนยาด้านจุลชีพหรือยาปฏิชีวนะโดยวิธีเบื้องต้นในกรณีที่ไม่ใช่ชุดทดสอบยาด้านจุลชีพเบื้องต้น

10.9.1 เตรียมสารละลายจากโยเกิร์ตรสจืด (วันหมดอายุนับจากวันที่ใช้งานมากกว่า 10 วัน) 1 ถ้วย (150 g) ผสมกับน้ำกลั่น 150 ml คนให้เข้ากัน (อัตราส่วน 1:1)

10.9.2 นำน้ำนมดิบที่ต้องการตรวจ 10 ml ต้มในน้ำเดือด 5-10 นาที จากนั้นนำไปแช่ในน้ำเย็น เพื่อให้อุณหภูมิในหลอดทดลองเป็น 35-37 °C

10.9.3 นำสารละลายโยเกิร์ต 1 ml ใส่ในตัวอย่างน้ำนมดิบแล้วเขย่าให้เข้ากัน จากนั้นนำหลอดทดลองอุ่นในอ่างน้ำที่อุณหภูมิ 43 °C เป็นเวลา 3 ชั่วโมง

10.9.4 ถ้าน้ำนมดิบมีการจับตัวเป็นก้อน แสดงว่าไม่มียาด้านจุลชีพ ถ้าสารละลายยังเหลวเหมือนเดิม แสดงว่ามียาปฏิชีวนะปนเปื้อน

10.10 วิธีทดสอบจุลินทรีย์ทั้งหมด ให้ปฏิบัติตาม Standard Methods for the Examination of Dairy Products (1992) ของ American Public Health Association หรือวิธีการที่เทียบเท่า

10.11 วิธีทดสอบแบคทีเรียชนิดโคลิฟอร์ม ให้ปฏิบัติตาม Standard Methods for the Examination of Dairy Products (1992) ของ American Public Health Association หรือวิธีการที่เทียบเท่า

10.12 วิธีทดสอบแบคทีเรียชนิดทนร้อน ให้ปฏิบัติตาม Standard Methods for the Examination of Dairy Products (1992) ของ American Public Health Association หรือวิธีการที่เทียบเท่า

11. การขนส่ง

11.1 พาหนะที่ใช้ขนส่งน้ำนมดิบจากฟาร์มโคนมไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบควรเป็นพาหนะที่สะอาด ปลอดภัยต่อการขนย้ายภาชนะบรรจุน้ำนมดิบ และควรขนส่งโดยเร็วจากจุดรับน้ำนมดิบแห่งแรกถึงศูนย์ ฯ ภายในเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง

11.2 พาหนะที่ใช้ขนส่งน้ำนมดิบจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบไปโรงงาน ควรเป็นรถบรรทุกที่ออกแบบเฉพาะมีฉนวนหุ้มโดยรอบที่สามารถรักษาอุณหภูมิของน้ำนมดิบในถังอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคผนวก

ภาคผนวกนี้แสดงข้อมูล สารพิษตกค้าง สารปนเปื้อน และยาสัตว์ตกค้าง ที่มีกำหนดไว้ในกฎหมาย มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการใช้ประโยชน์ได้สะดวก อย่างไรก็ตาม ข้อมูลตามภาคผนวกนี้ไม่ถือว่าเป็น ส่วนหนึ่งของข้อกำหนดตามข้อ 5 6 และ 7 ในมาตรฐานฉบับนี้ ทั้งนี้ข้อมูลเหล่านี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลง การนำไปใช้อ้างอิง ให้ยึดถือตามเอกสารอ้างอิงฉบับล่าสุด

1. สารพิษตกค้าง

ชนิดและปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ในน้ำนมดิบ ดังนี้

1.1 ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่ปนเปื้อนจากสาเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Extraneous Maximum Residue Limit, EMRL)

ชนิดของสารพิษตกค้าง	ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ (mg/kg)
คลอร์เดน (Chlordane)	0.002
ดีดีที (DDT)	0.02
ดีลดริน (Dieldrin)	0.006
อัลดริน (Aldrin)	0.006
เฮปทาคลอร์ (Heptachlor)	0.006

ที่มา : มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด ที่ปนเปื้อนจากสาเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (มกอช. 9003-2547)

1.2 ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดเนื่องจากการใช้ (Maximum Residue Limit, MRL)

ชนิดของสารพิษตกค้าง	ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ (mg/kg)
คลอร์ไพริฟอส (Chlorpyrifos)	0.02
คาร์บาริล (Carbaryl)	0.05
ไซเพอร์เมทริน (Cypermethrin)	0.05
ไดโคโฟล (Dicofol)	0.1
ไดเมโทเอต (Dimethoate)	0.05
ไตรอะโซฟอส (Triazophos)	0.01
ไพร์ฟีนออส (Perfenofos)	0.01
เมโทมิล (Methomyl)	0.02
อะซีเฟต (Acephate)	0.02

ที่มา : มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้าง
สูงสุด (มกอช. 9002-2547)

2. สารปนเปื้อน

ชนิดและปริมาณสารปนเปื้อนที่กำหนดให้มีได้ในน้ำนมดิบ ดังต่อไปนี้

ชนิดของสารปนเปื้อน	ปริมาณสารปนเปื้อนสูงสุดที่กำหนดให้มีได้
ตะกั่ว (Lead) ^{1.}	0.02 mg/kg
อะฟลาทอกซิน เอ็มวัน (Aflatoxin M ₁) ^{2.}	0.5 mg/kg

ที่มา : ^{1.} Codex Alimentarius. Maximum Levels for Lead. Codex Stan 230-2001,Rev.1-2003

^{2.} Codex Alimentarius. Aflatoxin M1 in Milk. Codex Stand 232-2001

3. ยาสัตว์ตกค้าง

3.1 น้ำนมต้องตรวจไม่พบการปนเปื้อนยาสัตว์ ดังต่อไปนี้

- 3.1.1 คลอแรมเฟนิคอลและเกลือของสารนี้ (Chloramphenicol and its salts)
- 3.1.2 ไนโตรฟิวราโซนและเกลือของสารนี้ (Nitrofurazone and its salts)
- 3.1.3 ไนโตรฟิวแรนโทอินและเกลือของสารนี้ (Nitrofurantoin and its salts)
- 3.1.4 ฟิวราโซลิโดนและเกลือของสารนี้ (Furazolidone and its salts)
- 3.1.5 ฟิวแรลทาโดนและเกลือของสารนี้ (Furaltadone and its salts)

ที่มา : ประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 268 พ.ศ.2546 เรื่อง มาตรฐานอาหารที่มีการปนเปื้อนสารเคมีบางชนิด

3.2 ยาสัตว์ตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ในน้ำนม ดังต่อไปนี้

ชนิดของยาสัตว์ตกค้าง	ปริมาณยาสัตว์ตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ (mg/kg)
คลอ์เตตระไซคลิน (Chlortetracycline)	0.1
เจนตาไมซิน ซัลเฟต (Gentamicin sulfate)	0.2
เซฟทีโอเฟอร์ (Ceftiofur)	0.1
ไดไฮโดรสเตรปโตไมซิน (Dihydrostreptomycin)	0.2
โดราเมกติน (Doramectin)	0.015
เตตระไซคลิน (Tetracycline)	0.1
ไทอะเบนดาโซล (Thiabendazole)	0.1
ทิลมิโคซิน (Tilmicosin)	0.05
นีโอไมซิน (Neomycin)	0.5
เพนิซิลิน จี (Peniciline G)	0.004
เฟนเบนดาโซล (Fenbendazole)	0.1
ฟีแบนเทล (Febantel)	0.1
ลินโคไมซิน (Lincomycin)	0.15
สเตรปโตไมซิน (Streptomycin)	0.2
สเปคตินอไมซิน (Spectinomycin)	0.2
อ็อกซีเตตระไซคลิน (Oxytetracycline)	0.1

ชนิดของยาสัตว์ตกค้าง	ปริมาณยาสัตว์ตกค้างสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ (mg/kg)
อ็อกเบนดาโซล (Oxbendazole)	0.1
อัลเบนดาโซล (Albendazole)	0.1
อีพริโนเมคติน (Eprinomectin)	0.02
ไอเวอร์เมคติน (Ivermectin)	0.01

ที่มา : Codex Alimentarius. Maximum Residue Limits for Veterinary Drug in Food (CAC/MRL).
Update as at 26th Session of the Codex Alimentarius Commission.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อน้ำมันดิบ

โดยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นเป็นการสมควรในการกำหนดมาตรฐานการรับซื้อน้ำมันดิบ
ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการรับซื้อ และราคาซื้อน้ำมันดิบให้ใช้เป็นเกณฑ์เดียวกับกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกประกาศกำหนดมาตรฐานการรับซื้อน้ำมันดิบไว้ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพทั่วไปของน้ำมันดิบ ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับซื้อ

- 1.1 เป็นน้ำมันดิบที่รีดได้จากแม่โคโดยตรงไม่มีการสกัดหรือผสมสารอื่นใดในน้ำมันดิบ
- 1.2 น้ำมันดิบที่ส่งถึงผู้ซื้อจะต้องเก็บรักษาไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง
- 1.3 น้ำมันดิบต้องมีสี กลิ่น รส ตามธรรมชาติ
- 1.4 อุณหภูมิของน้ำมันดิบต้องไม่เกิน 8 องศาเซลเซียส ณ หน้าโรงงาน
- 1.5 ความถ่วงจำเพาะตรวจโดย Laotodensimeter มีค่าระหว่าง 1.026 - 1.030
ที่ 20 องศาเซลเซียส หรือ ระหว่าง 1.028-1.034 ที่ 15 องศาเซลเซียส
- 1.6 ไม่มีการตกตะกอนของโปรตีนเมื่อทดสอบด้วย Ethyl alcohol test ที่ความเข้มข้น
ร้อยละ 75 ในอัตราส่วน 1:1 โดยปริมาตร
- 1.7 ไม่มีการจับตัวกันเป็นก้อนโดยวิธีการต้ม (Clot on boiling test)
- 1.8 ตรวจด้วย Methylene blue test เกินกว่า 4 ชั่วโมง หรือ Resazurin test
1 ชั่วโมง ไม่ต่ำกว่า 4.5 point วิธีใดวิธีหนึ่ง
- 1.9 มีค่าความเป็นกรดไม่เกิน 0.16 ของกรดแลคติก (Lactic acid) ค่า pH 6.60 - 6.80
- 1.10 ต้องตรวจไม่พบสารปฏิชีวนะ โดยการตรวจเบื้องต้น เช่น วิธี Delvo test หรือ
เทียบเท่าหรือสูงกว่า
- 1.11 ไม่พบสารตกค้างที่เป็นพิษ เช่น ยาฆ่าแมลงและสารพิษจากเชื้อรา ในเกณฑ์ปริมาณ
ที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กำหนด หรือ
ตามมาตรฐานสากล

1.12 ไม่พบสารปนเปื้อนอื่น ๆ เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (Hydrogen peroxide) คลอรีน หรืออื่น ๆ

1.13 จำนวนจุลินทรีย์ในน้ำนมดิบโดยการตรวจด้วยวิธี Direct Microscopic Count ไม่มากกว่า 1,500,000 กลุ่มต่อ ลบ.ซม. ซึ่งจะบังคับใช้หลักเกณฑ์ข้อนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2549 เป็นต้นไป

2. องค์ประกอบของน้ำนมดิบ ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาด้านราคา

2.1 กำหนดราคาตามปริมาณของแข็งรวม (Total Solids : TS) ที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงตามปริมาณของแข็งรวม ที่วิเคราะห์ได้ ดังนี้

ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) น้อยกว่า 12.00	ลดลง 0.20 บาทต่อ กก.
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) 12.00 - 12.29	ลดลง 0.10 บาทต่อ กก.
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) 12.30 - 12.59	เพิ่มขึ้น 0.00 บาทต่อ กก.
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) 12.60 - 12.89	เพิ่มขึ้น 0.10 บาทต่อ กก.
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) มากกว่าหรือเท่ากับ 12.90	เพิ่มขึ้น 0.20 บาทต่อ กก.

3. คุณสมบัติทางด้านจุลินทรีย์

3.1 จำนวนจุลินทรีย์ในน้ำนมดิบโดยการตรวจด้วยวิธี Standard Plate Count (SPC) มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคา ดังนี้

น้อยกว่า 150,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.20 บาท/กก.
150,000 – 300,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กก.
300,000 – 500,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.00 บาท/กก.
500,000 – 700,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.10 บาท/กก.
มากกว่า 700,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.20 บาท/กก.

3.2 จำนวนเม็ดเลือดขาว (Somatic Cell Count) มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคา ดังนี้

น้อยกว่า 150,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.20 บาท/กก.
150,000 – 300,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กก.
300,000 – 500,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.00 บาท/กก.
500,000 – 700,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.10 บาท/กก.
มากกว่า 700,000	โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.20 บาท/กก.

4. จุดเยือกแข็ง (Freezing Point)

ค่าจุดเยือกแข็งโดยวิธี Cryoscopic Method ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ สูงกว่าหรือเท่ากับ -0.520 องศาเซลเซียส จะมีการลดลงของราคา ดังนี้

-0.519 ถึง -0.515 องศาเซลเซียส ลดลง 0.10 บาท/กก.

-0.514 ถึง -0.510 องศาเซลเซียส ลดลง 0.20 บาท/กก.

อุณหภูมิสูงกว่า -0.510 องศาเซลเซียส ลดลง 1.00 บาท/กก.

หรือส่งคืนสหกรณ์ / ศูนย์รวมนม

ประกาศ ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2549

(ลงชื่อ) รุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา

(นายรุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

**ประกาศคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม
เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อน้ำนมโค พ.ศ.2554**

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดมาตรฐานการรับซื้อน้ำนมโค และกำหนดราคาซื้อน้ำนมโค เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการรับซื้อให้เป็นเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรฐาน 10 (4) (7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติโคนมและผลิตภัณฑ์นม พ.ศ.2551 ประกอบกับมติคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม ในการประชุมครั้งที่ 6/2554 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2554 จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม เรื่อง มาตรฐานการรับซื้อน้ำนมดิบ พ.ศ.2553 ลงวันที่ 23 กันยายน 2553

ข้อ 2 คุณภาพทั่วไปของน้ำนมโคที่จะใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับซื้อ

2.1 เป็นน้ำนมโคที่รีดได้จากแม่โคโดยตรง ไม่มีการสกัดหรือผสมสารอื่นใดในน้ำนมโค

2.2 เป็นน้ำนมโคที่ไม่เคยถูกปฏิเสธการรับซื้อมาก่อน หรือนำมาผสมรวมกับน้ำนมโคที่มีคุณภาพในการผลิตเพื่อจำหน่ายสำหรับการบริโภค

2.3 เป็นน้ำนมโคที่มีอายุการเก็บรักษาไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง

2.4 เป็นน้ำนมโคที่มีสี กลิ่น รส ตามธรรมชาติ

2.5 มีอุณหภูมิของน้ำนมโคไม่เกิน 8 องศาเซลเซียส ณ หน้าโรงงาน

2.6 มีค่าความถ่วงจำเพาะ เมื่อตรวจโดย lactodensimeter มีค่าระหว่าง 1.026 - 1.030 ที่ 20 องศาเซลเซียส หรือระหว่าง 1.028 - 1.034 ที่ 15 องศาเซลเซียส

2.7 ไม่มีการตกตะกอนของโปรตีน เมื่อทดสอบด้วยแอลกอฮอล์ (alcohol test) ที่ความเข้มข้นร้อยละ 75 ในอัตราส่วน 1:1 โดยปริมาตร กรณีทดสอบด้วย alcohol test ไม่ผ่านให้ตรวจซ้ำด้วยวิธีทดสอบการตกตะกอนด้วยการต้ม (clot on boiling test)

2.8 ตรวจด้วย methylene blue reduction test เกินกว่า 4 ชั่วโมง หรือ resazurin reduction test 1 ชั่วโมง วิธีใดวิธีหนึ่ง ค่าที่วัดได้ต้องไม่ต่ำกว่า 4.5 ตามมาตรฐานเทียบสีของ lovibond

2.9 มีค่าความเป็นกรดไม่เกินร้อยละ 0.16 ของกรดแลคติก ค่า pH 6.60 - 6.80

2.10 ตรวจไม่พบสารปฏิชีวนะ โดยวิธี Delvo test หรือวิธีอื่นที่เทียบเท่า

2.11 ตรวจไม่พบสารตกค้างที่เป็นพิษ เช่น ยาฆ่าแมลง และสารพิษจากเชื้อรา ในเกณฑ์ปริมาณที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกำหนด (มกษ.9002 และ มกษ. 9003) หรือมาตรฐานสากล

2.12 ตรวจไม่พบสารปนเปื้อน เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ คลอรีน หรืออื่น ๆ

ข้อ 3 องค์ประกอบของน้ำนมโคที่จะใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาด้านราคา

กำหนดราคาตามปริมาณของแข็งรวม (Total solids : TS) ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตาม ปริมาณของแข็งรวมที่วิเคราะห์โดยวิธี Lactometric method หรือ Infrared spectroscopy หรือ Ultrasonic analysis method ที่ปรับมาตรฐาน ดังนี้

ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) น้อยกว่า 12.00	ลดลง 0.10 บาท/กิโลกรัม
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) 12.00 ถึง 12.59	ไม่ลด/ไม่เพิ่ม
ร้อยละของปริมาณของแข็งรวม (TS) มากกว่า 12.59	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กิโลกรัม

ข้อ 4 คุณสมบัติทางด้านจุลินทรีย์

จำนวนจุลินทรีย์ในน้ำนมโคโดยการตรวจด้วยวิธี Standard Plate Count (SPC) มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคา ดังนี้

น้อยกว่า 150,000 โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.20 บาท/กิโลกรัม
150,000 ถึง 300,000 โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กิโลกรัม
300,000 ถึง 500,000 โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ไม่ลด/ไม่เพิ่ม
500,001 ถึง 700,000 โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.10 บาท/กิโลกรัม
มากกว่า 700,00 โคโลนี ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.20 บาท/กิโลกรัม

ข้อ 5 จำนวนเม็ดเลือดขาว (Somatic Cell count)

จำนวนเม็ดเลือดขาว (Somatic Cell count) ตรวจด้วยวิธี Direct microscope countหรือ Fluoro-opto electronic method มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคา ดังนี้

น้อยกว่า 200,000 เซลล์ ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.20 บาท/กิโลกรัม
200,001 ถึง 400,000 เซลล์ ต่อ ลบ.ซม.	เพิ่มขึ้น 0.10 บาท/กิโลกรัม
400,001 ถึง 500,000 เซลล์ ต่อ ลบ.ซม.	ไม่ลด/ไม่เพิ่ม
500,001 ถึง 700,000 เซลล์ ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.10 บาท/กิโลกรัม
มากกว่า 700,00 เซลล์ ต่อ ลบ.ซม.	ลดลง 0.20 บาท/กิโลกรัม

ข้อ 6 จุดเยือกแข็ง (Freezing Point)

ค่าจุดเยือกแข็งตรวจด้วยวิธี Cryoscopic method ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือสูงกว่า หรือเท่ากับ -0.520 องศาเซลเซียส จะมีการลดลงของราคา ดังนี้

-0.519 ถึง -0.515 องศาเซลเซียส	ลดลง 0.10 บาท/กิโลกรัม
-0.514 ถึง -0.510 องศาเซลเซียส	ลดลง 0.20 บาท/กิโลกรัม
อุณหภูมิสูงกว่า -0.510 องศาเซลเซียส	ลดลง 1.00 บาท/กิโลกรัม

ระเบียบสหกรณ์โคนม จำกัด

ว่าด้วย การรับซื้อน้ำนมดิบ

พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับของสหกรณ์ข้อ ในการประชุมคณะกรรมการ
ดำเนินการชุดที่ ครั้งที่ / วันที่ ที่ประชุมได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับซื้อ
น้ำนมดิบ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสหกรณ์โคนม จำกัด”
ว่าด้วย การรับซื้อน้ำนมดิบ พ.ศ.”

ข้อ 2. ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่วันที่ เป็นต้นไป

ข้อ 3. ในระเบียบนี้

“น้ำนมดิบ” หมายความว่า น้ำนมบริสุทธิ์ที่รีดจากแม่โคภายหลังคลอดลูกอย่างน้อย
5 วัน โดยไม่ปลอมปนสารอื่นใด

“สมาชิก” หมายความว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมและสหกรณ์รับขึ้นทะเบียน
เป็นสมาชิกแล้ว โดยลงนามในหนังสือสัญญาตามแบบฟอร์มที่สหกรณ์ฯ กำหนด

ข้อ 4. สหกรณ์จะรับซื้อน้ำนมดิบจากสมาชิกผู้ส่งนม และ/หรือผู้ผลิตน้ำนมดิบตามที่
เห็นสมควร

ข้อ 5. สมาชิกจะต้องส่งน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดให้แก่สหกรณ์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

ข้อ 6. โคทุกตัวของสมาชิกจะต้องมีหมายเลขและมีทะเบียนประวัติ และมีการออก
หมายเลขให้แก่ลูกโคที่เกิดใหม่ โดยสหกรณ์จะเป็นผู้ออกหมายเลขนั้นให้

ข้อ 7. โคทุกตัวในฝูงของสมาชิกต้องปราศจากโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคสัตว์ หรือ
โรคอื่นตามที่สหกรณ์กำหนด

ข้อ 8. การลดหรือเพิ่มจำนวนโคในฝูงของสมาชิก สมาชิกต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบ

ข้อ 9. โคทุกตัวในฝูงของสมาชิกต้องได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดอย่างสม่ำเสมอ
ตามที่สหกรณ์กำหนด

ข้อ 10. กรณีเกิดโรคระบาดของโคขึ้นในฝูงของสมาชิกผู้หนึ่งผู้ใด สหกรณ์อาจให้สมาชิกนั้น
หยุดส่งนมเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งจนอัตรายจากโรคนั้นหมดสิ้นไป

ข้อ 11. สมาชิกจะต้องไม่ส่งนมนจากแม่โคต่อไปนี้

11.1 น้ำนมเหลืองจากแม่โคที่คลอดใหม่

11.2 น้ำนมจากแม่โคที่เป็นโรคเต้านมอักเสบ โดยเฉพาะเต้านม ซึ่งใส่ยารักษา
โรคดังกล่าวเข้าไปในเต้านมในระยะ 3 วันที่ผ่านมา

11.3 น้ำนมจากแม่โคที่ได้รับการรักษาโรคใด ๆ ด้วยยาปฏิชีวนะภายใน 7 วัน
ที่ผ่านมา หรือน้ำนมจากแม่โคที่ได้รับการรักษาด้วยยาใด ๆ ที่สัตว์แพทย์
สั่งมิให้ส่งนมตามกำหนด

11.4 น้ำนมแช่เย็น

ข้อ 12. ห้ามใช้ยารักษาแผล น้ำยาฆ่าเชื้อโรค และสารอื่นใดซึ่งอาจทำให้น้ำนมมีกลิ่นยาได้ เช่น ไอโอฟอร์มไลซอล ฯลฯ

ข้อ 13. สมาชิกต้องสร้าง และ/หรือต่อเติมคอก และโรงรีดนมตามแบบที่สหกรณ์กำหนด หรือเห็นชอบแล้ว

ข้อ 14. การย้ายคอก โรงรีด หรือสถานที่ตั้งฟาร์มสมาชิกจะต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบก่อน เมื่อสหกรณ์ได้พิจารณาและเห็นชอบแล้วจึงจะกระทำได้

ข้อ 15. สมาชิกต้องซ่อมแซมดูแลคอกและโรงรีด ตลอดจนบริเวณรอบๆ ให้อยู่ในสภาพปกติ และสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ

ข้อ 16. สมาชิกต้องไม่ปล่อย หรือนำพา หรือกักขัง หรือเลี้ยงสัตว์อื่นๆ ในบริเวณคอก ในรัศมี 50 เมตร

ข้อ 17. หากบุคคลใดที่อยู่ในฟาร์มของสมาชิกเป็นโรคระบาด สหกรณ์จะดำเนินการให้มี กักกันโรคระบาดตามหลักการของกระทรวงสาธารณสุข และอาจหยุดรับนมจากฟาร์มนั้นเป็นการชั่วคราวก็ได้

ข้อ 18. ผู้รีดนมจะต้องปราศจากโรคซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

ข้อ 19. ผู้รีดนมจะต้องแต่งกายสะอาด

ข้อ 20. ภาชนะที่รีดนมและบรรจุนมต้องทำด้วยอลูมิเนียม หรือเหล็กไม่เป็นสนิมเท่านั้น และต้องเป็นภาชนะซึ่งทำขึ้นโดยไม่มีรอยตะเข็บรอยต่อภาชนะที่บุบ หรือเป็นรูรั่วรอยฉีกแฉกเข้าทำความ สะอาดไม่ได้ ห้ามนำมาใช้รีดนมหรือบรรจุนม

ข้อ 21. น้ำซึ่งล้างภาชนะต้องเป็นน้ำที่สะอาดได้จากแหล่งน้ำที่สหกรณ์เห็นชอบแล้ว

ข้อ 22. สมาชิกใดที่จะหยุดส่งน้ำนมดิบเป็นการชั่วคราว ต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบเป็น ลายลักษณ์อักษรทุก 3 เดือน หากสมาชิกหยุดส่งน้ำนมดิบให้สหกรณ์ติดต่อกันเป็นระยะเวลาเกินกว่า 3 เดือน โดยมีแจ้งให้สหกรณ์ทราบ สหกรณ์จะพิจารณาให้พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก สมาชิกที่หยุดส่งนมชั่วคราว หากประสงค์จะส่งน้ำนมดิบให้สหกรณ์ต้องมาแจ้งความจำนงค์ขอส่งน้ำนมดิบต่อสหกรณ์ก่อนวันที่จะส่ง อย่างน้อย 7 วัน

ข้อ 23. สหกรณ์สงวนไว้ซึ่งสิทธิในการตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบของสมาชิกตามวิธีการ ที่สหกรณ์เห็นสมควร และรับซื้อหรือไม่รับซื้อน้ำนมดิบนั้นก็ได้ในกรณีที่ตรวจสอบแล้วพบว่าคุณภาพของ น้ำนมดิบนั้นต่ำกว่ามาตรฐานที่ สหกรณ์ฯ กำหนด

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

(.....)

ประธานกรรมการ

สหกรณ์ จำกัด

ระเบียบสหกรณ์โคนม.....จำกัด
ว่าด้วย การให้ราคาน้ำนมดิบ
พ.ศ.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับของสหกรณ์ ข้อ.....ที่ประชุมคณะกรรมการ
ดำเนินการ ชุดที่.....ครั้งที่...../.....วันที่.....ที่ประชุมได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการ
ให้ราคาน้ำนมดิบ ดังต่อไปนี้

- ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสหกรณ์โคนม.....จำกัด
ว่าด้วย การให้ราคาน้ำนมดิบ พ.ศ.....”
- ข้อ 2. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่.....เป็นต้นไป
- ข้อ 3. สมาชิก หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม หรือกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
ซึ่งได้ยื่นสมัครขอเป็นสมาชิกและปฏิบัติตามเงื่อนไขว่าด้วย การรับซื้อน้ำนมดิบ พ.ศ.2534 โดยได้ลงนาม
ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นไว้แล้ว มิฉะนั้นต้องการมีการตกลงพิเศษเป็นกรณีไป เช่น การรับซื้อน้ำนมดิบจาก
แหล่งผลิตอื่น ๆ
- ข้อ 4. สมาชิกจะต้องส่งน้ำนมดิบถึงศูนย์รวมน้ำนมดิบตามเวลาที่กำหนด คือ
เวลาเช้า	ตั้งแต่	06.30 น.	ถึง	08.00 น.
เวลาเย็น	ตั้งแต่	16.30 น.	ถึง	18.00 น.

นอกจากสหกรณ์จะพิจารณากำหนดเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร สมาชิกที่ส่ง
น้ำนมดิบถึงสหกรณ์ช้ากว่ากำหนดจะถูกปรับ ดังนี้

ช้ากว่ากำหนด	ราคา (สต./กก.)
น้อยกว่าครึ่งชั่วโมง	- 25
ตั้งแต่ครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมง	- 50
เกินกว่าหนึ่งชั่วโมงขึ้นไป	- 100 หรือไม่รับก็ได้

ข้อ 5. สหกรณ์จะรับซื้อน้ำนมดิบในราคามาตรฐาน.....บาท ต่อ กิโลกรัม
ถือกำหนดไขมันร้อยละ.....เป็นเกณฑ์

ข้อ 6. สหกรณ์จะเพิ่มหรือลดราคาน้ำนมดิบจากราคามาตรฐานโดยถือหลักเกณฑ์ ดังนี้
มาตรฐานคุณภาพน้ำนมดิบที่สหกรณ์โคนม.....จำกัด
ให้เป็นบรรทัดฐานการตีราคา

คุณสมบัติ	มาตรฐาน	การจัดเกรด-ราคา
ไขมัน	3.5%	- ทุก ๆ 0.1 % ที่สูงกว่ามาตรฐานจะได้เพิ่ม 2 สต. /กก.
ความถ่วงจำเพาะ	1.027	- ทุก ๆ 0.1 % ที่ต่ำกว่ามาตรฐานจะได้ราคาติดลบ 1 สต. /กก.
แบคทีเรีย (เมทีลีนบลูเทสต์)		- ทุก ๆ 0.001 % ที่สูงกว่ามาตรฐานหรือต่ำกว่ามาตรฐานจะถูก บวกหรือหัก 2 สต. /กก.
คะแนนคอก		เกรด 1 จะได้รับเงิน +35 สต./กก.
		เกรด 2 จะได้รับเงิน +25 สต./กก.
		เกรด 3 จะได้รับเงิน +10 สต./กก.
		เกรด 4 จะได้รับเงิน -10 สต./กก.
		เกรด 5 จะได้รับเงิน -15 สต./กก.
		เกรด 6 จะได้รับเงิน -50 สต./กก.
		เกรด 1 จะได้รับเงิน +10 สต./กก.
		เกรด 2 จะได้รับเงิน + 5 สต./กก.
		เกรด 3 จะได้รับเงิน + 0 สต./กก.
		เกรด 4 จะได้รับเงิน - 5 สต./กก.
		เกรด 5 จะได้รับเงิน -10 สต./กก.

ข้อ 7. การตรวจคุณภาพตามข้อ 6 สหกรณ์ฯ จะกระทำการตรวจอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

ข้อ 8. สหกรณ์จะจ่ายเงินค่าน้ำนมดิบให้สมาชิกเดือนละ 2 ครั้ง ทุกวันที่.....
และวันที่.....ของเดือน.....

ข้อ 9. น้ำนมดิบของสมาชิกที่สหกรณ์ตรวจพบว่า

- 9.1 มีการเติมน้ำหรือสารอื่นใดเพื่อเพิ่มปริมาณจะถูกปรับเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 60 เท่า ของจำนวนค่าน้ำนมดิบของสมาชิกนับในวันตรวจพบและจะไม่รับเป็นสมาชิกก็ได้แล้วแต่การพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
- 9.2 มีการเติมสารเคมี หรือยาปฏิชีวนะอื่นใดจะถูกปรับเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 30 เท่า ของจำนวนค่าน้ำนมดิบของสมาชิกในวันที่ตรวจพบ

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

(.....)

ประธานกรรมการ

สหกรณ์ จำกัด